

Coperta de *Dan Nedelcu*

Manuel Puig

Boquitas pintadas

© by 1976 Nueva Narrativa Hispánica

Seix Barral

Toate drepturile asupra acestei versiuni
sint rezervate Editurii UNIVERS

MANUEL PUIG

CEL MAI
FRUMOS
TANGO

În românește de
LUCIA URICARU
și VASILE IGNA
Cuvînt înainte de
VASILE IGNA

Editura UNIVERS
București — 1981

O CARTE A DESTINELOR RATATE

Scrisori, tăieturi din ziare, rapoarte de poliție, file de agendă, scenarii radiofonice, rapoarte medicale, conversații telefonice, inventarii de obiecte, simple și impasibile enumerări de fapte și gesturi și o voce a autorului neutră, ce nu pare a fi interesată decît de a aduna la un loc piesele unui posibil dosar de existențe, aceasta este, în cîteva cuvinte, materia din care se alcătuiește romanul *Cel mai frumos tango* al argentinianului Manuel Puig. Modalitatea ce ar fi putut, probabil, stîrni entuziasmul unui Camil Petrescu, nu este nouă, numai că în cazul de față acest *colaj* regizat cu siguranță și dezinvoltură de autor, nu dă deloc acea senzație de artificialitate aproape mecanică întîlnită în cazul altor cărți. Dimpotrivă, creînd impresia că „pătrunde prin efracție” în viața personajelor sale (după expresia unui comentator francez al romanului), scriitorul se abandonează unei plăceri aproape sadice de a descoperi, pas cu pas, resorturile gesturilor, gîndurilor și acțiunilor lor, lăsînd concluziile pe scama cititorului căruia îi acordă un deplin credit. Rezultatul este o carte în aceeași măsură facilă și complexă, o carte cu o compoziție rafinată ce s-a bucurat de un mare succes în Argentina și a fost tradusă imediat după apariție, în mai multe limbi.

Autorul ei, Manuel Puig, s-a născut în 1932 în General Villegas, provincia Buenos Aires. După studii la universitatea din capitala Argentinei, urmează, ca bursier, cursurile de regie ale lui Cesare Zavattini de la Centrul Experimental din Roma, lucrînd apoi ca regizor secund la mai multe filme. După o ședere de trei ani la New York, în 1965 se întoarce în Argentina și publică cele trei cărți care l-au făcut imediat cunoscut: *Trădarea Ritei Hayworth* (1968). *Cel mai frumos tango* (1970) și *Afacerea Buenos Aires* (1973).

Romanul de față, întîia operă a lui Puig ce se publică în românește, rememorează; printre altele, viața exemplară a Nélidei Fernández, Regină a Primăverii 1936, în orășelul de provincie Coronel Vallejos (a se remarca apropierea fonetică de numele orașului natal al scriitorului) și pînă în 1968 cînd ea moare de cancer. Rememorarea este provocată de știrea morții lui Juan Carlos Etchepare, fostul ei logodnic, un insignifiant Don Juan provincial, seducătorul nu mai puțin nelusmatelor și visătoarelor domnișoare de condiție și morală îndoielnică din Coronel Vallejos. Între cele două date liminare (1936 și 1968) într-o mare diversitate de procedee narrative se înfățișează cititorului o mulțime de destine, se afirmă caractere, se realizează portrete. Dar, mai presus de toate, se configurează atmosfera orășelului de provincie mic-burghez, cu viața lui stătută și monotonă, unde nu se petrec evenimente, ci se derulează existențe. În Coronel Vallejos oamenii trăiesc mai mult în imaginație, își orînduiesc viața după niște aspirații mărunte, dorm, beau, fac dragoste, joacă zaruri, se lasă prinși și purtați de mica blîrfă cotidiană. Cotidianul însuși e strivitor, personajele nu-și pot depăși condiția, timpul trece peste ele fără să lase urme vizibile. Este o somnolență generală, o apatie în care nu contează

decît aparența și cu toate acestea, aproape paradoxal, sub această liniște de sfîrșit de lume se petrec drame, se visează, se fac planuri de viitor. E o continuă amăgire, o speranță mereu neîmplinită, o aspirație ce pare a-și pierde la un moment dat punctul de pornire. Dramele, ca întotdeauna, se nasc din neconcordanța dintre realitatea pe care o impune condiția socială și spirituală a personajelor și aspirațiile lor, mai mult, dintre ceea ce visează și doresc și ceea ce se în-tîmplă efectiv, se realizează. Există, astfel, o mare ruptură între timpul biografic și timpul, să-l numim social, al romanului. Timpul social, în momentul cînd se scriu, de exemplu, scrisorile Nélidei Fernández este mult îmbogățit, în timp ce biografiile și, implicit, aspirațiile personajelor au rămas în stadiile de început, nedepășind o perioadă considerată, din optica prezentului, deci al timpului social, fericită. Printr-o răsturnare ingenioasă a planurilor temporale romanul devine, în acest fel, o „*afirmare estetică a cotidianului*” (Ortega y Gasset).

Romanul lui Manuel Puig are puține personaje. Extracția lor este modestă, modeste fiindu-le și aspirațiile și faptele prin care încearcă să le atingă. Juan Carlos Etchepare, personajul în funcție de care se definesc toate celelalte, este un neînsemnat funcționar de bancă, bolnav irecuperabil de tuberculoză, bărbat frumos și desfrînat, trezind și întreținînd printr-un subtil joc al aparențelor pasiunile tuturor personajelor feminine ale cărții. În jurul lui se țes intrigi, se acumulează regrete, se nasc gelozii, se rotesc și se destramă existențe. Nélida Fernández, logodnica abandonată a lui Juan Carlos este ambalatoare la cel mai mare magazin din oraș, eșuată în căsnicie la Buenos Aires alături de un soț pe care nu-l iubește. Mabel Sáenz, fostă colegă de clasă și prietenă a Nélidei, este

învățătoare, urmărind cu tenacitate căsătoria cu un soț bogat. Francisco Páez, Pancho, prietenul lui Juan Carlos, tovarășul său de pahar și însoțitor, pînă la un anumit punct al escapadelor erotice nocturne ale acestuia, ajunge să intre în poliție după ce întrecaga copilărie și adolescență robotise din greu ca zidar. În sfîrșit, Rabadilla, Raba, se află pe treapta cea mai de jos a scării sociale, fiind servitoare, spălătorcasă de vase în casa familiilor mai înstărite din oraș.

Toate aceste personaje sînt prinse în monotonia zilelor ce se scurg egale, stereotipe, în micul orașel din apropierea capitalei, încercînd cu disperare de a face ceva din propria lor viață, iremediabili visători, hrănindu-se cu iluzia vieții „adevărate” pe care le-o inoculează, asemenea unui drog, revistele ilustrate, filmele, stelele de cinematograf. Orbitoarea lume a mass-mediei îi fascinează pe toți, fie că le creează complexe, fie că le trezește ambiții. Există în toate aceste pasaje din roman un puternic subtext polemic, un protest împotriva alienării prin așa-numita cultură de tip popular, a diversiei pe care aceasta o introduce în viața unor oameni incapabili, din diverse motive, de a-și depăși propria condiție. De aici suferința născută din decepția continuă în fața vieții, teama permanentă că ar putea muri înainte de a-și împlini visele și senzația extrem de acută a cititorului că se află în fața unei lumi frustrate, prin mecanisme străine adevăratei sale esențe, de resorturile care să-i permită regenerarea. Lucru care face din acest, pînă la un punct, tipic roman sentimental popular o carte profund realistă.

La ce aspiră, visează, tînjesc personajele lui Puig? E curios cum tocmai personajul principal, Juan Carlos Etchepare, cel în jurul căruia se țese întreg păienjenișul faptelor relatate în scrisori, nu are nici un fel de aspirații. El trăiește doar, tră-

iește cu disperare *prezentul*, la modul tipic al condamnatului la moarte conștient de apropiatul său sfârșit, dorințele lui sînt reduse la ordinul fiziologicului pur, erosul îi conduce și orînduiește întreaga viață. Toate femeile, inclusiv mama și sora sa Celina, îl iau ca model de frumusețe fizică, toate și-l doresc ca amant, majoritatea îi cedează. Atunci cînd nu o fac, trăiesc, peste ani, regretul neîmplinirii, cum se întîmplă cu Nélida. În fond, Juan Carlos este singurul care trăiește în realitate, întrucît își cunoaște condiția și se conformează imperativelor ei. Toate celelalte personaje duc o existență dublă, prima fiind cea a realității cotidiene (a situației sociale, a slujbei), de obicei cenușie, anostă, rudimentară, cea de-a doua o supra-realitate, o existență în închipuire, generată tot de prima și avînd, firesc, altitudinea ei. Imaginația devine astfel un teritoriu real, evadarea din mediu și din condiția socială pe care acesta o generează fiind o aspirație a tuturor personajelor. Nélida, în momentul real al narațiunii, femeie căsătorită, cu doi copii, cu bărbat care cîștigă onorabil și cu locuință în capitală, nu este împăcată cu soarta ei, visînd la vechea sa mare iubire, singura care crede că ar fi putut-o face fericită. Scriind scrisori mamei lui Juan Carlos, ea re trăiește, la modul foarte real niște timpuri revolute, cînd era tînără, frumoasă, fusese aleasă Regina Primăverii etc. Retrăind acele timpuri, ea nu tinjește, de fapt, după un bărbat (el este, în momentul în care scrie, oricum mort) ci după acele vremuri, sau, mai exact, își amintește de *acel* bărbat numai în măsura în care el întruchipează *acele* timpuri. Incapabilă de a opune trecutului un prezent mai luminos, ea se abandonează existenței în închipuire, sustrăgîndu-se contingentului printr-o continuă visare și nicidecum prin acțiune. Nélida Fernández este prin acestea

o Emma Bovary argentiniană, dar bovarismul său este *à rebours*, amestec straniu de melodramă și tragedie.

Mabel, de condiție socială puțin mai evoluată, are alte aspirații. Și ea este o bovarică, dar bovarismul ei are implicații ce țin atât de condiția ei intelectuală cât și de cea generată de neobișnuita ei apetență erotică. „Coruptă” într-un alt mod de intruziunea mass-mediei, ea afișează o morgă de fată de familie, onorabilă și respectuoasă, dar visează, de pildă, să-i vadă întrînd pe ușă pe actorii de cinema Robert Taylor sau Tyrone Power, purtînd un buchet de trandafiri roșii în mînă și... dorințe voluptuoase în ochi. Subordonîndu-și întreaga viață crosului, ea este mult mai lucidă, sfîrșind prin a-și pune grațiile în slujba parvenirii sociale. La un nivel rudimentar, Mabel are intuiția salvării prin... propriile forțe.

Rabadilla, la rîndul ei, o viață întreagă scrvitoare, are vise mai terestre: își dorește un bărbat și o casă, chiar o singură cameră, dar care să aibă și o cămară în care să păstreze sticle, borcane, alimente. Vis generat de o situație foarte concretă: locuia, la familia unde era angajată, într-o încăpere ce ținea loc și de cămară... Fugind de condiția umilitoare prezentă, ea nu cere mult, ci exact atât cît crede că ar putea-o face fericită. De aceea, atunci cînd își vede fericirea amenințată, prin intervenția unei alte femei în viața iubitului ei, polițistul Pancho, un ezită să acționeze, nu însă, cum s-ar crede, asupra atentatoarei, ci asupra celui ce rămînînd în viață, ar fi putut-o face fericită. „Bovarismul” ei, cetos și pedestru, duce inevitabil la crimă. Omorîndu-l pe Pancho, ea își ucide, de fapt, propriul vis și își îndepărtează iremediabil șansa salvării.

Mobiluri asemănătoare conduc și existența lui Pancho. El aspiră, mai întîi, să intre în poliție,

apoi să se culce cu învățătoarea Mabel și, în sfârșit — culme a ascensiunii în plan social — să se plimbe cu aceasta în văzul lumii pe străzile centrale ale orașelului. Dorințele lui cer o confirmare socială imediată, el fiind printre puținii la care aspirația se transformă în dorință de parvenire. Destinul lui tragic (moare înjunghiat de cea pe care o sedusese și o părăsise) pare a confirma ideea autorului conform căreia din această lume închisă nu se poate evada decât prin moarte. Idee întărită în ultimul fascicul al cărții prin descrierea inscripțiilor convenționale de pe pietrele tombale ale personajelor principale, punct final al unor existențe de împrumut.

Este interesant de urmărit, dealtfel, cum sfârșesc aceste personaje, ce destin le hărăzește autorul dincolo de întreaga țesătură a faptelor, gesturilor, gândurilor și măruntelor lor vise. Juan Carlos, cum aflăm de la bun început, moare după o agonie prelungită (prilej pentru autor de a urmări cu neascunsă plăcere avatarurile unei boli tipic... foiletonești: tuberculoza), plină de elucubrații sentimentale, ducând cu el în mormânt regretul unei *joie de vivre* nesatisfăcută. În moarte prematură sfârșește și Pancho, singurul căruia destinul părea a-i fi favorabil și care făcuse efectiv pași spre emancipare din limitele unei condiții sociale înjositoare. Nélida Fernández moare de cancer, însă la bătrânețe, după ce revolta împotriva nefericirii în căsnicie bănuim a i se fi atenuat, cedând puțin câte puțin în fața grijilor zilnice pe care le genera o familie numeroasă și o stare materială precară. În conformism sfârșesc atât Mabel cât și Rabadilla, una căsătorindu-se cu un bărbat pe care nu-l iubește și nutriend gândul de a-l părăsi de îndată ce împrejurările vor permite, cealaltă, apăsată de povara unei crime nemărturisite, trăind în concubinaj cu vecinul și sperând într-un

viitor mai bun pentru fiul ei. O lume depersonalizată, ce se dezvăluie mult mai adevărată după moarte decît în viață.

Cartea lui Manuel Puig utilizează în mod original formula romanului-foileton. Ea este, cum se va vedea, mai mult decît atît, chiar dacă există suficiente argumente de natură formală care să susțină acest lucru: esența foiletonescă a personajelor, exacerbară pateticului, iubirea neîmplinită ce conduce la moarte, capcanele întinse cititorului etc. „Mica junglă“ a orășelului de provincie, cu mediocritatea ei acaparatoare, cu singurătățile și violențele ei mai mult sau mai puțin mascate este demontată puțin cîte puțin printr-o acumulare succesivă de fapte, imagini, gesturi și stereotipii caracteristice. Cele șaisprezece fascicule ale romanului, purtînd fiecare cîte un moto alcătuit din versurile unor tangouri celebre, constituie tot atîtea puncte de reper în descifrarea biografiilor personajelor. Ochiul sceptic și puțin amuzant al autorului trece deasupra acestei lumi de vanități și meschinării, cuvintele tangourilor sau bolerourilor la modă punctează sarcastic comentariul subtextual, banalizînd sau aruncînd în ridicol dramele eroilor. Timpul însuși, părăsind matca obișnuită, pare a curge în ritm de tango: lent, alunecos, fără convulsii, trăgînd după el, dintr-o binevoitoare obișnuință, aceste marionete pe care viața le însuflețește și le umanizează pe măsură ce înaintează spre final. Marea reușită a lui Puig constă tocmai în această extraordinară imperturbabilă unitate a tonului, în descrierea impersonală, aparent neutră a pieselor ce se depun, unele după altele, la un dosar cu o sentință mereu amînată.

În dezbaterea „cazurilor“ sale autorul nu are nici pasiunea, nici șiretenia avocatului, ci calmul rece și implacabil al procurorului, căci el nu apără, ci acuză. Scrisori, însemnări de

agendă, albume de fotografii, tăieturi din ziare, povestirea unui film, convorbiri telefonice, reproducerea unui scenariu de teatru radiofonic, rugăciuni, prezicerile unei ghicitoare în cărți, texte de tangouri sînt, în aceeași măsură, procedee care mărturisesc refuzul unei narațiuni tradiționale, dar și „probe” de netăgăduit depuse la dosarul acestor existențe ce se întretaie la fiecare pas. Căci personajele lui Puig sînt într-o perpetuă confruntare, viețile lor nu există separat ci se află într-o strînsă relație, astfel încît, la un moment dat, avem impresia că nu există decît o singură biografie, un singur personaj ce poartă pentru fiecare nouă ipostază un nume nou.

O lectură mai puțin atentă ar putea deconcerta, într-atît este de mare varietatea mijloacelor utilizate de scriitor. În spatele lor se ascunde însă o compoziție aproape perfectă, marea abilitate a lui Puig constînd tocmai în stăpînirea totală a firelor acțiunii, în știința de a întretine, prin schimbarea continuă a registrului, un adevărat suspens al intrigii și a menține tot timpul treaz interesul cititorului. Alăturarea diverselor modalități mai are și o altă rațiune, tot de ordin compozițional : pe lîngă faptul că alungă monotonia, autorul creează prin ele adevărate breșe în țesătura foarte deasă a narațiunii, adăugînd elemente noi la faptele pe care cititorul le cunoaște la un moment dat, fie din mărturisirile directe ale personajelor (în scrisori, conversații etc.), fie din ceea ce se știe deja prin intermediul unuia sau altuia dintre ele. Oamenii din Coronel Vallejos par a ști totul unii despre alții, toți pîndesc pasul greșit al celuilalt, într-un fel de obstinație generală de a-și dovedi reciproc că trăiesc, că participă, că sînt prezenți în miezul „evenimentului”. Fiecare personaj devine, astfel, rînd pe rînd, martor și inculpat, mărturisirile lor completîndu-se reciproc, cu ingeniozitate

și detașare. Detașare ce trebuie neapărat subliniată, chiar dacă, din cînd în cînd, apele liniștite ale cărții sînt tulburate de cite o adiere de cinism, ori, dimpotrivă, de tandrețe. Prin ea Puig își salvează romanul de la cel puțin două pericole: cel al sentimentalismului și cel al caricaturii. Ținînd dreaptă cumpăna, el reușește nu numai o foarte subtilă parodie a disperării de tip romantic, ci și o carte de un realism adînc, tulburător. Căci este cu totul remarcabilă arta cu care scriitorul știe să convertească, aproape pe nesimțite, clișeele unui autentic *roman roz* într-o poveste ce cuprinde în sine toate caracteristicile definitorii ale *romanului negru*. Este, într-o altă ordine de idei, și o dovadă a nenumăratelor posibilități pe care le deschide în fața prozatorului contemporan reevaluarea cu talent ale vechilor și compromiselor formule de narațiune.

Carte a unor destine ratate, a unei umanități corupte de o „cultură“ de împrumut, interpusă dramatic între existența banală, fără orizont și încercarea de a evada din ea prin mimarea surrogatului de viață propus de filme, seriale radiofonice, magazine ilustre, o lume substituind realitatea prin refrenele patetice ale unor tangouri la modă. *Cel mai frumos tango* beneficiază de un stil pe măsura lumii pe care o descrie. Limbajul personajelor este rudimentar, plin de formule gata făcute, de ticuri și stereotipii, abundînd în greșeli de exprimare și de ortografie. Revelatorii sînt în acest sens scrisorile pe care le schimbă personajele. Ele caracterizează perfect psihologiile, dau indicii exacte asupra stării lor culturale și, paradoxal, printr-o subtilă știință a omisiunilor și a aluziilor, lasă să se înțeleagă mult mai multe decît spun cu adevărat. Remarcabile tururi de virtuozitate în direcția utilizării aceluși limbaj aluziv le reprezintă pasajele ce reproduc scenele ghici-

tului în cărți și cea a spovedaniei în fața preotului, adevărate decupaje esențiale dintr-un scenariu mult mai vast, trădînd pe autorul familiarizat cu servituțile cinematografului. Ele pun la încercare perspicacitatea cititorului și, contrar aparențelor, procură reale satisfacții la lectură. Rînd pe rînd, tern sau sentimental-patetic, detașat ironic sau sec profesional (juridic, medical, administrativ etc.), agramat sau parodic, urmînd cu fidelitate meandrele capricioase ale memoriei personajelor, stilul cărții lui Puig ridică multe dificultăți traducătorului, tentat permanent să corecteze și să înfrumusețeze, ceea ce ar fi distrus, fără îndoială, farmecul și originalitatea cărții.

Punînd în lumină o altă față a literaturii hispano-americane, prin intermediul unuia dintre cei mai tineri și talentați reprezentanți ai ei, romanul argentinianului Manuel Puig este o mărturie despre o lume pradă dezordinii și disoluției, cartea unei mari și adevărate sensibilități.

VASILE IGNA

GURITE VOPSITE CU ROȘU APRINS

553, 572

FASCICULUL I

Tangoul poartă umbrele pe ring
De tinerețea mea aminte îmi aduce
Hai să dansăm căci visul e năîng
Cît încă rochia de mătase mai străluce
(Din tangoul *Voceata* de H. Manzi)

NOTĂ APĂRUTĂ ÎN NUMARUL PE APRILIE 1947 AL REVISTEI LUNARE *ORAȘUL NOS-TRU*, PUBLICATĂ ÎN LOCALITATEA CORONEL VALLEJOS, PROVINCIA BUENOS AIRES

„REGRETABILĂ INCETARE DIN VIAȚĂ. Disparația Domnului Juan Carlos Etchepare, petrecută la 18 aprilie anul curent, la timpuria vîrstă de 29 de ani, după o boală îndelungată, a produs în această localitate, al cărei iubit fiu era săvîrșitul din viață, un sentiment general de mîhnită surpriză, cu toate că mulți dintre apropiații săi cunoșteau grava maladie de care suferea.

Cu acest deces dispare dintre noi un om care, prin calitățile de excepție ale spiritului și caracterului, s-a impus ca o valoare deosebită, posesorul unei sume de însușiri și daruri — caracterul său plăcut — care îi distinge și diferențiază pe cei ce înmănușează acest belșug de calități, atrăgînd admirația apropiaților și a străinilor.

Rămășițele pămîntești ale lui Juan Carlos Etchepare au fost înhumate în cimitirul local, loc pînă la care au fost însoțite de un numeros și îndurerat cortegiu.“

Stimată Doña Leonor,

Am aflat de trista veste din revista *Orașul nostru* și după multe ezitări îndrăznesc să vă transmit cele mai sincere condoleanțe în legătură cu moartea fiului dumneavoastră.

Eu sînt Nélida Fernández de Massa, mi se spunea Nené, vă mai amintiți de mine? De mai mulți ani trăiesc la Buenos Aires, puțin după ce m-am căsătorit am venit aici cu soțul meu, dar vestea aceasta atît de tristă m-a făcut să mă hotărăsc să vă scriu cîteva rînduri, deși înainte de căsătoria mea, dumneavoastră și fiica dumneavoastră Celine nu m-ați mai salutat. Cu toate acestea, el a continuat să mă salute, sărăcuțul Juan Carlos, odihnească-se în pace! Ultima dată cînd l-am văzut era cam cu nouă ani în urmă.

Doamnă, nu știu dacă dumneavoastră îmi mai păstrați pică, eu oricum vă doresc ca domnul să vă ajute, căci trebuie să fie foarte greu să vă resemnați după o asemenea pierdere, aceea a unui fiu deja bărbat.

În ciuda celor patru sute șaptezeci și cinci de kilometri care despart Buenos Aires de Coronel Vallejos, în aceste momente sînt alături de dumneavoastră. Deși nu mă aveți la inimă, lăsați-mă să mă rog împreună cu dumneavoastră.

Nélida Fernández de Massa

Sub lumina noului tub fluorescent din bucătărie, după ce a astupat sticlăuța de cerneală, își privește mîinile și, observînd că degetele cu care a ținut tocul sînt pătate, se îndreaptă

spre chiuveta de spălat vasele. Cu o piatră își scoate petele de cerneală și se șterge cu o cârpă. Ia plicul, umezește marginea lipicioasă cu salivă și privește timp de câteva secunde romburile multicolore ale mușamalei care acoperă masa.

*

Buenos Aires, 24 mai 1947

Scumpă Doña Leonor,

Cît de bucuroasă am fost primind scrisoarea dumneavoastră de răspuns ! Adevărul e că nu mă așteptam s-o primesc, credeam că nu mă veți ierta niciodată. Văd însă că fiica dumneavoastră Celina continuă să mă disprețuiască și, după cum mi-ați cerut, vă voi scrie la căsuța poștală, așa nu veți avea discuții cu ea. Știți la ce m-am gîndit cînd am văzut plicul dumneavoastră ? M-am gîndit că înăuntru e scrisoarea mea nedeschisă.

Doamnă... sînt atît de tristă, n-ar trebui să v-o spun tocmai dumneavoastră, în loc să caut să vă consolez. Dar nu știu cum să vă explic, nu pot să vorbesc cu nimeni despre Juan Carlos, și toată ziua stau și mă gîndesc cum un bărbat atît de tînăr și de bun a avut nenorocul să contracteze boala asta. Noaptea mă trezesc de multe ori și, fără să vreau încep să mă gîndesc la Juan Carlos.

Eu știam că era bolnav, că se dusesese din nou la munte, în Córdoba pentru a se îngriji, dar nu știu de ce...Nu-mi inspira milă, sau poate nu-mi venea să cred că era atît de aproape de moarte. Acum nu fac altceva decît să mă gîndesc că nu se ducea nici-

odată la biserică, s-a spovedit înainte de-a muri? Doamne dă să fie așa, putem fi liniștiți noi care am rămas în viață, nu credeți? Eu nu m-am mai rugat de mult, de trei ani, când copilășul meu mai mic a fost tare bolnav, dar acum am încercat din nou să mă rog. De asemenea mă îndoiesc că ar fi ajuns să facă ceea ce ar fi dorit. Dumnezeuastră ați aflat vreodată? Să dea domnul să nu fie așa! Vedeți, doamnă, și asta îmi vine în minte când mă trezesc noaptea; Juan Carlos mi-a spus de mai multe ori că dorește să fie ars după ce va muri. Eu cred că acest lucru e rău văzut de religia catolică, deoarece catehismul zice că după judecata de apoi va veni învierea trupului și a sufletului. Eu cum nu merg de ani de zile să mă spovedesc, mi-am și pierdut obișnuința de-a mă duce, însă voi întreba un preot despre asta. Da, doamnă, e sigur că Juan Carlos se odihnește, dacă nu e cumva deja printre preafericii. Ah, da, da, de asta trebuie să fim sigure, deoarece Juan Carlos n-a făcut niciodată rău nimănui. Bine, aștept scrisoarea dumneavoastră cu multă nerăbdare. Vă îmbrățișez,

Nélida

Într-un sertar al dulapului de haine, la un loc cu micul șirag de mătănii pentru copii, cu lumânarea și bilețelul de la comuniune purtînd numele copilului Alberto Luis Massa, se află o carte cu coperti din imitație de sîdef. O răsfoi pînă găsi un pasaj ce anunța venirea judecării de apoi și învierea trupului.

Scumpă Doña Leonor,

Astăzi după-amiază, la întoarcerea din centru unde am făcut cumpărături pentru copii, am găsit scrisoarea dumneavoastră. Am simțit o mare ușurare aflînd că Juan Carlos s-a spovedit înainte de a muri și că a fost îngropat creștinește. E o mare mîngîiere după tot ce s-a întîmplat. Dumneavoastră cum vă simțiți? V-ați mai revenit? Eu sînt în continuare foarte abătută.

Acum îmi voi permite o îndrăzneală. Cînd el a fost prima dată în Córdoba, mi-a scris cîteva scrisori de logodnic la Vallejos, spunea lucruri pe care niciodată nu le-am uitat, n-ar trebui să vi le spun, pentru că acum sînt o femeie măritată cu doi copii sănătoși, doi băieți, unul de opt și celălalt de șase ani, să mi-i păzească Dumnezeu, și n-ar trebui să mă gîndesc la lucruri petrecute înainte, dar, cînd mă trezesc noaptea, mi se pare de fiecare dată că ar fi o mîngîiere să recitesc scrisorile pe care mi le-a scris Juan Carlos. Cînd am încetat să mai vorbim, și după ceea ce s-a petrecut cu Celina, noi ne-am înapoiat unul altuia scrisorile. Asta nu s-a întîmplat pentru că așa am hotărît noi; pe neașteptate într-o zi am primit prin poștă toate scrisorile mele, cele pe care i le-am trimis la Córdoba, atunci i-am returnat și eu toate scrisorile pe care mi le-a scris el. Nu știu dacă el le-o fi ars, se prea poate că nu... Eu i le păstram legate cu o panglică albastră, pentru că erau scrisorile unui băiat, el cînd mi le-a înapoiat erau nelegate, puse într-un plic mare,

eu m-am supărat așa de tare că nu erau legate cu panglică roz cum îi cerusem când încă mai vorbeam, ca să vedeți la ce lucruri puteam să dau importanță. Erau alte timpuri.

Acum cine știe dacă mai există aceste scrisori. Dacă le-ați găsi, le-ați arde? Ce veți face cu lucrurile care au fost ale lui Juan Carlos? Eu știu că odată a păstrat o batistă cu ruj de la o altă fată, mi-a spus-o ca să mă necăjească. Așa că m-am gândit că dacă nu vă supărați și găsiți scrisorile pe care mi le-a scris el să mi le trimiteți.

Doamnă, îmi face mare plăcere că dumneavoastră îmi scrieți, un lucru care m-a surprins este că mai aveți putere pentru asta; pare scrisoarea unei persoane tinere, vă felicit, și când te gîndești că în ultimul timp ați suferit o pierdere așa de mare. Cred că n-ați pus pe altcineva să le scrie, nu-i așa?

Țineți minte că scrisorile mele sînt acelea cu panglică albastră, ajunge pentru a le recunoaște, pentru că sînt fără plicuri, eu cînd le-am strîns am fost proastă și am aruncat plicurile, deoarece mi se părea că fuseseră atinse de alții, nu vi se pare că aveam puțină dreptate? Prin poștă, plicul e atins de multe mîini, în timp ce foaia dinăuntru n-a fost atinsă decît de Juan Carlos, sărăcuțul, și după aceea de mine, deci numai de noi doi, așa că foaia e un lucru intim. Așa că vă veți da seama, nu-i nevoie să citiți începutul pentru a vă da seama care sînt scrisorile mele, după panglicuța albastră.

Și acum, doamnă, doresc ca rîndurile acestea să vă găsească mai liniștită. Vă îmbrățișez și sărut,

Nené

Închide plicul, deschide radioul și începe să se schimbe, înlocuindu-și rochia de casă uzată cu o rochie de oraș. Emisiunea „De la tango la bolero” de-abia a început. Se aude alternativ un tango și un bolero. Tangoul povestește nefericirea unui bărbat care sub ploaia de iarnă își amintește călduroasa noapte cu lună cînd a cunoscut-o pe iubita sa, precum și noaptea ploioasă în care a pierdut-o, mărturisindu-și teama că în ziua următoare va răsări iar soarele și ea tot nu se va întoarce, ceea ce este un posibil indiciu al morții ei. În final, dacă ea nu se va înapoia, dorește măcar să nu mai înflorească mușcatele din curte, dacă tot e să se vestejească după puțină vreme. În continuare, boleroul descrie despărțirea unei perechi, în ciuda faptului că amîndoi se iubeau foarte mult, despărțire determinată de motive secrete, ale *lui*; nu-i poate divulga *ei* motivele, și-i cere să-l creadă că se va întoarce dacă împrejurările îi vor permite, așa cum barca pescărească se întoarce în radă, dacă furtunile din Marea Caraibelor n-o distrug. Emisiunea se termină. În fața oglinzii în care continua să se privească, după ce a terminat să se rujeze și să se pudreze, își ridică părul,

încercînd să reconstituie o pieptănă-
tură la modă cu cîțiva ani înainte.

Buenos Aires, 22 iunie 1947

Scumpă Doña Leonor,

Voiam deja să vă scriu fără a mai aștepta răspunsul, cînd din fericire, am primit scrisoarea dumneavoastră. Mă bucur să aflu că sînteți mai liniștită și cu mai puține vizite, oamenii o fac cu intenție bună, dar nu-și dau seama că deranjează cînd sînt atît de mulți.

Chiar eram pregătită să vă scriu deoarece în ultima scrisoare am uitat să vă întreb dacă Juan Carlos a fost înmormîntat în pămînt, într-o nișă, sau în cavoul unei familii. Țin așa de mult să nu fi fost îngropat în pămînt... Ați intrat vreodată într-o fîntînă pe care cineva tocmai o săpa? Pentru că atunci dacă se pune mîna pe pereții tari ai gropii se simte frigul și umezeala; cu bulgării de lut zgrunțuroși și cu pămîntul moale e și mai rău, pentru că acolo-s viermii. Nu știu dacă sînt aceiași viermi care umblă după ceea ce pentru ei înseamnă hrana, mai bine să nu mai vorbim, și nu știu cum pot intra în sicriul de lemn atît de gros și de tare. Doar dacă nu cumva, după mulți ani, sicriul putrezește, dar atunci nu știu de ce nu se fac sicriele de fier sau de oțel. Dar gîndindu-mă acum, îmi aduc aminte că după cît se pare noi purtăm viermii înăuntrul nostru. Mi se pare că am citit așa ceva că studenții la medicină, cînd au cursuri la morgă și taie cadavrele, văd viermii, nici

nu știu dacă am citit asta sau mi-a spus-o altcineva. Mult mai bine e să fie pus într-o nișă, deși acolo nu se pot așeza multe flori deodată, aș prefera-o unui cavou frumos, doar dacă nu cumva este cel al familiei, pentru că așa n-ar părea că i se face o favoare. Doamnă, acum îmi amintesc că persoana care mi-a spus lucrul acela atât de îngrozitor cum că purtăm viermii în noi a fost chiar Juan Carlos; de asta ar fi voit el să fie ars, ca să nu-l mănânce viermii. Iertați-mă dacă vă impresionează, dar cu cine pot eu vorbi despre aceste amintiri dacă nu cu dumneavoastră?

Ceea ce chiar nu știu e cum începeau scrisorile lui Juan Carlos. E un lucru tare ciudat că nu mai au pânglicuța albastră. Sînt așa de multe scrisorile pe care le-ați găsit? Curios, Juan Carlos mi-a jurat că eu eram prima fată cu care coresponda; sigur, după aceea anii au trecut, dar cum asta n-a folosit la nimic pentru că tot așa am și terminat, m-am încăpățînat să cred că pusese cruce intenției de a mai coresponda cu o fată. O părere de-a mea, nimic altceva.

Scrisorile pe care mi le-a trimis erau toate din aceeași hîrtie și bloc pe care eu i l-am dăruit, împreună cu un stilou, cînd s-a dus la Córdoba, iar eu mi-am cumpărat alt bloc pentru mine. E un fel de hîrtie albă cu valuri mici, care pare de mătase. Schimba deseori titlul, nu punea numele meu zicînd că e compromițător, dacă mi le găsea mama puteam spune că sînt adresate altei fete. Ceea ce mi se pare mai important era că purtau data din iulie pînă în septembrie 1937 și dacă vă

uitați puțin prin ele nu trebuie să credeți că tot ce scrie e adevărat, erau obiceiurile lui Juan Carlos, căruia îi plăcea să mă necăjească.

Vă rog să faceți tot posibilul să le găsiți și multe mulțumiri pentru trimiterea lor. Sărutări și complimente de la

Nené

Cu toate că n-a scris adresa, se ridică brusc, lasă călimara deschisă și tocul deasupra sugativei care absoarbe o pată rotundă. Scrisoarea împăturită ajunge în fundul buzunarului de la șorț. Închide după ea ușa dormitorului, șterge praful depus pe statueta fecioarei din Luján, cioplită în sare, care împodobește comoda, și se trîntește cu fața în jos pe pat. Cu o mîna strînge ciucurii de mătase de la marginea cuverturii, cealaltă mîna rămîne nemișcată, cu palma deschisă, aproape de păpușa îmbrăcată în odalisă, ce ocupă mijlocul pernei. Scoate un suspin. Mîngîie ciucurii cîteva minute. Din cînd în cînd se aud voci de copii urcînd scările, dă drumul ciucurilor și pipăie scrisoarea pentru a se asigura că n-a lăsat-o la îndemîna cuiva.

*

Buenos Aires, 30 iunie 1947

Scumpă Doña Leonor,

Am avut o mare bucurie primind scrisoarea dumneavoastră mai repede decît mă

așteptam, dar apoi, ce surpriză neplăcută :
cînd am citit-o mi-am dat seama că de fapt
dumneavoastră n-ați primit ultima mea
scrisoare. Eu v-am scris de mai mult de-o
săptămîină, ce s-o fi întîmplat ? Mi-e teamă
să n-o fi luat cineva din cutie, cum faceți
ca Celina să nu ajungă niciodată să caute
scrisorile ? Sau nu știe că aveți o casuță
poștală ? Dacă Celina îmi găsește scrisorile
s-ar putea să le ardă.

Știți ceva, doamnă, dacă e prea mult de
lucru pentru ca să descoperiți care erau
scrisorile pentru mine puteți să mi le tri-
miteți pe toate și eu vi le înapoiez pe cele
care nu-mi aparțin. Eu țin tare mult la
acest lucru, doamnă, iertați-mi tot necazul
pe care vi l-aș putea face, a fost totul din
dragoste.

Vă rog să-mi răspundeți repede, vă îm-
brățișează cu drag,

Nené

Se scoală, își schimbă rochia, contro-
lează banii din portmoneu, iese în
stradă și merge vreo șase sute de
metri pînă ajunge la poștă.

*

Buenos Aires, 14 iulie 1947

Scumpă doamnă,

Deja sînt mai bine de zece zile de cînd
v-am scris și n-am primit nici un răspuns.
Ce să vă mai spun despre cîte gînduri îmi
trec prin cap. Scrisoarea pe care n-ați pri-
mit-o cine știe pe unde-o fi, dar apoi v-am
trimis alta ; cel puțin pe asta a-ți primit-o ?

Oare v-ați schimbat dintr-o dată părerea și nu mă mai apreciați, v-a spus oare cineva ceva în plus despre mine, ceva rău? Ce să vă fi spus? Dacă ați vedea ce rău o duc, n-am poftă de nimic. ...Nu pot spune nimic nici soțului, nici copiilor, așa că azi, nici n-am terminat bine să dau de mâncare copiilor, că m-am dus și m-am culcat, putînd în acest fel măcar să nu mă prefac. Sînt foarte trasă la față. Copiilor le-am spus că mă doare capul, în acest fel mă lasă o clipă liniștită. Dimineata mă duc la piață, fac cumpărăturile și gătesc, în timp ce fata face curat, apoi vin copiii de la școală și prînzim. Soțul meu nu vine la prînz. De bine, de rău, dimineata trece mai ușor, dar după-amiaza, ce tristă e, doamnă. Din fericire, fata se duce acasă îndată după ce spală vasele, dar ieri și azi a lipsit; ieri am făcut un efort și am spălat vasele, dar azi nu, am fugit de-a dreptul în pat fără măcar să strîng masa, n-am rezistat dorinței de-a rămîne puțin singură. Asta-i unica alinare, și-am făcut întinerie în cameră. În acele momente pot să-mi închipui că sînt cu dumneavoastră și că mergem la mormîntul bietului Juan Carlos și plîngem împreună pînă ne alinăm durerea. Acum e patru, e un soare ca de primăvară și, în loc să ies un pic, stau încuiată. Ca să nu mă vadă nimeni. În chiuveta din bucătărie am toate vasele claie peste grămadă, mai tîrziu am să mă apuc de ele. Știți ceva? Azi a venit o vecină să-mi aducă fierul de călcat pe care i l-am împrumutat ieri și eu aproape că i-am întors spatele, așa, fără nici un motiv. Tremur toată să nu ajungă soțul meu devreme acasă, de-ar întîrzia, astfel

sigur pot să trimit scrisoarea. Dar pe dumneavoastră tare aş vrea să vă văd şi să vorbim despre tot ce aş vrea să ştiu privitor la anii în care nu l-am văzut pe Juan Carlos. Vă jur doamnă, că atunci când m-am căsătorit cu Massa, nu mă mai gândeam la Juan Carlos, îl consideram un simplu prieten şi nimic mai mult. Dar acum nu ştiu ce se întâmplă cu mine, mă gândesc că dacă Celina nu m-ar fi vorbit de rău, poate că azi Juan Carlos ar fi viu şi căsătorit cu o fată bună, sau cu mine.

Vă trimit această tăietură din ziarul *Oraşul nostru*, cu prilejul Sărbătorii Primăverii, am socotit că era în 1936, desigur, pentru că eu împlinisem de curînd douăzeci de ani. Aici a început totul. Dacă nu vă supăra, să mi-o înapoiati, este o amintire.

„STRĂLUCITOAREA SĂRBĂTORIRE A ZILEI PRIMĂVERII. Urmînd un obicei impus de tradiţie, Clubul sportiv, *Social* a inaugurat sezonul de primăvară cu o strălucitoare reuniune dansantă, care a avut loc sîmbătă 22 septembrie, cu plăcuta participare a orchestrei *Los Armónicos* din această localitate. La miezul nopţii, într-o pauză, a fost aleasă Regina Primăverii 1936 încîntătoarea Nélida Fernández, a cărei zveltă siluetă împodobeste aceste coloane. Apare împreună cu strălucitoarea suverană, antecesoarea sa, atrăgătoarea María Inés Linuzzi, Regina Primăverii 1935. În continuare, Comisia serbărilor clubului a prezentat scene de altădată sub titlul de „Trei epoci ale valsului“, desfăşurate sub conducerea pasionatei doamne Laura P. de Baños care, dealtfel, la început a şi fredonat sim-

paticele refrene. Această cavalcadă muzicală s-a încheiat cu un vals vienez de la sfîrșitul secolului, executat cu mult patos de domnișoara Nélida Fernández și domnul Juan Carlos Etchepare, care au demonstrat convingător „puterea dragostei ce trece peste orice obstacol”, cum declama doamna Baños. În special au fost apreciate toaletele, cu adevărat atrăgătoare, ale domnișoarelor Rodríguez, Sáenz și Fernández, bine secondate de îmbrățișarea plăcută a cavalerilor și de fracurile lor impecabile. Pe de altă parte, să amintim că e o problemă spinoasă și nu ușor de înfăptuit să pătrunzi semnificațiile istorico-muzicale ca apoi să le redai cu dezinvoltură, după cîteva scurte și grăbite repetiții, răbindu-ți din timpul de somn și de odihnă. Găsim aici și reflecția filozofică : „cîți, vai, cîți dintre noi, obișnuim să trecem prin această lume histrionică, zi de zi, aiungînd la sfîrșitul drumului fără să reușim să aflăm ce rol am interpretat pe scena vieții !” Deși ultima pereche a cules cele mai multe aplauze, această notiță îi felicită în mod particular pe toți. A fost o reușită și, din multe motive, o de neuitat reuniune, care a avut meritul să adune numeroase persoane, ce au dansat cu însuflețire pînă în zorii zilei de 23.“

Bine, dar văd că nu v-am spus principalul, motivul pentru care vă trimit această scrisoare : vă rog scrieți-mi cît mai repede, deoarece mi-e teamă că sotul meu o să bănuiască ceva, dacă mă voi purta în continuare ca o lunatică.

Vă îmbrățișez, a dumneavoastră

Nené

P.S. Oare n-o sa mi mai scrieti ?

Îndoaie scrisoarea, pliază tăietura de ziar în trei și le pune în plic. Le scoate cu o mișcare bruscă, desface scrisoarea și o recitește. Ia tăietura de ziar și o sărută de câteva ori. Din nou împătorește scrisoarea și tăietura de ziar, le pune în plic, îl închide și îl strânge la piept. Deschide un sertar de la bufetul din bucătărie și ascunde plicul între șervețele. Își duce o mână la păr, își înfundă degetele în el și se scarpină în cap cu unghiile vopsite în roșu închis. Aprinde soba de gaz ca să spele vasele cu apă caldă.

FASCICULUL AL II-LEA

„Cît mai poţi zîmbi mai ai o şansă !”

(Reclama radiofonică pentru o
pastă de dinţi, Buenos Aires,
1947)

Buenos Aires, 23 iulie 1947

Scumpă Doña Leonor,

M-aţi lăsat atîta timp fără veşti ! Sper
că nu s-a întîmplat nimic rău, deşi au trecut
deja aproape patru săptămîni de cînd n-am
mai primit o scrisoare de la dumneavoastră.
Cred că a venit vremea să ni se schimbe şi
nouă norocul, nu credeţi ? Nu ştiu cum voi
suporta dacă mi se întîmplă ceva rău.
Oare de ce nu mi-aţi scris ?

Azi, sîmbătă după-amiază, am fost de
acord ca soţul să se ducă cu copiii la meci,
aici aproape, pe terenul River, aşa că, sla-
vă Domnului, am rămas şi eu puţin
singură ; dacă soţul îmi mai făcea reproşuri
încă o dată nu ştiu ce i-aş fi răspuns. Zice
că am o faţă tare posomorîta.

Dumneavoastră ce mai faceţi ? Cînd eram
în Vallejos, sîmbetele după-amiază întotdea-
una veneau fetele să ia ceaiul la mine aca-
să. Acum mă gîndesc că dacă aş face o
plimbare pe acolo, din pricina Celinei nici
n-aş putea veni la dumneavoastră. De fapt,
de unde au pornit toate încurcăturile... nu
mai prostii. Totul a început în perioada

cînd eram ambalatoare la *Al Barato Argentino*, cînd, fiind prietenă cu Celina și Mabel, amîndouă învățătoare iar Mabel pe deasupra și fată cu bani, am început să merg la clubul *Social*.

Să știți, doamnă, recunosc că aici am procedat greșit și că totul a început pentru că n-am ascultat-o pe mama. Nu că ea ar fi fost o cotoroantă ; nu dorea însă să mă duc la balurile de la *Social*. Ce fete se duceau la *Social* ? Cele care se puteau îmbrăca foarte bine, fie pentru că părinții aveau o situație bună, fie pentru că erau învățătoare, căci, după cum vă amintiți, fetele de la magazin se duceau mai degrabă la clubul *Recreativo*. Mama nu mi-a zis altceva decît că intrînd acolo unde nu era de mine o să am numai încurcături. Cum s-a și întîmplat. Chiar în acel an cu ocazia programului pentru Sărbătoarea Primăverii, m-au ales pe mine și nu pe Celina. Pe Mabel se știa că o vor alege, deoarece tatăl ei făcea și desfăcea la club. Ce-a de-a treia fată nu era nici membră, dar asta a fost o încurcătură de un alt gen, n-are importanță acum, și la prima repetiție eram deja alese trei perechi plus nevasta lui Pagliolo, care cînta la pian, și doamna Baños care ne învăța pașii după un manual special, cu ilustrații și explicații. Doamna Baños ne conducea pe toți de ici-colo și a ținut ca mai întîi să ascultăm trei valsuri cîntate la pian de Pagliolo, cînd a apărut Celina și, în loc să mă lase să fiu atentă la muzică, a început să-mi șoptească la ureche. Mi-a spus că nu mai vrea să fie prietenă cu mine deoarece, deși mă acceptaseră la club datorită ei, acum nu sînt solidară cu ea și nu protestez pen-

tru că o lăsaseră pe dinafară la serbare. Mi-a cerut să refuz și eu m-am supărat, deoarece lui Mabel nu i-a cerut același lucru; nu știam de ce Celina îmi cere mie să mă sacrific și celeilalte nu; de ce nu avea curaj să-i spună și lui Mabel? Pentru că ea avea bani și eu nu? Sau pentru că ea era învățătoare iar eu nu ajunsesem decât pînă în clasa a șasea? I-am repetat Celinei de zeci de ori că nu intenționat au omis-o, ci pentru că era foarte scundă, iar costumele pe care le închiriaseră de la Buenos Aires nu se potriveau decât la talia mijlocie. Văzîndu-mă vorbind în loc să ascult muzica, doamnei Baños i-a sărit țandăra și din momentul acela m-a luat la ochi.

Furia mea avea însă un izvor precis: Celina dorea să-i aranjeze trampa fratelui ei cu Mabel; știți și dumneavoastră că Juan Carlos a curtat-o puțină vreme, dar apoi s-au despărțit. Asta înainte de a se logodi cu mine. Se pare însă că Celina nu și-a pierdut speranța de a se înrudi cu familia lui Mabel.

În timpul săptămînii eu nu ieșeam de la magazin decât la șapte și nu mă vedeam cu Celina și cu Mabel; dar sîmbăta după-amiază ele veneau la mine la un ceai, iar mama îi aranja lui Mabel coafura pentru seară, deoarece ea nu se prea obosea să se pieptene. Îmi amintesc foarte bine că prima repetiție a fost într-o luni și pînă sîmbăta nu m-am mai întîlnit cu Celina pe stradă, cînd, ciudat, la ceai a venit Mabel singură. Dacă nu venea Mabel atunci eu eram hotărîtă să mă las de repetiții. Doamne, de n-ar fi venit! Se vede însă că așa era scris în Cartea Sortii. E îngrozitor să

te gîndești că în după-amiaza aceea oînd Mabel a bătut la ușa și m-a strigat, totul era deja hotărît. Cred că atunci, de mulțumită ce eram, am scăpat totul jos din mînă. Iar acum sînt atît de schimbată, încît nu mă mai pieptăn cît e ziua de lungă, și nu vreau decît să mor.

Dar pentru a încheia cu Celina, voi fi sinceră ; atunci mi-a spus la ureche că dacă nu m-ar fi adus ea la *Social*, n-aș fi călcat niciodată pe acolo și că, de fapt, toată lumea știa de povestea cu doctorul Aschero. Înainte de a lucra la *Al Barato Argentino* eu primeam bolnavii lui Aschero și îi pregăteam lui injecțiile, iar cînd am plecat brusc de acolo, lumea a comentat că s-a petrecut ceva necurat între mine și el, un bărbat căsătorit și cu trei copii. Dar, doamnă, e mai înțelept să mă opresc aici, că dacă vine soțul meu și începe să citească scrisoarea, vă imaginați ce urmează. O voi continua luni, cînd va fi plecat.

Luni, 25

Scumpă prietenă,

Sînt singură pe lume, singură. Dacă eu mor, soacra sau altcineva îmi vor crește copii mai bine decît mine. Ieri m-am încuiat în cameră, soțul meu a forțat ușa, credeam că mă omoară, dar nu mi-a făcut nimica. S-a apropiat doar de pat, m-a înconjurat așa cum stăteam eu cu capul înfundat în pernă, și eu, ca o nebună, l-am scuipat în față. Mi-a spus că o să i-o plătesc eu, dar s-a abținut să mă lovească. Am crezut că o să-mi crape capul.

Si, culmea, azi-dimineață mi-am amintit de Aschero făcîndu-mi sînge rău cu bună știință, ca și cum n-ar fi trecut anii. Pe el nu l-am iubit ca pe Juan Carlos, singurul pe care l-am iubit. Aschero a fost un profitor. Necazul e că acum n-o să-l mai văd niciodată pe Juan Carlos al meu, să nu mi-l ardeți cumva ! Aschero și Celina m-au făcut să-l pierd, ei mi l-au omorît și acum trebuie să-l suport pe plicticosul de Massa toată viața. Celina a fost vinovată de tot ce s-a petrecut, vipera de fiică a dumneavoastră, fiți atentă cum vă purtați cu ea. Și pentru că tot m-am pus pe confidențe, o să vă spun cum s-a întîmplat, de am rămas însemnată pentru toată viața. Într-o zi, nu era nimeni la cabinet, și cum eu tușeam s-a oferit să mă asculte cu stetoscopul. Apoi mîna i-a alunecat și a început să mă mîngîie ; eu am fugit în baie, roșie de rușine, mi-am pus din nou bluza și i-am spus să mă ierte că e vina mea întrucît am preferat să economisesc banii pentru vizita la un alt medic. Să vedeți ce proastă. La atîta am rămas atunci, dar toată noaptea l-am visat de frică să nu mă înghesuie și altă dată.

Într-o zi a trebuit să mergem cu mașina la o fermă și să facem o transfuzie de urgență. Era o femeie care avea o hemoragie după naștere și, cu multă osteneală, am salvat-o. Cînd să plecăm, ne-au servit cu vin, eram cu toții mulțumiți și am băut și eu. Pe la jumătatea drumului Aschero mi-a spus să mă sprijin de geam, să închid ochii și să mă odihnesc o jumătate de ceas. Eu îl ascultam în toate și cînd am închis ochii el m-a sărutat ușor. N-am spus nimic și el a oprit mașina. Și cînd te gîndești că stric cer-

neală ca să vorbesc de porcăria asta, cît de scump am plătit că am fost proastă o clipă !

Apoi am început să ne vedem pe unde apucam, chiar și în cabinet, perete în perete cu camera în care locuia soția lui, pînă și-a dat seama și a trebuit să plec ca ambalatoare la magazin. El nu m-a mai căutat.

Și toate astea pentru ce ? Ascultați, eu cu viața asta de-acum o să mor, nimic altceva decît să trebăluiești prin casă și să bombănești copiii. Dimineata, în fiecare dimineată lăsată de Dumnezeu, începi prin a lupta să-i scoți din așternut, cel mai mare e mai rău, are opt ani și e în clasa a doua, cel mai mic, din fericire, merge anul ăsta la grădiniță. Să le dai laptele, să-i îmbraci și să-i duci pînă la școală, totul repede, că obositori mai sînt băieții, cînd termină unul începe celălalt. La întoarcere îmi fac cumpărăturile din piață deoarece e mult mai ieftin, dar și mai obositor pentru că e de umblat de la o tarabă la alta și mai stai și la coadă. În timpul ăsta fata e sosită deja și face curat, îmi spală și rufe, în timp ce eu gătesc și, dacă mai am timp, tot dimineata și calc ; după-amiază nu-i pot face să doarmă pe neastîmpărații de băieți, cu totul altfel e cînd sînt micuți, cît sînt de scumpi, i-aș mîncă ; ce divini sînt cei mici, eu cînd văd copilași pe stradă sau în fotografie parcă-s nebună, dar așa de repede se fac mari, ajung ca niște sălbatici. Ai mei țipă toată după-amiază, la 12 sînt deja acasă, merge fata să-i aducă. E departe și sînt intersecții primejdioase.

Ce diferență față de Vallejos ! După-amiază venea cîte o prietenă, flecăream, as-

cultam teatrul la microfon, asta bineînțeles cînd nu lucram la magazin, dar aici, ce-am cîștigat venind la Buenos Aires? Nu cunosc pe nimeni, vecinii sînt niște italieni de curînd sosiți, mai neciopliți decît nu știu ce, și o blondă care trebuie să fie o întreținută, cel puțin soțul meu e sigur. Nu știu cu cine aș putea vorbi, cu nimeni. Mai cîte un pic după-amiază și între timp supra-veghez temele sălbaticilor ăstora. Știți dumneavoastră ce înseamnă doi copii închiși într-un apartament? Se joacă cu mașinutele făcînd curse printre mobile. Bine cel puțin că nu am mobile bune, de asta nici nu chem lumea din Vallejos să mă viziteze să nu mă critice că nu am casa mobilată luxos, cum mi s-a întîmplat deja odată, nu vă spun cine a fost, ce cîștigați...

Iată, acum e șase după-amiază și ca de obicei mă doare capul de simt că-mi pleznește; cînd vine soțul e și mai rău; dacă nu e gata cina, o vrea imediat, dacă e gata dorește să facă mai întîi o baie, nu e om rău, dar nici nu calcă bine în casă și îmi vine să sparg totul, simt că turbez. Dar ce vină are că vine, dacă e casa lui, iar dumneavoastră mă puteți întreba de ce m-am căsătorit, numai că nu-mi lipsea răbdarea cînd eram proaspăt măritată. Nu mai suport viața asta, același lucru în fiecare zi.

Azi-dimineață am fost din nou la grădina zoologică care nu e prea departe, zece minute cu autobuzul; un copil le-a spus băieților mei că e un puișor de leu nou-născut și ne-am dus să-l vedem ieri, duminică, ce minunat! Dacă îmi ajung banii, o să cumpăr la începutul lunii și eu un cățeluș sau o pisicuță. Ce minunat era micuțul leu, cum

se ghemuia lângă leoaică și ce se mai jucau. Dimineată mi-a venit ideea să mă duc iar să-l văd singură, nu era lume deloc. Micuțul se trîntea la pămînt cu lăbuțele în sus, se tăvălea și apoi se ascundea în spatele mamei. Ca un bebeluș de cîteva luni. Ar trebui să ies în fiecare zi, că nu mai pot numai cu casa și copiii, am și spus-o cuiva, ah, da, îmi amintesc, unei vînzătoare din piață, cea de la fructe, o bătrînică, care mi-a reproșat într-o zi că eu sînt totdeauna nervoasă și n-am răbdare să aștept să mă servească, eu i-am răspuns că ce pot să fac, iar ea zicea că, cu anii, te mai calmezi. Voia să zică oare că atunci cînd ești tînăr te plictisești? Și apoi la bătrînețe totul e pierdut și adio... Ascultați, eu o să-l dau dracului pe individul ăsta, dacă nu-i atent... credeți oare că pot întîlni un alt băiat care să-mi ofere o altă viață?

Mi-ar place unul din ăia cum erau înainte, că acum toți au niște fețe de neisprăviți. Poate nu chiar toți, sînt convinsă de asta: într-o zi am văzut niște băieți așa de drăguți, era multă vreme de cînd nu văzusem un băiat într-adevăr drăguț; am fost să vizitez un club pentru a-i înscrie pe ai mei și acolo erau mulți băieți care semănau cu cei de la *Social*. Sigur că toți erau sub 25 de ani, în timp ce eu merg deja pe 30. Dar să vedeți ce nenorociți la clubul ăsta, pretind pe cineva care să te prezinte, un alt membru, și noi nu cunoaștem aproape pe nimeni la Buenos Aires. I-am spus asta soțului meu și el nici nu mi-a răspuns, parcă voia să spună: asta-i treaba ta, oh, scumpă doamnă, mă gîndesc că dintr-o clipă în alta

trebuie să-i văd iar mutra. Oare dacă n-ar fi el, s-ar uita cineva la mine? În ce mă privește, eu sînt gata pregătită cînd o veni potopul și judecata de apoi, vreau să merg cu Juan Carlos, ce consolare e pentru noi, doamnă, învierea sufletului și a trupului! Pentru asta eram eu disperată dacă îl ardeau... Ce drăguț era Juan Carlos, ce fiu ați avut, doamnă, și ce cătea de fată, dacă-ar fi mai aproape aș strînge-o de gît. Mie mi-a făcut-o din invidie, să vedeți, eu știu ce i s-a întîmplat, s-a lăsat aranjată la șaisprezece ani de unul dintre Alvarezi, apoi a trecut din mîină în mîină și la douăzeci de ani l-a bal n-o mai lua nimeni la dans că era una din aia de care nu scapi, pînă cînd a intrat în gașca turiștilor după care a găsit și ea pe cineva care s-o ducă acasă după bal.

I-a rămas însă furia că eu am pus mîna pe fratele ei și de asta v-a și spus că am avut ceva cu Aschero. La mine n-a fost decît unul singur, deși eram o copilă, în schimb ei i-au tîrît numele în noroi pînă s-au săturat. Și a rămas nemăritată, asta era nenorocirea, a rămas nemăritată! Idioata, nu știe că a fi căsătorită cu un individ de care nu mai scapi pînă la moarte e cel mai rău. Eu aș vrea să fiu nemăritată, nu știe că, pînă la urmă, cea care a cîștigat a fost ea, e liberă să meargă unde dorește, în timp ce eu sînt condamnată pe viață!

Aruncă stiloul cu furie în chiuvetă, ia foile scrise și le rupe în bucăți. Un copil ridică stiloul de jos, se uită la el și îi spune mamei că e spart.

Scumpă Doña Leonor,

Sper că aceste rînduri să vă găsească sănătoasă și împreună cu toți ai dumneavoastră. După ce am șovăit destul de mult, m-am așezat să vă scriu, dar înainte de toate e nevoie de o clarificare: eu, mulțumită lui Dumnezeu, am o familie pe care mulți și-ar dori-o, soțul meu este o persoană ireproșabilă, foarte apreciat în domeniul său, se îngrijește să nu-mi lipsească nimic, iar cei doi fii ai mei cresc frumos deși ca mamă n-ar trebui să o spun, dar dacă am pornit să fiu sinceră trebuie să spun lucrurile așa cum sînt. Așa că n-am de ce mă plînge, cu toate că, poate, din scrisorile mele v-ați format o idee ciudată, cauzată de un moment de slăbiciune. M-am gîndit cît de mult trebuie să sufere o mamă în situația dumneavoastră și de asta am crezut că v-ar mîngîia să știți că vă sînt alături în suferință. Am fost alături de dumneavoastră, dar dacă nu mai doriți să împărtășiți cu mine durerea, deoarece nu-mi mai scrieți, o să vă spun aici un adevăr; pe mine nimeni nu m-a tratat ca pe o otreapă.

Nu înțeleg motivul tăcerii, presupun doar că v-a înveninat cineva urechile cu minciuni, așa că vreau să știți tot adevărul din gura mea, apoi puteți să mă judecați. Singurul lucru pe care vi-l cer este că, dacă sînteți hotărîtă să nu-mi mai scrieți, cel puțin să-mi trimiteți această scrisoare înapoi, deschisă, se-nțelege, ca dovadă că mi-ați citit-o. Sau e prea mult ce vă cer?

Sigur, n-ar trebui să vorbesc ca și cum ați avea o vină, vinovată este cea care a

venit cu povești. Și fiindcă nu vor să vă lase să vedeți adevărul, vi-l arăt eu. Asta-i viața mea...

Tatăl meu n-a putut să mă dea la școală, costa mult să mă trimită la Lincoln să studiez pentru a deveni învățătoare, nu era decît grădinar, dar om cinstit. Mama călca rufe pe la alții și tot ce câștiga mergea în libretul de economii, ca să am în casă de toate cînd mă voi mărita. Le-am avut, dar nu prin sacrificiile mamei, săraca, deoarece totul s-a dus pe doctor și medicamente, cînd cu moartea tatei. În sfîrșit, Celina studia. Deci era mai sus decît mine.

Foarte bine, era mult de cînd vorbeam cu Juan Carlos cînd a avut guturaiul acela de care nu se mai vindeca. Și s-o mai știe Celina și pe asta ; cu cît îl țineam eu mai mult seara, discutînd la porțiță, cu atît înțîrzia el să se ducă la văduva Di Carlo. Mi-au spus mie toți că Juan Carlos trece prin gardul de sîrmă al cantonierului direct la văduva — mîță blîndă. Ea a fost cea care i-a supt sîngele, nu eu. Pînă cînd nu s-a mai dus, deoarece eu nu mai voiam să-l văd dacă mai continua legătura cu aia, e clar că o făceam din gelozie de logodnică egoistă și nu pentru că știam că radiografiile îi arătau pete pe plămîni. Deci vedeți și dumneavoastră dacă, după ce ne-am logodit, Juan Carlos mergea la văduvă era pentru că se purta domnește cu mine.

Apoi, urmează călătoria la Córdoba. Drăguș, s-a întors după trei luni. Dar să revin la subiect : ori cît ar fi strigat nevasta lui Aschero în fața servitoarei că el o înșela cu mine, asta nu dovedește nimic. Numai că dumneavoastră ați crezut poveștile astea

și v-ați opus logodnei. Și dovezile vinovăției mele? Niciodată nu le-ați avut.

Juan Carlos a continuat cu văduva? Nu. Pentru informarea dumneavoastră eu sînt cea care am rămas cu un ghimpe, deoarece într-o zi, cu puțin timp înainte de a ne despărți pentru totdeauna l-am prins pe Juan Carlos cu o minciună. În buzunarul de la veston, bine ascunsă în buzunar, avea o batistă de femeie, parfumată; n-am reușit să citesc inițiala de pe marginea bogat brodată, dar sigur-sigur nu era „E”, ori văduva Di Carlo se numea Elsa. Mie mi-a spus că era a unei fete pe care a cunoscut-o la Córdoba, că el era bărbat și trebuia să trăiască, dar cînd i-am cerut să mi-o lase mie, mi-a smuls-o din mîină. Înseamnă asta că era una din Vallejos, nu credeți? Eu nu știam de cine să mă leg și atunci i-am spus că o s-o sugrum pe stricata aia de văduvă; el a devenit serios și m-a asigurat că nu mai „ține” cu văduva; oh, și vorbele astea ale bărbaților care sînt așa de jignitoare pentru o femeie, chiar dacă se adresează unei ca Elsa Di Carlo. Și am rămas pentru totdeauna cu îndoiala.

După aceea au venit încurcăturile și ne-am îndepărtat, dar ce păcat că nu mi-ați mai scris pentru că împreună am fi putut să smulgem masca adevăratei asasine a lui Juan Carlos. Împotriva ei ar fi trebuit să se îndîrjească Celina și nu împotriva mea. Acum că tot e nemăritată și are timp liber, nici tu casă, nici soț și nici copii de care să se ocupe, Celina ar putea fi folositoare la ceva și să ajute la triumful adevărului.

Revenind la conținutul scrisorilor lui Juan Carlos, consultați-vă în liniște conștiința să

vedeți dacă îmi aparțin sau nu. Vă salut cu respect,

Nélida

P. S. Dacă nu-mi răspundeți, asta-i ultima scrisoare pe care v-o scriu.

La masă, în fața ei, un copil umple sînguincios cu creionul patru rînduri din caietul său cu interjecția *miau!* și patru rînduri cu interjecția *ham!* Printre picioarele mesei și ale scaunelor, celălalt copil căuta mașinuța de curse.

FASCICULUL AL III-LEA

*Ea s-a bătut pentru bărbat ca
o tigroaică !*

*El s-a purtat urît cu ea, și-a
făcut-o fericită !*

(Reclană de ziar pentru filmul
Praful roșu cu Jean Harlow și
Clark Gable)

ALBUM DE FOTOGRAFII

Copertile sînt îmbrăcate în piele de vacă de culoare neagră și albă. Foile sînt din hîrtie pergament. Pe prima pagină o inscripție cu cerneală : *Juan Carlos Etchepare*, 1934 ; a doua pagină e goală, a treia are imprimate litere rustice, împodobite cu lancii, *boleadoras*¹, piteni și centuri de gaucho, alcătuiind cuvintele PATRIA MEA ȘI EU. În continuare, paginile din dreapta poartă tipărite cîte o inscripție, cele din stînga nu. Inscripții : „Aici m-am născut, frumoasă pampa...“, „Venerabili² mei părinți“, „Crește iarba rea“, „La școală, ca Sarmiento“, „Creștini da, barbari nu“, „Primul meu pas de bărbat“, „Umblînd la tipe“, „Nu-i prima fără a doua“, „Servind drapelul meu“, „Logodna unui gaucho cu fata lui“, „Bomboanele de nuntă“ și „Cățeluși mei“. Ultimele trei inscripții sînt aco-

¹ Armă de apărare și atac formată dintr-o frînghie pe care sînt prinse mai multe bile metalice (n.t.).

² Toate greșelile de ortografie și exprimare din paginile următoare aparțin textului original (n.t.).

perite intenționat de fotografii mari, în timp ce paginile de stînga sînt ocupate cu grupuri de fotografii mai mici. Primul grup de fotografii din stînga : un bătrîn și o bătrînă șezînd, bustul unei bătrîne, bustul unui bătrîn, drum de țară într-o provincie bască, un copil de cîteva luni, o familie într-o trăsură trasă de un cal alb.

Prima fotografie mare din dreapta ; un copil de cîteva luni, în pielea goală, blond. Al doilea grup din stînga : un bărbat și o femeie, el îmbrăcat în costum cu redingotă și vestă, ea în rochie lungă, de culoare închisă ; aceeași pereche cu cîte un copil în brațe, trei fotografii de femei cu rochii lungi împreună cu doi bătrîni și doi copii. A doua fotografie mare din dreapta ; între un portocal și un palmier aclimatizat se află o fîntînă înconjurată cu un gard simplu, pe fîntînă un copil, în pantaloni albi și desculț, bea lapte dintr-o sticlă cu biberon, balansîndu-și picioarele ; lîngă băiat o femeie cu rochie lungă albă ține în brațe o fetiță în pielea goală care se joacă cu numeroasele șiruri din colierul femeii. Al treilea grup din stînga ; diferite fotografii înfățișînd familia la mare, îmbrăcată în haine de oraș și purtînd umbrelă de soare japoneză. A treia fotografie mare din dreapta ; o grădină cu mici straturi rotunde avînd în mijloc cîte un palmier pitic, înconjurat cu sîrmă împletită de care se agață tuberoze și zambile ; palmierii sînt pe jumătate acoperiți de figurile unui băiat îmbrăcat cu un veston cu revere rotunde, lavalieră cu legătură boemă, pantaloni strînși sub genunchi, continuați cu jambiere de culoare deschisă, și a unei fete buclate, cu fundă mare albă pe

vîrful capului, costum alb cu fusta scurta umflată de jupon. Următoarele grupuri din stînga, pînă la sfîrșitul albumului, aparțin diferitelor momente din deceniile '20 și '30 și în ele apare frecvent un tînăr cu părul lung, castaniu deschis, acoperindu-i urechile, cu o figură athletică și un invariabil surîs. Paginile din dreapta, care au mai rămas sînt ocupate, cum am mai notat, de cîte o singură fotografie, reprezentînd, în ordine : un teren viran cu hamace, bare și inele pentru atletism, în spate un gard de sîrmă împletită iar în spatele lui niște case răsîndite în cîmpia cu buruieni scurte și grase ; un adolescent cu părul castaniu sprijinit de o bară și privind la aparatul de fotografiat : cămașa descheiată la guler, cravată și banderolă de doliu, pantaloni trei-sferturi pînă sub genunchi, ciorapi negri lungi și sandale ; lîngă el, un alt adolescent cu părul negru și creț ieșind de sub bască, haine uzate și o expresie de bucurie prostească, se ține în aer agățîndu-se cu un singur braț de inel, picioarele în unghi drept cu trunchiul ; portretul unui tînăr subofiter de poliție — păr creț negru dat cu briantină, ochi negri, nas drept cu nări puternice, mustață deasă, gură mare — purtînd dedicația „Lui Juan Carlos, mai mult decît un prieten, un frate, Pancho“ ; cei doi tineri de mai sus, așezați la o masă plină de sticle de bere și patru pahare, zîbind ; pe genunchii lor două femei tinere, cu decolteuri adînci, carnea îmbătrînită, obrajii veștejiți de fardurile excesive, iar în spatele tejghelei încărcată cu damigene, un butoi de vin, rafturi cu cutii de conserve, pachete de mirodenii, țigări, sticle : scenă cîmpenească sub un roșcov : în-

tinsă pe iarbă, o față de masă cu farfurii pline de șnițele, ouă tari, *tortillas*¹ și fructe, în spate, băieți și fete veseli, așezați pe iarbă lângă fața de masă ; o fată cu păr negru scurt și ondulat, încadrând un oval al feței perfect, ochi mari negri rimelați, expresie absentă, nas mic și gură mică, bustul strâns în rochia de crep înflorată și un băiat cu părul castaniu, cămașă descheiată lăsând să se vadă părul de pe piept, amenințând cu o furculiță, strânsă în pumn ca un pumnal, farfuria cu șnițele ; aceeași fată din fotografia anterioară, pozând într-un studio fotografic, dar cu aceeași expresie indiferentă, rochia încrețită în jurul taliei, colier de perle, părul mai lung, pieptănat lins și cu cărare la mijloc, făcut permanent la vîrfuri, cu dedicația : „Cu simpatie, Mabel, decembrie, 1935” ; un grup de trei perechi pozând îmbrăcate în haine de epocă : Restaurație, al treilea imperiu, sfîrșit de secol, mai aproape de obiectiv fiind tînăra care ilustrează ultima epocă, cu părul blond ridicat la spate, descoperind ceafa, ochii limpezi și strălucitori, specifici celor care contemplă sau își imaginează ceva frumos, nasul ușor acvilin, gît lung, siluetă zveltă ; cu un fundal de ploi și munți, tînărul cu părul castaniu deschis, îmbrăcat cu *poncho*, cu puloverul băgat în pantalonii albi, largi și înalți pînă mai sus de brîu, mai slab, dar cu tenul bronzat și cu surîsul său caracteristic, plus dedicația : „Cu dragostea dintotdeauna, bătrînei mele surioare, Juan Carlos, Cosquín 1937” ; lângă un tort de aniversare,

¹ Turtă de mălai sau, aici, ouă cu șuncă (n.t.).

închinînd cu un pahar de vin spumos, o tî-nară de statură mică în ciuda moţului înalt de deasupra capului, rochie cu decolteu pătrat şi cu o broşă în fiecare colţ ; o femeie în vîrstă sobru îmbrăcată şi tî-nărul cu păr castaniu deschis, mai slab, cu ochii sensibil mai mari şi înfundaţi în orbite, privind la paharul său cu un surîs abia schiţat ; cu un fundal de cactuşi şi munţi, tî-nărul cu păr castaniu deschis într-o mică trăsură, detaliile nu se disting, deoarece fotografia a fost făcută contra luminii.

UN DORMITOR DE DOMNIŞOARA, ANUL 1937

Cum intri, la dreapta, un pat de o singură persoană, cu spătarul lipit de perete, avînd deasupra un crucifix de lemn şi un Cristos de bronz. În stînga patului, o mică bibliotecă cu patru rafturi pline cu cărţi de şcoală normală şi cîteva romane. Cărţile de şcoală sînt îmbrăcate în hîrtie cafenie şi poartă etichete pe care scrie „Maria Mabel Sáenz — Colegiul Sfînta Fecioară del Pilar — Buenos Aires“. În dreapta patului, noptiera cu o veioză avînd un abajur de crep alb cu picăţele verzi, la fel ca perdelele de la fereastră şi cuvertura. Sub sticla de pe măsuţă, o ilustrată cu bulevardul *Perla* din Mar del Plata, o ilustrată cu Podul Incaşului din Mendoza şi fotografia unui tî-năr gras, cu haine îngrijite de fermier, lîngă un cal şi un *peón* care ţine frîul. La picioarele patului, o blană de iepure cu dungi negre, albe şi cafenii. Pe peretele opus se află fereastra avînd într-o parte o consolă

ornată cu păpuși cu păr natural și ochii mobili, iar în cealaltă parte o comodă cu oglindă. Pe comodă, o trusă cu oglindă de mînă și perii cu mîner de catifea, așezate jur-împrejurul unui suport de fotografii pe care se află fotografia unei fete șezînd, cu rochia făcînd crețuri în jurul taliei, colier de perle, păr lins cu cărare la mijloc și făcut permanent la vîrfuri. Alte ornamente, pe perete : o cristelniță de sîdef, un grup de trei embleme studențești, chipul cioplit în lemn al Sfintei Tereza și un alt grup de patru fotografii înrămate sub sticlă, luate în diferite momente ale unei petreceri cîmpești în prezența unui tînăr gras cu haine îngrijite de fermier. În mijlocul tavanului atîrnă un candelabru, iar peretele din partea opusă ușii e în întregime ocupat cu un dulap. Patul, noptiera, comoda, oglinda, candelabrul și dulapul sînt din lemn de culoare închisă, în stil provensal sau rustic, în timp ce consola și rafturile pentru cărți sînt din lemn simplu, deschis la culoare, lustruit. În dulap sînt agățate rochii, paltonul și două șorturi albe apretate și plisate. De bara pe care atîrnă umerășele e legat un săculeț de mătase plin cu flori uscate mirosind a levănțică. Într-o altă parte a dulapului se aliniază cutii pline de lenjerie, bluze, batiste, ciorapi și prosoape. Ascunsă între cearșafurile brodate de in, o învelitoare de lînă înflorată cu marginile de dantelă pentru punga de apă caldă. În interiorul învelitorii, două cărți științifice intitulate *Educația pentru căsătorie* și *Adevărul despre dragoste*. Între cărți se află o fotografie unde, împreună cu alți tineri, se vede o pereche așezată lîngă o față de masă

pentru picnic ; ea cu un aer absent, el țin-
tind cu o furculiță spre farfurie. Pe spatele
fotografiei se poate citi următorul text :
„Dragostea mea ; aceasta a fost ce-a mai
fericită zi din viața mea. Niciodată nam
visat că ai putea fi a mea ! Ziua primăverii.
Ascunde fotografia pînă cînd se aranjează
totul. Îți scriu aceste indiscreții înadins, în
acest fel nu ve-i putea să o arăți nimănui,
deoarece în poza asta par un bleg și un pic
„vesel“. Știi că p-aci vor să-mi facă faimă
de bețiv.

În această clipă te-aș lua de mînă și te-aș
duce pînă în cer, sau cel puțin undeva de-
parte de aici. Îți amintești sălciile plîngă-
toare de lîngă lac ? Eu nu le mai pot uita.

Te iubesc tot mai mult și mai mult Juan
Carlos, 21 septembrie 1935.“

În aceeași cutie, sub hîrtia albă, prinsă
în pioneze, care-i acoperă fundul, sînt as-
cunse două numere din revista *Viața femeii*
apărute în 30 aprilie și 22 iunie 1936.
La rubrica „Poșta inimii“ sînt publicate în-
trebările unei cititoare care semnează „Su-
flet răvășit“ precum și răspunsurile pe care
le dă Maria Luiza Díaz Pardo, redactorea
rubricii. Textul din primul număr este ur-
mătorul : „Scumpă prietenă ; e mai mult
de un an de cînd cumpăr această revistă și
întotdeauna citesc rubrica dumneavoastră, în
general pasionantă. Dar nu mi-am imaginat
că într-o zi va trebui să recurg la sfatul
dumneavoastră. Am optsprezece ani, sînt
învățătoare, de curînd absolventă, iar pă-
rinții mei au o poziție stimabilă. Mă iu-
bește un băiat bun, dar cu un viitor nesigur.
E foarte tînăr încă și situația sa se poate
schimba, dar familia mea nu-l vrea. Lucrea-

ză ca merceolog, dar a avut necazuri cu șefii pentru absențe repetate. A avut o perioadă de răceli și deseori se simte obosit. Eu îl cred, deși versiunea care circulă este că îi cam place să se distreze, că e foarte afemeiat, că cel puțin odată pe săptămână se îmbată cu amicii. De câteva luni mă însoțește în plimbări și la baluri, la început eram sigură că-l iubesc din tot sufletul, dar în fiecare zi (seara, după program, el vine pînă la poartă, eu îl aștept acolo, astfel încît nu trebuie nici să intre, nici să sune, ne învîrtim puțin prin piață sau pe străzi și, dacă e frig, rămînem în vestibul, căci intimitatea noastră nu trece niciodată de acest loc) după ce pleacă și intru în casă trebuie să suport reproșurile părinților mei, reproșuri care sînt asemenea picăturii după picătură care macină piatra. Așa că aștept cu plăcere în fiecare zi venirea lui, dar nici nu zăresc bine silueta lui elegantă că mă și enervez la gîndul că poate ieși mama sau, și mai rău, tata, să-i ceară curtezanului meu o explicație sau să-l rănească cu vreo aluzie, fapt pentru care mă găsește adeseori iritată. Eu îi spun că e nervozitatea firească pentru primul an de exercitare a profesiei și încă la clasa a V-a. Adevărul e, însă, că ceea ce mă face irascibilă e îndoiala; îl iubesc sau nu? În ultima vreme a apărut un nou personaj: un tînăr fermier de origine engleză, mai puțin prezentabil decît „el“, dar plăcut, și-a folosit prietenia cu tatăl meu pentru a se introduce în familie și a-mi spune vorbe dulci. Și iată dilema... Ne-a invitat pe mine și încă pe cineva (o voi alege pe mătușa din partea tatii) să petrecem la ferma sa cele patru zile de sărbătoare pe

care le vom avea începînd cu apropiata zi de 25 mai ; părinții insistă să mă duc, dar „el“ se opune cu hotărîre. Eu am hotărît... să mă duc pentru că astfel voi afla dacă îi duc sau nu dorul. Dar dacă se ține de cuvînt și nu se mai uită niciodată la mine, cum într-adevăr m-a amenințat ?

Prietenă, aștept sfatul tău prețios, al dumneavoastră
Suflet răvășit.

(Provincia Buenos Aires).“

Răspunsul redactoarei este următorul : „Suflet răvășit, demn de invidiat : nu-ți invidiez îndoiala ci faptul că ai parte de atîtea lucruri în viață. Cred că nu-l iubești pe cel care te curtează atît de insistent, încît să înfrunți o ruptură cu familia. Cazul tău este tipic pentru fetele crescute în sînul unui cămin fericit și prosper. Să continui cu fericirea ta (iartă-mi termenul) ar însemna să distrugi această armonie familială, pe care deja o simți amenințată. Și, crede-mă, o rătăcire nu merită un asemenea preț. Ești foarte tînără și mai poți aștepta încă venirea unui Făt-Frumos. Îți doresc să petreci bine la fermă, studiază engleza și încearcă să înveți, abia la sfîrșit, și nicidecum la început, cuvîntul *yes*, care înseamnă... *da* ! Folosind cît mai puțin acest cuvînt monosilabic vei cuceri lumea și, ceea ce e mai important, îți vei asigura fericirea ta și a părinților tăi. Totdeauna la dispoziția ta,

Maria Luisa Díaz Pardo.“

Sfatul cerut în numărul din 22 august era următorul : „Scumpă prietenă : viața mi-a jucat o festă urîță. Sfatul pe care mi l-ati

dat a fost bun, dar au apărut complicații neprevăzute. Într-adevăr, prietenul meu s-a supărat pentru plecarea la fermă, acest incident ducînd la ruperea relațiilor dintre noi. Vă mărturisesc că șederea la fermă n-a fost ceea ce așteptam, căci am petrecut lungi momente între patru ochi cu acest tînăr, fără ca el să spună un cuvînt. La despărțire a vrut să-mi smulgă o promisiune, dar eu i-am spus că n-are nici un rost, din moment ce eu nu-i inspir nici un cuvînt sau un gest. Mi-a răspuns că așa e felul englezilor, taciturni, și-i invidiază pe latinii vorbăreți, dar el găsește că și fără cuvinte e foarte plăcut alături de mine. Cît privește gesturile, voiam să spun că nu-mi culege flori, că nu alege discuri pe gustul meu (de fiecare dată mă făcea să ascult numai ce-i plăcea lui), dar el a înțeles greșit, crezînd că-i reproșez că nu încearcă să-si ia anumite libertăți față de mine. În legătură cu asta m-a lămurit că dacă o fi ca vietile noastre să se unească, ar mai fi timp și pentru așa ceva. Ce lipsit de romantism ! Nu-i așa ? Sinceră să fiu, eu așteptam un sărut pentru a-mi da seama dacă îmi place sau nu. Oricum nu i-am promis nimic — ce vrea să însemne yes ? Ignor acest cuvînt ! Si, după cum a-ți anticipat, procedeul a dat roade deoarece le-a scris părinților mei invitîndu-ne la el pe toți si în vacanta de iarnă pentru două săptămîni, începînd din 9 iulie. S-ar putea să acceptăm. Dar ceea ce vreau să vă povestesc acum e așa de trist, încît mă simt copleșită și nu știu cum să mă exprim.

La puține zile după ce m-am întors de la țară, tata m-a chemat în biroul său

unde ne aștepta medicul familiei. În cel mai mare secret mi-a spus că fostul meu prieten are ceva la plămîni. Suferă de un început de boală foarte contagioasă. Nu mi-a venit să-mi cred urechilor, bănuind că e vorba de vreun tertip de-al tatălui meu. Medicul a adăugat că trebuie să-i evit tovărășia și că, dată fiind supărarea apărută doar cu două săptămîni înainte, să mă folosesc de acest prilej și să nu-l mai văd pînă se va vindeca. În ziua următoare, într-un magazin, le-am văzut din întîmplare pe mama și pe sora fostului meu prieten și le-am simțit amabile cu mine, dar foarte abătute. M-am convins că totul era, din nefericire, adevărat. În plus, în ziua următoare, fără să mă consulte, mama mi-a spus că la cinci avem programare la medic pentru niște radiografii. Am văzut deja rezultatul : sînt sănătoasă.

Ei bine, ce să fac pentru a-l ajuta pe scumpul meu prieten ? În această clipă mi-e rușine că l-am făcut să sufere. Poate într-o zi viața ne va uni din nou, deoarece cred că-l iubesc cu adevărat, sau poate e numai milă ? Vă rog, prietenă sfătuitoare, ajutați-mă să-mi limpezesc adevăratele sentimente. Aștept cu răsufarea tăiată,

Suflet răvășit
(Provincia Buenos Aires)."

Răspunsul redactoarei este următorul : „Suflet răvășit, dar generos : am încredere ca vei reuși. Cu siguranță ceea ce simți acum pentru el e doar milă, la care se adaugă și nostalgia zilelor mai vesele. Am consultat un medic și mi-a spus că poți să-l vezi, luînd măsurile de precauție. E vorba să nu te apropii prea mult de el și să te obișnu-

iești, atunci cînd vă întîlniți, să-l bați prietenește pe umăr și numai la despărțire să-i dai mîna, deoarece imediat după aceea vei putea să-ți speli mîinile cu săpun și apoi să le cureți cu alcool. Da, oferă-i prietenia ta, dar nu dintr-o dată sau într-un mod care să dea de bănuț, ci așteptînd o împrejurare favorabilă, căci cei afectati de această boală sînt foarte susceptibili. Nu-l lăsa să-și dea seama că ți-e milă. Avînd în vedere caracterul său, acest lucru l-ar răni cel mai mult.

În ceea ce privește viitorul tău, nu uita că engleza e o limbă ciudată, dar frumoasă. Întotdeauna a ta,

Maria Luisa Díaz Pardo.“

În același număr al revistei *Lumea femeilor* pe două pagini imaginile corespunzătoare următoarelor explicații lipseau, fiind decupate cu foarfeca: Ținută cochetă pentru cocktail, confecționată din mătase moară, împreună cu caschetă Julieta, după moda nouă inspirată din superproducția Metro-Goldwin-Mayer, *Romeo și Julieta* a nemuritorului Shakespeare. Foto M-G-M și „Noua senzație a cinematografului, Deanna Durbin, propune tinerelor acest luminos costum pentru ciclism, realizat din jerse alb croșetat, cu garnitură în zigzag de culoare roșu aprins. Foto Universal Pictures.“

De la fereastra locuinței deja descrise se vede mai întîi o curte acoperită cu o plasă de sîrmă pe care urcă și se încolăcește vița de vie, apoi ronduri de trandafiri și iasomie și, în sfîrșit, un smochin mai înalt decît gardul ce desparte curtea de terenul pe care se construiește clădirea cu două etaje a noii secții de poliție. Unul dintre zidarii de acolo

se apără de soare cu un basc verde de sub care-i iese părul cîrlionțat, negru cum îi sînt și ochii ce tocmai privesc de pe schela printre ramurile smochinului spre curtea cu trandafiri, iasomie și viță, în direcția ferestrelor acoperite cu perdele de mătase albă cu picățele verzi.

AGENDĂ, 1935

MARTIE

Marți 14, Sfînta Matilda, regină
Agendă veche și scortoasă! Azi te încep cu o văduvă.

Miercuri 15, Sfîntul Cezar, mucenic
Am cerut avans 15 pesos, pentru cadou vecin văduvă, cadou văduvă și cheltuieli generale.

Sîmbătă 18, Sfîntul Arhanghel Gavril
Partidă la Criolla, trece Perico cu mașina.

Duminică 19, Sfîntul Iosif. Milonga la Club, am invitat pe Pepe și frații Barros, două ture. Îmi sînt datorită următoarea.

Miercuri 22, Sfînta Lea, călugăriță.
Întîlnire la 19, Clarita.

Joi, 23, Sfîntul Victorian. mucenic.
Întîlnire la Criolla, Amalia, de găsit mașină.

Sîmbătă 25, Bunavestire. Văduva, 2
dimineața.

Duminică 26, Paștele. Promis mamei și Celinei să merg la slujbă, ora 10
(cu targa?).

Joi 30, Fericitul Amadeo. Întîlnire la
Criolla, Amalia, să cer mașina lui Perico. A anula, gripă, cer Pancho

anunțe Amalia. Nu, Pancho periculos, să aștepte grășana pe scaun să nu obosească.

APRIIE

Marți 4, Sfântul Isidor, mucenic. Luat salariul fără avans, la dracu !

Joi 6, Sfântul Celestin, mucenic. Lipsit la slujbă, gripă, pat, alt acces.

Vineri 7, Sfântul Albert, mucenic. Lipsit la slujbă, gripă, pat.

Luni 10, Sfântul Terențiu, episcop. Lipsit la slujbă, gripă, sculat din pat.

Marți 11, León, papă. Înapoi la jug.

Joi 20, Sfânta Adalgisa, fecioară. Câștigat 120 partidă Club.

Sîmbătă 22, Sfântul Anselmo, episcop. Să duc pe Pancho la partidă la Criolla, frații Barros mi-au jurat-o.

Duminică 23, Sfântul Albert, mucenic. Să merg ieșire slujbă, cer scuze Clarita. Cu Clarita terminat, s-o roage bunicu nu eu. Jur pe onoarea mea credință văduvei, adică liniștită.

Joi 27, Sfintele Ida și Zita. Lipsit învîlnire văduvă, cauză încurcătură la Criolla. Pancho încurcă-lume vomat masă. De amintit cer scuze văduvei, adică cea bună.

IULIE

Vineri 7, Sfânta Rita. Ajunge la 20,15 tren de Bs. As. cu copilele în vacanță. Să arunc o privire.

Sîmbătă 8, Sfântul Adrian, mucenic. Milonga Club Social. Împrumutat parale Pancho partidă la Criolla. A pierdut. Marcat un punct la Social.

Duminică 9, Sfântul Procopie. Lipsit

întîlnire slujbă, de neiertat. Tipa cea mai drăguță din lume abandonată de un biet nenorocit. Ziua întreagă închis în casă, scuză tusea. Adevărul altu, ce bine să dormi pînă la amiază.

Luni 10, Sfîntul Felix, mucenic. Am văzut-o ! A crezut povestea soră-mi. Mersi Celina. „Se vede că ești serios, preferi să rămîi duminica în casă să-ți revii din răceală, să muncești luni“. Se vede că ești o comoară la casa omului...

Joi 13, Sfîntul Anacleto, papă. Trei zile de cînd n-am văzut-o. Întîlnire văduvă ora 23,30.

Vineri 14, Sfîntul Bonaventura. Mersi, sfinte Bonaventura. Am reîntîlnit-o la ieșirea de la rugăciune. Mabel, Mabel, Mabel, Mabel. La 22 întîlnire cu Celina și frate-su (pajul) pentru film. Filmul pe care l-am înțeles cel mai puțin din viața mea.

Sîmbătă 15, Sfîntul Henric, împărat. Petrecere intimă în casa lui Mabel, despărțire în vestibul. Lumea-i a mea.

Duminică 16, Sfînta Fecioară de la Muntele Carmelo. Mi s-a întors la Buenos Aires. Pot să mă fac călugăriță și să intru la internatul școlii. Cine mă împiedică ? E vocația mea.

SEPTEMBRIE

Marți 10, Sfîntul Cazimir, mucenic.
Mai sînt 10 zile.

Miercuri 11, Sfîntul Herman, rege.
Mai sînt 9 zile.

Joi 12, Sfîntul Serafim, episcop. Mai sînt 8 zile.

Vineri 13, Sfântul Eduard, rege. Mai sînt 7 zile.

Sîmbătă 14, Sfântul Calixt, episcop. Mai sînt 6 zile. M-au ras de 97 \$ la Criolla.

Duminică 15, Sfînta Terezia, fecioară. A împlinit promisiunea să merg la biserică. Mai sînt 5 zile.

Luni 16, Sfântul Gallo, mucenic. Mai sînt 4 zile. Întîlnire Amalia la Criolla să găsească mașină Perico.

Marți 17, Sfînta Eduvigis, mucenică. 3 zile.

Miercuri 18, Sfântul Luca, evanghelist. Poimîine...

Joi 19, Sfântul Petru de Alcántara. Mîine !

Vineri 20, Sfînta Irina, fecioară. Tren Buenos Aires ajunge ora 20,15.

E mai frumoasă de cît o știam !!!

Ne-am luat de mîna în fața bătrînei.

Sîmbătă 21, Sfântul Matei, apostol.

Ziua Primăverii, ziua studenților, cum aștept să vii ! Excursii, picnic ferma Carola.

Întîlnire 7,30 în fața bombo-neriei Modern, Celina aduce mîncarea...

**SÎNT CEL MAI FERICIT
DIN LUME ȘI PROMIT ÎN FAȚA
DOMNULUI SĂ MĂ COMPORT
CA UN BĂRBAT ADEVĂRAT,
JUR SĂ NU POVESTESC NIMĂ-
NUI ȘI SĂ MĂ CĂSĂTORESC CU
EA.**

Duminică 22, Sfântul Mauriciu, mucenic. Plecarea trenului 10,30. Ce departe e decembrie... Mi-a trimis un sărut cu mîna în fața mamei ei. Acum trebuie să fie la colegiu.

FASCICULUL AL IV-LEA

*Tangoul de atunci era obsesia
ce sufletul nesfârșit îmi supunea
simțeam, dansînd, cum inima
o dulce amăgire că... nășteau...*

(din „Tangoul blestemat” de
Raldán).

În ziua de joi, 23 aprilie 1937, soarele a răsărit la 5,50. Un vînt ușor sufla de la nord spre sud, cerul era în parte acoperit cu nori iar temperatura de 14°C. Nélida Enriqueta Fernández a dormit pînă la 7,45, oră la care mama ei a trezit-o. Nélida avea părul despărțit în șuvițe și pus pe moațe, acoperit de un fileu negru ce-i cuprindea întreg capul. Un furou negru îi ținea loc de cămașă de noapte. Și-a încălțat o pereche de sandale vechi, fără baretă. A zăbovit 37 de minute pentru a-și așeza părul în pieptănătura obișnuită și pentru a se machia, întreruptă de mama ei care i-a adus ceai de cinci ori. În timp ce se pieptăna se gîndea la vorbele schimbate ziua trecută cu casierita de la magazin, la dezavantajele dejunului alcătuit din cafea cu lapte și pîine cu unt, la golul din stomac pe care îl va simți la ora unsprezece, la faptul că e indicat să aibă în buzunar niște pastile de mentă, la graba cu care trebuie să umble de fiecare dată cînd se întoarce acasă la amiază, la hîrjoana obișnuită cu Juan Carlos din seara precedentă, lîngă poarta casei sale, și la necesitatea de a șterge petele de noroi de

pe pantofii ei albi cu o soluție potrivită. În timp ce se machia, se gîndea la însușirile seducătoare ale feței sale și la diferitele păreri despre efectul pozitiv sau negativ al cearcănelor. La ora 8,30 a ieșit din casă. Era îmbrăcată cu halatul-uniformă de bumbac albastru încheiat în față, cu guler rotund și mâneci largi. La ora 8,42 a intrat la magazinul *Al Barato Argentino*. La 8,45 stătea la locul ei în spatele mesei de ambalat, alături de casierită și mașina de înregistrat. Ceilalți angajați, douăzeci și șapte cu toții, au început, de asemenea, să-și aranjeze locurile lor de muncă. La ora 9 s-au deschis ușile pentru public. Ambalatoarea a făcut primul ei pachet la 9,15 : o duzină și jumătate de nasturi pentru un costum bărbătesc. Între 11 și 12 a trebuit să se grăbească pentru a evita aglomerația. Ușile s-au închis la ora 12, ultimul client ieșind la 12,07. La 12,21 Nélida a intrat pe ușa casei sale observînd că tatăl ei — aflat în șopronul din spate unde ascuțea foarfecile de curățat via — o văzuse intrînd, dar și-a întors capul fără să o salute. S-a așezat la masă, cu spatele la soba de gătit cu lemne. Tatăl ei a intrat să-și spele mîinile la chiuveta ocupată de o cratiță murdară și i-a reproșat că noaptea trecută a discutat cu Juan Carlos de la ora 22 și pînă aproape de miezul nopții, cu toate că bătea un vînt rece. Nélida a mîncat supa fără să răspundă, mamă-sa a servit apoi cartofi fierți și ficat la grătar. Fiecare a băut cîte trei sferturi dintr-un pahar cu vin. Nélida spuse că, la intrarea în magazin casierita n-a salutat-o, a luat apoi cîteva boabe dintr-un ciorchine de strugure și s-a dus să se odihnească în

camera ei. S-a gîndit la responsabilul magazinului, la gulerul său tare și detașabil pe care îl punea cu fiecă ocazie, la vînzătoarea cunoscută ca fiind amanta lui, la norocul care ar paște-o dacă i-ar găsi în subsol într-o atitudine compromițătoare iar ea, asigurîndu-i de totala discreție, s-ar face demnă de unele eventuale favoruri, la doctorul Aschero și la atrăgătorul lui halat cu mînecele scurte, la felul cum îl dezavantaja lipsa halatului respectiv, la capotul de mătase chinezească din import al doamnei Aschero, la halatul gri al servitoarei Rabadilla, la fațada casei doctorului Aschero, cu bordură de marmură neagră, înaltă de un metru, contrastînd cu tencuiala albă a restului peretelui, la fațada netencuită a casei lui Juan Carlos și la curtea cu palmieri care se zăreau de pe stradă, la gulerul apretat al cămășii în dungi a lui Juan Carlos, la nemulțumirea lui că gulerul apretat îi irită pielea gîtului, la dorința lui ca ea să-i sărute pielea iritată, la îmbrățișările care au urmat, la posibilitatea ca Juan Carlos să o părăsească dacă află că a fost și un alt bărbat în viața ei, la posibilitatea de-a lăsa ca Juan Carlos să afle numai cu puține săptămîni înainte de căsătorie, la posibilitatea ca Juan Carlos să o sugrume într-un hotel din Buenos Aires în noaptea nunții, la mirosul de dezinfectant din cabinetul doctorului Aschero, la mașina lui verde oliv, la bolnava pe care a salvat-o la fermă, la lumina soarelui care intră prin fereastră și-i îndepărtează somnul, la efortul de-a se scula din pat pentru a trage obloanele, la lumina odihnitoare a unei camere în penumbră. La 13,30 mama ei a trezit-o cu un

ceai dulce, la 14 era deja aranjată, la 14,13 intra în magazin răsufliînd greu din cauza alergăturii. La 14,15 fix s-a așezat în spatele mesei de ambalaj. A constatat cu mirare că pe sulul mijlociu a rămas puțină hîrtie, a căutat cu privirea pe responsabil și nu l-a văzut, s-a gîndit la posibilitatea ca în timp ce s-ar fi dus după hîrtie la subsol tocmai atunci să treacă responsabilul și să nu o vadă la locul ei. Casierita nu se afla încă la locul obișnuit, Nélida a coborît în fugă la subsol și n-a găsit hîrtie. La întoarcere s-a trezit față-n față cu responsabilul care imediat a dus mîna la buzunar și cu un gest sever a scos ceasul. I-a spus Nélidei că a ajuns tîrziu la slujbă. Nélida a răspuns că s-a dus doar să caute ceva la subsol, dar că nu găsisese; cînd a ajuns la locul ei i-a arătat sulul cu hîrtie puțină. Responsabilul i-a spus că era destulă hîrtie pentru ziua aceea, iar dacă i se termina putea folosi sulul mare, calculîndu-i lățimea pentru a se putea potrivi cu lungimea pachetului ce urma să fie făcut. Fără să se uite la Nélida, a adăugat că ar trebui să-și folosească ingeniozitatea, dar, înainte de toate să fie la locul ei la ora fixă. Aceste ultime cuvinte le-a rostit stînd cu spatele la Nélida și în timp ce se îndepărta spre a evita riposta. La 14,30 s-au deschis ușile magazinului. A fost ușor să facă pachetele de metraj și de articole de la secția „Mercerie fină” și greu cu pălăriile. De obicei, cumpărăturile pe care le ambala cu mai multă plăcere erau cele aparținînd așa-numitei oferte speciale, o duzină de nasturi zornăitori cusuți pe suporturi pătrate de carton,

în schimb îi era frică de ghivecele cu plante din noua secție „Sera veșnic verde”. A schimbat cîteva cuvinte politicoase cu clienta care remarcă măgulită grija ei de a nu rupe pana în timp ce-i ambala pălăria. Casierita a intervenit în conversație cu observații lingușitoare, iar după ce clienta a plecat, s-a uitat pentru prima oară în aceea zi la Nélida zicîndu-i că responsabilul era un porc. La 18,55 au început să interzică intrarea clienților în magazin, iar la 19,10 a plecat ultima cumpărătoare cu un pachet conținînd un fermoar și bonul de vînzare. Înainte de a pleca acasă, Nélida i-a spus pe un ton impersonal responsabilului că la subsol nu mai sînt rezerve de hîrtie pentru sulul mijlociu și a ieșit fără să mai aștepte răspunsul. Afară atmosfera era plăcută și s-a gîndit că, mai tîrziu, cînd va sta la poartă nu-i va fi frig. Cînd a trecut prin fața barului „Union” și-a aruncat, ca din întîmplare, ochii înăuntru. A văzut din spate capul ciufulit al lui Juan Carlos, care era așezat la o masă de patru persoane și juca zaruri. S-a oprit o clipă așteptînd ca el să se întoarcă. Nu a rezistat tentației de a se uita și la celelalte mese. Doctorul Aschero bea un aperitiv cu un prieten și o privea. Nélida s-a înroșit și și-a continuat drumul. Acasă, mamă-sa ștergea pe jos în baie și i-a spus că n-a mai rămas decît puțină apă caldă, deoarece tatăl ei tocmai făcuse baie. Nélida a întrebat bosumflată dacă a spălat bine vana. La rîndul ei, mamă-sa a întrebat-o dacă crede cumva despre ea că e o bătrînă țarancă murdară, aducîndu-i aminte că de fiecare dată cînd se întorcea de la magazin găsea pregătită vana

urată. Nélida atinse cu scîrbă bucata de săpun de rufe. A intrat în vana pe jumătate plină. Numai cu capul afară s-a gîndit la un nou produs din secția „Cadouri pentru ocazii deosebite”: o cutie ovală de celofan incolor plină de tablete translucide verde smarald pentru parfumarea apei de baie. La gîndul că săpunul ieftin și-ar putea lăsa mirosul de dezinfectant în piele s-a speriat, căci în momentul cînd începu să se clătească pe îndelete, apa de la robinet venea deja rece. După ce s-a șters și-a mirosit pielea mîinilor și s-a liniștit. S-a gîndit că Juan Carlos nu mai dorise să meargă împreună să danseze la *Social*, preferînd să o ducă în fiecare duminică la cinema, s-a gîndit la Celina, la ochii ei verzi, s-a gîndit la posibilitatea de a se împrieteni cu un pisoi, să fie prietena unei pisici, să-i mîngîie spinarea, s-a gîndit la o pisică bătrînă plină de rîie, cum să-i vindece rîia, să-i dea de mîncare, să aleagă cea mai frumoasă farfurie din bufet și să o umple cu lapte proaspăt pentru o bătrînă pisică rîioasă, s-a gîndit la mama lui Juan Carlos care întorcîndu-se de la serviciu i-a salutat fără entuziasm duminică pe cînd ieșeau de la cinema, s-a gîndit la moartea naturală sau într-un accident a soției lui Aschero, la posibilitatea ca, recăsătorindu-se, Aschero să o ceară pe ea de soție, iar ea să-l părăsească după trecerea lunii de miere, la întîlnirea pe care și-ar fixa-o cu Juan Carlos la o cabană ascunsă în zăpezile Nahuel Huapi, Aschero în tren: îmbrăcat cu halatul de mătase, iese din WC și se îndreaptă pe coridor spre compartiment, ciocănește ușor cu degetele în ușa, așteaptă în zadar un răs-

puns, deschide apoi ușa și găsește o scrisoare în care ea îi spune că a coborât la stația precedentă, să n-o caute; între timp Juan Carlos pornește spre locul întâlnirii, ajunge la cabană, o găsește îmbrăcată cu pantalonii negri, cu puloverul negru cu guler înalt, cu părul blond platinat, se îmbrățișează. În sfârșit Nélida se lasă în voia adevăratei ei iubiri. S-a gândit la posibilitatea de a nu șterge pe jos în baie. După ce s-a îmbrăcat, a șters. Mama a mâncat restul de ficat la grătar, iar Nélida șnițel cu salată verde și ouă tari. Tatăl ei nu s-a așezat la masă, cum obișnuia să facă în fiecare seară. La 20,30 au prins un post la radio care transmitea cîntece spaniole. În timp ce asculta radioul, mamă-sa a strîns masa. Nélida a șters cu cîrpa udă musamaua și și-a adus mașina de cusut și o rochie la care mai avea de făcut butonierele. La 21,00 s-a terminat programul de cîntece spaniole și a început unul de muzică populară. La 21,20 Nélida a început să-și refacă machiajul și coafura. La 21,48 s-a așezat în fața casei lîngă poartă. La 22,05 l-a zărit pe Juan Carlos la depărtare de cîteva case. La 22,10 Nélida și Juan Carlos au văzut că lumina din dormitorul părinților era deja stinsă. Au părăsit strada și s-au dat cîteva pași înapoi. Ca de obicei, Nélida s-a sprijinit cu spatele de stîlpul metalic ce susținea streășina de tablă. Tot ca de obicei, a închis ochii și a primit pe gură primul sărut al serii. Pe neașteptate îi veni în minte gîndul că, dacă bătrîna cerșetoare de la ușa bisericii i-ar pune în mînă un pumnal, ar ucide-o cu plăcere pe Celina. Juan Carlos a sărutat-o

din nou, de data asta strângînd-o foarte puternic în brațe. Apoi a mai fost mîngîiată, săturată, i s-au spus vorbe dulci și a mai fost îmbrățișată. Cu ochii închiși l-a întrebat pe Juan Carlos dacă a profitat de zilele de concediu spre a se odihni întersîndu-se de asemenea, ce făcuse în după-amiaza aceea, înainte de a se duce la bar. El nu i-a răspuns. Cînd a simțit că o lăsase din brațe și se apropiase un pas spre boschetul de lemn cîinesc, tuns prea tare de tatăl ei, Nélida a deschis ochii. I-a deschis apoi și mai tare văzînd că Juan Carlos întinde mîna să rupă o creangă, spunîndu-i că ea îi povestește întotdeauna ceea ce face și că nu vede motivul pentru care el nu putea face același lucru. Juan Carlos a obiectat că bărbații trebuie să păstreze tăcere asupra anumitor lucruri. Nélida s-a uitat la părul lui des, cu cîteva șuvițe rebele, strălucind în lumina albă a unei lămpi de pe stîlpul din mijlocul străzii și, fără să știe de ce, s-a gîndit la terenul viran acoperit cu buruieni și iarbă, luminate de becurile municipalității; Nélida s-a uitat la ochii lui de culoare deschisă, nu verzi ca ai Celinei, ci căprui deschis și din nou, fără să știe de ce, s-a gîndit la niște frumoase vase cu miere; Juan Carlos a închis ochii cînd ea l-a mîngîiat pe părul nepieptănat, iar cînd i-a privit genele lui frumos arcuite s-a gîndit, nu se știe de ce, la aripile desfăcute ale unui condor; Nélida i-a privit nasul drept, mustața fină, buzele groase, i-a cerut să-i arate dinții și, fără să știe de ce s-a gîndit la casele vechi, cu balustrade albe și colonade umbrite, înalte și elegante, văzute în cărțile vechi; Nélida s-a uitat la mărul

lui Adam, prins între cei doi muşchi puternici ai gâtului, la umerii lui laşi şi, fără să ştie de ce, s-a gândit la arborii noduroşi şi de neclintit ai pampei sălbatice ; *ombú* şi *guebracho* sînt copacii ei preferaţi. La 23,20 Nélida i-a dat voie să-şi furişeze mîna sub bluză. La 23,30 Juan Carlos s-a despărţit de ea reproşîndu-i că e egoistă. La 23,47 Nélida şi-a terminat de pus părul pe moaţe şi înainte de-a adormi s-a gândit că faţa lui Juan Carlos nu are nici un cusur.

În deja menţionata joie, 23 aprilie 1937, Juan Carlos Jacinto Eusebio Etchepare s-a trezit la 9,30, cînd mama lui a ciocănit la uşă şi a intrat în cameră. Juan Carlos n-a reacţionat la vorbele drăgăstoase ale mamei sale. Ceaşca de ceai a rămas pe noptieră. Juan Carlos şi-a îmbrăcat un halat şi s-a dus să se spele pe dinţi. Gustul rău din gură i-a dispărut. S-a întors în camera lui, ceaiul se răcise, a chemat-o pe mamă-sa şi i-a spus să-l reîncălzească. La 9,55 a băut stînd în pat o ceaşcă de ceai aproape fierbinte, cu convingerea că ceaiul cald îi poate face bine la piept. S-a gândit la posibilitatea de-a bea tot timpul lichide fierbinţi, de-a se înveli în prosoape încălzite, de a-şi înfăşura capul cu un fular de lînă, lăsînd doar nasul şi gura libere, pentru a încheia odată cu necazurile pe care i le făcea aparatul respirator. S-a gândit la posibilitatea de a petrece zile şi săptămîni la rînd în pat pînă ce căldura uscată va alunga umezeala din plămîinii săi ; frigul şi umezeala făceau să-i crească muşchi în plămîni. S-a culcat din nou şi a visat cărămizi roşcate, groapa unde se frămîntă lutul pentru cărămizi, groapa de

stins varul, cărămizile încă nearse, moi, cărămizile care așteaptă afară pentru noua secție de poliție, pe Pancho care îi arată o grămadă de cărămizi sparte, de nefolosit, care sînt din nou băgate în cuptor spre a fi măcinate și arse din nou, pe Pancho care-i spune că într-o construcție nu se risipește nimic. Mamă-sa l-a trezit la ora 12 ; Juan Carlos era transpirat. Cînd s-a sculat s-a simțit foarte slăbit. A întrebat-o pe maică-sa dacă mai era apă caldă la baie și dacă nu avea barba prea mare ori dacă trebuie să se bărbierească spre a merge la doctor. Maică-sa i-a spus să se bărbierească și că trebuie să o facă în fiecare zi cînd se scoală, că noaptea trecută se culcase foarte tîrziu și că pe un băiat ca el îl iubesc fetele oricum, chiar dacă nu se bărbierește înainte de-a se întîlni cu ele. A mai adăugat că arunci cînd își va relua serviciul ar trebui să se scoale mai devreme și să se bărbierească, deoarecere acolo trebuie să arate bine și nu în locurile pe unde hoinărește. În acel moment sosi Celina purtînd sub braț un halat alb de învățătoare și cîteva caiete ; mamă-sa a schimbat cu ea o privire și l-a întrebat pe Juan Carlos unde stătuse noaptea trecută pînă la ora trei și dacă pierduse bani la zaruri. Juan Carlos a răspuns că nu fusese la zaruri. Mamă-sa a spus că atunci înseamnă că a fost cu Nélida. Juan Carlos recunoscă. L-a mai întrebat dacă era posibil ca părinții Nélidei să-i dea voie să stea de vorbă afară pînă la trei noaptea, dar neprimind nici un răspuns i-a zis lui Juan Carlos că dacă voia să facă baie și să se bărbierească înainte de masă, atunci să le facă acum. La 12,25 Juan

Carlos a ieșit din baie spălat, dar nebărbierit. Intrînd în sufragerie, a început să-și observe simptomele obișnuitelor sale frisoane. Mamă-sa și Celina erau așezate la masă. Juan Carlos și-a tras scaunul, s-a gîndit să se întoarcă în cameră și să se culce, ele l-au privit și Juan Carlos s-a așezat. Supă de carne cu tăitei, apoi carne la grătar și piure. Friptura lui Juan Carlos, grasă și în sînge, era puțin prăjită așa cum îi plăcea lui. Cînd a început s-o taie și-a simțit fruntea scaldată în sudoare. Mamă-sa i-a spus să se ducă și să se culce, deoarece era periculos să transpire și să stea în frig. Juan Carlos n-a răspuns, dar s-a dus în cameră. Puțin mai tîrziu i s-a adus tava cu mîncare la pat. Juan Carlos a reproșat că mîncarea e rece. Au pus-o din nou pe grătar, Celina întorcînd-o pe-o parte și pe alta ca să nu se prăjească prea tare. Juan Carlos a găsit că e prea prăjită. Celina și mamă-sa stăteau în picioare privindu-l și așteptînd noi ordine. Juan Carlos le-a cerut să plece și să termine de mîncat. A mîncat totul fără poftă. Cînd a intrat maică-sa cu desertul, un măr copt, Juan Carlos se simțea deja mai bine și i-a spus că înaintea suitei de răceli și bronșite adesea se simțea foarte înfierbîntat după ce făcea duș și că, atît el cît și restul familiei se alarmau inutil. Mîncarea îi căzuse bine. Cum maică-sa și Celina se culcau după-masă, a ieșit pe stradă, îmbrăcat în aceleași haine — pantalonii gri de flanelă, cămașa de diștină cu pătrățele albastre, pulover albastru, cu mîneci largi — iar pe deasupra, o jachetă din piele maro, încheiată cu fermoar. Această costumație, tipică pentru bogații proprietari de

pământ, a provocat pe stradă reacții diferite. Juan Carlos a zîmbit satisfăcut observînd privirea disprețuitoare a patronului unei brutării ce tocmai vorbea în stradă cu un furnizor. Deși era soare, la umbră era răcoare. Juan Carlos a ales trotuarul însorit și și-a deschis fermoarul de la jachetă. La 14,48 a ajuns la Unión, cel mai bun bar din oraș. Cînd l-a văzut intrînd, un bărbat cărunt care stătea la o masă și bea o cafea l-a salutat cu bucurie, fluturînd mîna. Juan Carlos a acceptat să-l însoțească pînă la o fermă din apropierea orașului, dar înainte de asta a comandat o cafea și a dat un telefon; ferindu-se să fie auzit de cineva, a inventat o scuză pentru infirmieră anulînd consultația. Juan Carlos s-a gîndit la posibilitatea ca după ce-l va consulta, medicul să-i spună că săptămîna de repaus îi făcuse bine; la posibilitatea ca el să-i impună prelungirea odihnei și dincolo de săptămîna următoare cînd se termina concediul; la posibilitatea să fie obligat să se odihnească toată iarna, cum îi dăduse deja de înțeles; la alternativa că s-ar fi descoperit o teribilă încurcătură a radiografiilor: ca, de exemplu, aceea că radiografia cu o ușoară umbră pe plămînul drept să nu fie a lui, ci a altuia, a unui sărman sortit să moară în doi sau trei ani, lipsit de femei și de alte plăceri. La 15,50 Juan Carlos se plimba la soare pe un teren alăturat curții unde amicul său stătea de vorbă cu lucrătorii de la fermă. Cîmpul era arămiu, în jurul unui rezervor de apă creșteau romanțe pitice cu tulpini verzi și flori galbene și albe. Juan Carlos și-a amintit că de mic și-a impus să nu mestece flori de

romaniță deoarece erau otrăvitoare. La 16,15 soarele pălise puțin și el se gîndea că, dacă s-ar fi dus la consultație, la ora aceasta doctorul i-ar fi spus cum stă cu sănătatea. La 16,30 prietenul său a oprit mașina în fața clădirii în construcție a noului sediu al poliției, lăsîndu-l pe Juan Carlos să coboare. S-au despărțit, urmînd ca mai tîrziu să se reîntîlnească la bar. A intrat pe un șantier și a întrebat pe un electrician unde era Pancho. În viitoarea curte, trei muncitori tencuiau pereții WC-urilor și dușurilor pentru personalul inferior. Pancho i-a strigat că mai erau 15 minute pînă la terminarea zilei de muncă. Juan Carlos a ridicat din umeri, Pancho nu l-a luat în seamă și și-a văzut de treabă, dar numai după cîteva secunde a fugit spre el de credeai că cine știe ce vrea să facă și i-a întins, ca să se distreze, jucăria cea mai prețuită de prietenul său ; o țigară. Juan Carlos o fumă mergînd pe străduță, savurînd fiecare fum. O adolescentă trecu pe lîngă el și-l privi. La 16,55 cei doi prieteni au ajuns la unicul local unde Pancho avea curajul să intre în haine de lucru, o cîrciumă vizavi de stația de cale ferată. Juan Carlos l-a întrebat dacă ar putea trăi fără să aibă femei, fără să bea și să fumeze. Pancho i-a răspuns să nu înceapă din nou și și-a luat paharul de rachiu. Juan Carlos i-a spus că vorbește serios. Pancho n-a răspuns. Prietenul său a mai vrut să spună ceva, dar a tăcut ; și-n cazul în care nu i s-ar lua țigările și femeile, dar ar trebui să înceteze să mai trăiască precum cei sănătoși, tot ar prefera să moară decît să lucreze ca un animal întregă zi pentru patru centavos, iar după aceea

să se întoarcă într-o colibă prăpădită și să se spele sub apa rece de la o pompă. Juan Carlos a mai cerut o țigară. Pancho i-a dat fără să protesteze. Mulțumit, Juan Carlos a mai comandat un rachiu. Pancho l-a întrebat dacă profitase de împrejurare ca să vadă cum arată construcția ziua. Juan Carlos l-a întrebat pe Pancho dacă și el avusese relații sexuale noaptea trecută. Pancho a răspuns că și de-ar veni sfârșitul lumii tot n-ar avea bani să se ducă la „Criolla”. Juan Carlos i-a promis că se va duce cu el pe ziua de întii și l-a sfătuit să încerce pînă atunci s-o agate pe Rabadilla, servitoarea doctorului Aschero. Pancho l-a întrebat de ce i se spunea Rabadilla. Juan Carlos i-a răspuns că de mică avea fundul proeminent și ascuțit ca o vîrțiță de găină ; așa au poreclit-o la ferma unde a crescut-o matusă-sa. La 17,40 au pus capăt discuției despre Rabadilla, Juan Carlos sfătuindu-l să se grăbească să arunce undița pînă nu i-o ia altul înainte. La 18,00 a intrat singur în barul „Unión”. Și-a dat seama că nici un client nu tușea. La o masă lîngă fereastră stăteau agronomul Peretti, comerciantul Juárez și veteranul Rolla ; adică un încornorat, un nenorocit și un zgîrie-brînză, gîndi Juan Carlos. La masa vecină stăteau trei funcționari de la bancă ; trei muritori de foame, gîndi Juan Carlos. La o altă masă, doctorul Aschero și bijutierul-ceasornicar Roig : un pui de tîrfă cu răsufierea de cîine și un linge-blide lingușitor, gîndi Juan Carlos. Se îndreptă spre o masă din spate, unde era așteptat la pocher alături de trei fermieri ; încă un încornorat, un alt încornorat și un bețiv norocos, gîndi Juan

Carlos. Se încălzise, dar cînd își scoase ja-cheta senzația de sufocare îi trecu ; gîndi că ar putea cîștiga ca în ziua precedentă, pentru a-și acoperi toate cheltuielile de la bar și cinema din timpul celor două săptămîni de concediu, ceea ce-l făcu să se con-centreze asupra jocului. Un ceas după aceea simți o usturime în gît, își reprimă tusea și-l căută cu privirea pe chelner ; a doua ceașcă de cafea nu mai sosca. Avea picioa-rele reci, dar de la mijloc în sus simtea cu-prinzîndu-l un val de căldură și își descheie nasturele de la gît. Chelnerul a adus ca-feaua. Usturimea din gît s-a accentuat. A desfăcut cu grăbire hîrtia de pe cubul de zahăr și fără a aștepta să se dizolve a dat peste cap ceașca de cafea. Și-a pipăit pe furiș fruntea caldă, dar încă uscată, și s-a gîndit că toată vina o are poarta rece de la casa lui Nené. Instantaneu și-a amintit că ea trebuie să fi trecut deja pe străduță. La 20,15 după ce pierduse cîtiva centavos, s-a întors acasă și a intrat de-a dreptul în baie. S-a bărbierit folosind săpunul special, pămătuful și un vas cu apă fierbinte adus de mamă-sa. La 20,40 s-au așezat la masă. Ce-lina a povestit că mama lui Mabel era dis-perată, deoarece servitoarea lipsea și asta o obliga să facă ea toată treaba, chiar acum cînd era sezonul vînzărilor de la fermă și în plus, fiind în trecere prin Vallejos, logodni-cul lui Mabel vine tot timpul la ei în vizită. După cină, Celina a cîntat o piesă din noul album, care tocmai îi sosise de la Buenos Aires, intitulat *Succesele muzicale ale lui José Mojica și Alfonso Ortiz Tirado*. Juan Carlos le-a atras atenția că sosise momentul să fumeze singura țigară zilnică, permisă de

doctor. Mamă-sa, încercând să nu bage de seamă, l-a întrebat ce-i spusese doctorul în după-masa aceea. El a răspuns că din cauza unei urgente, doctorul a lipsit de la cabinet toată după-amiaza. La 22,00 a ieșit de acasă, a mers cîteva sute de metri de străzi nepavate și s-a întîlnit cu Nélida. Cînd au fost siguri că părinții dormeau, s-au îmbrățișat și s-au sărutat. Ca de obicei, i-a cerut Nélidei să-i acorde favorurile ei. Tot ca de obicei, ea l-a refuzat. Juan Carlos s-a gîndit că Nélida era Regina Primăverii, 1936, a sărutat-o încă o dată, strîngînd-o cu putere și lipindu-se de ea, gîndindu-se la manevrele care, cu siguranță, ar fi sedus-o și pe ea, cum seduseseră pe multe altele. Dar Juan Carlos nu lăsă să-i alunece mîinile mai jos de talia Nélidei. A fost la un pas de a-i spune că nu e un prost, că se purta doar ca un prost; „băiete, ești plăpînd, nu te tot da la femei că dai de dracu, încearcă să te mulțumești cu mai puțin, altădată nu-ți mai spun, cu prima ocazie mă duc la măică-ta și, ca medic al familiei, îi spun totul“. Deodată, stăpînit de un impuls, Juan Carlos i-a luat mîna și a dus-o ușor în jos, în fața șlițului, dar fără să-l atingă. Era prima manevră din obișnuita lui strategie. Mîna lui Nené opunea o rezistență destul de slabă. Juan Carlos a șovăit, se gîndi că în grădina lui Nené nu creșteau flori sălbatice de romaniță, otrăvitoare după unii, să fie oare adevărat? În iarna asta o să fie oare frig la poartă, o să-și poată îndeplini programul secret pînă se lasă frigul? Toate nopțile de iarnă la poarta asta? Se gîndi la un colibri care trece din floare în floare culegînd de la toate nectarul, oare vor fi avînd nectar

romanițele ? Păreau uscate. S-a gândit că avea douăzeci și doi de ani și trebuia să se poarte ca un moșneag. Deodată a lăsat-o pe Nélida și s-a dat un pas spre gardul de lemn cînesc. Cu furie a rupt o ramură. La 23,20 a găsit de cuviință că e vremea să-i mîngîie sînii, strecurîndu-și mîna pe sub bluză și sutien. Asta deoarece trebuia să-i mențină treaz interesul pentru el. La 23,30 s-au despărțit. La 23,46 a traversat spre șantierul secției de poliție. La casele din apropiere nu erau ferestre luminate și strada era pustie. La vreo sută de metri distanță se distingea o pereche ce venea în direcția lui ; în cinci minute au trecut pe lîngă el, la colț au cotit și au dispărut. S-a uitat din nou în toate părțile. Nu se vedea nimeni. Era deja miezul nopții, ceasul înrîlnirii. Inima a început să-i bată mai repede. A intrat pe șantier, descurcîndu-se mai bine decît noaptea trecută, amintindu-și detaliile curții văzute la lumina zilei. Se gândi că pentru a urca pe zidul de aproape trei metri, un bătrîn ar avea nevoie de scară, n-ar putea să se cațere ca și el printre schele. Pe zid s-a gândit din nou că un bătrîn n-ar putea să treacă dintr-un salt în curtea vecină. Fără să știe de ce, și-a amintit de adolescența care s-a uitat la el, provocîndu-l. S-a hotărît s-o urmărească într-o zi, locuia într-o căsuță la periferie. Și-a șters mîinile murdare de praf de jacheta de fermier și s-a pregătit să sară.

FASCICULUL AL V-LEA

„Pentru femeia modernă, personalitatea e mai importantă decât frumusețea“

(Reclamă radiofonică pentru un ruj de buze, Buenos Aires, 1937).

În aceeași zi de 23 aprilie 1937, María Mabel Sáenz, cunoscută de toți sub numele de Mabel, a deschis ochii la șapte dimineață, când a sunat soneria deșteptătorului de marcă elvețiană. Nu și-a putut ține ochii deschiși și a adormit din nou. La 7,15 bucatăreasa a bătut la ușă spunându-i că micul dejun e servit. Mabel își simțea nervii adormiți, încălziți, protejați de o teacă de miere ori de dulceață, fișiturile și sunetele îi atingeau slab, abia perceptibil, craniul, plin parcă numai cu aer cald. Cu nasul în pernă, simți un miros ascutit, întâi cel al esenței de migdale, apoi mirosul de brian-tină îmbibat în pernă, făcînd-o să se înfioare pînă în vîrfurile unghiilor. La 7,25, singură în sufragerie, a băut cafeaua cu lapte aproape rece. N-a lăsat-o pe menajeră să o reîncălzească, în schimb a comandat pîine proaspăt prăjită, crocantă, pe care a uns-o cu unt. La 7,46, a intrat în școala numărul 1, subordonată Ministerului Educației din Provincia Buenos Aires. La 7,55, a sunat clopoțelul pentru formarea rîndurilor în curtea școlii. Mabel s-a așezat în fața rîndului clasei a V-a B. Directoarea

școlii a spus : „Bună ziua, copii“, iar elevii au răspuns „Bună ziua, doamnă directoare“. La 8,01 clopoțelul a sunat din nou și rîndurile s-au îndreptat spre sălile de clasă. La prima oră, istorie, a ascultat lecția *Incășii*. Clopoțelul a mai sunat de pauză de trei ori : la 9,00 la 10,00 și la 11,00 ; la 12 fix a sunat terminarea lecțiilor. În acel moment Mabel își făcuse datoria pentru dimineață : explicase regula de trei simplă, evitase să care caietele de teme acasă, corectîndu-le în aceeași oră, în timp ce elevii rezolvau în maculatoarele de aritmetică probleme suplimentare, o anunțase pe Celina că probabil o să se ducă, după ce ia masa, la ea, evitase discuțiile cu elevii mai mari ce se așezau în fundul clasei. La 12,20 a ajuns flămîndă acasă, maică-sa întrebînd-o dacă poate aștepta pînă la ora 14,00 pentru a mânca împreună cu tatăl său și, probabil, cu logodnicul ei, Cecil, întors de la licitație. Mabel avea pregătit răspunsul. Bucătăreasa i-a fiert separat fidea pentru supa de găină. Maică-sa n-a putut sta cu ea deoarece trebuia să facă baie și să-și schimbe rochia ; spălase toată dimineața și nu era obișnuită. După supă, Mabel a mîncat pui la cuptor, dar nu s-a atins de desert. A motivat că trebuia să se ducă la Celina pentru a-și pregăti lecțiile de limbă, știind că dacă rămînea acasă va trebui să-i țină companie lui Cecil pînă în jur de ora patru, adică între prînz și coniac. La 13,45 a intrat în casa familiei Etchepare, fără să bată la ușă. Făcîndu-i pe plac, Celina a condus-o în camera ei. Mabel își simțea pleoapele grele și nu putea fi atentă la plîngerile Celinei : Juan Carlos se purta urît cu ea și cu

maică-sa — în mod sigur instigat de Nené — și nu avea deloc grijă de el ; și noaptea trecută stătuse pe la vreuna pînă la ora trei și n-ar fi de mirare să se aleagă cu o tuberculoză. Mabel i-a spus să-i dea voie să se culce în după-amiaza asta la ea, deoarece noaptea trecută dormise mai puțin de patru ceasuri, obligată fiind să-l întrețină pe Cecil, care stătea de vorbă cu tatăl ei. Celina i-a oferit patul său, în timp ce ea s-a întins pe pernele moi de pe jos. Mabel a închis ochii la 14,10 și încă mai dormea cînd pendula a bătut ora 17. Celina a trezit-o și i-a oferit un ceai. Mabel a refuzat-o pretextînd că trebuie să alerge acasă, întrucît îi promisese mamei sale s-o însoțească la cinema la spectacolul de după-amiază.

De la colțul străzii i-a zărit pe Cecil și pe tată ei stînd de vorbă în fața porții, înainte de-a se urca în mașină. Spre a nu fi văzută, Mabel a intrat într-un magazin. Ca să-și justifice intrarea a cumpărat o cutie mare de biscuiți, șovăind între două sorturi diferite ; cel cu desenul de pe cutie reprezentînd o doamnă cu un costum rococo și altul, înfățișînd o elegantă pereche modernă, îmbrăcată de gală. La 17,15 a intrat în casă mulțumită că-și ajunsese scopul : scăpase de tatăl ei, care ar fi obligat-o să stea de vorbă cu Cecil și petrecuse, dormind, o după-amiază reconfortantă. Împreună cu mama au deschis cutia cu biscuiți, iar la 19,15 au intrat la „Cine-Teatrul Andaluz“, unicul cinematograful din oraș administrat de societatea spaniolă de ajutor reciproc. În holul decorat cu mozaic specific unor asemenea locuri, Mabel privi afișele filmului și observă că personajele erau îmbrăcate

după moda de acum cel puțin trei ani, remarcînd dezamăgită că filmele nord-americane soseau cu întîrziere la Vallejos. Era vorba de o comedie spumoasă a cărei acțiune se desfășoară în niște interioare care au încîntat-o ; saloane largi cu scări de marmură neagră și balustrade cromate, fotolii de atlas alb, draperii albe de satin, covoare groase albe, mese și scaune cu picioare cromate, prin care se plimba o frumoasă blondă newyorkeză, dactilografă care își sedusesese elegantul patron și, prin vicleșuguri, îl obligase să divorțeze de distinsa lui soție. La sfîrșit, îl pierde, dar întîlnește un bătrîn bancher care o cere în căsătorie și o duce la Paris. Ultima scenă o prezintă pe dactilografă în fața palatului ei din Paris cu o boa cu pene albe unduioase pe umeri, coborînd dintr-o somptuoasă limuzină albă, nu înainte însă de a schimba o privire complice cu șoferul, un tînar elegant, purtînd ghetе și uniformă neagră. Mabel se gîndi la intimitățile bogatei foste dactilografe cu șoferul, la posibilitatea ca șoferul să fi fost răcit și ei să se fi hotărît a face dragoste fără să se sărute, la efortul supraomenesc de a se abține — se pot mîngîia, dar nu se pot săruta ! — îmbrățișați noaptea întreagă și obsedați de dorința de a se săruta, tentația de a se săruta, promisiunea de a nu se săruta spre a evita molipsirea, noapte de noapte același chin, noapte de noapte pasiunea îi scoate din minți în timp ce trupurile strălucesc poleite în întuneric, inima poleită se crapă și țîșnește sîngele roșu, curge și murdărește satinul alb, atlasul alb, penele albe ; e momentul cînd metalul poleit nu reușește să pună stavilă țîșnetului

sîngelui, cînd gurile se apropie și, noapte de noapte, își dăruiesc sărutul oprit. La 19,57 Mabel și maică-sa s-au întors acasă. La 20,35 a intrat tatăl ei împreună cu Cecil, mulțumiți de a fi aranjat totul în vederea licitației din ziua următoare, ultima din sezonul tîrgului de toamnă. Cecil a sărutat-o pe Mabel pe obraz. Au băut împreună un aperitiv cu vermut. La 21,00 s-au așezat la masă. Au mîncat sardele cu cartofi și maioneză, apoi friptură la grătar, brînză și înghețată. Au vorbit mai ales tatăl și Cecil, comentînd împreună vînzările de dimineață și apreciînd șansele zilei următoare, încercînd să facă și un bilanț al întregii săptămîni. Cînd au ajuns la coniac și cafea au trecut pe fotoliile din salon, tatăl, în timp ce-l conducea pe Cecil înspre birou, manifestîndu-și neliniștea în legătură cu prețul taurului Hereford. Mabel le-a dus cușitele și paharele. Rămasă împreună cu mama sa în salon, au comentat, apoi, filmul. La 22,30 Mabel și Cecil au rămas singuri în salon, așezați pe aceeași canapea. Cecil a sărutat-o tandru de cîteva ori și a mîngîiat-o pe ceafă. A vorbit despre cît era de obosit, despre odihna care îl aștepta la terminarea tîrgului, despre cărțile de istorie recent primite din Anglia pe care urma să le citească ; lectura lui preferată erau cărțile privitoare la istoria Angliei. A plecat de lîngă Mabel la 23,05 după ce băuse trei pahare cu coniac, adăugate celor două băute în birou, celor două aperitive de vermut și celor trei pahare de vin roșu în timpul cinei. Mabel a scos un suspin de ușurare și s-a uitat spre ușa dormitorului părinților să vadă dacă e deschisă. Era închisă. A luat

sticla de coniac în camera ei și a ascuns-o sub pernă. S-a întors în sufragerie, a deschis bufetul și a luat două pahare de coniac care s-au alăturat sticlei ascunse. A intrat în baie și și-a refăcut machiajul. S-a parfumat cu o excelentă loțiune franțuzească. Și-a pus pudica sa cămașă de noapte din batist cu mîneacă scurtă, a căutat două reviste, a întredeschis fereastra, a aranjat sticla și paharele și s-a întins pe pat. La 23,37 era comod instalată și gata să înceapă lectura revistelor *Lumea femeilor* și *Parisul elegant*. A început cu ultima. A răsfoit rapid paginile cu modelele pentru sport și oraș, a continuat să se gîndească la Cecil zicîndu-și că de fiecare dată minutele petrecute eu el i se par tot mai lungi, ceea ce o îngrijoră. Paginile următoare erau dedicate modelelor pentru cocktail. Un mic articol i-a atras atenția: limbajul parfumului. Specialista franțuzoaică recomanda pentru dimineață lavande proaspete care ar avea darul să trezească interesul bărbatului pentru femeie; pentru prima parte a după-amiezii (cînd cutreieri muzeele sau ești undeva invitată la ceai), recomanda miresmele mai dulci, generatoare ale buchetului ce ar trebui să se accentueze odată cu apropierea orei de cocktail și, în sfîrșit, pentru cină într-un club de noapte, la lumina candelabrelor, trebuie să te afli sub stăpînirea unei alte esențe, în care să predomine moscul, purtînd în ea toată aroma unui balcon încărcată de iasomie și în care se ivește femeia fatală de altădată (căutînd să se sustragă luminilor și intrigilor din saloanele mondene), sau acea aromă pe care o emană în zilele de azi o pieătură din extractul „*Empire nocturne*”,

recomandat femeii moderne. Urmău paginile cu colecții de blănuri și podoabele de gală. Mabel s-a oprit la o rochie neagră lungă pînă la pămînt, avînd o fustă amplă, cu tivul din blană de vulpe argintie. Și-a amintit că Cecil visa să organizeze, în viitor, recepții la ferma sa. Paginile culminau cu un articol despre asortarea blănurilor cu bijuteriile. Se recomandau acvamarine și ametiste pentru vizonul deschis, pentru șinșila numai diamante, iar pentru vizonul maro-închis inele și cercei — de preferat în unghiuri drepte — de smarald. Mabel a citit articolul de două ori. S-a decis ca într-o zi să atace tema bijuteriilor cu Cecil. S-a gîndit că Cecil nu are nici o soră și că maică-sa va muri într-o zi în casa din North Cumberland, Anglia. S-a uitat la ceasul deșteptător ; arăta 23,52. A stins lumina, s-a sculat, a deschis fereastra și a privit în direcția smochinului. Curtea era învăluită într-un întuneric aproape de nepătruns.

În aceeași zi de joi, 23 aprilie 1937, Francisco Catalino Páez, cunoscut și sub numele de Pancho, s-a trezit ca de obicei la 5,30 dimineața, deși nu era încă ziuă. Nu avea ceas deșteptător. Era lună nouă, cerul cam închis, la capătul terenului pe care se afla casa era cisterna. S-a stropit pe față și pe păr, și-a clătit gura. Dormise fără maiou, îl stînjenea, afară era răcoare și a intrat în odaie să-și pună salopeta. Într-un pat mare dormeau cele două surori, pe un pat de lemn aruncat într-un ungher dormea fratele său. Patul lui Pancho era cu arcuri și avea saltea de cîlți. Pe jos era pămînt, perșii de chirpici, acoperișul de

tablă. Într-o altă odaie dormeau părinții cu fratele cel mai mic, de șase ani, Pancho fiind cel mai mare dintre copii. Bucătăria era în construcție. Pancho o începuse cu materiale moderne, obținute pe sub mână. A aprins mangelul și și-a pregătit ceai cu lapte. A căutat pâinea și n-a găsit-o. O trezi pe maică-sa : în fundul unui sac cu dovleci se aflau doi pesmeți ascunși pentru Pancho. Pesmeții erau albi, din făină și untură, dinții lui Pancho erau pătrați și mari, înnegriți de apa sărată de la pompă. S-a gândit că Juan Carlos își doarme probabil primul somn și că putea să doarmă pînă la amiază : dar Juan Carlos era bolnav, în timp ce el era sănătos. S-a gândit la învățătura ce trebuia să se scoale la șapte, fără să fi dormit ; Juan Carlos spunea că este cea mai frumoasă din oraș, mai ales în cămașă de noapte. Dar era brunetă. Cealaltă, totuși, era blondă și albă. Mama l-a întrebat dacă pesmeții n-au prins miros de mucegai. Pancho a spus că nu și i-a privit pielea închisă, de indiană, părul pămîntiu, rebel, cu fire albe. Pancho o văzuse pe Mabel în tricou, de după gardul ghimpat de la Club, da, era brunetă. Picioarele celelalte erau albe, mergea la magazin fără ciorapi. Pancho își trecu un pieptene gros prin clăia de păr negru și creț, dar pieptenele intra greu. Mama i-a spus că are părul des ca ea și ca toți creolii, și creț, asemenea tatălui său care e valencian. Dar ochii negri nu puteau fi moșteniți de la strămoșii indieni, ci de la maurii care ocupaseră cu secole în urmă Valencia. Mama i-a cerut să-și încordeze mușchii brațului și i-a pipăit ; fiul ei nu era prea înalt, dar foarte puternic ;

mama sa s-a gîndit, fără să ştie de ce, la puii de urs dintr-un circ ce trecuse cîndva prin Vallejos, şi i-a adus altă ceaşcă de ceai cu lapte. Pancho s-a gîndit că Nené se odihnea întreaga noapte, deoarece camera ei era lipită de a părinţilor şi nimeni nu putea intra fără a fi observat. Pancho s-a mai gîndit la fetele de la barul-magazin „Criolla“ ; în spatele pompei de apă, gardul de uluci care despărţea terenul său de al vecinului se vedea păraginit, năpădit de muşchi. Fără să-şi dea seama, Pancho căută altceva la care să se uite, la răsărit se ridica soarele, în înalt se vedeau nori roşii, mai jos alţii ruginii şi galbeni, în spate cerul portocaliu, cu nori roşii şi trandafirii, în partea opusă, orizontul, mascat de gospodărie, era încă negru, apoi se făcu albastru şi, cînd Pancho ieşi pe drumul ce ducea la şantierul noii secţii de poliţie, orizontul era albastru deschis. Cîteva vecine se sculasera deja, măturau curţile, îşi beau ceaiul. Cealaltă nu avea părul frumos răsărind de la mijlocul frunţii : părul ei era subţire, blond şi cu surprinzătoare bucle naturale ; nu avea puf pe obraji, pe buza de sus, pe bărbie : pielea îi era albă şi lucioasă ; nu avea sprîncenele unite ca la bufniţă şi nici albul ochilor îngălbenit ; sprîncenele erau două linii curbe subţiri, ochii limpezi, albaştri deschişi, iar nasul puţin acvilin, gura rubinie ; nu era scundă, bondoacă, grasă, era cît el de înaltă, aproape că-i cuprindea talia cu mîinile lui mari de zidar ; în sus talia se subţia spre bustul alb, în jos cobora uşor pînă apăreau coapsele. La „Criolla“ era o blondă vopsită, dar în goli-ciunea ei avea puf de culoare închisă ; Pan-

cho, fără să știe de ce și-o imaginea pe Nené dormind cu picioarele puțin depărtate, ca o fetiță, căci și vara mergea la magazin fără ciorapi ; Nené nu purta sandale ; se încălța cu pantofi cu tocul înalt, nu transpira ; nu trebuia să spele toată ziua ca servitoarele ; Nené nu era o indiană proastă, vorbea ca o artistă de la radio, nu uita niciodată să pronunțe, atunci când trebuia, s-arile de la sfîrșitul cuvintelor. La 6,45, Pancho a intrat pe șantier. Șeful de echipă i-a ordonat să descarce, împreună cu ceilalți zidari, un camion plin cu cărămizi și să le care în curte, pe locul unde se va ridica aripa destinată personalului inferior. La ora 8,07, șeful i-a ordonat să sape o groapă în formă de L, lângă zidul din spate. A trebuit să facă un mare efort pentru a reuși, colegii săi rîdeau de ghinionul lui de a fi dat peste o bucată de pămînt bătătorit, cel mai tare din pampa. Picioarele albe ale lui Nené, coapsele brune ale fetelor de la „Criolla“, părul negru a lui Mabel, dosul brun al Rabadillei, Nené, Rabadilla, goliciunea fără puf și alb a lui Nené și apoi praful ce i se lipea de nări îi cobora pînă în gît. La 11,45 șeful anunță pauza, bătînd cu un băț în fundul unei tigăi vechi. Pancho se spală pe față la robinet și se luptă cu pieptenele pentru a-și aranja părul sîrmos. În drum spre casă, făcu un ocol de două sute de metri pe strada unde locuia doctorul Aschero. Rabadilla nu se zărea. A mai făcut un kilometru pînă acasă. Sora cea mai mare îl servi cu cartofi, dovleac, cîteva bucățele de carne în ciorbă și cam atît. Pancho o întrebă cum stă cu reumatismul, cînd credea că se va putea întoarce la lucru, deoarece trebuia anunțat

constructorul, șeful cuptorului de ars cărămizi, sau eventual, Juan Carlos care ar putea-o angaja servitoare. La 13,25 Pancho s-a întors pe șantier. Șeful nu se uită la ceas și-l trimise, înainte de începerea programului să continue săpatul gropii. Cum nu avea ceas, Pancho s-a supus, și deși era sigur că nu era încă ora reluării lucrului, a luat lopata, a înfipt-o în pământul tare, gândindu-se că șeful vorbise frumos despre el de față cu constructorul și comisarul de poliție. La 14,35 șeful îl schimbă și-l trimise pînă la vechiul sediu al poliției spre a aduce grațiile pentru ferestrele închisorii, recent so-site de la Buenos Aires, și păstrate în biroul subcomisarului. Pancho își luă inima în dinți și-i vorbi comisarului despre dorința lui de a intra în poliție ca subofițer. Funcționarul răspunse că ar avea nevoie de băieți puternici ca el, dar că trebuia să dispună de niște economii pentru a putea urma cursul de șase luni din capitala provinciei. Întrebă dacă trebuia să plătească și cursul. Funcționarul îl lămuri spunînd că nu, cursul era gratis, că va primi masă și casă gratuite timp de șase luni, dar Comisariatul din Vallejos nu putea trimite aspiranți decît dacă aprobau cei din capitală. Pancho ridică zăbrelile, lăsînd să se vadă că nu trebuia să facă un efort deosebit pentru asta. Temîndu-se că subcomisarul ar putea ieși în stradă să se uite după el, parcurse yreo două sute de metri fără a se opri să se odihnească. La 16,32 primi cu bucurie vizita lui Juan Carlos. La 16,45 șeful bătu din nou în tigaie. Pancho se uită la fața lui Juan Carlos încercînd să descopere semnele bolii sau, poate, semnele vindecării. Așezați

la cîrciumă, Pancho îi spuse prietenului său să aibă grijă să nu fie surprins în casă străină; de ce nu se mulțumea cu Nené? Juan Carlos i-a răspuns că de îndată ce va obține ce dorea o să termine cu Nené, cerîndu-i totodată, lui Pancho să jure că n-o să spună nimănui de faptul că Mabel i-a promis să-l convingă pe englez să-l aranjeze ca administrator la cele două ferme ale sale. Mai adăugă că un om singur nu putea fi prezent la două ferme deodată, ceea ce ar fi însemnat ca administratorul ar urma să fie stăpîn la amîndouă fermele. Pancho îl întrebă dacă va continua cu Nené în eventualitatea că va obține această slujbă. Juan Carlos îi răspunse că nu se pricepea deloc la femei din moment ce pusese asemenea întrebare. Pancho i-a răspuns că glumise, dar că voia să învețe. Juan Carlos i-a spus că Nené era la fel ca toate femeile: dacă te purtai frumos cu ea, își lua nasul la purtare, dacă te purtai urît, revenea la normal. Important era ca Mabel să continue să fie geloasă și să nu uite de promisiunea făcută. La 18,23 Pancho se spală sub jetul rece de la pompă. La 19,05 intrară mama și sora lui cea mai mare. Soră-sa simțise după-amiază dureri mari la șale și se dusese, împreună cu mama ei, la spital după medicamente. Medicul le repetase că e vorba de un reumatism contractat în timpul celor cinci ani cît lucrase ca spălătoareasă, tot timpul cu mîinile în apă; de asemenea hotărît că-și poate relua lucrul, dar să umble cît mai puțin cu apă și, mai ales să nu lucreze ca spălătoareasă. La 20,05, ciorba de la prînz era gata încălzită și mîncară cu toții la un loc. Pancho aproape

că n-a scos nici un cuvînt și la 20,30 ieși din casă și se îndreptă agale spre centrul orașului. La barul cîrciumei și-ar fi întîlnit, probabil, colegii de muncă de la șantier. Se gîndi, însă, că nu era recomandabil să fie văzut acolo de către funcționarii de la poliție. Era mult mai bine să fie văzut în centru, împreună cu Juan Carlos care lucra în administrație. Din dugheana negustorului italian, tocmai ieșea o fată ducînd doi pui jumuliți. Era Rabadilla. Grăbi pasul și, fără ca ea să-și dea seama, o ajunse. Mergeau acum alături. Pancho îi spuse respectuos „bună seara”. Rabadilla răspunse la fel. A întreat-o cît cerea italianul pe pui. Rabadilla răspunse cu voce joasă, adăugînd că trebuia să se grăbească deoarece o aștepta stăpîna. El a întreat-o dacă permite să o însoțească pînă la colț, lîngă colegiul de călugărițe. Rabadilla, bîlbîindu-se, i-a răspuns întîi da, apoi nu. Pancho, totuși o însoți și astfel află că duminică după-masă se va duce la tîrgul din Prado Gallego, unde se sărbătorea închiderea sezonului de vînzare a animalelor. Urmînd sfatul prietenului său, Pancho a sfătuit-o să-și schimbe stăpîinii și să se angajeze la familia Sáenz. Raba i-a răspuns că nu e bine să-și părăsească stăpîna. În colț, la colegiul de călugărițe, Pancho se gîndi la posibilitatea de a străbate cei trei kilometri pe cîmp pînă la barul-magazin „Criolla”. Voia să-și vadă „prietenele” de-acolo, să închidă ochii și să se gîndească la alta. Cu Juan Carlos s-ar fi dus, dar, așa, singur, drumul i se părea prea lung. Nu banii îi lipseau, cum îi spusese prietenului său. Ridică de jos o ramură de eucalipt; era flexibilă, îndoind-o ușor de

capete ramura cedă. O îndoi şi mai mult, ramura începu să pînie. Nu era aspră ca şi cărămizile, ci moale, şi nici grea ca zăbrelele de la comisariatul de poliţie, ci uşoară ; îşi pierduse coaja cafenie şi pielea ei netedă verde-deschis, strălucea ; Pancho o îndoi şi mai tare, creanga trosni, slăbi apoi şi din nou o îndoi cu putere pînă ce ramura nu mai trosni, ci se rupse. La 21,47 se întoarse acasă. Adunaţi în camera mamei, toţi ai casei ascultau la radio un tango. Lui Pancho nu-i era somn şi rămase împreună cu ei. Apoi se culcă, se gîndi că soră-sa va obţine foarte greu o slujbă de servitoare dacă nu are voie să spele rufe şi vase, şi că, în capitala provinciei, şase luni fără salariu vor trece foarte greu. Se uită la patul fratelui său, pat de lemn, fără saltea. Patul lui, în schimb, avea arcuri şi saltea de cîlţi : îl costase mai mult decît salariul pe o lună, dar, din orgoliu, nu voise să cumpere un pat de ocazie. Regretă că a risipit atîtea bani, dar, uite, fratele lui dormea pe un pat de lemn, în timp ce el nu. Puţin după aceea adormi.

În ziua de joi, 23 aprilie 1937, Antonia Josefa Ramírez, cunoscută de unii ca Rabadilla iar de alţii ca Raba, s-a trezit odată cu ciripitul păsărilor cuibărite în roşcovul din curte. Primul lucru pe care l-a văzut a fost aglomerarea de obiecte din cameră : sticle şi damigene de vin, cutii de ulei, un butoiaş pentru vin de Porto, funii de usturoi agăţate pe perete, pungi de cartofi şi de ceapă, bidoeane de gaz şi bucăţi de săpun. Dormitorul ei servea şi de cămară. În locul băii folosea vechea latrină, prevăzută cu lighean pentru spălat, din fundul curţii. Acolo s-a

spălat, la 6,35, pe față, gît și subsuori. După care și-a dat cu loțiunea roșiatică împotriva transpirației pe care i-o cumpărase stăpîna. Înainte de a-și îmbrăca halatul gri cu mîneacă lungă, și-a scuturat mîinile, ca o pasăre aripile, spre a-și îndepărta picăturile roșii ; stăpîna îi spusese că acestea pot arde hainele. A aprins focul în sobă, a băut o cană de cafea cu lapte și a mîncat pîine cu unt. Pînă la 7,45 a spălat maiouri, chiloți și cămăși de-ale stăpînului. Și-a trezit stăpîna și a pregătit micul dejun pentru soții Aschero și copiii lor. A pus masa în sufrageria de lîngă bucătărie. A pregătit pîine prăjită. A spălat vasele rămase de la micul dejun. A măturat și a șters praful din cabinet, sala de așteptare, camera copiilor, dormitorul mare, camera de zi, sufragerie și, în cele din urmă, a măturat în fața casei. A fost întreruptă de două ori de către stăpîna : o dată pentru a se duce la măcelărie să ia comanda făcută prin telefon și a doua oară ca să cumpere brînză rasă de la magazin. Unul dintre copii a vărsat o cană cu lapte în camera de primire și stăpîna i-a dat ideea să profite de ocazie și să spele mozaicul dîndu-l apoi cu ceară. La 11,30 stăpîna a întrerupt-o din nou cerîndu-i ca în timpul cît ea face baie, să așeze masa pentru prînz. La 12,00 stăpîna și cei doi copii, un băiat și o fată, s-au așezat la masă. La 12,30, cei trei au plecat spre școală unde stăpîna era învățătoare, iar copiii elevi. Între timp, Raba a curățat baia, utilată după cele mai moderne exigențe. La 13,10 stăpînul a ajuns acasă de la spital și Raba i-a servit mîncarea pregătită de stăpîna. Se uita la picioarele ei și, ca de obi-

cei, Raba a evitat să se apropie prea mult. La 13,45 s-a așezat și ea la masă și a mâncat din abundentele resturi rămase de la prânz. La 15,06 a terminat de spălat vesela și de curățat bucătăria. Cele mai grele erau treburile pe care le avea de făcut când era stăpînul acasă, deoarece nu-și putea ține de urît cîntînd, în timp ce dimineața fredona tot felul de melodii, de obicei tangouri, milonga și cîntece auzite la filmele actriței-cîntărețe preferate. Se răcori cu apă din lighean și se întinse să se odihnească. Se gîndi la sfaturile stăpînei. După ea, servitoarele nu trebuiau să se lase însoțite pe stradă, nici să danseze mai mult de un dans cu băieții dintr-o altă clasă socială în timpul serbarilor populare. Trebuia să evite înaintea de toate studenții, funcționarii de bancă, călătorii, comercianții și băieții de prăvălie. Se știa că ei obișnuiau să umble cu oricine — „făcînd pe sfinții, Raba” — pentru ca, după aceea, în întuneric, să încerce să le seducă pe servitoare, fetele cele mai ignorante și, deci, mai vulnerabile. Doamna Aschero uitase să includă pe listă oamenii căsătoriți. Li recomandase în schimb pe orice băiat bun și harnic, cuvinte prin care se desemnau muncitorii de orice fel. Se gîndi la filmul argentinian, cu actrița-cîntăreață preferată, văzut vinerea trecută, istoria unei servitoare de la o pensiune, îndrăgostită de un chiriaș, student la drept. Cum de se îndrăgostise de ea? Fata suferise mult pînă să ajungă să-l cucerească și Raba își dăduse seama de un fapt foarte important: fata nu-și pusese niciodată în gînd să-l determine să se îndrăgostească de ea, pur și simplu el începuse s-o iubească pentru că o vedea

bună și plină de devotament, mergînd pînă acolo încît se dăduse drept mama unei fetițe care nu era a ei, ci a fiicei proprietăresei pensiunii. Cînd tînărul termină facultatea, ajunge să o apere în fața justiției, terminîndu-se totul cu bine, deși fata voia să rămînă cu copilul străin pe care-l iubea ca o mamă adevărată. Atunci hotărî Raba că dacă cineva dintr-o clasă superioară ei o va cere în căsătorie, nu va fi proastă să-l refuze, dar nici n-o să fie ea cea care va face primul pas. Pe de altă parte, se găseau foarte mulți tineri muncitori care-i plăceau; Minguito, distribuitorul de pîine, țărănul Aurelio, Pancho zidarul, Chiche, vînzătorul de ziare. Din păcate, mîine nu se va putea duce la obișnuitul spectacol de film de la „Vinerile populare“, deoarece stăpînii aveau invitați la cină. Deodată, fără să știe de ce, luă un papuc și-l aruncă cu putere în raft. O sticlă de lavandă căzu și se sparse. Raba strînse cioburile, șterse pe jos și se întinse pe pat. La 16,00 se sculă și așază masa stăpînei și a copiilor. O chemă pe bătrîna care făcea pe infirmiera pe lîngă stăpîn și-i oferi obișnuita cană cu ceai. La 17,28 termină de spălat vasele și plecă la magazinul *Al Barato Argentino* să aducă prosoapele comandate de stăpînă. Nené o întrebă cum se poartă cu ea noua infirmieră, a treia de cînd plecase ea. Raba își aminti de vechea bancă de la școală, cea de a patra, unde stătea cu actuala servitoare de la administrația municipală, în cea de a doua stînd Nené cu Kela Rodríguez, iar în prima Mabel Sáenz cu Celina Etchepare. Mabel și Kela sînt ca măritate. Dar oare fratele Celinei se va însura cu Nené, după toată în-

curcătura ei cu Aschero? Înainte, Nené îi dădea hainele vechi. Câte persoane din Vallejos știau despre asta? Se gândi să-i ceară niște haine vechi lui Nené. Îi dăduse doar atâtea lucruri frumoase, deși purtate; oare drept răsplată se purtase bine cu ea? Celina îi promisese că o va recomanda mamei lui Mabel pentru a o angaja ca servitoare; familia lor avea deja bucătăreasă, ar fi mai puțin de lucru și, în plus, n-ar mai fi doctorul Aschero care să se uite la picioarele ei. Suna clopoțelul de ieșirea în pauză și Mabel, Celina și Nené fugeau să sară coarda, unu, doi, patru, o sută, de o sută de ori săreau pînă suna de intrare. Nené i-a făcut pachetul, a privit-o, dar nu i-a mai vorbit ca înainte. Într-adevăr, Nené o recomandase familiei Aschero, datorită ei, colegei de școală, infirmierei, o luaseră servitoare, și, pe deasupra, cîte lucruri uzate nu primise cadou pe cînd lucra la doctorul Aschero? Un pulover, o rochie, un pardesi, pantofi... Raba ieși din magazin fără să ceară ambalatoarei haine vechi. La 17,50 începu să calce cămășile spălate dimineață. La 19,53 a pus masa pentru cina pregătită de stăpînă. La 20,21 a plecat spre dughena italianului ca să aducă găinile primite cadou de către stăpîn. La 20,40 Pancho zidarul s-a apropiat de ea și a intrat cu ea în vorbă. Raba a încercat să-și ascundă entuziasmul. Pancho avea o cămașă cu mîneci scurte din care ieșeau două brațe musculoase și foarte păroase, gulerul îi era deschiat lăsînd să se vadă pieptul acoperit cu același păr abundent. Fără să știe de ce, se gândi la o gorilă frumoasă, cu sprîncene groase, dar frumos arcuite, cu gene lungi și

mustață acoperindu-i o parte a gurii mari. Mergea alături de zidar, aranjându-și din cînd în cînd pieptănătura, părul ce-i răsărea din mijlocul frunții, întins, abundent, pămîntiu ; stăpîna nu s-ar supăra dacă ar vedea-o dansînd cu el la tîrg. La 20,52 trecu singură pe lîngă „Cine-Teatrul Andaluz“, unde era anunțat pentru a doua zi, în cadrul „Vinerilor populare“, un film argentinian comic. Cu toate că nu se dădea un film cu actrița sa preferată, totuși s-ar duce la spectacol, ca în fiecare vineri, împreună cu servitoarea de la Administrația municipală, cinci cenți femeile, zece cenți bărbații ; dar dacă invitații zăboveau mai mult și nu se putea duce la film ? Aproape că nu-i mai păsa, dar ieșirea de duminică ? La tîrg s-ar întîlni cu Pancho care și-a exprimat dorința de a dansa cu ea. Fără să știe de ce, se gîndi la păsările din roșcovul din curte care deja la ora asta sînt în cuiburile lor lipite unele de altele. Simți și ea dorința de a se cuibări în pat ; într-o noapte friguroasă intrase stăpîna în camera ei să caute vinul de Porto ca să-i trateze pe prietenii bărbatului și, văzînd-o culcată, o întrebă dacă nu are nevoie de încă o pătură. Această amintire îi stîrni dorința de a se băga în pat bine învelită iar, dacă intra stăpîna, i-ar fi povestit întîlnirea cu Pancho. La 21,20 se așează să mănînce ce-a mai rămas de la cină. La 22,15 termină de spălat vasele și bucatăria. Raba se gîndi că avusese o zi ușoară, fără perdele de spălat și fără parchet de rașchetat. La 22,25 stăpînul i-a cerut să-i cumpere un pachet de țigări de la bar. La 23,02 se culcă și se gîndi că dacă se mărită cu Pancho, s-ar

mulțumi și cu o singură cameră într-o casă cu acoperișul de tablă, dar n-ar fi de acord ca acolo unde dorm să păstreze obiecte nedorite ; i-ar pretinde lui Pancho să construiască măcar un șopron în care să țină sticle, butoiașe, damigene, pungi de cartofi, funii de usturoi și cutii de gaz. Deodată își aminti că Pancho era prieten cu fratele Celinei și că acesta umbla cu Nené. Se gândi că se purtase urât cu Nené, că nu-și îndeplinise promisiunea. Își împreună mâinile și ceru lui Dumnezeu să o ierte. Își aminti de cuvintele lui Nené : „Dacă îmi faci o figură, Dumnezeu o să te pedepsească“.

FASCICULUL AL VI-LEA

Tangourile tale-s ființe-abandonate
Ce prin noroiul ulițelor rătăcesc
Cînd porțile sînt toate încuiate
Și cînd nălucile din cînt se tînguiesc.

(Din tangoul „Malena”
de H. Manzi).

TABĂRA PROVIZORIE A CIRCULUI ȚIGĂ-
NESC, CORONEL VALLEJOS, SIMBATA, 25
APRILIE 1937.

Nu te cunosc, hai încoa' și săraca țigancă
îți spune tot pentru un peso. Dar să-mi tri-
miți și prietenii, pentru că eu îți ghicesc
totul. Îți spun trecutul, prezentul și viitorul.
Numa' viitorul? Atunci îți ghicesc numa'
viitorul; de prezent sînt întrebată numa'
cînd îi interesează dacă o să le pice-n laț
porumbița: dacă porumbița îl iubește. Sau
ești așa de frumos că nu-ți pasă? Sau ești
prea sigur de ea. La același preț, căci
nu pot să-ți zic eu, ești frumos, dar prăpă-
dit, cărțile o să hotărască. Dar pe tine nu te
prea interesează dacă te iubește ori nu, pen-
tru că știi că altul ca tine cu greu va găsi, ești
ca toți cei care se nasc frumoși, nici despre
moarte nu te interesează să-ți ghicesc pen-
tru că nu ești bătrîn și se vede că ești
sănătos, ce vrei să afli sigur e dacă o să ai
bani, toți banii pe care-i dorești. E adevă-
rat că am ghicit fără să dau în cărți? Da'
dacă vrei să-ți ghicesc viitorul, spune-mi

dacă vrei să-ți zic tot, sau numai ce-i de bine

Tu care ești așa frumos și ai jacheta asta scumpă de piele, îi dai la săraca țigancă cu cincizeci de centavos mai mult? Așa o să-ți zic și ce-i de bine și ce-i de rău

Taie cărțile în două, cu mîna stîngă

Acum taie tot cu mîna stîngă, da'-n trei: trecutul, prezentul și viitorul, și-acu întoarce cărțile și ne-a ieșit... Craiul de cupă, cu țurloaiele în sus, ia uită-te cît i-e de-nfundată coroana pe cap, să nu-i cadă, și capa de catifea care-l apasă, da'-l și-ncălzește — un bărbat brunet, între două vîrste, care nu te iubește, îți face rău, ce iubești mai mult în viață, dacă nu greșesc e... biștarii, e ce nu-ți dă el — și lîngă, ce ne-a ieșit? Tot cu țurloaiele în sus e valetul de spade, uite, are mîinile libere, îți dă ceva, da' ai grijă că-i cu labele-n sus, acoperit cu cîrpa aia a lui brodată cu aur, e-o cîrpă colorată, da' fi atent, la mîneci se vede căptușeala violetă pentru priveghi; și părul? Nici blondă, nici brunetă, nici roșcată, știi vreuna cheală? Nu-i văd părul — și alături stă, noroc că-i la dreapta! Doi de spade, uită-te ce frumoase și ascuțite sînt spadele astea, albastre, și mînerul de argint e de partea ta — asta-ți vestește o călătorie pe uscat — știi o femeie cu perucă sau vopsită, care-a făcut o călătorie de curînd? Ajută-mă, că nu-nțeleg de ce-i cheală...

Da, știu, în carte are părul negru, da' am văzut-o cheală acuși, cînd ai tăiat cărțile

Dacă nu cunoști nici o cheală, ăla de călătorește ești tu, o să faci un drum ca să scapi de ce-ți pregătesc bătrînul și cheala. Dacă aș vedea o că-i fără ochi, ți-aș spune că-i ne-

norocirea că te urmărește și te ajunge, pentru ea-i tot una de-s bătrâni ori tineri, ori bieți copilași, frumoși sau urâți, nenorocirea e oarbă, dar cheală rar iese cartea asta. Lasă-mă să fac cărțile și nu te uita la ele cînd le fac, că plîng morții. Știi cine-i bătrînul brunet?

Atunci tatăl fetei cu care umbli nu te vrea, iar cheala-l ajută, fata e blondă sau brunetă?

Ești sigur că nu se vopsește brunetă? Sau că nu-și pune perucă neagră?

Acu taie iar în trei, cu mîna stîngă.

Doi de bîtă, două bîte, uită-te ce spini negri, e carte urîtă — cineva te trădează, nu-i nici bătrînul nici Cheala — dar e lîngă asul de spade, care a ieșit la dreapta, ai noroc, mînerul de argint e în întregime de partea ta, și lamele, uită-te la ele, cum i-ar place lui bulibașa, să știi, frumosule, că bulibașa n-are decît corturile astea murdare, dacă aș fi putut îi dăruiam o spadă ca asta — da, de la cine nici nu te aștepti o să-ți facă o figură urîtă, dar cînd o să ajungi rău o să-ți dai seama că-n tot răul e și-un bine — și ți-a ieșit o blondă care te iubește; valetul de aur își arată picioarele, îți face semne cu mîna dreaptă — ce mai, îți poartă noroc, dar ai grijă că nu-mi plac blondele, asta așa, între noi, nu-i nevoie să văd în cărți, dar blondele au carne albă ca să crezi că și inima li-e curată, îți pune inima-n mînă, o să vezi, așteaptă, ceea ce văd e că ea și-o zmulge din piept și ți-o dă, să nu-i dai drumul inimii putrede a blondei, s-o ții bine! Un duh mi-a povestit că unei blonde i-a crăpat inima și din ea a ieșit o pasăre urîtă —

dar valetica, așa arată cărțile, chiar dacă e blondă tot te va ajuta, deși eu n-o sufăr.

Nu, linia vieții mai târziu, trebuie să aștepti să mai tai odată, treispe cărți, acum taie iară în trei ca înainte

Șapte de cupă, nuntă ! Trimite-mi bomboanele de nuntă, nu știu însă dacă tu ai căzut în laț, mai bine n-ai fi tu, căci cupele sînt răsturnate, frumosule, vinu-i bun pentru sănătate, dar cînd se varsă pe jos are un miros greșos, tu ești ăla de se căsătorește ? Nu, pentru că, uite alături iese o femeie bătrînă, valetul de bîtă, cu un baston în mîna dreaptă cu care o să te apere, și șasele de aur

Nu, frumosule, șasele de aur e bani, cînd iese singur, dar lîngă valetul ăsta banii îi iau morții, rămîne numai sinceritatea

Cum îți plac cele șase cerculețe galbene, crezi că sînt monede de aur ? Numai că atunci cînd sînt lîngă un valet sau un cal înseamnă că ți-aduc binele, nu-ți dau bani pentru că nu au, nu-ți pot da decît sinceritatea, care e aurul sufletelor

Nu, nu-i maică-ta, asta-i bătrînă și nu te iubește ca pe un fiu, dar e bună, la tine, frumosule, ies femeile de peste tot, să fie din cauza jachetei ? Sau îl ai pe vino-ncoa', frumosule ? Uite ce fain ești, nu ți-ar place să vii cu cirul, știu că nu, bulibașa ne-ar căsători imediat, ți-o spun că așa-mi veni, nu de altceva, acum taie iar

Acu' da, îți iese linia vieții, trebuie să-ți alegi treispe din cărțile astea împrăștiate, dar nu le întoarce, c-or să te pedepsească morții, era o țigancă mai demult care întorcea cărțile și morții i-au pus otravă în mîncare, pentru că, dacă un om viu întoarce înainte

de soroc cărțile... poate să cadă un mort din cer

Da, cade în iad, și dacă întorci cărțile înainte de vreme ispitești vreun mort să se uite pe pământ și să vadă pe cineva despuiat că face baie și iar încep să-l stăpânească gândurile păcătoase și sfinții îl pedepsesc trimițându-l în iad și arzînd acolo din vina ta

Acu, da, întoarce-le și pune-le în ordine, cinci de spadă înseamnă clevetici, limbile ascuțite te taie ca un ferăstrău, taie și macină — da' ce te interesează pe tine, pe femei le omoară cinciul de spadă, iar ție cu cît se vorbește mai mult, cu atît mai mult îți convine, n am dreptate? Și doi de aur e logodnă — e prima dată cînd te vād îndrăgostit, îți spun acum nu ți-a ieșit nici o carte de dragoste, porcule, atîtea femei și să n-o iubești pe nici una — dar n-o vād pe aia pe care o iubești, mi se pare că nu-i nici una dintre cele care au ieșit deja, iar dacă e vreuna dintre haimanalele astea, atunci băiete e foarte schimbată de viață și n-o recunosc

Nu, nici doi de aur nu-i bani, e logodnă; astea două mari de aur la fel, sînt inimile, în loc să fie monede mari, așa cum ți-ar place ție — nu! Frumusele, de ce ai ales cartea asta așa de urîță! Patru de bîță, e boală grea, dar dacă pe lîngă ea iese un valet, un cal sau un crai scapi, așteaptă numai să ating puțin praf țigănesc, atinge praful ăsta din punguliță; acu întoarce cealaltă carte... frumo-sule, patru de aur e lacrimi, dar s-ar putea să scapi că poate e pentru altul, hai gră-bește-te, hotărăște-te și întoarce cealaltă...

Îți spun că nu, singurele cărți

de aur care prezic bani sînt asul și șasele, care nu-ți ies, dacă vreo țigancă ți-a spus altceva te-a dus ca să te mulțumească, dar mie mi-ai cerut să-ți spun și de bine și de rău. Acu taci și întoarce cartea următoare

Calul de bîță ! Ai scăpat, scoate-mi pumnalul din inimă, frumosule, deoarece vrînd să te salvez se puteau prinde și de mine nenorocirea și lacrimile, presară-mi puțin din praful ăsta pe gît și pe umeri, așteaptă să mă deschei, repede... De ce ți-e scîrbă... ? doar nu-i fi tu demonul pe care mi l-a prezis răposata Caracola, dă-mi repede cu cenușa asta

Ce-ți pasă că-i cenușă ? Ce-ți pasă că-i cenușă de om, cenușă de cățea... mulțumesc... mulțumesc frumosule, deoarece răposata Caracola mi-a spus să mă feresc de demoni și, fără să-ți dai seama unul poate intra în tine, ajunge în cortul meu, și poate s-o pătească oricine

Boala ? Care ? A, lasă-mă să mă uit, patrul de bîță, nu știu dacă se prinde de un brunet, calul de bîță, un bărbat foarte puternic, asta-i bine — întoarce cartea următoare... șase de bîță, uită-te la bîtele astea pline de rămurele proaspete, fragede și spinii ! O, e cu picioarele în sus ! Semnul sărutărilor, mîngîierilor, dragostei nebune, și-i cu burta-n sus, trebuie să fie aia care te trădează, da' nu-nțeleg nimic, întoarce și cealaltă carte... Coțofana ! Vai, nu-mi spune că ți-e moartea, să nu fii tu acela... Ai grijă că cineva moare de moarte violentă. Șasele de spadă, după ciomegele de pe bîță înseamnă moarte în urlete, e cineva care vrea să te omoare ? Întoarce și cealaltă carte... Iarăși valetul de cupă ! Dar acu iese la dreapta

Cum n-a ieșit ? Ba a

ieșit ! Cheala, ți-am spus că te urmărește

Ai dreptate, era valetul de spadă, am început să îmbătrînesc, ai văzut, frumosule, de aia nu mă iubești... Atunci ce-i cu valetul de cupă ? Eu văd o brunetă, bunăăă, dacă ai noroc, ea e cea care o să crape, repede altă carte ! Asul de spadă, uită-te la mine, dragule, uită-te la mine, că vreau să te privesc pînă-n fundul ochilor să văd dacă pricep ceva, cîteodată e nevoie să mă uit într-o ulcică de apă sau de vin, sau într-un geam, ceva care să fie ca o oglindă, nu știu... Dar sînt cam multe cărți urîte laolaltă, dacă asul de spadă ar fi ieșit la dreapta acu' erai salvat de tot, n-a trecut încă primejdia, lasă-mă să mă uit în ochii tăi, îmi plac căpruii, dar nu văd nimic, nu mă văd decît pe mine, frumosule, de-ai ști ce frumoasă eram înainte, cînd intra în cort un frumușel ca tine, puneam întotdeauna de pază o țigancă că dacă începeam să strig îi băgam pe toți în draci !... Trage altă carte și nu uita că cineva va muri de moarte violentă, ai grijă nu te băga în încurcături că văd sînge și aud un urlet al cuiva rănit de moarte, trage încă o carte... În sfîrșit, ceva bun, trei de cupă e bucurie, o să ai mare bucurie după atîtea necazuri, mai întoarce una... Doiul de spadă, încă un drum

Nu, prostuțule, nu-i drumul pe lumea ailaltă, e un drum pe pămînt și nu foarte lung, și o să-ți meargă bine, altă pereche, nu mai lipsesc decît două !... cinci de cupă și încă la dreapta, o carte bună, înseamnă că o să stai mult de vorbă cu cineva și o să ajungeți la o înțelegere, și acum penultima carte, frumosule, se arată că o să fii fericit și la bătrînețe o

să stai cu cine-ți place, acu', frumosule, atinge cenușa, bagă vârful degetelor de la mîna dreaptă în punguță... ultima carte să fie bună... alege... întoarce-o...

Valetul de bîtă, bătrîne!... Și iar a ieșit la dreapta, băiete dragă e bine, înseamnă că o să mori bătrîn, lîngă nevastă-ta care și ea o să fie bătrînă ca tine, pentru că valetul de bîtă e o bătrînă ca mine...

Ești mulțumit? Ți se pare mult un peso și cincizeci pentru că ți-am ghicit întreaga viață?

Nu, eu îți mulțumesc, și trimite-mi și prietenii și să fie toți ca tine, suflete ce părăsești trupul . . .

Valetul de spadă, cartea cu o femeie cheală, o cățea care mi-a murit cheală? Cățeaua arsă avea păr, focșorul, cenușica, cheala, sau e o minciună de puicuță borțoasă, sau e răzbunarea unei puicute rele, nu, căpățîna cheală e rece, nu i ține căldurică părul căpățîinii și căpățîna cheală nu iubește pe nimeni, ca tine frumușelule, n-a vrut să rămîna cu mine că ăsta nu iubește pe nimeni, nici pe mine, nici pe alta, pare sănătoasă chelboasa, dar e pe drumul pierzaniei, e toată putredă pe dinăuntru... Asta-i, era sănătoasă, dar dracu' a făcut-o să deschidă gura și i-a scuipat înăuntru și, proasta, nu știe că scuipatul de drac e puroi... Și i-a căzut tot părul.

SĂRBĂTOAREA POPULARĂ CARE A
AVUT LOC DUMINICĂ, 26 APRILIE
1937 LA PRADO GALLEGO, DESEȘU-
RAREA ȘI URMARILE.

Ora de deschidere : 18,30

Prețul biletelor de intrare : Bărbații un peso, femeile 20 de centavos.

Prima melodie de dans executată de ansamblul „Los Armonicos“ ; tangoul „Don Juan“.

*Femeia cea mai admirată în cursul se-
ratei : Raquel Rodríguez.*

*Parfumul cel mai întâlnit ; cel emanat
de frunzele eucaliptilor care încon-
joară Prado Gallego.*

*Podoaba grațioasă pe care au purtat-o
majoritatea femeilor : fundă de mătase,
prinzând buclele încreșite ale părului.
Floarea preferată de cavaleri pentru
butoniera hainelor : garoafa.*

*Melodia de dans cu ritmul cel mai
vioi : valsul „Din suflet“.*

*Melodia de dans cu ritmul cel mai
lent : habanera „Tu“.*

*Momentul culminant al se-
ratei : în
timpul valsului „Din suflet“ prezența
a optzeci și două de perechi pe ringul
de dans.*

*Cea mai mare sperietură suferită de
asistență : rafala de vânt de la 21,04,
alarmă falsă pentru o posibilă furtună.
Semnalul care a indicat sfârșitul se-
ratei : stingerea de două ori a luminii
la 23,30.*

Ora de închidere a ușilor : 23,45.

*Femeia cu cele mai multe iluzii dintre
toate cele prezente : Antonia Josefa Ra-
mírez, cunoscută ca Rabadilla sau Raba.
Însoțitoarea lui Raba : cea mai bună
prietenă a sa, servitoarea Administra-
torului municipal.*

*Prima melodie dansată de Raba : ran-
chera „Fata mea de la fermă“, îm-*

preună cu cavalerul Domingo Gilano, cunoscut și ca Minguito.

Cavalerul care a asistat la târg cu intenția de a intra în viața Rabei : Francisco Catalino Pérez, cunoscut ca Pancho.

Prima melodie dansată de Raba și Pancho : tangoul „El entrerriano“.

Prima melodie dansată de Raba și Pancho, obraz lângă obraz : habanera „Tu“.

Băuturi consumate de Raba și plătite de Pancho : Două sucuri răcoritoare de portocale.

Condiție impusă de Pancho pentru a-i vorbi despre o chestiune foarte importantă pentru amândoi : să o însoțească pînă acasă, fără ca prietena să fie de față.

Condiție impusă de Raba ; să o însoțească întîi pe prietena ei pînă la casa Intendentului, de unde vor porni spre locuința doctorului Aschero, doar ea cu Pancho.

Locul hotărît de Raba pentru discuție : poarta de la stradă a locuinței lui Aschero.

Împrejurări care i-au dispăcut lui Pancho : faptul că locuința Intendentului se afla în zona asfaltată și bine luminată a orașului, la numai două sute de metri de casa doctorului Aschero, departe de zona cu drumuri neasfaltate, umbrite de pomi și întunecată, în care se afla Padre Gallego.

Femeia care a fost îngrijorată cînd a văzut-o pe Raba depărtîndu-se împreună cu Pancho spre domiciliul doc-

torului Aschero : servitoarea Intenden-
tului municipal.

*Circumstanțele meteorologice care au
facilitat împlinirea intențiilor lui Pan-
cho : temperatura plăcută, răcoare,
18°C, absența Lunii.*

*Împrejurările întâmplătoare care au
asurat pomenitele intenții : apropierea
unui câine vagabond, cu înfățișare fio-
roasă, care a speriat-o pe Raba și a
dat ocazia unei demonstrații de ne-
văgăduit curaj din partea lui Pancho,
ceea ce a trezit în Raba o plăcută sen-
zație de protejare.*

*Altă împrejurare întâmplătoare : exis-
tența în vecinătate a unui șantier de
construcții, unde se putea ajunge fă-
când un ocol de numai o sută de me-
tri de la drumul drept.*

*Problema importantă despre care i-a
vorbit Pancho lui Raba, în calitate de
logodnic : dorința de a fi lângă ea,
dorința care, după cum spunea el, îl
obseda ziua și noaptea.*

*Pretextul de care s-a folosit Pancho
ca s-o facă pe Raba să treacă prin
construcția noului Comisariat : nevoia
de a vorbi mai mult împreună, fără
să stea la porta dinspre stradă a lo-
cuinței doctorului Aschero, spre a evita
posibilele bîrfe.*

*Gîndurile care-l copleșeau pe Pancho
alături de Raba în întineric : pășunea,
buruienile care trebuiau cosite, o să
vină șeful, ia lopata Pancho, taie iar-
ba cu sapa, e întineric și nici pisicile
nu te pot vedea, Juan Carlos sare peste
zidul din fund, nu se ascunde între*

buruieni, „cînd ești cu o fată într-un loc unde nu te vede nimeni, nu-ți pierde vremea cu vorbe, la ce-ți folosesc? Nu face gafe“, rădăcinile buruienilor în pămîntul crăpat din cauza secetei, pămîntul e prăfos, de la jumătatea frunții îți răsare părul aspru, pămîntiu, o să smulg din rădăcină buruienile, o rădăcină țepoasă cu pămînt pe ea, buruienile nu cresc în pămîntul bătătorit, e mai frumos părul lui Raba decît rădăcinile buruienilor, poate fi mîngîiat, fără să nimerești peste bucăți de pămînt, ce curată e Raba, are brațele maronii, picioarele și mai maronii, oare are picioare păroase?, nu, doar puțin puf, se duce la magazin fără ciorapi și dacă o atingi trebuie să aibă pielea moale ca a lui Nené, nu te lași sărutată, nici nu știe săruta, are un pic de mustață, picioare negre, față neagră, s-o mîngîi puțin?, suavă, sărmana negresă, cărămizile le trec celuilalt muncitor, le dau jos din camion, două cîte două, dacă dau cîte trei mă julesc, sînt aspre ca pămîntul bătătorit, „trebuie să ți se ia amprentele“, degetul mînjit nu lasă urme pe livretul de recrutare, „dumneavoastră nu aveți amprente digitale, vi le-a mîncat cărămida“, numai degetul mic, degetul cel mai leneș, te mîngîi și ești catifelată, „dacă n-o înghesui, o să creadă că ești un tolomac“, îi voi spune, poate mă crede, că o iubesc cu adevărat, că e frumoasă, că mi-au spus că e fată harnică, că-i ține stăpînei casa curată, ce-i mai pot spune uneia ca

asta ?, ce supusă e, nu știe nimic, mi-e milă să profit, „dacă nu te arunci.”, crede că o iubesc, crede că mâine mă căsătoresc, mustăcioara ei, un puf moale, eu am dus în spate zăbrelele mai multe sute de metri, dacă vreau te strâng și te frâng, uite ce putere am, dar nu o am ca să te lovesc, ci ca să te apăr de câini, ce supusă e negresa mea, dar dacă faci fasoane ești pierdută, uite ce putere am...

Gîndurile care o copleșeau pe Raba în întuneric în fața lui Pancho : stăpîna nu mă vede, nu-i povestesc prietenei mele, n-am dansat cu cei de la bancă, n-am dansat cu studenți, nici cu cine mi-ați spus să nu dansez niciodată, Pancho nu e din aceia care umblă cu altele, profită de servitoare, e bun și muncitor, dacă stăpîna îmi dă de lucru nu mai stau pe gînduri, prind cu amîndouă mîinile mătura și încep să mătur, cu pămătuful șterg praful de pe mobile, șterg pe jos cu cîrpa udă, pun săpunul și albia la locul lor, el a cumpărat un bilet de un peso ca pentru bărbați, ce rece era oranjada, și eu, ca femeie, am intrat plătind numai douăzeci de centavos, fetele care se duc la dans, chiar dacă nu-s decît servitoare tot bilete pentru dame scot, la fel ca o angajată la un magazin, ca modistele, ca învățătoarele, el are bătăături în palme și mă gîdilă cu băiăturile, cum a alungat cîinele !, dacă într-o zi stăpînul vrea să profite de mine, alerg și-l chem pe Pancho, a uitat să-și pună balenele la guler, i se

ridică vîrfurile, altădată o să-i dau balenele stăpînului, ce plăcută gîdilătură, ce sărutări bărbătești, o fi adevărat că mă iubește?, mi se face pielea de găină după ce mă sărută cu putere și mă mîngîie ușor...

Noile sentimente încercate de Raba în noaptea de 26 aprilie 1937 la despărțirea de Pancho în poarta de la stradă a locuinței doctorului Aschero: dorința de a-l vedea pe Pancho pe o uliță întunecoasă în noaptea următoare, fără balene la cămașă pentru a i le putea pune pe cele sustrase de la doctorul Aschero.

Drumul parcurs de lacrimile Rabei: obraji ei, gîtul, obrajii lui Pancho, batista lui Pancho, buruienile, pămîntul uscat de pe pășune, mînecele rochiei lui Raba, perna lui Raba.

Florile prematur ofilite în noaptea de duminică 26 aprilie 1937, datorită bruștei scăderi a temperaturii: crini albi și trandafirul muscat din grădina doctorului Aschero și cîteva flori sălbatice crescute pe șanțurile de la periferia orașului.

Insecte nocturne care au avut de suferit: libărcile de pe șantierul de construcții, păianjenii de pe pînzele țesute între cărămizile zidului netencuit, cărăbușii zburînd în jurul becului de pe stîlpul așezat în mijlocul străzii aparținînd iluminatului municipal.

Dr. Juan José Malbrán
Coronel Vallejos, Prov. de Bs. As.

23 august 1937

Dr. Mario Eugenio Bonifaci
Sanatoriul „San Roque“
Cosquín, Prov. Córdoba

Stimate coleg,

Înainte de toate vă cer scuze pentru întârzierea cu care vă răspund, datorată, credeti-mă, dorinței de-a mă informa mai bine în cazul Etchepare. Vă mărturisesc că nu înțeleg reacția băiatului; eu îl cunosc de când s-a născut și-l credeam mai tare, încăpăținat desigur, dar întotdeauna în favoarea sa. Nu știu de ce nu se supune tratamentului. Nici nu știu cărui fapt să atribui graba lui de a se întoarce. Cauza poate fi o încurcătură cu vreo femeie, n-o exclud. Îmi amintesc un detaliu curios în legătură cu asta; gravitatea stării lui Etchepare am cunoscut-o grație unei anonime trimise, evident, de o femeie — căci literele decupate din ziar trădau asta — în care mi se spunea că Juan Carlos nu voia să vină la cabinetul meu ca să nu se afle că e bolnav, și că eu trebuia să-l îndepărtiez pe Juan Carlos de cei dragi și apropiați, lucru pe care ei nu aveau curajul să-l ceară. Mai interesant era că anonima prezenta un fapt ciudat, anume că Etchepare se simțea realmente rău între unu și trei înainte de masă.

Oricum, cred că deja D-voastră nu mai puteți face prea mult, pentru că după discuția pe care am avut-o ieri după-masă cu mama lui, am înțeles că nu vor putea suporta cheltuielile de la sanatoriu mai mult de mijlocul lui septembrie. Vă las pe dumneavoastră să-i comunicați lui Etchepare vestea, acum sau mai târziu. Pentru infor-

marea dumneavoastră ; mama lui e văduvă și nu prea are bani, decît pentru un trai mai modest. El nu are economii, iar concediul nu-i este plătit. Maică-sa mi-a mai spus că baiatul nu i-a dat niciodată nici un centavos din salariu pentru casă, așa că nu cred că el vrea să părăsească Cosquín-ul așa de repede spre a economisi banii mamei sale. Acest lucru pare că-l lasă indiferent. Realmente, nu înțeleg de ce nu urmează tratamentul.

Rămîn întotdeauna la dispoziția dumneavoastră, cu cordialitate

Juan José Malbrán
Medic internist

FASCICULUL AL VII-LEA

Tînărul compozitor (străbătînd o pădure ce se oglindește în lacul Nahual Huapi) : E straniu că în ciuda faptului că sufletul dumneavoastră se recunoaște în ceea ce e frumos, peisajul acesta nu mă impresionează.

Văduva misterioasă (pentru prima dată acolo) : Ce știți dumneavoastră despre sufletul meu ?

Tînărul compozitor : Cred că încep să-l cunosc.

Văduva misterioasă : Ca să poți cunoaște un suflet, trebuie mai înainte să-l domini.

(Dialog din filmul argentinian *Cintecul lebedei*).

Cosquín, sîmbătă 3 iulie 1937

Draga mea,¹

După cum vezi mă țin de promisiune, mai era puțin și îmi expira termenul căci mîine e gata săptămîna. Dar tu ce mai faci ? Sigur că deja nici nu-ți mai amintești de subsemnatul deși ai miorlăit atîta încît părea că o să fie nevoie de un cearșaf să-ți ștergi lacrimile și mucii de la despărțire și în seara asta dacă nu sînt atent, o să te duci la dans. La sfîrșit n-ai

¹ Scrisorile care urmează cuprind o serie de greșeli de ortografie sau de exprimare existente și în textul original (n. tr.).

mai plîns atîta, de-abia niște lăcrimute de crocodil care pe o femeie, la urma urmelor, n-o costă prea mult.

Comoaro, ce faci tu la ora asta, azi, sîmbătă? Mi-ar plăcea să știu, te odihnești după masă? De-aș fi o perină ca să fiu mai aproape. Pungă cu apă fierbinte nu mi-ar plăcea să fiu, că de la ea ai picioarele murdare și mi-e scîrbă. Da, mai bine să nu vrei luna de pe cer, mai bine să fiu perină, și așa să fiu confident și cine știe ce aflu, o țigancă bătrînă mi-a spus să nu am încredere în blonde, la ce te vei fi gîndit tu noaptea în pat? Dacă te-i întreba cine te iubește ai vedea că eu, cum îți îndrugă prostii toate gîndurile... Bine, copilă, te las o clipă pentru că a sunat clopotul ca să mă duc să iau ceaiul, îmi cade bine, mă mai destind puțin, căci am tot scris la scrisori de cînd am terminat masa de prînz.

Bun, m-am întors din nou aici, trebuie să vezi ce bine sînt îngrijit, am băut două cești de ceai cu fel de fel de fursecuri, tu care ești pofticioasă ai fi aici în largul tău. Mîine duminică o să te duci la cinema? Cine o săți cumpere bomboane de ciocolată?

Blondina mea, acum îmi îndeplinesc promisiunea de ați povesti cum e aici. Uite, îți fac plăcerea asta dacă dorești. Totul foarte frumos, dar mă plictisesc ca un cîine. Sanatoriul e în întregime alb, cu acoperiș de țigle colorate, ca aproape toate casele din Cosquín. Orașul e mic și dacă noaptea vreunul din amărîții aceștia tușesc se aude la doi kilometri, de liniște ce e. E și un rîu, care își adună apele din munți, să vezi într-o

zi am închiriat o șaretă și am fost pînă la La Falda, acolo apa lui e rece căci totul e împădurit, dar cînd ajunge la Cosquín se încălzește deoarece aici totul e uscat și sterp, nu cresc nici buruieni nici plante care să stăvilească soarele. Rîndurile astea leam scris la fel în toate scrisorile, altfel simt că o să-mi facă cîrcei creierul de atîta gîndit.

Și ce altceva să-ți mai spun? Se zice că săptămîna viitoare începe vacanța din iulie și vin mulți turiști, dar se pare că aici în localitate nu rămîne să doarmă nici unul, de teamă să nu se molipsească, ori mai puțrezi ca ei nu se află alții, scuzămi expresia. Uite, asta o să se isprăvească repede, pentru că e mulți bani care se irosește din precauție și nimic mai mult, ce atîtea precauți, că dacă și-ar face toți radiografiile s-ar goli Vallejos dintr-o dată și i-aș avea pe toți aici. Bine, totul să fie pentru bătrînă, să i se vindece copilașul. Și tu, blondino, e mai bine să fii atentă pentru că eu mi-am lăsat paznici bine înfipti acolo, nici o greșală, pentru că o să aflu, ori îți închipui că nu? Dacă te apuci să te fandosești în fața vreunui nenorocit de pe acolo, o să aflu mai repede decît îți închipui. Nu, vorbesc serios, eu nu știu să iert o înșelătorie murdară, asta să nu uiți niciodată.

Păpușă, mi s-a terminat hîrtia, nuți mai povestesc cum e viața aici deoarece țio poți deja închipui; odihnă și mîncare.

În ce privește infirmierele, sînt toate niște habornite, cea mai tînără a fost la școală cu Sarmiento.

Te sărut atîta, pînă oi spune gata,

Juan Carlos

P. S. Răspunde cu prima poștă, mă plictisesc mai mult decât crezi. Cel puțin trei pagini cum îți trimit eu.

Sub soarele din balcon, strînge ciornele, pune la o parte halatul, se scoală din șezlong și întreabă o tînă ră infirmieră ce număr are camera bătrînului cu care a băut ceaiul la una din mesele sufrageriei de iarnă. Ușa camerei cu numărul 14 se deschide și bătrînul profesor de greacă și latină îl poarteste să intre. Îi arată fotografiile soției, copiilor, nepoților. În continuare face referiri la cei opt ani de ședere în sanatoriu, la caracterul staționar al bolii sale și la faptul că nu cunoaște pe nici unul din cei trei nepoți, din diverse motive, în principal economice. În cele din urmă ia ciornele vizitatorului și, cum îi promisese, corectează ortografia celor trei scrisori ; prima — de șapte pagini, destinată unei domnișoare, a doua — de trei pagini, destinată familiei și a treia — tot de trei pagini, destinată altei domnișoare.

*

Cosquín, sîmbătă 27 iulie 1937

Iubita mea,

Am în față scrisoarea ta, ah cît am așteptat, e datată joi 8, dar ștampila poștei din Vallejos e din 10, de ce ai întîrziat atîta s-o pui la cutie ? După cum vezi mă gîndesc la toate.

Mi-a sosit mai întâi scrisoarea sorămi, ar trebui să vezi ce scrisoare rîioasă, o pagină și jumătate scrisă în timpul unei ore de desen, i-or fi desenat și picioarele ei scurte? Sînt pornit împotriva ei. Bătrîna mi-a spus că în mod sigur o să-mi scrie, dar acum da înapoi pentru că-i tremură mîinile și i-e rușine să-mi trimită mîzgăleli. Dar e scrisul bătrînei mele, ce-mi pasă dacă sînt mîzgălituri. Sora mea o critică și o bagă-n speție. Problema e că în aproape douăzeci de zile de cînd sînt aici nam primit decît această scrisoare și acum pe asta a ta. Și-acum dă-mi voie să las pușca și s-o pun pe masă, deoarece vreau să mă mîinile libere, în clipa asta îți trec vîrful degetelor peste pufușorul de la ceafă și dacă mă lași îți deschid și năsturelul din spate al bluzei și îți pipăi pielea ta de mimoză. Ce scrisoare frumoasă mi-ai trimis... E adevărat tot ce-mi spui?

Eu aici ca de obicei, nu-ți dau amănunte despre ce facem toată ziua pentru că numi place să vorbesc despre asta. Trebuiește să vezi ce lucruri se petrec în sanatoriul ăsta, că cele de la pensiune sînt mai nimic pe lîngă ele. Unii mai și mor, n-aș fi crezut, ieri o copilă de șaptesprezece ani care n-a mai apărut în sala de mese, a murit în camera ei. Și uite-așa trebuie să rabd, pe aici o să mă îmbolnăvesc cu adevărat, de sîngele rău pe care mi-l fac. Dacă îi las să mă controleze mă dau gata, pentru că nu te lasă să faci nimic și între atîția doctori „rămîne copilul cu buricul netăiat” și ei nu-și mai amintesc dacă ești bolnav grav sau ce-i cu tine și în cele din urmă îi tratează pe toți la fel ca să nu greșescă, te tratează ca și

cum chiar mîine o să dai ortu-' popii. De aceea eu mă scol cu noaptea-n cap și nu le spun tot ce fac, chiar dacă ce fac e destul de puțin. În concluzie, apa râului Cosquín e caldută, după-amiaza e cea mai bună, numai că regulamentul spune că după-masă trebuie să dormi sau să te trîntești pe șezlongul din balconul de iarnă, la soare cu o pătură pe tine de trei ori mai groasă decît ale noastre. Bine, trupul ăsta se bagă-n rîu și face baie. Mă îmbăiez ca Adam pentru că nu mi-am adus costumul și cum nu pot să-mi duc un prosop trebuie să mă usuc numai la soare. Dacă aș ieși cu un prosop din sanatoriu, imediat m-ar dibui portarul. Dar soarele de la munte e puternic, dacă nu e vînt ajungi să te usuci fără să dîrdîi, mă scutur de apă ca un cîine și gata. Ce rău poate să-mi facă asta? Dacă dorm după-masă e mai rău, pentru că noaptea mă răsucesc în pat fără somn și îmi vine în cap gînduri despre care mai bine să nu vorbesc.

Astea sînt lucruri pe care ți le spun numai ție, lui bătrîna nu-i spun nimic, dar aici nu mai rezist, aici nu se vindecă nimeni. Dacă vorbești cu cineva, nici unul n-o să-ți spună că se gîndește să se întoarcă acasă, doar la cheltuieli se gîndesc pentru că e sanatoriul cel mai scump din Cosquín. Mai întotdeauna vorbesc despre o mutare la o pensiune particulară unde să-i îngrijească un medic din afară, ori să închirieze o căsuță și să-și aducă familia. Mai este încă un spital în Cosquín, într-una din zile am făcut un ocol și m-am dus să-l văd, ce știu eu de ce, poate din pricina lucrurilor foarte plictisitoare pe care le faci aici, viața mea.

Îmi place nespus să-ți spun viața mea, nu știu de ce, și cînd te voi revedea o să mă faci să uit tot ce-am văzut, pentru că tu ești altfel, atît de diferită.

O să-ți povestesc despre spitalul pentru săraci, îți povestesc doar așa, să știi ce este, dar promite-mi că niciodată nu mai atingi subiectul ăsta, tu care ești sănătoasă nu-ți poți imagina zgomotul pe care-l fac cînd tuseșc. În sanatoriu se aude puțin tusea în sufragerie, dar din fericire merg difuzoarele de la radio sau la pick-up cînd mîncăm.

Prima dată cînd am fost la spital ieșisem pentru a face o baie în rîu. Dar sufla un vînt rece și atunci am pornit să dau o raită ca să nu dorm după-amiază și cînd m-am dezmeticit eram în fața spitalului, în munți. Bolnavul din patul de lîngă ușa, din rezervă, nu avea vizitatori, așa că am putut sta de vorbă. Mi-a povestit despre el, cum umblă cu pijamaua și halatul de baie pe care le-a primit aici, apoi au mai venit doi. M-au luat drept medic practicant și eu nu i-am contrazis.

Eu nu mai vreau să merg acolo, dar mă duc totuși să mai vorbesc puțin cu nenorocitul din primul pat și, poate no să mă crezi, dar de fiecare dată cînd ajung acolo găsesc pe unul nou, îți dai seama ce-ți spun? Și de vindecat nu se vindecă nimeni, viața mea, cînd e liber un pat înseamnă că unul a murit, da, nu te speria, aici nu vin decît bolnavi foarte gravi, de asta mor.

Tu uită acum de toate astea, pe tine nu te ating, tu ești sănătoasă, nu te pătrund nici gloanțele, ești tare ca diamantul pe care îl au la fierărie pentru tăiatul geamurilor,

totuși diamantele sînt fără culoare ca un pahar fără vin, mai bine plin cu vin, colorat, ca un rubin, viața mea. Scriemi repede, fii bună, și nu întîrzia de data asta să poi scrisoarea la cutie.

Te așteaptă nerăbdător și te sărută mult,
al tău Juan Carlos

P. S. Am uitat să-ți spun că am un prieten bun, în prima scrisoare îți voi povesti despre el.

Sub soarele din balcon, strînge ciornele, dă la o parte halatul și se scoală din șezlong. Se îndreaptă spre camera numărul 14. În coridor schimbă o abia perceptibilă privire de complicitate cu o tînără infirmieră. Bolnavul din camera 14 îl primește cu plăcere. Începe de îndată să corecteze ortografia celor trei scrisori : prima — pe jumătate de pagină, destinată unei domnișoare, a doua — pe două pagini — destinată surorii sale și a treia — de șase pagini destinată altei domnișoare. La sfîrșit are loc o lungă conversație în care vizitatorul povestește, aproape în întregime, istoria vieții sale.

*

Cosquín, 10 august 1937

Viața mea,

Ieri mi-au sosit deodată cea de-a doua scrisoare de la tine și a doua scrisoare de la sorămea. E clar că e o diferență... Și așa se face că am citit scrisoarea ta de optzeci

de ori, iar a soră-mi de două ori și gata, ce-am avut și ce-am pierdut. Oricine își dă dă seama cînd i se scrie de formă. Dar, viața mea, cel puțin îmi scrie, căci n-o să crezi dacă-ți spun că astea patru scrisori sînt singurele pe care le-am primit de cînd sînt aici, ce se întîmplă cu oamenii? Le e teamă să nu se molipsească prin poștă? Te asigur că o să mi-o plătească. Avea dreptate bătrînul meu, cînd dai de greu toți îți întorc spatele. Ți-am povestit vreodată de bătrînul meu?

Să vezi, bătrînul, împreună cu un alt frate, avea un teren mare la patruzeci de kilometri de Vallejos, care fusese al bunicului meu. Bătrînul meu era contabil, licențiat la Buenos Aires, cu titlu universitar, mă înțelegi? Nu un pîrlit de merceolog ca mine. Așa că bătrînul a fost să studieze în capitală pentru că l-a trimis bunicul văzîndu-l un copil deosebit și cu har la cifre, în timp ce celălalt frate, care era un animal a rămas să pască vacile. Apoi a murit bunicul și tatăl meu și-a continuat studiile, între timp celălalt l-a lăsat pe drumuri vînzînd terenul, însușindu-și totul și dispărînd de parcă l-ar fi înghițit pămîntul, pînă acum cînd am aflat că e pe undeva prin Tandil cu o fermă mare. O să-i vină și lui vremea.

Bietul bătrîn a trebuit să suporte asta și s-a instalat la Vallejos, nu-ți spun că o ducea rău, pentru că avea de lucru din belșug și eu nu-mi aduc aminte să-l fi auzit plîngîndu-se, dar bătrîna cînd el a murit dintr-un infarct a început să urle ca o nebună. Și acum îmi amintesc cum a sunat soneria dimineața și bătrîna auzise trenul de la Buenos Aires, care în vremea aceea sosea

cam la șapte și jumătate. Toți eram așezați, nu spuneam nimic și se auzea doar pufăitul locomotivei și șuieratul trenului care sosea din capitală și se îndrepta spre pampă. Se vede că bătrîna s-a gîndit că ar putea sosi fratele tatălui meu cu trenul ăsta, dar cum? Dacă nu-l anunțase nimeni... Ei, atunci după o clipă a sunat soneria și bătrîna a alergat în magazie să ia pușca; era sigură că e vagabondul și voia să-l ucidă.

Dar erau cei de la pompele funebre ca să închidă sicriul. Așa că bătrîna a început să strige și să se zbată, biata bătrîna, și să spună că infarctul bătrînului era din cauza singelui rău pe care și l-a făcut în viață din pricina tîlharului de frate și acum rămîneau cei doi copii fără pămîntul care li se cuvenea, că bătrînul fusese nobil și nu intentase proces împotriva escrocheriei, iar acum trebuia să rămîină în pagubă și soția și copiii. Bine, da ce să-ți mai povestesc! Noaptea cînd nu pot să dorm, totdeauna îmi vine asta în minte.

Ce departe sînt toate, nu? Și tu ești departe, dragă. Și acum trebuie să-ți explic de ce nu ți-am răspuns cu prima poștă, de ce am lăsat să treacă cîteva zile. M-am gîndit atîta la tine și la alte lucruri și mă gîndesc că acum cînd sînt departe îmi dau seama de un lucru... Vreau să ți-o spun, dar e ca și cum miar lega mîinile, ce se întîmplă, dragă? Îmi va fi fiind cumva rușine să nu mint? Nu știu dacă înainte simțeam ca și acum, se poate că simțeam la fel și nu-mi dădeam seama, pentru că acum simt că te iubesc mult.

Dacă aș putea să te am mai aproape, dacă aș putea să te văd intrînd cu micro

buzul care vine de la Córdoba, mi se pare că mi s-ar vindeca tusea, numai de bucurie. Și de ce n-ar putea fi așa, totul din cauza nenorociilor de bani, pentru că dacă aveam bani de cheltuit imediat îți trimiteam un mandat ca să fi venit cu mama ta pentru câteva zile. Viața mea, îți simt lipsa, înainte de a primi scrisoarea ta nu eram în apele mele, mă temeam să nu mă îmbolnăvesc de-a adevăratelea, dar acum de fiecare dată când îți citesc scrisoarea simt că-mi revine încrederea. Ce fericiți vom fi, blondina mea, o să beau tot vinisorul pe care îl mai ai, și o să mă pun să traț o beție, o beție veselă, după toate acestea mă lași să dorm lângă tine, sub ochii bătrânei, nu te speria, ca și bătrînul o să ne păzească numai, nimeni nu-i calcă florile acum când nu sînt eu acolo?

Bine, dragostea mea, scrie-mi repede una din scrisorile tale frumoase, trimite-mi-o repede, nu te gîndi prea mult, ca mine.

Te iubesc cu adevărat,

Juan Carlos

P.S. Data trecută am uitat să-ți spun că îți trimite salutări un domn foarte de treabă, internat aici ca și mine. Mi-am luat îndrăzneala să-i arăt scrisorile tale, îi plac mult, fii atentă că e o persoană foarte cultă, fost profesor la Universitate. Mie mi-a spus că scriu ca un măgar.

Sub soarele din balcon, strînge ciornele, dă la o parte halatul, se ridică din șezlong și se îndreaptă spre camera numărul 14. E primit cu amabilitate și după ce a asistat la corectarea singurei scrisori, vizitatorul a trebuit să se întoarcă în camera sa din cauza unei

transpirații neașteptate însoțite de o tuse puternică. Bolnavul din camera 14 se gîndea la situația tînărului și la posibilele complicații ale cazului său.

INTREBARI PE CARE ȘI LE FORMULEAZA OCUPANTUL CAMEREI 14 LUIND ÎN CONSIDERARE CAZUL PRIETENULUI SĂU.

Ar îndrăzni Juan Carlos, dacă ar cunoaște gravitatea bolii sale, să lege o femeie de el cu lanțurile căsătoriei ?

e conștient Juan Carlos de gravitatea bolii sale ?

ar accepta Nené, în caz că e fecioară, să se căsătorească cu un tuberculos ?

dacă într-adevăr Juan Carlos simțea ceva nou pentru Nené, și ăsta era motivul pentru care se hotărîse să-i propună căsătoria la întoarcerea în Vallejos, de ce își tot amintea de stîngăcia ei în ziua în care i-a oferit un pahar plin ochi cu o băutură de casă, așezată pe o farfurioară pentru micul dejun ?

de ce repeta de nenumărate ori că Mabel era egoistă și rea, dar știa să se îmbrace și să servească impecabil ceaiul ?

FASCICULUL AL VIII-LEA

Cîntecul tău e rece
ca ultima întîlnire...

(din tangoul „Malena“
de H Manzi)

Cosquín, 19 august 1937

Viața mea,

Am primit scrisoarea ta la amiază, exact înainte de a intra în sala de mese, și deja îți răspund. Azi nu mie rușine de nimic, o să-ți povestesc tot ceea ce simt, sînt așa de mulțumit încît am poftă să sar jos din balcon în grădină, am chef să fac asta de o vreme încoace, e foarte înalt, dar azi sînt sigur că aș cădea în picioare și aș putea alerga imediat, ca o pisică cu toate oasele întregi.

O să-mi spui că sînt rău, dar ceea ce îmi place în scrisoarea ta este că te-a certat responsabilul pentru că mergi așa des la toaletă, să te ascunzi cînd îți vine să plîngi din cauza mea. Prostuto, nu trebuie să plîngi, dar oare mă iubești așa de mult?

Azi fac o făgăduială : să urmez toate indicațiile doctorului care ieri mi-a făcut tot felul de reproșuri, ca să nu stăm despărțiți din cauza mea, în așa fel încît cînd mă vezi că apar prin Vallejos să fim siguri că m-am vindecat de tot și nu trebe să mă mai

întorc aici, unde în realitate nu-i rău, dar e rău că-i departe de tine. Atunci trebuie să-mi promiți ceva : că o să înduri fără să începi să plîngi pe ascuns, chiar dacă trebuie să rămîn aici pînă la sfîrșitul anului, dar fi sigură că cînd o să plec de aici o so fac pentru că voi fi absolut sănătos. O să ne coste cam scump, dar sănătatea nu are preț. La întoarcerea în Vallejos o să începem o viață nouă și uniți pentru totdeauna, mă accepți ? Apucăte să faci planuri.

Adevărul e că am cam făcut pe nebunul cu tratamentul, dar de azi totul se va schimba, ce o să mă coste mai mult e să nu merg la rîu să fac baie, pentru că a aflat doctorul și aproape că ma scos cu picioare-n spate din cabinet, dar acum sînt așa de bucuros, ce chestie, îmi amintesc ziua cînd bătrînul mi-a dat voie să merg cu bicicleta cinci leghe pînă la terenul care fusese al bunicului. De atîtea ori îl pomeniseră că doream săl văd cum arăta, eu aveam cam nouă-zece ani, și cînd am ajuns, lîngă ferma de curînd construită se afla un copil. Copilul era cu un mînzulet, singur pentru că nu-l lăsau să se joace cu țărani, era fiul stăpînului, și s-a apucat să se joace cu mine și mi-a cerut jumătate din piftelele care mi lea pregătit bătrîna. Și cînd l-au chemat la masă, dădaca și-a dat seama că a mîncat și m-a chemat și pe mine să termin de mîncat. Cînd mă văzură că nu eram un indian sălbatic, m-au așezat la masă, da' m-au pus prima dată să-mi spal mîinile.

Sub soarele din balcon, își întrerupe scrisul, dă la o parte halatul, se scoală din fotoliu și se îndreaptă spre camera

14. E primit cu cordialitate. Ca de obicei îi predă ciorna, dar mai adaugă o variantă ; înafară de corectarea din punct de vedere ortografic, solicită ajutor pentru redactarea respectivei scrisori. Dorința lui este să trimită o scrisoare de dragoste foarte bine scrisă, dorință care e primită cu entuziasm. Profesorul îi propune pe loc să compună o scrisoare în care să o compare pe fată cu Lete, explicându-i amănunțit că e vorba de un râu din mitologie, situat la ieșirea din Purgatoriu, în care se îmbăiază sufletele purificate spre a face să se șteargă amintirile neplăcute înainte de a-și lua zborul spre Paradis. Tînărul rîde ca de o glumă bună și respinge propunerea considerînd-o prea „din cărți“. Interlocutorul său se supără și adaugă că un bolnav e necesar să nu aibă încredere în promisiunile femeilor, căci dacă ele oferă mult e posibil să o facă din milă și nu din dragoste. Tînărul lasă ochii în jos și cere permisiunea să se retragă în camera lui să se odihnească, poate între timp îi vine vreo idee de cum să compună scrisoarea. Ajungînd la ușă, ridică ochii și-l privește pe bătrîn în față. Acesta profită de ocazie și adaugă că e nedrept să oblige o fată la o asemenea soartă. Ajuns în patul său, tînărul încearcă să doarmă somnul prescris de medici. Reușește o destindere relativă, starea nervoasă nepermițîndu-i decît un somn tulburat de coșmaruri.

Imagini din cuvintele care au trecut prin mintea lui Juan Carlos în timp ce dormea : un cuptor de cărămizi, oase omenesti cu crustă și pete de grăsime, o frigare în mijlocul cîmpului, coaste frigîndu-se la un foc lent, țărani căutînd cărbune și crengi uscate pentru a le pune pe foc, un țăran rămas să păzească focul bea o sticlă întreagă de vin și adoarme, lăsînd să se ardă friptura, carnea se usucă, vîntul întetește focul și flăcările aruncă scînteii, un mort înfipt în frigare și pus pe foc, o țeapă de fier îi trece prin inimă și se înfige în pămînt, o altă țeapă îi trece prin coaste și îi țintuiește brațele desfăcute, mortul se mișcă și se tînguie, au rămas din el numai oasele acoperite din loc în loc cu piele uscată și arsă, oase omenesti pătate de grăsime neagră, un coridor lung și întunecat, o pivniță fără ferestre, mîini de femeie care țin o cîrpă udă și un săpun, o cană plină cu apă stătută, o femeie merge la rîu să aducă apă, Nené freacă între mîini cîrpa și scoate spumă foarte albă, spală cu grijă oasele căzute în cenușa de sub frigare, „gîndește-te, Juan Carlos, ce frumoasă ideea acestui rîu Lete unde sînt lăsate amintirile neplăcute, sufletele vin neîncrezătoare, totul le amintește dureri trecute, văd durerea unde nu există, pentru că o duc înăuntru, la trecerea lor totul se răstoarnă, se murdărește“, o seringă cu ac gros pătrunde adînc între coastele unui torace viril și puternic, bolnavul nu suferă datorită anesteziei și mulțumește infirmierei Nené, deodată tînarul urlă de durere pentru că o altă mîină i-a făcut o injecție în gît, Nené smulge pielea de pe oase și cineva îi mulțumește, doctorul Aschero o înghesuie pe

Nené în coridorul spitalului și îi ridică poalele cu forța, un alt coridor mai lung e întunecat și are împrăștiate pe jos oase, Nené caută o mătură și le curăță cu grijă ca să nu se deterioreze, Nené e singura în viață, „sufletele ies din cavernele astea negre fără de viață și îngeri luminoși le arată un rîu cu apă cristalină. Sufltele se apropie cu teamă“, oasele sînt goale și ușoare, se stîrnește vîntul și le ia pe sus, oasele zboară prin văzduh, vîntul le tîrăște împreună cu frunze putrede și gunoaie, „sufletele în cele din urmă se afundă în apă, orbite de un vîl de pedepse care le ascunde totul, dar acum ridic privirile și văd pentru prima dată cerul. Smulge-ți, Juan Carlos, vîlul de pedepse, s-ar putea să-ți ascundă ceruri mai limpezi“, se simte fum de la arderea gunoiului, vîntul puternic ridică gunoiul în vîrtej și îl duce departe, vîntul smulge acoperișul caselor, arborii din rădăcini, zboară loile de tablă, oase împrăștiate printre buruieni, baltă stătută, apa e puturoasă, cineva îi cere un pahar cu apă lui Nené, Nené nu aude fiindcă e departe, cineva îi cere lui Nené să fie așa de bună să-i aducă un pahar cu apă deoarece nu mai poate suporta setea, Nené nu aude, cineva îi cere lui Nené să schimbe fața de pernă, Nené privește petele de sînge de pe pernă, cineva o întreabă pe Nené dacă asta-i face greață, un bolnav o asigură pe Nené că n-a tușit și că perna e stropită cu cerneală roșie, Nené nu poate să-l creadă, cineva îi spune lui Nené că e vorba de cerneală roșie sau suc de roșii și nu de sînge, o femeie își înăbușă rîsul, nu-i Nené, această femeie necunoscută rîde de șorțul de infirmieră al lui Nené cu

pete mari de sînge, cineva o întrebă pe Nené dacă atunci cînd lucra ca infirmieră își murdărea șorțul cu sînge, cu cerneală roșie sau cu suc de roșii, Nené aduce un pahar cu apă bolnavului însetat, bolnavul îi promite că nu va mai face baie în rîu, bolnavul îi promite mamei sale că se va bărbieri înainte de-a merge la slujbă și că va mîncea toate felurile pe care i le servește, trenul venind de la Buenos Aires ajunge într-o dimineată răcoroasă în Coronel Val-
lejos, trenul ajunge, dar e întuneric. Juan Carlos e mort în sicriu, mama lui Juan Carlos aude șuierul locomotivei și schimbă o privire cu Celina, Juan Carlos îi explică mamei sale că în timp ce tușea s-a înăbușit cu propriul său sînge și din cauza asta este perna sicriului în care zace pătată de sînge, mama și sora se duc în magazie, Juan Carlos încearcă să-l avertizeze că îl paște un pericol, unchiul intră și Juan Carlos observă că seamănă cu cel din camera 14, Juan Carlos îl asigură pe unchiul său că s-a îndreptat mult și se rade dimineata și că e foarte harnic, unchiul are niște acte în mîna și în Juan Carlos se înfiripă speranța că ar fi hîrtiile care l-ar putea face stăpînul fermelor unchiului, Juan Carlos ascunde unchiului ceea ce gîndește și se oferă să fie administrator, unchiul nu răspunde, dar surîde cu bunătațe și se retrage să se odihnească în camera numărul 14, Juan Carlos se gîndește să-i povestească cînd se trezește că mama și sora sa au vorbit totdeauna rău de el, unchiul se întoarce fără veste și Juan Carlos îi reproșează că s-a stabilit în camera 14 în loc să rămîna la ferma lui, Juan Carlos aude pași, mama și sora lui se apropie cu pușca,

Juan Carlos încearcă în zadar să-l avertizeze pe unchiul său de pericolul ce-l paște, Juan Carlos mort în coșciug și nu poate face nimic, țeava puștii e groasă și capul celui din camera 14 crapă în bucăți ca o coajă de ou, petele sînt de sînge, Juan Carlos se gîndește că nu va fi nevoie să mintă pe nimeni și va spune tuturor că sînt pete de sînge și nu cerneală roșie sau suc de roșii.

Cosquín, 31 august 1937

Viața mea,

Așteptam să primesc azi scrisoarea ta, dar nu ajuns. Totuși mă apuc să-ți scriu pentru că am primit o scrisoare de acasă și sînt puțin încurcat. Se pare că o să fie nevoie să mă întorc în Vallejos și apoi să revin aici ca să-mi completez cura, ca înainte. Pe lângă asta, bătrîna vrea ca eu personal să mă însărcinez să discut cu chiriașii din cele două case ca să încerc să le ridic chiria.

Știi ceva? Medicul spune că sînt mai bine, acum îl ascult în toate.

Te sărut cu drag,

Juan Carlos

Ia foaia scrisă, fără ciornă, o pune în plic și se grăbește să o ducă portarului înainte de trimiterea sacului cu corespondența de la ora 16,00. Temperatura e ridicată pentru perioada aceasta a anului, vîntul nu bate. Se gîndește la apa caldută a rîului. Se îndreaptă spre camera 14 spre a-i propune bătrînului o partidă de cărți, pentru a petrece mai repede timpul pînă la ora ceaiului.

Cosquín, 9 septembrie 1937

Viața mea,

E posibil să ajung înainte ca aceste rînduri să-ți fi sosit, dar totuși trebe să vorbesc puțin cu tine. Nu mă simt bine, sufletește vreau să spun.

Acum îți cer ceva, și foarte serios, să nu spui, te rog, la nimeni, nici la tine acasă, că mă întorc fără să-mi fi terminat cura. Pînă în ultimul moment am avut speranța că sora și bătrîna mea o să aranjeze lucrurile fără să fie nevoie să vin pe acolo, dar na fost așa. Cei de la Intendență vor să-mi prelungească concediul, ce să le fac, oricum era neplătit.

Mă gîndesc că dacă aranjez totul, mă voi întoarce cît mai repede posibil. Uite, blondino, după ce am vorbit puțin cu tine, deja mă simt mai bine. Ce o să fie cînd te vei vedea! Azi a fost una din cele mai rele zile din viața mea.

Pe curînd, te sărut și te îmbrățișez,
Juan Carlos

Sub soarele din balcon, își strînge ciornele, dă la o parte halatul, se ridică din șezlong și privește în jur, căutînd ceva nou pe care să-și odihnească privirea. Nu găsește nimic. Se gîndește că în noaptea asta tînăra infirmieră Matilde va fi de gardă, gata să sosească imediat la chemarea pacienților. Dorește tare mult o țigară. Privește cerul. Nu sînt nori, nu suflă vîntul. Cu toate că e foarte aproape

ora ceaiului, hotărăște să se ducă la
rîu să facă o baie ; va fi una dintre
ultimele ocazii de a înota, căci ple-
carea îi era fixată peste trei zile.

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII PUBLICE
PROVINCIA BUENOS AIRES

*Spitalul regional al districtului Coronel
Vallejos*

Data 11 iunie 1937

Sala Clinica de interne

Medic Dr. Juan José Malbrán

Pacient Antonia Josefa Ramírez

Diagnosticul Sarcină normală

Simptome Ultima menstruație în a doua
săptămîină din aprilie, vomitări, grețuri,
cadrul clinic general confirmă

Observații Internare prevăzută în sala de
nașteri pentru ultima săptămîină din ianua-
rie. Pacienta domiciliată pe strada Alberti,
488, servitoare a D-lui Antonio Saénz, ne-
căsătorită, n-a spus numele tatălui prezumtiv

Al doilea exemplar în sala de nașteri

Poliția Provinciei Buenos Aires

Secția Coronel Vallejos

Destinatar Arhiva locală

Data 29 iulie 1937

Cuprins Prin prezenta se consemnează ple-
carea cu trenul personal, destinația Capitala
Federală, în ziua susmenționată, la ora
19,15, a aspiranților pentru școala de sub-
ofițeri, numiți mai jos : Narciso Angel
Bermúdez, Francisco Catalino Pérez și Fe-
derico Cuello. Îi însoțește comisarul Romu-
aldo Castaños, purtătorul documentelor ne-

cesare ca : livretul de recrutare și dosarul de înscriere a fiecărui candidat. Comisarul Castañes îi va însoți în timpul transbordării din stația a 11-a a Căii Ferate de vest la stația *Constitución* a Căii Ferate de Sud, unde se vor urca în primul tren cu direcția orașul La Plata, unde se vor prezenta imediat la Secția a II-a a Poliției Provinciei. S-a prevăzut începerea cursurilor la 1 august, pentru o durată de șase luni.

Benito Jaime García
Subcomisar de serviciu

MINISTERUL AGRICULTURII ȘI ZOOTEH-
NIEI DIN PROVINCIA BUENOS AIRES

*

La Plata, 12 septembrie 1937

Ordin administrativ

Cerere de apel — Copie pentru arhivă

Cu data de azi au fost prezentate la Biroul III Certificatul de vânzare și proces verbal încheiat în fața Comisarului din Coronel Vallejos în urma reclamației d-lui Cecil Brough-Croydon, cu domiciliul la ferma „Percival“ din districtul Coronel Vallejos, împotriva d-lui Antonio Saénz, proprietarul oficiului de licitație, domiciliat pe strada Alberti, nr. 468, Coronel Vallejos, acesta din urmă fiind acuzat de a fi vândut primului o turmă prezentînd vicii care anulează contractul : dalac și paraziți.

*

...autobuzul, hurducăturile, prăfăraia, cîmpia, gardul de sîrmă, vacile, pășunea, șoferul, chipul, geamul, calul, o fermă, stîlpul de te-

legraf, stîlpul de telefon, speteaza scaunului
 din față, picioarele, dunga de la pantaloni,
 hîrducătura, scaunele, fumatul interzis în
 acest vehicul, guma de mestecat, geamul,
 cîmpia, vacile, știuleții, lucerna, o șaretă, o
 fermă, un magazin, o casă, barul magazin
 „Criolla“, cîmpul cu floarea soarelui, Club
Social — sediul sportiv, ferma, casele,
 geamul, felinarele, pămîntul, asfaltul, Agent
 de vînzări Antonio P. Sáenz, Cabinetul
 Dr. Aschero, străduța pietruită, luminile,
 magazinul *Al Barato Argentino*, Banca Pro-
 vinciei, Întreprinderea de Transporturi „Să-
 geata Vestului“, frînele, picioarele, cîrceii,
 pălăria, *poncho*, frigul, tusea, drumul, va-
 liza, sora mea, îmbrățișarea, bujorii din
 obraz, vîntul, Pancho, frigul, tusea, drumul,
 valiza, magazinul *Al Barato Argentino*,
 Cabinetul Dr. Aschero, Barul „Unión“,
 transpirația, subsuorile, picioarele, vîntrele,
 usturimea, vecinii, străduța, poarta de la
 drum deschisă, mama, fularul negru, îmbră-
 țarea, lacrimile, veranda, vestibulul, va-
 liza, pămîntul, *poncho*-ul, tusea, pielea
 bronzată, cinci kg în plus, Cosquín, Inten-
 dența, mărirea chiriei, concedierea, sanato-
 riul, bugetul, medicul, diagnosticul, trata-
 mentul, radiografia, camera, patul, nopti-
 era, soba cu gaz, dulapul, baia, apa caldă,
 cada, chiuveta, canalizarea, cuierul, pro-
 sopul, soba, oglinda, tuberculosul, atletul,
 organul sexual, pielea bronzată, transpirația,
 usturimea, cîrceii, săpunul, spuma, parfu-
 mul, Nené, infirmiera Matilde, Mabel,
 Nené, Nené, Nené, inelul de logodnă, apa
 caldă, grătarul de lemn, papucii, picātu-
 rile de apă, prosopul, soba, flăcările, fiorul,
 lenjeria, briciul, săpunul, barba, apa de co-

lonie, pieptănul, şuvița de păr, moțul, masa, mama mea, sora mea, farfuriile, șervețelul, știrile din Vallejos, dalacul, dalacul, scandalul, Mabel, englezul, acuzația, falimentul, Mabel, supă, lingura, degetarele, dalacul, escrocheria, pâinea, o lingură de concentrat în supă, logodna ruptă, ferma, fermele, vinul, sifonul, apă, biftec cu piure, pâinea, vinul, mama mea, concediul, salariul, bugetul, picnicul, Mabel, suspinele, lacrimile, cuțitul, furculița, biftecul, piureul, vinul, falimentul, slujba de învățătoare, escrocheria, rușinea, femeiușca mea, picnicul, îmbrățișarea, sărutul, durerea, sîngele, pășunca, obraji roșii, buzele, lacrimile în gură, englezul, denunțul, escrocheria, falimentul, dezonoarea, sărăcia, piureul, mărul copt, siropul, mama mea, sora mea, cafeneaua, nouă și un sfert seara, frigul, *poncho*-ul, străduța, ulițele nepietruite, colțul, poarta, lemnul cînesc, blonda, Nené, logodnica mea, mama, tata, bucătăria, masa, mușama, Cosquín, tratamentul, vindecarea, Intendența, slujba mea, proiectele, intențiile, tatăl grădinar, cărarea, poarta, Nené, tata, lemnul cînesc, cărarea pe pământ, casa netencuită, slujba de ambalatoare, pielea albă, buzele, frigul, vîntul, poarta, lumina în bucătărie, mama în bucătărie, promisiunile femeilor, „nu ești vindecat de tot? Dar mai e numai puțin, sînt sigură că pînă la sfîrșitul anului te vindec de tot, a fost obositoare călătoria cu autobuzul?”, camera numărul 14, bătrînul, ai curajul să te căsătorești cu un bolnav?, „mie nu-mi pasă de nimic, dar mai bine nu... ia mîna, Juan Carlos“, doctorul Aschero, sora mea, bîrfa, „mai bine în noaptea nunții,

asa sîntem cuminți încă cîteva luni și te vindeci și tu, dar mi-e frică să nu se vadă aici la intrare, și apoi o să mă mai iubești ?, să mai așteptăm o clipă să adoarmă, Juan Carlos, dar să-ți amintești că tu mi-ai cerut-o“, mă dau afară de la Intendență ?, o dau afară de la școală ?, singură într-o căsuță, pline și ceapă prăjită, nu, dacă nu-mi ceri tu eu nu-ți ating nici mîinile, cere-mi-o tu, Nené, arată-mi că mă iubești pentru veșnicie, că nu-ți pasă de nimic, „nu, iubite, dacă ți-o cer eu o să spui că sînt din alea, asta niciodată, și pot să apară tata și mama și mi-e frică, Juan Carlos, de ce sînt bărbații așa ?, nu te mulțumești că mă ții în brațe ?“, poarta, lemnul cîinesc, vîntul, frigul, „Juan Carlos, nu pleca supărat !“, colțul, străzile cu asfalt, felinarele, străduțele, casele, ferestrele închise, ușile închise, colțurile, întunericul, șantierul, noul comisarariat, intrarea terminată, lacătul, lanțul, lanțul, Mabel, Mabel, Mabel !, vreau să te văd mîine dacă se luminează, merg să-ți spun că m-am întors... Pentru că sînt deja vindecat ! Și că nu mă interesează că ați dat faliment, după tot răul vine și-un bine, ce noroc că m-am întors !, felinarul, străduța, asfaltul, vîntul, frigul, întunericul, șantierul, intrarea terminată, lacătul, lanțul, după tot răul vine și un bine

FASCICULUL AL IX-LEA

*De vină-i doar tangoul blestemat
Ce-al meu adorator m-a învățat
Și care-apoi în mod neașteptat
Mi-a dat de înțeles că m-a abandonat.*

(din „Tangoul blestemat” de Roldán)

RECAPITULARE : La întoarcerea de la Cosquín, Juan Carlos Etchepare a încercat zadarnic să o vadă pe Maria Mabel Sáenz, căci tînăra plecase din oraș, nu înainte de a cere învoire de la Consiliul școlar. I s-a acordat imediat un concediu plătit. Părinții au însoțit-o pînă la gară și au rămas pe peron pînă cînd trenul spre Buenos Aires nu s-a mai văzut. Discuțiile între doctorul Malbrán și Intendentul municipal au decis, puțină vreme după aceea, soarta lui Juan Carlos : tînărul nu era într-o stare care să-i permită reluarea lucrului și nici nu i se putea prelungi concediul. Fără multe ezitări a fost pus în disponibilitate și acest lucru a avut o urmare imediată în casa Nélidei Enriqueta Fernández, unde s-au auzit, printre altele, următoarele acuzații : „Eu, ca tată a lui Nené, am dreptul să-ți pun asemenea întrebări !”, „Dacă dumneata nu te poți întoarce la serviciu, înseamnă că nu ești sănătos !” „Cum îndrăznești să te apropii de fiica mea dacă nu ești sănătos ?” „Ești inconștient ? Dacă mi-o molipsești ?”, Juan Carlos s-a supărat, fiind convins că un grădinar n are dreptul să-l certe. Dar zilele pe

trecute în bar deveneau tot mai lungi și nu avea poftă să-și mărturisească nimănui tristețea : simțea lipsa lui Pancho. Juan Carlos ar fi dorit ca prietenul lui să părăsească școala pe care o făcea în capitala provinciei și să se întoarcă pentru a-i ține de urât, fapt pentru care, vorbind cu comisarul în timpul unei partide de poker, fără să vrea a făcut aluzie la sarcina servitoarei familiei Sáenz.

Ziua de 27 ianuarie 1938

Permițându-și un moment de respiro după toate sîcîielile zilnice, la ora 12,48 Nélida Enriqueta Fernández, își șterse buzele cu șervețelul, îl împături, și terminînd de mîncat, se gîndi să doarmă o oră. Ajunsă în camera ei, își scoase pantofii și uniforma albastră de bumbac. Dădu la o parte acoper-tura și se întinse pe cearșaf. Temperatura era 39°C la umbră. Căută o poziție comodă, pe o parte. Perna o deranja și o puse alături. Se întinse pe burtă. Cu toate că își scosese pantofii, picioarele continuau să o doară, pielea dintre degete era iritată și ră-nită de transpirația acidă. Sub degetul mare de la piciorul drept, usturimea unui început de bășică începea să cedeze. Cu o mîină își aranja agrafele de păr spre a-și elibera gîtul de căldura acumulată sub coama de păr, ridicînd-o în sus. Gîtul îi era umezit de o transpirație, abia perceptibilă, de pe pielea capului alunecă o picătură rotundă de sudoare, apoi alta. Bretelele de la sutien și combinezon, umede, îi intrau în piele și le trase peste umăr. Trebuia să-și lipească brațele de corp ca să nu forțeze cusăturile.

Picăturile răsărite la subsuori se împrăștiară și apărură altele noi. Își puse bretelele la locul lor și se așeză cu fața în sus, cu brațele depărtate de trup. Își bărbierise puful de pe axile și pielea îi era înroșită din cauza spray-ului antisudorific. Spatele, în contact cu patul, încălzea cearșaful și salteaua. Se trase spre marginea patului, căutînd o fișie mai răcoroasă. O usturime neplăcută, de piele transpirată, începu să o supere. Respirația îi era grea, aerul îi împingea diafragma, încet și cu putere, pînă jos. Gîtlejul încordat, cu contracții nervoase, lăsa să treacă cu greutate saliva. Zvîcniturile din tîmple se accentuau, probabil și din cauza celor două pahare de vin cu lămîie pe care le băuse la prînz. În jurul ochilor, o vibrație interioară îi inflama pleoapele : se gîndi că un suvoi de lacrimi era gata să se reverse pe față. Ceva, ca un bolovan, o apăra tot mai tare pe mijlocul pieptului. Care era în această clipă dorința ei cea mai puternică ? În această clipă dorința ei cea mai puternică era ca Juan Carlos să-și recapete postul de la Intendență.

De ce se temea ea cel mai mult în această clipă ?

În această clipă teama ei cea mai puternică era că cineva se va simți obligat să-l informeze pe șeful oficiului de licitații, un tînar sosit de curînd în Vallejos — și cu care dansase la chermeza de crăciun — de legătura ei neclară cu doctorul Aschero.

În pomenita zi de 27 ianuarie 1938, așezat, într-un moment de relaxare, în grădina casei lui, Juan Carlos începu să fumeze unica țigară la care avea voie zilnic. Înainte

de apusul soarelui, mama sa stropise straturile și aleile pietruite și un aer proaspăt se ridica în sus, împreună cu un pătrunzător miros de pământ umed. Bricheta făcu o flacăra mică, tutunul luă foc și scoase un fum alb, cald. Fumul mai întunecat pe care îl răspîndi Juan Carlos formă un norișor transparent ; în spate se aflau straturile, rondurile de zambile avînd în mijloc un palmier, patru ronduri, patru palmieri, în fund cotețul și gardul, dincolo de gard eucaliptii și magazia de fier vechi, munții din depărtare nu se vedeau. Pampa fără sfîrșit, vînt și țărîna, abia dacă apucase să o zărească prin norul de praf ridicat de autobuz ; tatăl și mama tocmai ieșeau cu mașina, stîrnind un vîrtej de praf. Țigara ajunsese un chiștoc, o azvîrli pe un strat. Mîna dreaptă pipăi mecanic pachetul din buzunarul cămașii. Să-și aprindă alta ? Salariul unei învățătoare varia între 125 și 200 de pesos, iar un concediu plătit era greu de obținut dacă nu intervenea intendentul municipal, prieten cu domnul Sáenz. 250 de pesos i-ar ajunge pentru a plăti sanatoriul și micile cheltuieli personale ; nici măcar un concediu fără plată ? Actul de punere în disponibilitate a funcționarului Etchepare era semnat de intendent, de secretar și de contabilul municipalității ; fumul cald de la cea de-a doua țigară îi umplea plămîinii, dîndu-i o senzație plăcută.

Care era în acest moment dorința lui cea mai puternică ?

În acest moment cea mai puternică dorință a lui era să facă rost într-un fel sau altul de bani ca să părăsească orașul și să-și con-

tinue cura în cel mai scump sanatoriu din Cosquín.

De ce se temea cel mai mult în acest moment?

În acest moment cel mai mult se temea de moarte.

În menționata zi de 27 ianuarie 1938, într-o clipă de răgaz sustrasă curgerii obișnuite a zilei, la ora 17,30, după întoarcerea de la coafor, unde se supuse unui obositor „permanent” Maria Mabel Sáenz ceru mătușii sale ziarul de dimineață și se retrase în camera ei să se odihnească. Își scoase rochia de stradă și-și îmbracă un halat răcoros. Puse ventilatorul pe noptieră, ridică storurile pentru a permite luminii să pătrundă în încăpere spre a putea citi programul cinematografelor, publicat în ziar. Nimic mai bun decât să aleagă o sală cu ventilație, potrivită pentru a scăpa, împreună cu mătușa ei, de căldura sufocantă din Buenos Aires. Cel mai mare sacrificiu ar fi fost să ia metroul unde căldura era înăbușitoare și să facă zece minute pînă în centrul orașului, locul unde se aflau cele mai bune săli prevăzute cu ventilatoare. Căută rubrica specială, începînd cu prima pagină a ziarului. Programul nu era în pagina a doua, nici în a treia, nici în a cincea, a șasea, a șaptea, a opta, simțea că se enervează pe măsură ce răsfoia și hotărî să răsfoiască ziarul de la sfîrșit, dar pe ultima pagină și pe penultima nu erau decît anunțuri imobiliare, la fel în următoarele. Iritarea se transformă în isterie, făcu un ghemotoc din ziar și-l azvîrli cu putere în ventilator. Dădu vina, pentru starea ei nervoasă, pe

orele petrecute sub casca de la coafor. Scînci fără lacrimi, își afundă fața în pernă și se opri chibzuind. De ce era așa nervoasă, coaforul să fie de vină sau nu? În-
vinui lungile zile de inactivitate și nopțile de insomnie, nemișcată în pat. Cînd își recăpătă calmul, netezi foile ziarului și-și reluă căutarea paginii. Exista ventilație la cinematograful „Opera” : *Lăncierul spion*, cu George Sanders și Dolores del Río ; la fel la „Gran Rex” : *In culise*, cu două actrițe preferate, Katharine Hepburn și Ginger Rogers, dar oare, fiind premieră, s-or mai fi găsit bilete ? ; la „Monumental” : *Trei argentinieni la Paris* — filme argentinienne văzuse numai la Vallejos cînd nu avea altceva mai bun de făcut — cu Florencio Parravicini, Irma Córdoba și Hugo de Carril ; la „Marele Cinema Florida”, un program de filme europene ; *Secretul doamnei de Pompadour* cu Kathe von Nagy și Willy Eicherberg, film german și *Suzana cea castă*, cu Henri Garat și Meg Lemonnier, alt program dublu la „Rose Marie” : *Saratoga*, cu Jean Harlow „blonda platinată în succesul ei postum” și *Nu poți avea totul* cu Alice Faye, Don Americhe și Frații Ritz. Care era cinematograful care, după părerea mătusii sale, atrăgea publicul cel mai distins ? „Ambasador” : „ventilație, Metro-Goldwin-Mayer prezintă o excelentă comedie cu intrigă romantică, cu Luise Rainer, William Powell și Maureen O’Sullivan”, *Candela-brele împăratului*. Nu rula nici o premieră cu Robert Taylor ? Nu.

Care era în acest moment dorința ei cea mai vie ?

În acest moment dorința ei cea mai vie era să-l vadă întrînd, furișîndu-se pe ușa camerei sale, pe Robert Taylor sau, în lipsa lui, pe Tyrone Power, cu un buchet de trandafiri roșii în mîină și în ochi cu sclipiri voluptoase.

Care era în acest moment cea mai mare teamă a sa ?

În acest moment, teama ei cea mai mare era ca tatăl său să nu piardă procesul intentat de detestatul ei ex-logodnic Cecil, ceea ce ar pricinui importante pagube situației economice și sociale a familiei Sáenz.

În pomenita zi de 27 ianuarie 1938, în timpul pauzei, la ora 17,45, Francisco Catalino Páez se trînti pe patul din cazarmă. Exercițiile de instrucție și tragerea la țintă se sfîrșiseră pentru ziua aceasta și el se distinsese din nou, la fel ca la lecțiile teoretice care aveau loc dimineata. Pînza groasă a cămășii aspre i se lipise de corp, udă de transpirație. Hotărî să-și acorde o favoare și se îndreptă spre baia căzărmi. Apa dușului țîșnea rece asemeni celei de la pompa din spatele casei și, pe deasupra, nu trebuia să pompeze, deschidea numai un robinet și ea curgea din abundență, puteai s-o și risipești. După-amiază aceasta era învoire, dar nu putea pierde cina de la cazarmă și nici nu-și permitea să cheltuiască bani pe tramvai, căci centrul orașului La Plata era departe. Totuși, își scoase din dulap strălucitoarea uniformă de subofițer de poliție, trecu vîrfurile degetului peste stofa vestonului și a pantalonilor, peste pielea lucitoare a ghetelor, peste firele aurite ale epoleților, peste nasturii de metal, perfect egali și fără

defecte de fabricație, strălucitori, cusuți de stofă cu fir dublu. Se îmbracă încet, temîndu-se să nu plesnească vreo cusătură ori să nu se zgîrie pielea ghetelor. Era singur în clădire, toți ceilalți plecaseră. Se duse în baie și-l privi pe îndelete pe subofițerul din oglindă : lipsa mustății de țaran și tunsoarea militărească, fără perciuni, îi schimba fizionomia, descoperind trăsături aproape adolescente. În schimb, cînd își puse chipiul, forța privirii sale, ochii de bărbat, cu cîteva riduri în jur, se accentuă ; avea obiceiul să strîngă din pleoape cînd îl lovea șuvoiul rece de la pompa din curte, cînd prindea perechea de cărămizi pe care și-o treceau din mîină în mîină zidarii în timp ce descărcau camionul, cînd înfîgea tîrnăcopul sau lopata cu toată puterea în pămîntul tare și cînd băga de seamă din întîmplare, uitîndu-se într-o oglindă pe stradă, că pantalonii căpătați, pe lîngă faptul că erau uzați, mai erau și largi sau strîmți. Își scoase chipiul cu cozorocul strălucitor, îl puse apoi din nou, probîndu-l cînd mai pe frunte, cînd mai pe ceafă.

Care-i era, în acest moment, cea mai mare dorință ?

Cea mai mare dorință, în acest moment, era să dea un tur pe străzile principale din Vallejos, îmbrăcat în uniforma lui strălucitoare.

De ce se temea cel mai mult, în acest moment ?

Cea mai mare teamă a lui, în acest moment, era că Raba l-a denunțat la comisarariatul din Coronel Vallejos ca fiind tatăl copilului pe care îl poartă în pîntec.

În mai sus menționata zi de 27 ianuarie 1938, în ceasurile 23,30 ale zilei, Antonia Josefa Ramírez se odihnea pe un pat din spitalul regional al districtului Coronel Vallejos. Fusese transportată de urgență cu o oră mai înainte, după ce a parcurs, copleșita de durere, un kilometru și ceva de la ea de acasă pînă la prima locuință cu telefon. Mătușa sa era, ca de obicei, la casa din oraș unde era angajată ca servitoare. Infiriera crezu că e o alarmă falsă și așteptă pînă reveni doctorul de la o vizită din sala de prim-ajutor spre a o consulta și a hotărî dacă o internează sau îi dă drumul acasă. Infiriera intra și ieșea, lăsînd ușa deschisă. Raba se ridică și văzu în curtea luminată de un bec slab cîțiva bărbați, desigur soții femeilor internate, și bătrîne cu părul alb, desigur mame sau soacre, așteptînd, dintr-un moment sau altul, veștile. Pancho era departe, dar acest lucru era spre binele lor : se făcea subofiter, cînd se va întoarce va cîștiga bine, se dusesese în 29 iulie, erau aproape șase luni de cînd nu-l mai văzuse și ea își ținuse promisiunea, nu spusese nimănui nimic. Cînd își va lua postul în primire, lucrurile se vor putea aranja, dar de ce nu-i răspunsese la scrisori ? Să se fi pierdut ? Scrisul ei era așa de urît încît nu-l înțeleseseră poștașii ? Unul dintre băieții din curte semăna cu Pancho, poate din pricina mustăților groase și a părului lung și creț, era nervos, se plimba fumînd. Raba dorea cu tărie să strîngă cu putere mîna mare a lui Pancho căci el atunci, desigur, ar săruta-o ușor. Ar simți înțepătura mustății lui groase și i-ar mîngîia părul lung și creț. În jurul becului mic din curte, atrase de căl-

dură, zburau mai multe gînganii, ca de obicei : tăuni, rădaște, cărăbuși.

Care era în momentul acela, cea mai mare dorință a sa ?

În acel moment cea mai mare dorință a sa era ca pruncul să se nască sănătos.

Care era în momentul acela, teama ei cea mai mare ?

În acel moment, teama ei cea mai mare era că Pancho se va întoarce și nu va vrea să știe nimic de ea și de copil.

Buenos Aires, 10 noiembrie 1938

Scumpa Mabel,

Îmi îndeplinesc promisiunea făcută scriindu-ți scrisoarea pe care cu atîta insistență mi-ai poruncit-o, șmecherito. Înainte de toate doresc ca aceste rînduri să te găsească sănătoasă pe tine și familia ta. Cred că eram în clasa a VI-a cînd ne-am făcut această promisiune : aveam abia doisprezece ani și de pe atunci nu ne gîndeam decît la logodnici. Bine, mi-a fost dat mie să fiu prima care face călătoria de nuntă, așa că încep eu.

Înainte de toate, mii de mulțumiri pentru cadoul tău așa de dragut ; ce veioză frumoasă și ce frumusețe e tivul alb al abajurului, așa ceva mi-aș fi dorit pentru rochia de mireasă, dar n-am avut noroc să găsesc, trebuia adus din import. De asemenea, înafară de ceea ce ți-am spus, cadoul ăsta semnifică pentru mine și altceva ; că, de fapt, n-am încetat nici un moment să fim prietene. Nu că aș fi materialistă, măcar de-aș fi, dar tu deja mă oprești pe stradă ca să mă feliciți cu sinceritate și atunci mi-am

dat seama că redevenisem prietene ca altădată, iar cînd am primit veioza, cu o zi înainte de căsătorie, o priveam mereu și am chemat-o pe mama ca să-i arăt că fosta mea colegă de școală nu m-a uitat. Și ce alegere bună ai făcut ! Încă odată mii de mulțumiri.

Cu ce să încep ? De la biserică, ne-am întors acasă, am ciocnit un pahar cu rudele apropiate și cu socrii veniți de la Trenque Lauquen, iar la nouă și jumătate eram deja schimbată, îmbrăcată cu *deux-pièce*-ul de care ți-am vorbit și gata să ne urcăm în mașină, care e o rablă, dar merge. Pînă aici nu avusesem vreme să fiu emoționată din pricina nervilor pe care mi-i făceam cu rochia lungă și cu valizele care nu se închideau, pînă în ultima clipă certîndu-mă cu mama ce insista să-mi îmbrac rochia de mireasă la Buenos Aires, ca să-mi fac fotografii. Eh, pînă la urmă i-am făcut pe plac, cu toate că nu ne-am mai fotografiat, mîine dimineată urmînd să mă duc să văd prețurile la atelierele foto de pe strada Callao, pardon, bulevardul Callao, Massa se supără cînd fac asemenea confuzii, pentru că acolo am văzut ateliere bune. Cum îți spuneam, tot timpul ceremoniei de la biserică și dimineata, la starea civilă, eram nervoasă, din cauza rochiei lungi și coafurii, a vălului de tul care îmi venise așa de rău la probe, și nu simțeam nimic altceva decît nervi, plus gura uscată, muream de sete, pînă după ce mi-am îmbrăcat costumul de călătorie, cînd am început să mă simt ciudat, deosebit, iar la urcarea în mașină și la despărțirea de mama, așa de tare m-am emoționat, Mabel, încît plîngeam ca o ne-

bună. Plînsul izvora din piept, aş zice că de-a dreptul din inimă. Cînd a pornit maşina, soţul s-a uitat la faţa mea şi a rîs, dar şi el era emoţionat căci o văzuse şi pe mai-că-sa plîngînd, săraca, pare tare cumsecade. Mi-am coborît vălul pălăriei şi l-am tachi-nat căci nu voiam să mă vadă cu machia-jul stricat. Din fericire, drumul era desfun-dat de ploaie şi abia aproape de douăspre-zece am ajuns la Lincoln. Aici am petrecut noaptea, în după-amiaza zilei următoare continuîndu-ne drumul spre Buenos Aires. La şapte seara intram în Buenos Aires, pe bulevardul Rivadavia, o, ce de lumini ! So-ţul meu îmi spunea numele cartierelor pe care le traversam: Liniers, Flores, Caballito, drăguţe nume, nu-i aşa ? Unsprezece, unde se află şi hotelul, frumos, cu patru etaje, enorm, vechi, dar bine întreţinut, şi aproape, nici mai mult nici mai puţin, decît de Con-gres.

Eu mai fusesem doar de două ori la Bue-nos Aires : o dată cînd eram copil şi altă-dată cînd am internat-o în spital pe bu-nica, cînd se afla deja în stare gravă. Eram în doliu şi nu ne-am dus nicăieri. Primul lu-cru pe care l-am făcut acum a fost să-i duc flori, deşi asta m-a costat o discuţie cu Massa care vrea să facă totul în felul său, cu toate că e foarte cumsecade, nu mă plîng. Bine, ce voiam să-ţi spun e că eu nu cunoşteam aproape nimic. Să vezi, hotelul e cam pipărat, dar merită, soţului meu îi convine să stea aici şi pentru că trebuie să se întîlnească cu persoane cu care are de tratat afaceri.

Pentru asta am şi venit la Buenos Aires în luna de miere, pentru afacerile astea, şi,

uite, deși se zice că n-ai noroc dacă spui altora înainte de-a face ceva, eu tot o spun, nu mai rabd. Lui Massa nu-i place Vallejos deloc. Zice că n-a văzut un alt oraș mai plin de bîrfe și mai scîrbos din pricina invidiei oamenilor decît Vallejos ; după el, Trenque Lauquen, deși nu-i așa de dezvoltat, are oameni mai cumsecade. Astfel încît locul pe care l-a ales el pentru a se stabili este... aici. Nici una nici alta. Închipuiește-ți ce ambițios a devenit, grăsunul. Are niște prieteni de la el din oraș cărora le merge bine și zice că pe aici o să ne înno-dăm și noi. Deocamdată ne-am hotărît să mai rămînem o săptămînă, în loc să facem niște cumpărături pentru casa la care ne gîndim : împreună cu darurile ar fi deja niște lucruri frumoase, problema e numai să le așezăm cum trebuie.

O să zici că-ți povestesc multe, dar, de fapt, nimic despre luna de miere. Înainte de toate, Mabel, e un băiat foarte, foarte bun. Cu asta nu vreau să spun că nu are personalitate, dar deocamdată nu vorbește decît de viitor, să avem, adică, tot confortul, el gîndindu-se de fiecare dată la ceea ce-mi place ca apoi să-mi cumpere, ca să nu am de lucru în casă, iar cînd are o după-amiază liberă, pentru că dimineața e întotdeauna ocupat cu treburile lui, ieșim să ne uităm la frigidere, veioze, una din acestea din urmă am și ales-o deja, și dacă îl conving unul din primele lucruri pe care-l vom cumpăra va fi un ventilator dintre cele mici, o noutate, de culoare crem. Și cînd mă gîndesc că nu va mai trebui să merg la magazin, nu-mi vine să cred, ciupește-mă Mabel, să fiu sigură că nu visez.

Sigur, cînd mă voi întoarce la Vallejos voi avea foarte mult de lucru, deoarece cu măritişul meu grăbit îmi închipui ce-au spus cei din Vallejos, crăpa-le-ar limba, cum îţi spuneam, din grabă n-am pus nici perdele noi la camera mea. Ah, ce lucruri murdare vor spune, cum că Massa n-ar avea nici măcar unde să pună capul, că o să trăim în casa mamei. Şi vor vedea, fiindcă dacă aştept noutăţi înainte de trecerea celor nouă luni, e clar că vor avea : mutarea în capitală, iar dacă asta nu ne reuşeşte atunci avem în vedere închirierea unei vilioare în oraş, pe o stradă asfaltată. Îţi spun toate intimităţile acestea deoarece tu şi familia ta aţi simţit pe propria piele răutatea oamenilor în lunile acestea, cînd cu supărarea aceea, de asta ţi le şi spun pentru că tu mă poţi înţelege.

Soţul meu mă întreabă ce aş prefera la Buenos Aires, un apartament central sau o căsuţă cu grădină, la margine. Nu, Mabel, sînt așa de încîntată, încît doresc să rămîn în centru. Bun, să-ţi povestesc ce fac dimineaţa. Massa ţine să luăm micul dejun în cameră, şi așa şi facem, acesta fiind momentul cu care m-am obişnuit cel mai greu : să mă prindă dimineaţa cu mutra somnoroasă, of, ce ciudă mi-e ! Bun, deci el pleacă şi eu îmi cos perdelele, chiar dacă o să dureze puţin şederea în casa mamei, n-are importanţă, îi vor rămîne ei, căci are mare nevoie de ceva care să o înveselească puţin, presupun că ştii şi tu că tata nu-i prea bine. Bine, să nu vorbim despre lucruri triste, îţi spuneam că fac perdelele pentru camera care a fost a mea de fată, am găsit un material frumos şi deloc scump, așa că le-am

cumpărat și le fac. Mă aranjez pentru prînz și dacă îl conving să nu doarmă — după-amiaza, cînd e liber, ieșim așa cum ți-am mai spus — iar dacă sînt singură cutreier locurile din capitală pe care vreau să le văd. În cele din urmă, e foarte simplu, aproape ca știu deja numele străzilor, am fost de una singură pînă la Primărie, Turnul Englezilor, cu blocul zgîrie-nori din față, stația Retiro, portul, unde am urcat pe o navă militară ce se poate vizita. Mîine voi vedea stația Constituției și soțul meu bun (pe care încă nu m-am obișnuit să-l numesc soțul meu), soțul meu mi-a promis că mă duce la Boca ; de una singură nu mă duc deoarece sînt mulți golani. La șapte, îl aștept, întotdeauna la hotel, pentru că uneori vine cu cîte un comerciant și mergem să bem un vermut undeva. Săptămîna asta am avut ideea fericită de a întreba la hotel dacă nu ne-ar da pensiunea și fără cină așa că putem cina altundeva, a ieșit cum am dorit eu. Să vezi, a fost o idee foarte bună, pentru că dacă luam cina la hotel, unde ni se servește o mîncare foarte gustoasă, ne ghiftuiam ca niște animale și, cum îți închipui și tu, în luna de miere bărbații nu prea vor să iasă seara.

Bun, Mabel, de luni, de cînd am început să cinăm în oraș, situația s-a schimbat, pentru că dacă trebuie să plătești nu mai mănînci din pură lăcomie ca la hotel, te saturezi, dar nu te ghiftuiești. Bun, iar eu îl duc de fiecare dată în preajma obeliscului, mergem așa, încetîșor, ca oamenii fără o treabă precisă, și cînd vrea să ne hotărîm unde intrăm, domnul Massa e deja la obelisc. Și aici e plin de restaurante, îți dai seama unde

vreau să ajung ? Imediat ce terminăm de cinat, pe la nouă și jumătate, și în plin cartier al teatrelor și cinematografelor, nu mă mai poate refuza. Luni, la teatre nu sînt spectacole și am fost la film, *Argelia*, minunat, cu Charles Boyer și o tipă nouă, nu-mi amintesc cum o cheamă, dar e femeia cea mai grozavă pe care am văzut-o în viața mea, și în treacăt am văzut cinematograful „Opera“, despre care mi-ai vorbit atîta. Ah, aveai dreptate, ce lux, nu-ți vine să crezi, la intrare am văzut balcoanele alea ca la palatele cele mai luxoase, cu podoabele teribil de îngrijite și vibratii colorate și deasupra ecranului curcubeul, și am rămas mută cînd soțul meu mi-a dat cu cotul și mi-a arătat tavanul... Aproape că am țipat cînd am văzut stelele strălucind și norii alunecînd, ce mai, un cer adevărat ! Filmul era bun, cu toate acestea eu mă uitam din cînd în cînd în sus, unde norii continuau să alunece tot timpul filmului. Pe drept cuvînt încasează așa de mult !

Marti, am insistat pînă l-am convins pe Massa să mă ducă la un spectacol de revistă, am nimerit la Maipo, unde se juca *Good-bye obelisc* ; de acolo am programul cu Pepe Arias, soția lui, Aída Oliver, pe care n-o știam pentru că nu joacă în filme, fiind o foarte bună dansatoare, Sofía Bozán care e ca o regină, Alicia Barrié și cu bruneta aia drăguță care totdeauna face pe răutăcioasa, Victoria Cuenca. Ce chestie s-o pot revedea în carne și oase ! Dar mi-a părut rău că m-am dus, că erau numai glume cam fără perdea și eu mă tot foiam pe scaun. Și, culmea, glumeau pe seama tinerilor căsătoriți : am asudat de parcă aș fi cărat pietre

de moară. Apoi, miercuri, la Teatrul Național am văzut trupa lui Muiño Alippi în *Ferma lui tata*, foarte bună, în final cu o serbare cîmpenească, optzeci de persoane pe scenă, așa cred că spunea în program. Aseară, atîta i-am împuiat capul soțului cu marionetele lui Podrecca încît ne-am dus, dar spectacolul era într-un teatru de cartier, Fenix, din cartierul Florilor, pe drumul care duce la Vallejos. Nu-ți pot spune, Mabel, tristețea mea la gîndul că peste cîteva zile vom porni pe drumul ăsta... pînă la capăt. Ce ingrata, o să zici, toată viața a trăit în Vallejos și acum nu mai vrea să se întoarcă. Dar, Mabel, ce mi-a oferit mie Vallejos în afară de deziluzii? Voi păstra programul de la marionete, ceva divin, îți voi povesti totul după ce mă voi întoarce. Și, n-o să mă crezi, dar știi cine debutează în seara asta la teatrul „Smart” într-un spectacol ce se numește *Femei*? Nici mai mult nici mai puțin decît Mecha Ortíz! M-am gîndit imediat la tine și mi-am amintit că e singura actriță argentiniană pe care o suporti. Dacă puteam obține bilete mergeam chiar în seara asta, dar am încercat de la hotel să rezervăm locuri și n-am reușit, dar dacă o pierd mor. Zicea recepționera că e o premieră importantă și că o să vină o serie de actrițe de film.

Bun, Mabel, măcar de ne-am fi putut duce împreună, pînă una alta îți doresc numai bine iar tatălui tău să-i treacă supărarea pentru tot ce i s-a întîmplat căci, zice Massa, comerțul e comerț. El mai zice că începînd cu astă seară trebuie să se destindă, e clar că dacă ar fi după el ar rămîne la hotel să cîneze și apoi să se culce, în timp

ce eu îmi bat capul să-mi petrec seara încercînd să văd cît mai multe lucruri din acest Buenos Aires, o nebunie. Mîine vrea să o vadă pe Camila Quiroga în *Cu aripile frînte*, căci lui îi plac mai mult dramele tari. Mie nu prea, după cum știi, nu?

Cum vezi, m-am ținut de cuvînt, te sărut mult și pe curînd.

Nené

Se uită la ceasul brățară — dăruit de părinți în ziua căsătoriei — și constată că mai sînt cîteva ore pînă la întoarcerea soțului. Se gîndește cu plăcere la toate lucrurile pe care le-ar putea face în totală libertate și nes-pionată de nimeni într-un oraș ca Buenos Aires. Caută ziarul pentru a se uita unde e teatrul „Smart”. Se oprește fără să vrea la titlurile de pe prima pagină *„Italia și Marea Britanie nu pot să cadă de acord asupra retragerii voluntarilor din Spania — La Londra, este considerată insuficientă plecarea a 10.000 de combatanți ordonată de Mussolini. Londra (Reuter). În timpul după-amiezii de ieri...”* Se gîndește că tatăl său cu siguranță va citi știrea asta cînd va ajunge ziarul la Vallejos, în ziua următoare. El e bolnav și citește toate știrile din Spania. Poate mulțumirea de a o ști bine măritată îl va ajuta să suporte boala. Se aud zgomote la broasca ușii și se gîndește cu plăcere că o fi fiind camerista — atît de amabilă — venită să-i schimbe, așa cum obișnuiește la ora asta, prosoapele, singura femeie cu care poate sta de vorbă la Buenos

Aires, dar întotdeauna înconjurată de bărbați. În schimb îl vede pe soțul ei întrînd surîzător și dezlegîndu-și cravata. Îl privește și cînd constată că începe să se dezbrace, ca să se culce probabil, ea, fără să piardă o clipă, îi cere două aspirine spre a-și calma o violentă durere de cap. El scoate din buzunar portmoneul unde are grijă ca întotdeauna să păstreze un plic cu aspirine.

FASCICULUL AL X-LEA

*Ochii mei erau două oglinde
fericirea-n ei s-a reflectat
dar le stinse noaptea ale lor lumina
oglinzile în beznă s-au sfărîmat.*

(din tangoul „Te pling ochii mei”
de Manzi).

- Alo...
- E Raba !
- Alo ? Cine-i la telefon ?
- E Raba ! Doamna Nené, nu-i acolo ?
- Ba da, dar cine vorbește ?
- E Raba. Rabadilla. Vorbesc cu Nené ?
- Eu sînt, ce mai faci, Raba ? E zece-jumătate noaptea, m-ai speriat.
- Am venit la Buenos Aires să lucrez, îți mai amintești de mine ?
- Cum să nu-mi amintesc, ești cu copilul ?
- Nu, l-am lăsat la mătușă-mea în Valles pentru că ea nu mai lucrează ca servitoare, acum spală rufe cum făceam și eu și, stînd toată ziua acasă, îmi ține copilul.
- Ce vîrstă are acum copilul tău ?
- E puțin, o săptămîină, de cînd nu l-am văzut, dar n-o să pot să stau fără să-l văd pe negruțul meu, doamnă Nené.
- Nu, eu te întreb cît are, a împlinit deja un an...
- A, da, cînd se va împlini un an de cînd sînt aici mă voi duce să-l văd...
- Nu mă înțelegi, de unde vorbești ?
- Sînt la telefonul de la barul din colț și e mare gălăgie.

— Acoperă-ți o ureche cu mîna, așa o să auzi mai bine, încearcă.

— Da, fac cum spunei, doamnă Nené.

— Raba, nu mi spune doamnă, prostuțo.

— Dar dumneata ești acum măritată.

— Ascultă-mă, ce vîrstă are copilul tău?

— Merge pe un an și trei luni.

— Cum îl cheamă?

— Panchito, vi se pare că am făcut rău că i-am pus numele ăsta? Dumneata știi că...

— Ce știi cu, Raba... și pe el nu l-ai mai revăzut?

— Își face casă chiar acolo unde are gospodăria, chiar el și-o construiește; știi, Nené, că Pancho e foarte harnic, vrea ca înainte de căsătorie, înainte de orice să-și facă o casă, așa că-i înhămat ca un cățăr, după ce termină serviciul se duce acasă și începe lucrul.

— Și cînd o să fie gata, ți-a promis ceva?

— Nu, nimic, nu vrea să vorbească cu mine pentru că zice că am umblat cu vorba cum că el e tatăl copilului. Asta fiindcă îi jurasem că n-o să spun nimănui pînă ce el nu se va vedea angajat definitiv în poliție.

— Și e adevărat că ai umblat cu vorba?

— Nici mătușii nu i-am spus nimic. Și dumneata nu aștepti copii?

— Mi se pare că e ceva... Dar povestește-mi ceva din Vallejos, n-ai văzut-o pe mama?

— Ba da, am văzut-o pe stradă, mergea împreună cu tatăl dumitale, ce are de merge așa încet?

— E foarte bolnav, Raba, se pare că o să ne părăsească. Are cancer, săracuțul de el. E foarte slab, Raba?

— Da, săracul domn, numai piele și os.
— Unde mergeau, nu știi ?
— Se pare că la doctor... Mamă-ta mi-a dat numărul tău de telefon.

— A, ea a fost.

— Mi-a cerut să aflu dacă dumneata îi răspunzi, dacă o să-i trimiți bani sau nu. Mi-a spus mama ta că ți-ai cumpărat garnitură de sufragerie și de asta nu vrei să i trimiți bani.

— Și pe Celina n ai văzut-o, cu cine umblă ?

— Nu știu dacă umblă cu cineva, lumea zice că în fiecare seară iese la poartă și vine cineva și stă la taifas cu ea.

— Dar e ceva sigur ?

— Toți zic de Celina că-i o ușuratică, dar încă nimeni nu i-a făcut un copil. Dacă îi face cineva un copil, oamenii n-o mai salută, cum au făcut cu mine.

— Și pe Juan Carlos nu l-ai văzut ?

— Ba da, tot umblă de ici-colo fără treabă. Nu lucrează nicăieri. Se zice că acum iar se ține cu văduva Di Carlo. Nu știi ?

— Cine ți-a spus asta ?

— Ei... toți o spun. Nu pot să vin într-o zi în vizită la tine ?

— Raba, ba da, trebuie să mă vizitezi, dar să nu vii înainte de a mă suna.

— Da, o să te sun, dacă n-o să mă dai afară, pentru că mi s a întâmplat asta.

— Ce tot spui ?

— Da, că nu m-am măritat și am un copil.

— Nu fi proastă, Raba, mă supăr dacă mai spui așa ceva. Asta nu înseamnă că n-o să-ți spun câte ceva despre nerușinatul ăsta.

— Cine, Juan Carlos ? Său doctorul Aschero ?

— Nu, nerușinatul care ți-a turnat un copil.

— Dumneata crezi că a făcut-o din răutate ? Nu-i oare pentru că i-e teamă că o să-l dea afară din poliție dacă se însoară cu una ca mine ?

— O să-ți deschid ochii, Raba. Sună-mă săptămîna viitoare și vom sta de vorbă. Sună-mă în una din zile.

— Da, doamnă, o să vă sun.

— La revedere, Raba.

— Mulțumesc, doamnă.

— Alo...

— E Raba !

— Da, ce spui...

— Cine e ? Nené ?

— Da, ce mai faci ? De unde vorbești ?

— Tot de la telefonul de la bar, dar soțul tău ?

— Bine. Data trecută am vorbit despre atîtea lucruri și nici nu mi-ai spus unde lucrezi.

— Într-o fabrică, Nené. Nu-mi place, vreau să mă întorc la Vallejos.

— Unde locuiești ?

— Într-o cameră, cu o prietenă a mătușii mele care m-a adus aici. Ea lucrează deja de anul trecut la fabrica de săpun. Dumneata nu ai vrea să fii stăpîna mea ?

— Aici, în casa mea vrei să zici ? Nu, cînd o să am un copil poate o să am nevoie de ajutor, dar acum nu. Soțul nici

măcar nu vine acasă la prînz în zilele de lucru.

— Vrei să vin să te vizitez ?

— Azi nu, Raba, pentru că trebuie să plec. Dar într-o zi vreau să vii, să-mi vezi casa. Păcat că mama nu-mi poate vedea casa, garnitura nouă din sufragerie, *living*-ul, puțini au în Vallejos o casă ca a mea, mama nici nu-și închipuie.

— Teresa, azi, că e duminică, s-a dus în oraș cu o altă bătrînă ca ea, care nu mă prea place ; m-au invitat, dar cealaltă totdeauna rîde de mine că nu știu să trec strada, de asta mai bine rămîn singură.

— Soțul meu a plecat la stadion la meci, iar după aceea să văd dacă nu mă scoate undeva, altfel îți spuneam să vii.

— Măcar o clipă, acum ? La ce oră vine ?

— Nu, Raba, pentru că dacă te vede o să creadă că mi-am petrecut duminica foarte bine și n-o să mai vrea să iasă.

— Unde te va duce ?

— La film sau la teatru, dar principalul e că nu am de gătit cina, că mă plictisesc să gătesc în fiecare seară și apoi să mă culc imediat.

— Unde e casa duminică ? E departe de unde sînt eu ? Dacă dumneata ai vrea să vii aici, e locul care are în față un ghiveci mare cu spinii lui Crist. Sînt și niște plante mari în curte... să bem un ceai. Și o să-ți tai o creangă din spinii lui Crist.

— Nu, Raba, îți mulțumesc, dar soțului meu nu-i place să ies singură.

— Să-ți povestesc ceva despre donșoara Mabel ?

— Ce a făcut ?

— Nimic, decît cã înainte de a veni eu aici, a apãrut logodnicul s-o viziteze, a venit din Buenos Aires ca s-o vadã. E scund, la fel de înalt ca donșoara Mabel, ea trebuie acuma sã poarte numai tocuri joase.

— S-au logodit ?

— Nu, aș fi auzit așa ceva, fiindcã după încurcătura lui Don Sáenz nu au prea multe de pus la cale acolo. Și vrei sã-ți spun ceva de doctorul Aschero ?

— Raba ! Nici sã nu-mi amintesc de nerușinatul ăla !

— Și soțul tău nu zice nimic ?

— Despre ce ?

— Ei... de nimic.

— Mai povestește-mi de Mabel, cu ce se ocupă logodnicul ?

— Cînd donșoara Mabel era aici, la Buenos Aires, doamna îmi povestea cã a cunoscut un băiat care o cerea în căsătorie, dar donșoarei Mabel nu-i plăcea, zicea cã n-are caracter.

— Nu-ți amintești dacã nu era învățător băiatul ?

— Da, mi se pare cã da, parcã Mabel zicea cã are o slujbã de femeie... Și eu, cît timp am alăptat copilul am rămas în Vallejos, oricît mi-a cerut mătusa mea n-am plecat. O fi îmbrăcat oare, acum cã începe frigul ?

— Sigur, cum sã nu fie ?

— Nené, vreau sã-l vãd pe Panchito. Cînd l-ai vãzut tu ?

— Cînd avea o lunã.

— Și n-ai mai venit niciodatã pe acolo, nici tu, nici domnișoara Mabel n-a mai venit, eu vã tot așteptam, dar n-ați mai venit. Și soțul tău unde o sã te ducã ?

— Nu știu, Raba. Pe deasupra nici măcar nu sînt sigură că o să ieșim, cheamă-mă curînd, Raba, în altă zi, ei ?

— Și i-ai trimis bani mamei tale sau nu ? Nu ți-am spus nimic, dar mama ta mi-a povestit tot.

— Ce anume ?

— Că tu ai spus că o să-i trimiți bani ca tatăl tău să-și facă tratamentul într-un sanatoriu plătit, iar acum trebuie să-l ducă la spital.

— Da, dar mama mi-a spus că la fel de bine o să-l îngrijească și la spital, iar eu, oricît aș dori, nu pot, pentru că m-am pus pe cheltuială cu *living*-ul. Apoi, după aceea, chiar din capriciul ei l-a transferat la sanatoriu, asta tu n-o mai știi și, ce să mai vorbim, să scoată bani de pe libret, oare economiile nu pentru asta sînt, pentru zilele negre ?

— Ea mi-a spus că ești rea cu tatăl tău și că n-o să-ți mai scrie. Ți-a scris ?

— Sigur că mi-a scris.

— Și cînd o să te vîd ?

— Sună-mă curînd. La revedere.

— La revedere.

În ciuda durerii de cap și a proastei dispoziții ce începea s-o cuprindă, începu să facă patul, pentru a doua oară în ziua aceea, ca dealtfel în toate duminicile. În toate duminicile și sărbătorile, soțul ei, după ce ia masa, desface patul ca să se culce înainte de a se duce la meciul de fotbal, ceea ce provoacă discuții nu numai în legătură cu desfacerea patului. Nené se gîndește la asta și încearcă să

se gîndească la constatarea că, din fericire, el nu vine acasă la prînz decît duminica și de sărbători.

*

— Alo...

— E Raba !

— Da, ce faci ?... Vai, Raba, cît îți mulțumesc pentru ceea ce mi-ai adus, am presimțit că nu trebuie să ies în după-amiaza aia, din întîmplare am ieșit, uite-așa ca să ies puțin. Dar îți spuseseam să mă suni înainte de a veni.

— Eu... să-ți fac o surpriză. Ți place creanga ?

— Da, cînd am intrat imediat am văzut-o. Apoi portăreasa mi-a spus că ea ți-a deschis.

— Ea nu voia să-mi deschidă ușa, nu voia în ruptul capului, dar i-am spus că e o plantă delicată, dacă nu știi n-o plantezi, sigur se usucă. Ți place unde am pus-o ?

— Da, și se pare că s-a prins bine.

— Eu plec la Vallejos. Mîine plec.

— De ce, ce s-a întîmplat ? Să nu-i spui mamei că mi-ai văzut casa !

— Am adunat bani pentru bilete și azi a fost ultima zi de lucru în fabrică.

— Și acolo ce-o să faci ? O să speli din nou ?

— Nu, că donșoara Mabel a vorbit cu mătușa mea spunîndu-i că dacă aș vrea să mă întorc mă ia din nou, că acum pot angaja servitoare și bucătăreasă, eu și cu mama ei o să facem tot. Și îmi dau voie să merg să-l văd pe Panchito în fiecare după-amiază.

— Și aici nu-ți găsești nici un logodnic ?

— Nu, mi-e frică să umblu cu bărbați pe care nu-i cunosc.

— O să-i povestești mamei că ai fost la mine ?

— Dacă nu vrei, nu-i povestesc nimic.

— La ce oră pleacă trenul mâine ? Dacă vrei îți aduc niște haine vechi de-ale mele.

— La zece dimineața pleacă. Dar mai bine dacă ai ceva nou pentru Panchito. Are mai multă nevoie decît mine.

— Mult timp n-o să am pentru asta, dar dacă găsesc ceva îi cumpăr. Dar mâine vin precis să te văd la gară. La nouă și jumătate voi fi acolo. Să mergi mai devreme ca să-ți găsești un loc bun.

— Nu uita să vii, iar dacă ai ceva vechi și pentru mine, nu mă uita.

— Raba, promite-mi că nici lui Mabel n-o să-i povestești că mi-ai văzut casa.

— Îți promit. O să aduci un fular pentru Panchito ? Că de acum e frig...

— O să văd. La revedere, Raba, să văd ce pot face.

— Bun, la revedere.

— La revedere, să ajungi mai devreme.

— La revedere.

Din nou regretă că a cerut instalarea unui telefon de culoare albă pe care tot timpul se văd urmele degetelor murdare. Măcar de-ar avea un scaun în camera asta ca să nu trebuiască să se așeze pe pat de fiecare dată cînd îl șterge. Hotărăște să lustrească ferecătura mobilei din dormitor, chiar în ziua aceea. În drum spre bucătărie, traversează o cameră

destinată să fie sufragerie unde nu se află decît o cutie de carton avînd în ea o veioză cu abajurul de tul alb. Nici în micul vestibul de la intrare, destinat să fie *living*, nu se află nici o mobilă ; priveşte locul gol întrebîndu-se dacă vreodată o să strîngă atîția bani ca să cumpere totul cu bani gheață, scăpînd în acest fel de plata dobînzilor necesare la cumpărarea în rate.

— Dacă tot ești aici, n-ai vrea să-mi culegi niște smochine ? *Coaja catifelată verde, înăuntru miezul din bobîțe roșii dulci, le sparg cu dinții.*

— Bună ziua, nu vă văzusem. *Unghiile de la picioare vopsite se văd din papuci, picioare subțiri, șolduri late.*

— Bună ziua.

— Scuzați-mă că umblu la gard pe aici, dar dacă nu punem o antenă nu auzim nimic la radio și arestații o să mă sîciie cu plîngerile lor. *Arestații nu văd niciodată o femeie.*

— Și dumneata vrei să ascuți, să nu spui nu... *negru de doi bani, îi strălucesc gîtul și urechile, se spală să se albească.*

— De ce să zic nu... Vi le culeg mai coapte, nu prea coapte, sau pe jumătate verzi?... *Uniforma mea de gabardină și gbetaele strălucitoare.*

— Nu, mai puțin coapte, într-o zi vin eu cu un par și le scutur pe cele care s-au făcut mai vinete. *Le mănînc, una cîte una și mă întind în grădină, nu-mi pasă că mă pișcă gîzele din iarbă.*

— Chemați-mă pe mine, pun scara pe partea cealaltă și sînt imediat pe gard. *Mă cașăr, sar, urc, cobor, o ating.*

— Și aveți ceva de făcut? Sau numai ascultați radioul? *O servitoare a făcut un copil din flori.*

— Nu-i vina mea că nu-i nici un hoț pe aici. *Sigur, un foc, să-mi crape țeasta.*

— N-o să vă creadă.

— De ce?

— Pentru că e perete în perete cu Comisariatul, un coteț bine păzit. *O găină albă pentru un cocoș negru, nu-i nici un cocoș în ogradă, noaptea o să dea vulpea iama prin coteț.*

— Mare noroc, adevărat... Păcat că nu poți să oprești furnicile, uite cum îți strică trandafirii... *Catifelate, petale proaspete roze, se deschid, un bărbat le mîngîie, soarbe parșumul, taie trandafirul.*

— Ce le puneti?

— Otravă pentru furnici. *Negre, mici, rele, matabală neagră cu mîini de zidar, o fi avut-o pe Raba? De Juan Carlos nu știi nimic, dumneata erai prieten cu el?*

— Da, mi-a scris... *Juan Carlos întreabă de o puiculiță.*

— Niciodată n-a vrut să se îngrijească și dumneata care îi erai bun prieten, dacă nu mă înșel... *care dintre ei e mai bărbat? Care e mai puternic?*

— Juan Carlos îmi era cel mai bun prieten și așa va rămîne totdeauna pentru mine. *Zidarul are casă de cărămidă și-i dă tîrcoale învățătoarei.*

— Unde e? Tot în sanatoriul acela luxos de mai înainte? *Ochii castaniu deschis, îi închidea cînd mă săruta.*

— Nu, cred că într-o pensiune și merge la un medic dinafară.

— Sanatoriul era foarte scump ?

— Da, se pare că da... Rup astea de aici ?

— Astea... da, sînt numai bune de mîncat, mîncă și dumneata. *Dinții maro și galben.*

— Sînt greu de curățat. *Te curăț, coajă verde, miez dulce colorat.*

— Mi-e frică să nu cazi.

— N-o să cad, dacă le ajung, arunc... Așa merge... foarte bine... s-a zdrobit ? *Găinile se sperie, cotcodăcesc, își lovesc aripile de gardul de sîrmă, își zdrobesc aripile, vulpoiul scapă printr-o gaură din gard.*

— Așteaptă să mînc una... Povestește-mi cum te-ai împrietenit cu Juan Carlos. *Un indian negru, el era alb, brațele nu așa puternice, spatele nu așa lat.*

— Într-o zi, cînd eram copii, l-am provocat la bătaie. *Nimcni nu știe unde au vulpile vizuina, vizuina vulpii.*

— Și e mult de cînd ești în poliție dumneata ?

— De cînd am terminat școala în La Plata și pînă acum, cam un an și jumătate.

— Trebuie că le place fetelor uniformă, nu ? *Raba se întoarce de la Buenos Aires, o să sară negrul gardul ca s-o mai aibă odată ?*

— Nu, e o poveste. Dumitale cine ți-a spus asta ? *Albele da, că indienele sînt negre și păroase.*

— Știu eu că unele fete au slăbiciuni pentru uniformă. Cînd eram copilă, la Buenos Aires colegele mele se îndrăgosteau totdeauna de cadeți. *Un cadet, nu un subofițer negru oarecare.*

— Și dumneata, nu ? *ba da, ba da, ba da, ba da.*

— *Ba da, și cu. Nu, eu mă purtam frumos, eram o sfântă. Și nu-ți face griji, am un logodnic și te asigur că e ceva foarte serios. Bun băiat, un pigmeu comparat cu o matabală neagră.*

— Care? Cel care vine seara din capitală?

— Da, care altul ar putea fi?

— Cam scund, bărbatul... *vulpe, unde ți-e ascunzătoarea?*

— Trebuie să-mi placă mie, nu dumitale...

— Vreți să vă mai culeg smochine?

— Bun, alea care-s mai în vîrf. *Nu pleca, totuși...*

— *Și mama? Unde stă?* Dar nu ajung. Ar trebui să cobor în curtea dumitale și să mă urc în pom, vrei?

— Nu, pentru că te vede mama și o să mă certe, dar dacă vei dori vreodată, cînd o să fii la comisariat, poți să treci și să te urci în copac, cînd nu te vede mama. *Mama nu zice nimic, nimic, nimic și Raba vine peste cîteva zile.*

— Dar mama dumitale e totdeauna acasă sau nu? *Vulpea o înșfaci de coadă.*

— Da, mama e acasă tot timpul, aproape că nu iese.

— Atunci... cînd o să pot coborî? *Noaptea, noaptea...*

— *Noaptea, noaptea...* Nu știu, mama mea e totdeauna acasă.

— Nu doarme după-amiaza?

— Nu, nu doarme după-amiaza.

— Dar noaptea trebuie să doarmă... *Cînd sar gardul nu fac zgomot, găinile nu se vor trezi.*

— Da, dar noaptea nu se vede bine ca să te urci în copac. *Un tip puternic, se cățăără cînd vrea într-un smochin.*

— Ba da, văd și noaptea.

— Dar nu poți vedea care smochine sînt coapte și care nu *vino, vino.*

— Ba da, pentru că le pipăi și cele coapte sînt mai moi și lasă o picătură de dulceață, cred că o să le mănînc eu pe toate, dacă vin în noaptea asta. La ce oră adoarme mama dumitale? *Am înbățat-o, n-o mai las.*

— Pe la douăsprezece sigur doarme... *A avut-o cu forța pe Raba? Oare are atîta putere pentru așa ceva? Vine Raba și mă găsește cu un cioroi din mahala.*

— Atunci la douăsprezece în noaptea asta vin negreșit. *Logodnica bondocului.*

— Și antena ai așezat-o deja? *Sînt moartă să sărut un bărbat adevărat ca prietenul tău.*

— Mai e timp pentru asta, mai întîi să mănînc o smochină. *Să merg pe stradă, prin fața oamenilor, cu o învățătoare.*

FASCICULUL AL XI-LEA

*Ca mii de stele care nu se sting
În inimă-ți străluce amintirea
Iluzia luminii ele îmi aduc
În noaptea tristă a orbirii mele*

(din tangoul „Te plîng ochii mei”
de Manzi).

Iunie, 1939

Batistele albe, toți chiloții și maiourile, cămășile albe, în partea asta. Cămașa asta albă nu, pentru că-i de mătase, dar toate celelalte în partea asta, cîteva picături de leșie, o săpuneală și, la lighean. Cearsafuri albe n-am nici unul, în schimb furoul alb, atenție, e de mătase; dacă-l pun în leșie bucăți se face. O cămașă albastră, batistele colorate, șervetele cu pătrățele în cazan, dar înainte de toate chiloții și cămășile pentru că nu sînt colorate, batistele albe și corsetul ăsta, cum o să rabd eu azi fără să-mi vād băiatul? E spre binele lui, ce rece-i apa asta, fir-ar să fie! O săpuneală în albie, mătușa mea spală afară, cu apă de la pompă și îngheață de frig, dar în spălătoria asta a donșoarei dacă închid ușa nu intră vîntul, dacă îl găsesc mîine dormind îl trezesc pe Panchito al mămichii!... Mîine după-masă cumpărăturile, după o noapte întreagă cu trenul de la Buenos Aires la Vallejos, ce departe era Buenos Aires de băietelul meu! Mîine fac cumpărăturile și mă duc pe jos pînă la el, ne jucăm cu mingea și la întoarcere

spăl farfuriile rămase de la cină ; Panchito e tăticu din cap pînă-n picioare, după gard Francisco Catalino Pérez în uniformă, ce face ? Îl pleznește pe un deținut și toți se ghemuiesc de frică, cînd termină serviciul își pune mantaua și, cînd dă colțul, îl așteaptă surpriza. Cu cîrligul ăsta întind furoul, pentru cămașa albă de mătase alt cîrlig, să nu se atingă de șervețelele cu pătrățele, mîine vor fi deja uscate, o fi frig la colț îmbrăcată cu rochia cea nouă ? Pe rusele întinse în spălătorie n-o să se depună însă praful. Cum te cheamă ? O să-l întrebe pe Panchito, „mă cheamă Francisco Ramírez și o să mă fac subofiter“, cînd o să fie bătrîn, tatăl o să-l lase pe fiu subofiter în locul lui. Într-o zi o să merg pe stradă cu Panchito, care umblă deja singur, o să rămîna oare cu picioarele strîmbe ? Eu îl duc ținîndu-l de mîină, dar toți copilașii sînt crăcănați și după ce cresc li se îndreaptă picioarele, pe taică-său îl întîlnesc din întîmplare, iar dacă merge pe străduța din față îi ies în drum și i-l arăt, sigur o să-i placă ! Sînt ca două picături de apă, și uite așa ne căsătorim într-o zi oarecare, fără tîmbălău, de ce să cheltuiești atît ? Așa Pancho va vedea că m-am întors de la Buenos Aires, dimineața după liturghia de la ora șase nu se duce nimeni la biserică, prin ușa mică din spate intră întîi Pancho, apoi eu, nașa, nașu, pe doamna și domnu' o să-i chem nași, domnișoara Mabel e dimineața la școală, „...și gaucho îi spune : nu plînge căluțule, că stăpîna noastră tot nu se întoarce...“ e un tango foarte trist, deoarece cînd îi moare iubita gaucho rămîne numai cu calul și îi vine tare greu : „...poate de prea bună și

curată a luat-o domnul de pe lumea asta...", dar nu spune că i-a rămas un copil, lui Pancho i-ar rămîne Panchito dacă mor eu, unde, la el sau la matusa? Stăm singuri în cameră și eu prind de mîneacă bluza albastră cu cîrligul, batistele colorate sînt deja întinse așa că nu trebuie să mai întind cămașa albă de mătase, dacă mor și rămîne singur cu Panchito, n-o să fie chiar așa de trist, că cel puțin îi rămîne un fiu sănătos și frumos „...*A intrat la el liniștit și două lumînări a aprins la picioarele fecioarei ca să-i asculte rugăciunile, spune-i fecioară iertătoare, să nu mă uite, spune-i că al ei gaucho a rămas cu sufletul pustiu, poate, de prea bună și curată a luat-o Domnul de pe lumea asta...*” Îl văd că plînge și se roagă pentru mine, îi iert totul, nu-i așa, fecioară că trebuie să-l iert? Și rufele le scot din leșie cînd mă întorc, mai am de clătît odată și gata; chiar dacă mor, el se poate căsători cu alta, dar cel puțin își va fi ținut cuvîntul însurîndu-se cu mine, și dacă mor nu-i vina lui, e voia Domnului, ce trist e gaucho, nu i-a rămas decît calul „...*și două lumînări a aprins la picioarele fecioarei ca să-i asculte rugăciunile...*” Și pentru Nené o să mă rog într-o zi, să fie fericită și să aibă copii mulți, că a venit la gară cu un material de mătăsică frumoasă pentru vară, la spate cu un decolteu frumos ca donșoara Mabel, o să plîngă Panchito că azi nu mă duc să-l văd? E spre binele tău, negruțul lui mama, uită-te la mama în oglinda asta, îți place cum îi stă rochia cea nouă? Că „...*într-un atelier lucram eu fericită, niciodată n-am vrut să dansez...*” cele din atelierul de la Buenos Aires cîștigă mai

bine, dar rîdeau de mine „... pînă cînd un tînăr care s-a îndrăgostit de mine, într-o zi cu el m-a dus ca să dansăm...” o fi fost brunet, de aia m-o fi strîns așa de tare Pancho ca să nu mai scap?... de ce-o fi lăsat-o logodnicul pe fata aia de la atelier? Îmi pun pieptănul ăsta în păr ca să nu mi se zburlească părul, cu frigul ăsta să-mi pun oare paltonul cel vechi? „...tangoul de atunci era obsesia, ce sufletul neliniștit îmi supunea, simțeam, dansînd cum inima, o dulce amăgire îmi nășteam...” un pas, o oprire, el face pasul înainte și îmi împinge și mie piciorul, nu știu să dansez bine tango, totdeauna rămîn în urmă, el făcea pasul înainte și cînd să-l fac și eu îl făceam înapoi, picioarele lui se împiedicau de ale mele, și cînd se oprea sperînd să prindă din nou ritmul, noroc că nu-mi dădea drumul că el se oprea dintr-o dată și eu puteam să cad, dar mă agățam de el, pe cea de la atelier logodnicul a lăsat-o pentru că nu avea rochie nouă! „Era atît de dulce armonia, atît de stranie melodia și plină de bucurie inima mea visa... inima mea sîngera” sîngerîndu-i inima putea să moară, săraca fată, și să-și lase copilul singur, n-a murit nimeni de plîns „muzica mă subjugă, ritmul ei mă fascina, unde va ajunge săraca-mi viață, rostogolindu-se neîncetat” de la atelier au dat-o afară și ea s-a angajat servitoare „...tangoul blestemat doar poartă vina, tangoul ce cu al meu adorator l-am învățat, și care apoi în noaptea neagră, fără remușcare m-a abandonat...” are mînele destrămate, la fel reverele, iar dacă îmi pun paltonul nu se vede că rochia e nouă „...și unde va ajunge săraca-mi viață, rostogolindu-se neîncetat...” cum se necă-

jește degeaba ! Ce știu alea din fabricile din Buenos Aires, pentru că sînt din capitală se cred mai cu moț decît servitoarele, eu niciodată n-o să plec din casa domnișoarei Mabel ! Îmi dă voie să mă duc să-mi văd copilul în fiecare după-amiază și cînd mă întorc rufele din albie sînt deja înălbite, o să iasă petele de cafea ? Dacă nu ies, le frec din nou cu săpun, ce noroc că mi-am amintit de pieptănul ăsta, vînt murdar și scîrbos ! Și la șapte ca-n fiecare zi, Pancho dă colțul, o să fie nemulțumit că mă vede după atîta vreme, nu spune că am fost rea că nu am venit mai devreme să te aștept, doream să mă vezi cu rochie nouă, deja sînt două săptămîni de cînd m-am întors de la Buenos Aires, ți-a spus cineva sau nu știai nimic ? Materialul mi l-a dat Nené, îți mai aduci aminte de ea ? Pancho îmi cere să-i arăt copilul iar eu îi spun că nu mă pot duce la mătușa mea pentru că n-am terminat de clătît rufele albe, dar dacă el vrea poate să meargă pînă la mătușa unde e Panchito, îi place numele ? Îl înfășurăm cu fularul pe care mi l-a dat Nené Fernández și nu va răci și astfel tatăl său îl va vedea, ne ducem apoi la biserică pentru că eu îi spun că nu-i botezat, Pancho crede minciuna asta și mergem la biserică să-l botezăm iar acolo se hotărăște să ne și căsătorim. Uniforma, ghețele, chipiul, dar e grăsanul ăla, comisarul ! O fi deja șapte ? O fi venit oare să mă aresteze pentru că am un copil din flori și materialul mi-a fost dăruit, crede că l-am furat ? comisarul s-a dus la cofetărie ! Dacă într-o zi mă arestează am să le spun pe unde am lucrat și n-au decît să vorbească cu stăpîna și donșoara Mabel,

de ce întârzie Pancho ?“ ... *din zina în care am văzut pe bancă o fetiță oarbă și lângă ea o bătrânică ce o însoțea și fiind și singura ce o iubea...*”, se vede furoul, donșoara Mabel nu mi-a spus că rochia-i prea scurtă „...și am observat că micuța cu ochi mari și fără de lumină ascultă strigătele copiilor ce se jucau...” se jucau Celina, Mabel, Nené, au urmat pîna în clasa a șasea, în recreație săreau coarda „...și am auzit-o întrebînd-o pe bătrîna cu glas de jale, eu de ce nu mă joc ?...” mătușa mea are păr pe picioare și mustăți, dacă se rade îi crește tot mai des, are mîinile negre și varice vinete, dar e o servitoare, la administrația municipală e una care e albă, dar și Pancho e negru la fel cu toți cei ce trăiesc în locurile alea „...micuța, am spus eu, vino cu mine, și am sărutat-o și fetița și-a găsit cu cine să se joace...” și tatăl fetei oarbe ? Într-o zi trece prin piață și se uită cu dispreț la ea, dar însoțitoarea n-are putere pentru că-i foarte bătrîna, să înfigă cușitul în omul ăsta așa de rău, dar femeia bună a venit s-o ajute pe bătrîna „...și așa s-a întîmplat că zilnic cînd ajungea cu bătrîna în parc micuța mă cănta nerăbdătoare... ce fericită era săraca cînd eram împreună...” imediat ne căsătorim, copilul e într-un leagăn alb și tatăl ajunge obosit în pat, e subofiter și a făcut o groapă ca să înceapă construcția peretelui pentru baia căsutei, acum se spală cu apă rece de la pompă, în curînd va avea duș, Pancho se întinde în pat obosit, dar curat, Panchito se ridică singurel în pat, agățat de margine, ce mă interesează că rancho-ul n-are bucătărie ? Întîi să-și facă Pancho hatîrul și să ridice baia, apoi poate va face și bucătă-

ria, uite, eu îmi spăl în aer liber farfuriile și oalele, resturile le dau la găini, intru în cameră obosită, iar cei doi se joacă „...dar într-o zi, țin bine minte, n-a mai venit decât bătrîna, care mi-a spus că fetița e pe moarte, am alergat la patul ei și dîndu-și sufletul mi-a spus : «cu cine-o să te joci acum?...»” și femeia aia așa de bună care se juca cu fetița îl vede într-o zi pe tatăl acesteia îl întreabă de ce n-o iubește „...vai, fetițo ! N-o să te pot uita fiindcă-mi amintești de fiica mea care și ea era oarbă și nu se putea juca...” negruțule, nu te îmbolnăvi... Mănîncă toată păpica pe care ți-o dă mătușa, negruțul meu, mănîncă toată păpica, numai așa n-o să te îmbolnăvești acum că e așa de frig... Să rămîn oarbă eu, înaintea copilășului, mă duc să-mi arunc leșie în ochi, rămîn oarbă, Pancho se căiește și se însoară cu mine, mătușă-mea face mîncarea „ca două oglinzi ochii mei erau, fericirea-n ei se reflecta” leșia arde ochii „noaptea i-a pedepsit și ochii fără de lumină au rămas, oglinda lor în beznă s-a sfărîmat...” se sparg ferestrele ? Pielea ca de găină căci am venit fără palton „...ceața mi-a acoperit ochii, în întuneric m-am rătăcit ascultîndu-ți vocea... și în singurătatea tenebrelor nu pot face altceva decât să te plîng...” și orbii plîng ? Au lacrimi cei ce n-au ochi ? Și cei ce au un ochi de sticlă ? „...ca sutele de stele ce niciodată nu se sting, strălucesc amintirile-n inima mea...” n-o să te las, Raba, îți promit că niciodată n-o să te părăsesc, sînt zidar, dar sînt bun „...ele îmi dăruiau iluzia zorilor...” te iubesc, Raba, te iubesc pentru veșnicie „...în noaptea tristă a orbirii mele...” el profită de faptul că sînt oarbă

și aduce una mai albă, servitoarea de la administrația municipală, îmi spune că e bătrână „...ca două oglinzi ochii mei erau, fericirea-n ei se oglindea, noaptea m-a pedepsit și ochii fără de lumină au rămas, oglinda lor în negură s-a sfărîmat...” Sar tîndări de sticlă, țîșnește sîngele fetei de la atelier ; un ciob mare i-a tăiat ca un cuțit carnea, a pătruns printre coaste și i-a crăpat în două inima ! Dintr-o lovitură am tăiat aripa unui pui golaș, capul și labele, i-am scos ficatul, am jumulit o găină, am tăiat-o, era plină de oușoare, fierte cu ulei și sare îi plac lu' doamna, inima unei găini e mai mare decît a unui pui ? Și nu-i nici o supărare că nu-mi cere iertare, eu știu că poți avea pretenții mai mari, de pildă o fată care să nu fie servitoare, dar dacă nu se uită la mine cînd trece ? Dacă se supără și mă scuipă ? ghetele și chipiul... vine ! Are manta nouă ! Și rochia mea e scurtă ! Pancho, privește-i partea de sus, decolteul pătrat și minciunile scurte, nu te uita la tivul prea scurt de sub care se vede furoul ! de ce trece strada ? Nu m-a văzut ? Ba da, m-a văzut ! Pancho ! A intrat în cofetărie ! E prieten cu comisarul ? Băiatul nostru o să rămînă orb ! Și eu înhaț leșia și o vîrs toată pe mine, mă opăresc toată, de necăjită ce sînt că n-am avut grijă de copilașul meu fără tată și orb, într-o zi o să cadă din leagăn, că nu știe să stea pe piciorușele alea strîmbe, cade și își sparge capul, îi crapă în două căpșorul și-mi moare, asta o să fie pedeapsa ! Tatăl o să se căiască prea tîrziu, rămîne singur și se întoarce acasă, unde se află o luminare aprinsă și se roagă fecioarei ; i-a murit femeia, i-a murit copilul, s-or fi albit rusele, să le scot

din albie ? Nu, mai trebuie puțin, merg să-mi văd copilașul ? Apoi mă întorc în fugă și scot rufele din leșie ! Azi n-o să avem timp să ne jucăm deloc, gîndăcelule, dar miine după-masă mama o să-ți pună fularul cel nou și o să te ducă pînă în piață ca să vezi trecînd mașinile, îți place să te uiți la ele, într-o zi o să te duc să vezi canarii din colivia lui Mabel, în altă zi, după ce iau banii, îți iau ghetuțe, la șapte și jumătate închide la încălțăminte ? tatăl tău nu m-a salutat pentru că era grăbit, se ducea la magazinul de încălțăminte să-ți facă o surpriză ? De atîta umblat fără ghetuțe mi-e frică să nu rămîi crăcănat pe viață, deși toți gîndăceii ca tine sînt crăcănați pînă ce împlinesc doi ani, Panchito ! Cît de departe ești și cum nu te pot săruta ! Ești un *gauchito*, gîndăcelul meu ? Îți promit să-ți cumpăr ghetuțe cînd iau banii, și dacă ne vede tatăl tău cînd trece pe acolo și, de față cu oamenii, se uită cu dispreț la tine... I-o fi fost frică că-l înjunghii de a traversat la cofetărie ?... Cu satîrul am tăiat aripile unui pui golaș și gîtlejul și labele, i-am scos ficatul și inima să le pun în cratiță, toate bucățile, odată tăiate, trebuie puse în cratiță, nu și puiul fript, îl fugăresc prin coteț, îl prind, îi întind gîtlejul și dintr-o lovitură îi tai capul, totuși mai bate puțin din aripi și după ce-i tai capul, îi mai clipește și ochiul, îi smulg toate penele și cu toată puterea înfig cuțitul, îi desfac pieptul, îi scot mațele, le arunc și-l spăl sub robinet cu apă rece...

Iunie 1939

...smochina coaptă, pielița verde fără gust, sub ea miezul roșu cu picături de zeamă, am

mîncat tot ce mi-am dorit, consolă cu păpușile, părul natural, ochii mobili, dacă vreau le răsucesc brațele, picioarele, capul pînă le va dura căci noaptea păpușile nu pot striga, cele trei stegulețe, crucea de lemn și Cristul de bronz, suportul de fotografii, comoda, dulapul, fața pernei parfumată, capul meu negru pe perna albă, cearșaful e brodat cu floricele ce nu există, o cusătură le leagă de la un capăt la altul, cuvertura de lînă tunsă de pe vreo oiță blîndă, lasă să se apropie berbecul ; păpușa în mărime naturală, bine învelită, o trezesc cînd vreau, în întuneric gura și părul negre, păpușile de pe consolă, fixe, le răsucesc și le întorc capul, brațele, picioarele, nu pot striga că vine tata și mă vede ; le răsucesc un braț, le răsucesc celălalt braț, nu mai suportă durerea, dar dacă strigă sînt descoperite, carnea neagră de creol murdărește cearșafurile brodate ? Ți-am înnegrit gura și urechile, trupul întreg, de la douăsprezece pînă la trei-patru dimineata, ți-am murdărit conștiința ? N-ai remușcări ? Și ciorapii ăștia deja transpirai, unde-i maiorul ? Bag cîrpa în cremă și cînd se face ziuă îmi ung pielea ghetelor și centura, ea ar trebui să mi le lustruiască, goală, doarme păpușa cu ochii mișcători, trezește-te, mă duc deja, trebuie să închizi fereastra după ce ies, e frig, luna și stele, curtea, o să-mi strălucească ghetele, gurița ta cu gust de caramele asortate, de lămîie, de miere, de eucalipt, mîine o să-mi dai mai multe caramele, în noaptea asta o să înghețe broaștele în baltă, a înghețat apa în conducte și o să plesnească, luna face să-mi strălucească ghetele ! Broaștele, baltă, vița, servitoarea doarme, straturile, tran-

dafirii, furnicile, roua, bruma, smochinul, pământul, iarba, gardul, luna asta face să-mi strălucească epoletii, nasturii metalici, o pisică, tremur de frig, e o pisică... nu e nimic... cine calcă frunzele uscate?... De frig tremur, mie nu mi-e frică de nimic... trece o pisică... nu te apropia!... Am crezut că e o pisică, în mână îți strălucește ceva, unghile ascuțite de pisică? Cuțitul de bucătărie.

Cosquín, 28 iunie 1939

Dragă,

O să te surprindă că ți-am¹ răspuns așa de repede. Azi am primit scrisoarea ta cu vestea îngrozitoare pe care numi vine s-o cred, săracul băiat. Am fost prieteni foarte buni, deși într-o vreme nu era decât un negru zdrențaros. Dar nu-mi dai nici un amănunt, te rog insistent ca în următoarea scrisoare să-mi povestești totul. Ce zarvă o fi în oraș.

E o chestie nemaipomenită că a apărut cineva interesat de casă, nul lăsa să-ți scape, vinde-o și așa vei fi curînd împreună cu mine. Încă n-am început să mă interesez de prețul caselor de pe aici, sînt lefter, ce să-i faci, dar sigur se putea cumpăra convenabil și o să fim împreună. Pensiunea asta îngrozitoare mă obosește.

Dar vezi cum e viața, sărmanul băiat se bucura de o sănătate de fier și acum e mort. Te asigur că sînt mult mai bine, azi am dormit vreo patru ore după-amiază și m-am

¹ Vezi nota de la pag. 115.

trezit cu cearșafurile complet uscate, în loc să fi dormit rău din cauza vești, căci cu cît sînt mai nervos cu atît transpir mai mult, dar azi nu. Se vede că mă vindec.

Graso, te sărut și te îmbrățișez.

Juan Carlos

Lasă storurile, se ridică în picioare și deschide fereastra să împrăspăteze aerul greu din cameră. Se privește în geam, zîmbind fără motiv. Se uită la ceas, e cinci după amiază, cerul e negru, în întuneric nu se văd munții. Se gîndește la prietenul mort care, poate, îl privește dintr-un loc necunoscut. Se gîndește la posibilitatea ca prietenul mort să observe că știrea asasinatului în loc să-l întristeze l-a înveselit.

FASCICULUL AL XII-LEA

*Nimic vieții nu îi datorez
și nici iubirii nu îi datorez
nimica
în singurătate ureau să mor,
nespovedit și fără Dumnezeu
pe durerea-mi numai răstignit,
de parcă doar invidia m-ar
fi-ndrăgit.*

(din tangoul „Nu-l datorez nimic
vieții” de Flores).

POLIȚIA PROVINCIEI BUENOS AIRES

Comisariatul sau secția : Coronel Vallejos

Destinația : Tribunalul pentru prima instan-
ță din Ministerul Justiției al provinciei Bue-
nos Aires și Arhiva locală

Data : 17 iunie 1939

ACTUL ORIGINAL (EXTRASE)

În ziua de 18 iunie 1939, subsemnatul co-
misar Caledonio Gorostiaga, în prezența
subcomisarului Benito Jaime García, care
contrasemnează potrivit prevederilor legale,
se consemnează fapta violentă prin care și-a
pierdut viața subofițerul de poliție Fran-
cisco Catalino Páez, fost salariat al comi-
sariatului.

Crima a fost săvârșită în zorii zilei de
17 ale lunii iunie, cum depune mărturie ca-
poralul de gardă Domingo Lonati care,
aflându-se în bucătăria situată în spatele
clădirii, a auzit strigăte. Sus-pomenitele stri-
găte proveneau de la o casă vecină, lucru
care nu s-a putut preciza în acel moment,
deoarece bucătăria avea ferestrele închise
din cauza temperaturii scăzute dominantă în

districtul Coronel Vallejos în ultimele zile, dar cînd a ieșit în curte, strigătele încetaseră și nu se auzea decît un geamăt care a încetat și el. Caporalul s-a urcat pe gard folosindu-se de o scară ce se afla sprijinită de perete și a pornit spre curtea gospodăriei învecinate a domnului Antonio Sáenz. În menționata curte se găsește un smochin mare care îi împiedica total vederea, dar i s-a părut că vede siluete mișcîndu-se lîngă ușa bucătăriei din menționata gospodărie. Caporalul Lonati s-a gîndit că ar putea fi vorba de o încăierare de animale, pisici sau cîini, și cu toată temperatura scăzută, a rămas postat de pază pe gard. După puțin timp a văzut lumini aprinzîndu-se în bucătărie. A văzut mișcîndu-se diferite persoane și atunci caporalul, strigînd din toate puterile, și a oferit ajutorul, dar nu i-a răspuns nimeni, deoarece ușa spălătoriei era închisă. Caporalul s-a gîndit că era mai bine să se întoarcă în camera de gardă pentru cazul că ar fi sunat telefonul și, într-adevăr, înainte de-a ajunge în cameră acesta suna deja. Era domnul Sáenz, care cerea ajutorul poliției, deoarece subofiterul Páez zăcea fără viață în curtea sa, cum a constatat apoi medicul în drept, dr. Juan José Malbrán.

În continuare, subsemnatul, comisarul Caledonio Gorostiaga, locuind la etajul clădirii comisariatului, a fost convocat de caporalul Lonati și împreună s-au îndreptat spre domiciliul d-lui Sáenz. Acesta ne aștepta îmbrăcat în pijama și un halat de cameră, la fel ca soția sa, doamna Augustina Barraza de Sáenz și fiica sa, domnișoara Maria Mabel Sáenz. Săriseră îngroziți din somn

la strigătele subofițerului Páez, rănit în grădina de către servitoarea casei, Antonia Josefa Ramírez, pe care de acum o vom numi „inculpata“.

...A constatat că trupul era deja fără viață, l-a declarat mort, conform legii. Infirmierul, cu ajutorul caporalului, au transportat brancarda din ambulanță pînă în numita grădină. Înainte de-a deplasa cadavrul, cel care subsemnează a trebuit să-și impună autoritatea pentru că medicul legist insista să ridice cadavrul fără să permită întîi celui ce subsemnează, să ia toate măsurile cerute de situație, ca : a arăta pe scurt poziția cadavrului în locul căderii și deasemenea de-a observa în ce stare se aflau plantele din jur, care în acest caz erau trandafiri. Infirmierul Launero, într-o atitudine aproape insultătoare la adresa autorității a lăsat să cadă brancarda pe strat, strivind florile, dar, după cum observase subsemnatul, trandafirii ce mărgineau aleea din partea stîngă erau intacti, înainte de intervenția infirmierului, în timp ce trandafirii din dreapta au fost striviți de căderea mortului. Din asta se deduce că n-a fost vorba de o luptă, subofițerul a fost atacat din față, dar prin surprindere, pentru că altfel nu se explică cum n-a apucat să scoată revolverul din toc, deși mîna dreaptă strîngea tocul revolverului, pe care din anumite motive, n-a ajuns să-l scoată.

...La acestea subcomisarul, care contra-semnează prezentul proces verbal, dorește să adauge că asta dovedește că prima lovitură a fost cea din abdomen, în timp ce aceea din inimă i-a fost aplicată cînd deja era la pămînt.

...O lovitură de cuțit de bucatărie cu lama ascuțită, de douăzeci și opt de centimetri lungime care i-a pătruns printre coaste drept în inimă, lovitură pe care o femeie n-ar putea s-o dea dacă victima era în poziție verticală, dar putea în poziție orizontală, permițînd femeii să înfigă cuțitul de sus în jos într-un corp deja, atunci, fără apărare.

...Și acolo era întinsă pe pat fără cunoștință. Alături de ea se afla domnișoara Sáenz. Inculpata era îmbrăcată numai cu lenjeria intimă, furoul avea resturi de pete de sînge, spălate cu apă, dar, după cum a explicat domnișoara Sáenz, cînd au auzit strigătele au găsit-o pe inculpată lîngă cel ucis, în picioare, răsucind arma și bolborosind. Imediat a leșinat și a fost condusă la patul ei de domnișoara Sáenz cu ajutorul părinților ei. Au așezat-o pe inculpată în pat și au spălat petele de sînge cu un burete. Cum era rece au învelit-o cu pături și au procedat imediat la chemarea medicului și a poliției, după care...

Conform declarației domnișoarei Sáenz, inculpata s-a plîns cu cîteva zile înainte că victima (care nu-i mai vorbise după ce a rămas însărcinată) a oprit-o pe drum ordonîndu-i să lase ușa dinspre curte deschisă ca să intre noaptea să o viziteze, la care inculpata a reacționat disprețuitor căci, datorită dezinteresului victimei pentru fiul său, îi purta o mare ranchiună. Întîmplarea din această noaptea nu a putut însă să o detalieze pentru că inculpata fusese găsită în grădină într-o stare de puternică zdruncinare nervoasă și nu-i mărturisise nimic.

Imediat după aceea, conform procedurii, doctorul Malbrán a examinat-o pe inculpată constatînd că nu sînt urme de violență sexuală, dar a recomandat să nu fie trezită ci lăsată să-și revină în mod firesc. S-a hotărît să rămîna în cameră caporalul Lonati, în timp ce domnișoara Sáenz s-o vegheze stînd așezată pe pat.

A fost necesar, de asemenea, să inspectăm dispunerea camerelor, după care a reieșit că accesul în curtea mare se face printr-o singură ușă mărginită de două ferestre: la dreapta fereastra camerei domnișoarei Sáenz, iar la stînga fereastra spălătoriei, ambele avînd orientarea spre grădina ce se ținea pînă la gardul învecinat cu Comisariatul. După cum afirmă d-l Sáenz sus-numita poartă de acces în curte era de obicei închisă cu zăvorul, dar că uneori rămînea deschisă, mai ales de cînd fusese inaugurată clădirea nouă a Comisariatului care acorda un sentiment de siguranță celor ce locuiau în casă.

Aproape de ora opt și treizeci ieri dimineață, adică în ziua de 16, inculpata s-a trezit, fiind îngrijită de d-ra Sáenz. La nouă și patruzeci și cinci, doctorul Malbrán a considerat că inculpata putea face față interogatoriului. În urma acestuia au rezultat declarațiile de mai jos:

Antonia Josefa Ramírez, în vîrstă de douăzeci și patru de ani, a mărturisit că l-a omorît pe subofiterul de poliție Francisco Catalino Páez cu un cuțit de bucătărie. Mărturisirea a fost întreruptă de cîteva ori de crize de plîns și de fiecare dată d-șoara Sáenz a trebuit s-o țină pe inculpată oprind-o să se dea cu capul de pereți. D-șoara

Sáenz, căreia, inculpata îi povestise deja întâmplările de cum se trezise, a ajutat-o să completeze lacunele pe care memoria ei le prezenta la fiecare moment. Faptele s-au precipitat în zorii zilei de 16 când inculpata a văzut o pe victimă intrînd în camera ei, îmbrăcat cu uniforma de subofițer. Acesta a amenințat-o cu revolverul și i-a cerut să-i cedeze chiar acolo, cu toate că stăpînii erau aproape. Inculpata plină de ură pentru că fusese părăsită cu un copil după ce fusese sedusă pe baza unor promisiuni vane, a rezistat pretextînd că-i e teamă că se vor trezi stăpînii, și după cum a adăugat oportun d-șoara Sáenz, d-na Sáenz avea obiceiul să se scoale în toiul nopții și să meargă la bucătărie, din cauza acidității la stomac. Detaliu : sus-numita bucătărie comunică cu cămăruța servitoarei fără o ușă propriu-zisă, ci numai cu o perdea din material negru, căci numita cameră a fost construită inițial pentru cămară. Cu acest argument inculpata a convins victima să iasă în curte unde ea urma să facă ceea ce el îi ceruse. El nu voia să accepte, dar inculpata îl amenință că va țipa. Atunci victima, cu toate că era băut — amănunt descoperit la autopsie — a fost de acord și împreună s-au îndreptat spre curte. Dar înainte au trebuit să treacă prin bucătărie de unde inculpata, pe furiș, a luat cuțitul și l-a ascuns. Victima dorea să o ducă pînă în spatele casei, cu gîndul să-și mai bată joc odată de ea. Când inculpata a crezut că a sosit momentul potrivit, îi arătase deja în curte cuțitul ca să-l alunge, dar Páez, beat, n-a dat importanță amenințării, dimpotrivă...

...S-a trecut la cercetarea actului de naștere al copilului Francisco Ramírez, născut în ziua de 28 ianuarie 1938 în spitalul districtual Coronel Vallejos, în acesta fiind menționat că are tată necunoscut. În continuare, a fost convocată mătușa inculpatei, domnișoara Augusta Ramírez, de 41 de ani, de profesie spălătoreasă. Aceasta, sub jurământ, a declarat de mai multe ori că a primit bani de la Páez pentru îngrijirea copilului și a adăugat că de mai multe ori, adică de fiecare dată când îl vedea pe cel ucis, adică atunci când îi ducea copilul ca să-l vadă, o făcea cu condiția, impusă de victimă, de a nu spune nimic despre aceasta mamei, adică inculpatei. După spusele menționatei spălătorese, era foarte drăguț cu băiețelul căci acesta îi semăna mult adăugînd că se vedeau în locuri îndepărtate de oraș deoarece victima se temea să fie văzut cu copilul. Numita victimă o amenința pe spălătoreasă că nu-i mai dă bani dacă spune inculpatei că el vede copilul. Cu o ocazie, victima s-a prezentat cu o minge de cauciuc, cadou pentru copil, cu condiția ca spălătoreasa să spună că o cumpărase ea cu banii dați de el, dar spălătoreasa a preferat să spună inculpatei că o găsisese pe drum într-un șanț, deoarece inculpata n-ar fi văzut cu ochi buni această cheltuială.

...În casa vecinilor spălătoresei și a fost condus, împreună cu mingea de cauciuc, în clădirea Comisariatului pentru a fi văzut de funcționarul care contrasemnează și de subsemnatul. S-a declarat asemănarea cu victima ca fiind zdrobitoare. În ce privește mingea, printr-o anchetă operativă, s-a constatat că fusese achiziționată la barul-

magazin „Criolla“ de către victimă la o dată nedeterminată, între lunile decembrie și ianuarie trecute, poate cu ocazia zilei Regilor Magi¹ după cum a declarat sub jurământ proprietarul magazinului, Dl. Camilo Pons.

S-a procedat apoi la strângerea unor date de la câțiva vecini asupra moralității inculpatei, la foștii ei stăpâni, învățătoarea, doamna...

În schimb o curioasă observație a caporalului Lonati aruncă niște îndoieli asupra nepremeditării sîngeroasei fapte: își amintește că l-a văzut pe subofițerul Páez sărind gardul în direcția proprietății d-lui Sáenz într-o altă noapte, cu puține zile înainte, și la fel își amintește de unele glume ale subofițerului despre niște presupuse incursiuni secrete în orele de gardă, glume care nu erau niciodată prea deslușite și nimeni nu le prindea sensul. De aici se deduce că victima ar fi putut s-o viziteze pe inculpată și în alte dăți, ceea ce ar dăruia mărturisirea inculpatei, deși se poate deduce că victima a mai sărit gardul, dar a găsit ușa de la intrarea în casă închisă, înainte ca, spre propria-i pedeapsă, s-o găsească deschisă, în zorii zilei de ieri.

N-a fost posibil nici să se găsească în încăperile comisariatului sticla din care a băut victima băutura alcoolică, căruia...

Cu aceste date considerăm completă informația culeasă referitor la cazul care ne preocupă. Inculpata se află actualmente sub

¹ Zi în care se fac copiilor daruri, corespunzătoare zilei de Sf. Nicolae în calendarul ortodox (n. tr.).

îngrijire medicală în celula nr. 8 a acestui comisariat, cu regim de izolare, în afara intrărilor și ieșirilor medicului legist.

Facem prezenta declarație sub jurământ, conform procedurii legale.

<i>Caledonio Gorostiaga</i>	<i>Benito Jaime García</i>
comisar	subcomisar

*

POLIȚIA PROVINCIEI BUENOS AIRES

Comisariatul sau secția Coronel Vallejos
Destinația documentului Arhiva locală.

Data: 19 iunie 1939

Au fost reținuți minorii Celestino Páez, de 17 ani, și Romualdo Antonio Páez, de paisprezece, ambii frați ai defunctului subofițer de la acest comisariat, Francisco Catalino Páez, pentru că au aruncat cu pietre în acuzata de omor Antonia Josefa Ramírez, în timp ce aceasta urca în trenul cu destinația orașul Mercedes, unde o așteaptă procesul, întovărășită de agentul Arsenio Linares. Acuzata a fost atinsă de o piatră și rănită la baza craniului, totuși nu în mod grav, și a fost imediat îngrijită de serviciul de prim ajutor al trenului, care a plecat cu întârziere datorită faptului menționat minorii s-au ascuns în spatele unui dintre vagoane. Imediat ce au fost prinși, trenul a plecat. Ambii minori rămân la dispoziția judecătorului de pace din districtul Coronel Vallejos.

Benito Jaime García
subcomisar de serviciu

— E voie ? *Mi se întoarce stomacul pe dos.*

— Da, intrați vă rog. Vă așteptam, ce pusă la punct a venit pipernicita.

— Ce plante frumoase aveți... dar casa îți face greață.

— E singurul lucru după care-mi pare rău, dacă plec din Vallejos... ce tot te uiți atîta la mozaicul crăpat de pe jos ? e îmbrăcată impecabil, palton din lînă scumpă, pălărie de fetru.

— Ce frig e, nu ? Nu are sobă, jigodia asta.

— Da, mă scuzați că e așa rece casa, veniți pe aici să trecem în salon. O să găsești murdărie doar dacă ești vrăjitoare... uite ce curățenie.

— Nu mă deranjează, să stau în bucătărie, dacă e mai cald... Nu are sobă, are bărbia căzută, trebuie să aibă vreo patruzeci și cinci, și pungi sub ochi.

— Bine, dacă nu vă deranjează, să mergem, e totul curat din fericire. Credeai că mă prinzi cu casa murdară, ești o pitică ! O pitică ! Chiar dacă ți-ai pus pălăria să te lungească.

— Înghite multe lemne soba asta ? Trebuie să o frece toată ziua, mizeria asta de femeie.

— Destule, dar cum îmi petrec aici toată ziua, nu contează. Da, sînt o femeie simplă, ce-ți pasă ?

— Ați primit o scrisoare de la fiica dumneavoastră ? grasa.

— Da, e foarte bine, mulțumesc. A pus laba pe un bărbat nu ca tine.

— Unde s-a dus să locuiască, la Char-lone ? Patru case prăpădite în cîmp.

— Da, băiatul face comerț în Charlone. E așa micuț Charlone, nu? *Dar căsătorită, căsătorită, nu nemăritată, ca știm noi cine...*

— Faceți bine că plecați din Vallejos, ce să faceți aici singură? *Și pe drojdie.*

— Da, fata mi-a plecat, ce o să fac aici singură, *cînd ai o dragoste, de ce să pierzi timpul singură...*

— De cîți ani ați rămas văduvă? Ce-o fi văzut la ea frate-meu? Oarecare, rău îmbrăcată.

— Se fac doisprezece ani. Fetița avea opt ani cînd a murit el. Eu am suferit mult în viață, domnișoară Celina. *Mi-a venit timpul s-o duc bine, ce crezi...*

— Ce vîrstă aveți cînd a murit soțul? *Mărturisește.*

— *Să-i spun?* Fetița avea opt ani... *nu, nu, nu, n-o să-ți fac plăcerea.*

— Uite, doamnă, cum v-am comunicat, am ceva foarte important de vorbit cu dumneavoastră. *Are o tunsoare á la garçon care-ți face greață și cerceii ăștia ca niște belciuge pe care-i poartă toate neisprăvițele.*

— Da, spuneți cu toată încrederea. *Ține-mă doamne, că asta-i în stare de orice.*

— Uite, înainte de toate, vreau să-mi promiteți că n-o să spuneți nimănui. *Neisprăvită mizerabilă, o să crăpi dacă nu-i povestești vecinei.*

— Jur pe ce am mai sfînt. Oare Domnul n-o să mă pedepsească dacă jur?

— Pe cine? *Dacă juri pe fratele meu, te scuip.*

— Pe Juan Carlos n-am curaj. Pe fericirea fiicei mele.

— Bine. Uite, am primit o scrisoare de la fratele meu care-mi povestește ce v-ați gândit să faceți.

— Ce spune? *Cu ce-o să vină asta? o să mă amenințe că-i povestește fiică-mi?*

— De ce vreți să repet? *Ți-am zis-o.*

— Și dacă acolo spune ceva ce nu-i chiar adevărul, nu vreau să zic că ar fi mincinos, dar mi-e teamă să nu fie vreo neînțelegere. *Să fii sigură.*

— Zice că știți că noi, mama și eu, *nu tu, haimanao*, nu mai putem să trimitem atîția bani la Córdoba pentru noul tratament și că pensiunea unde stă nu e bună, că una mai bună e scumpă ca ochii din cap, bine, că dumneavoastră i-ați scris propunîndu-i că ați dori să vindeți casa și să vă mutați la Cosquín, să vă cumpărați o căsuță acolo și să-l luați și pe el în pensiune. *Cum te poate suporta fratele meu, zdreanță veșnic pe tocuri înalte și bondoacă.*

— Da, totul e adevărat, și, dacă pot, am să iau și pe cineva în pensiune ca să acopăr cheltuielile.

— Mama e foarte supărată pe toate astea... *să trateze cu haimanalele.*

— De ce? Nu-i spre binele fratelui asta? *Toate moțatele astea au inimă de piatră.*

— Ba da, dar suferă că nu poate să-l ajute cum ar dori.

— *Mai bine i-ai trimite niște bani, în loc de atîtea paltoane și pălării.* Dar cel puțin să nu fie așa de mîndră, nu-i bine.

— Mama mea nu-i mîndră, nu se cade să vorbești așa. Ceea ce se întîmplă e că mama a fost crescută în așa fel încît să nu-i lipsească nimic și acum o doare, e firesc, nu? *Inghite-o și pe asta! Inghite-o!*

— *Cum ai curajul să mă jignești, cățea...*
Da, așa sînt mamele.

— Bun, atunci mama și eu dorim să vă cerem ceva.

— Spuneți-mi. O să mă distrugă de tot ?
O să-mi pierd iubitul ?

— O să vindeți mobila la licitație ?

— *Am scăpat ?* Nu, pentru că nu iau aproape nimic pe ea și apoi dacă trebuie să cumpăr mobilă nouă în Cosquín va fi foarte scump. Și, culmea, nu știu dacă au acolo magazin de mobilă, închipuiți-vă ce-ar fi dacă ar trebui să merg să o cumpăr din orașul Córdoba ?

— Mama și eu ne-am imaginat că o să le trimiteți pe cele de aici.

— Da, o să le trimit. Am deja o ofertă pentru casă, știți ? *Nimic, nimic n-o să mă oprească.*

— Bun, mama și eu, vă cerem un lucru : n-o să aveți nici o piedică din partea noastră, dar vă cerem să nu spuneți nimănui că mergeți la Cosquín ; *nerușinata, să se îmbăteze cu un băiat mai tânăr.*

— Nici o grijă, nici eu nu mă gîndeam să spun cuiva, și cu atît mai puțin setei mele. Știți ce limbă rea au cei de pe aici. Uitați-vă ce se spune despre Mabel... *na, înghite-o, că e prietena ta.*

— *Ce vrei să insinuezi tu și gușa ta ?*
Nu cred așa ceva. O fată de familie bună ca Mabel nu se încurcă cu oricine.

— *Sînt toate niște baimanale și ea mai rea decît toate.* Se poate să fie scorneli. Dar se pare că se contrazice în declarații.

— O fi fost foarte nervoasă... În sfîrșit, să ne întoarcem la ale noastre, deși n-o să vorbiți de Cosquín, lumea o să-și dea se-

ma dacă nu procedați cu multă grijă. De exemplu mobilele, nu le trimiteți aici.

— Dar cum se fac ?

— Dacă le trimiteți prin compania de transport de aici, imediat o să afle toată lumea. Trimiteți-le de aici la fiica dumneavoastră la Charlone și de acolo la Cosquín. Și luați și pentru celelalte aceleași precauții.

— *Pe Juan Carlos nu mi-l iei. Ce fei de precauții ?*

— Toate. În așa fel încît nimeni să nu știe că sînteți acolo cu fratele meu. Trebuie să înțelegeți că pentru familia noastră e o rușine. *Ți-am zis-o !*

— *Nu, rușine e să furi.* Dacă Dumnezeu i-a trimis boala asta înseamnă că a fost voința lui, nu cîștigă nimic cu rușinea.

— Dar îmi promiteți c-o să faceți așa cu mobilele și cu actul de vînzare a casei ? Să dați, adică, pentru toate formalitățile adresa fiicei dumneavoastră din Charlone. Îmi promiteți ?

— Promit. *Și tu care o să te urci în mașina celor care sînt în trecere pe aici, pitico, cu ce drept îmi vorbești pe tonul ăsta ?*

FASCICULUL AL XIII-LEA

*Suflete-al meu,
De poți vorbi cu Dumnezeu
Întreabă-l de vreodată eu
Voi înceta să te iubesc*

(din boleroul „Perfidie“
de Lecuona).

Era o după-amiază de toamnă. Pe această stradă din Buenos Aires copacii creșteau înclinați. De ce oare? De-o parte și de alta a străzii, înaltele blocuri opreau razele soarelui și crengile se întindeau înclinate, parcă rugându-se, spre mijlocul străzii... căutând lumina. Îndreptându-se spre casa unei prietene pentru a lua ceaiul, Mabel își ridică privirea spre coroanele lor bătrâne, spre trunchiurile puternice înclinându-se, umilindu-se.

O vagă presimțire parcă îi cuprindea gâtul cu o mânășă de mătase și Mabel, strângând la piept un buchet de trandafiri și respirând parfumul lor dulce, se gândi deodată, de ce oare? Că toamna a sosit în oraș spre a nu-l părăsi niciodată. Fațada blocului i se părea luxoasă, dar absența unui covor la intrare o liniști: clădirea unde urma să locuiască ea în curînd era dotată cu acest accesoriu, decisiv cînd e vorba să definești categoria unei case. Totuși cabina ascensorului avea oglindă, da, și își examina machiajul prin vâlul subțire, din celofan, al pălăriei negre de fetru, împodobită cu ciorchini de vișine. La sfîrșit își netezi bla-

na din cozi de vulpe așezate în jurul gâtului.

Etajul III, apartamentul B ; cu pieptănatura înaltă și cu umbra din priviri, prietena ei Nené i se păru, când deschise ușa, îmbătrînită.

— Mabel, ce plăcere să te văd ! și se sărutară de cîte două ori pe fiecare obraz.

— Nené, vai ce îngeraș, umblă deja comoara asta ! și cînd sărută copilul îl descoperi puțin mai încolo, într-un țarc, pe băiețelul mai mic al prietenei sale, și micuțul, ce scump e !

— Nu... Mabel... nu-s deloc drăguți, nu ți se pare că sînt urîței ? spuse sincer mama.

— Nu, sînt frumoși așa grăsuți și cîrni, cît are cel mai mic ?

— Gîndăcelul are opt luni ; cel mai mare un an și jumătate împlinit... Dar, din fericire, sînt băieți, nu ? Nu interesează dacă nu sînt drăguți... Nené se simți săracă, nu avea de arătat altceva decît doi copii nu prea înzestrați de natură.

— Ei, dar sînt unul după altul... N-ai pierdut vremea, eh ?

— Ah, știi că-mi era teamă că o să treacă zilele astea, fără să vii să mă vezi, cum merg pregătirile ?

— Să vezi, sînt înnebunită, cu toate că nu fac nici nuntă și nici masă mare !... Ai o casă foarte drăguță, vocea lui Mabel suna crispată de ipocrizie.

— Ți se pare ?

— Cum să nu-mi placă ? Cum mă întorc din luna de miere, trebuie să vii să-mi vezi cuibușorul, sigur, apartamentul meu e foarte, foarte mic.

— O să fie o bijuterie, replică Nené admirînd trandafirii parfumați în timp ce-i așeza în vază, nu-i așa că ai uitat să-mi aduci fotografia logodnicului?

Amîndouă se gîndiră la ovalul perfect al feței lui Juan Carlos și cîteva clipe ezită să se privească în ochi.

— Nu, de ce, e scund și nu prea bine făcut...

— Mor de curiozitate să-l cunosc, ei lasă, pentru ceva tot te căsătorești tu cu el... Arată-mi fotografia bondocului... și încă înainte de-a termina fraza, Nené se căia că o pronunțase.

— Sînt comode scaunele astea; nu dragule, nu te mai atinge de ciorapii mei.

— Luisito! Uite că-ți dau una, na-na. Stai liniștit acolo, că imediat îți dau o prăjitură, și Nené se îndreptă spre bucătărie să pună apa pentru ceai.

— Tu ești Luisito? Dar pe frățiorul tău cum îl cheamă? Mabel zîmbi copilului și căută în fizionomia lui o asemănare hotărîtoare cu soțul lui Nené.

— Mabel, vino să-ți arăt casa.

Aflîndu-se amîndouă în bucătărie, nu putură evita năvala amintirilor. Atîtea după-amieze petrecute în cealaltă bucătărie a lui Nené, în timp ce afară sufla vîntul prăfos al pampei....

— Știi ceva, Nené? Mi-ar place un *mate*¹ ca pe vremuri... cît timp o fi trecut de cînd n-am mai băut un *maté* împreună?

— Ani lungi, Mabel. Cam de cînd am ieșit Regina Primăverii... Iar acum sîntem în aprilie '41...

¹ Ceai argentinian.

Tăcută amîndouă.

— Nene, se zice că ceea ce-a trecut a fost mai bun. Oare așa să fie?

Tăcură din nou. Amîndouă aveau răspuns la această întrebare. Același: da, trecutul fusese mai bun, deoarece atunci mai credeau în dragoste. Tăcerea fu urmată de altă tăcere. Lumina slabă a asfințitului pătrundea prin ferestruică și colora pereții cu umbre violete. Mabel, deși nu era ea gazda, dar nemaisuportînd asaltul melancoliei, aprinse becul ce atîrna de tavan, fără să ceară voie. Și întrebă:

— Ești fericită?

Nené simți că o adversară mai șireată, o atacase prin surprindere. Nu știa ce să răspundă, era să zică „nu mă pot plînge” sau „totdeauna rămîne ceva neîmplinit” sau „da, am copii”, dar preferă să ridice din umeri surîzînd enigmatic.

— Se vede că ești fericită, ai o familie pe care nu oricine...

— Da, nu pot să mă plîng. Ceea ce aș dori ar fi un apartament mai mare ca să pot lua o servitoare și să am unde să o culec, că dacă doarme în living mai mult încurcă. Dar știi cîtă bătaie de cap îmi dau copiii ăștia? Acum vine iarna și încep cu răcelile... Nené preferă să nu pomenească de alte nemulțumiri: că nu fusese la nici un fel de club de noapte, că nu se urcase niciodată într-un avion, că mîngîierile soțului nu erau... mîngîieri...

— Dar sînt așa de voinici... Ieși mult?

— Nu, unde să mă duc cu ăștia doi care plîng tot timpul? Sau fac pipi sau caca. Fă copii și o să vezi cum e.

— Nu te plînge, dacă nu i-ai avea i-ai dori, adăugă Mabel fără convingere deoarece nici ea nu-și dorea viața asta ternă de mamă și soție, dar era, oare, preferabil să rămîna nemăritată într-un oraș ca Vallejos, continuînd să fie ținta tuturor birfelor ?

— Și tu, povestește-mi de tine... Vrei să ai mulți copii ?

— Ne-am înțeles cu Gustavo să nu facem copii pînă ce nu-și ia diploma. Mai are de dat cîteva examene, că nu și le mai dă și el odată...

— Ce studiază ?

— Științele economice.

Nené se gîndi cu cît era mai important un licențiat în științe economice decît un agent care se ocupă cu vînzările la licitație.

— Povestește-mi ceva de Vallejos, Mabel.

— N-am nici o veste proaspătă, e mai mult de o lună de cînd sînt la Buenos Aires cu pregătirile astea.

— Juan Carlos e tot la Córdoba ? Nené simțea că i se îmbujorează fața.

— Da, se pare că-i mai bine. Mabel privea flacăra albastră de la soba cu gaze.

— Și Celina ?

— Mai mult sau mai puțin bine. Ce să vorbim de asta, poți să-ți închipui. A luat-o pe un drum greșit, știi că dacă te încurci cu cei ce stau o zi-două prin oraș ajungi rău. Nu ascultî nici o piesă după-masa ?

— Nu, e vreuna frumoasă ?

— Divină ! N-o ascultî pe cea de la cinci ?

— Niciodată. Nené își aminti că prietena ei descoperea întotdeauna prima care era cel mai bun film, cea mai bună actriță, cel mai bun june prim, cel mai bun teatru radiofonic, de ce se lăsa acum depășită?

— Am pierdut multe episoade, dar când pot o ascult.

— Ce păcat, o să pierzi și azi unul. Nené ar fi vrut să vorbească mai multe cu Mabel, să-și povestească amintirile, o avea oare curaj să deschidă subiectul Juan Carlos?

— Nu ai radio?

— Ba da, dar e trecut de cinci.

— Nu, e cinci fără zece.

— Atunci am putea-o asculta, dacă vrei. Nené își aminti că e gazdă și trebuie să facă pe plac musafirei.

— Da, minunat! Nu te superi? Tot așa de bine însă am putea și să stăm de vorbă.

— Da, dar mai bine spune-mi, cum se cheamă piesa?

— *Căpitanul rănit*, mai sînt patru episoade și se termină, iar pentru luna următoare e anunțată *Făgăduiala uitată*. Vrei să-ți povestesc ce s-a întîmplat pînă acum?

— Da, dar după aceea să nu uiți să-mi povestești de Raba. Ce face?

— Foarte bine. Uite, îți povestesc cum începe, că altfel se face cinci și n-o să pricepi nimic. Sînt sigură că o să-ți placă și o să-l mai ascuți.

— Bine, grăbește-te.

— În timpul războiului din nouă sute paisprezece, un căpitan din armata franceză, un băiat tînar, dintr-o familie foarte bună, cade rănit pe undeva pe la frontiera cu Renania și cînd își recapătă cunoștința,

se trezește în tranșee alături de un soldat neamț mort ; auzind că regiunea a căzut în mâinile inamicului, își îmbracă uniforma mortului și se dă drept neamț. Cum toată regiunea era în mâinile nemților, ajung pînă într-un sat, intră la o fermă și cer de mîncare. Fermierul e cam încuiat dar nevastă-sa e o femeie foarte frumoasă și le dă de mîncare nemților numai să plece, cînd deodată îl vede pe căpitan și-l recunoaște. Aflăm acum că ea era dintr-un sat apropiat de castelul unde trăia familia băiatului și că atunci cînd el își începea cariera militară și venea să-și petreacă vacanța la acest castel, se întâlnea mereu cu el în pădure, ea fiind adevărata lui dragoste din tinerețe.

— Dar ce fel de fată era ? Serioasă sau o ușuratică ?

— Ei bine, ea se îndrăgostise de el cînd era abia o copilă, fugeau de la castel să facă baie în pîrîu, culegeau flori și, în mod sigur, i-a cedat.

— Atunci așa-i trebuie. Dacă i-a cedat.

— Nu, pentru că de fapt el o iubește cu adevărat, dar cum era o țărăncă s-a lăsat influențat de familia care dorea ca el să facă o căsătorie convențională cu o altă aristocrată. Dar, Nené, nu luăm ceaiul ?

— Ah, cu povestea ta am uitat de ceai, acum e gata, vrei *maté* ? Dar el o iubește pe aristocrată sau nu ?

— Păi... e o tînră foarte fină care de asemenea e foarte îndrăgostită de el, i-o fi plăcînd și lui. Dar lasă, să bem ceaiul...

— Cu adevărat însă nu poate să iubească decît pe una.

Mabel preferă să nu răspundă. Nené deschise radioul, Mabel o observă nu prin vălul pălăriei, ci prin cel al aparențelor, ajungând să citească în inima ei. Nu încăpea îndoială : dacă ea credea că e imposibil să iubești mai mult decât un bărbat, e limpede că pe bărbatul ei nu-l iubește, deoarece pe Juan Carlos îl iubise.

— Și el se întoarce la ea din convenție.

— Nu, căci el o iubește cu adevărat, în felul lui, Nené.

— Cum adică în felul lui ?

— Pentru el înainte de toate e patria, căci e un căpitan care fusese de multe ori decorat. Apoi urmează un episod în care un cumnat de-al ei, fratele brutei, un trădător, mă-nțelegi ?, un spion al nemților, vine la fermă și-l descoperă pe băiat ascuns în hambar ; acesta e obligat să-l omoare pe spion și să-l îngroape noaptea în grădină, câinele nelătrînd pentru că fata îl învățase să-l iubească pe cel ascuns.

„L.R. 7 — programul 7, radio Buenos Aires, postul dumneavoastră preferat... prezintă... Teatrul radiofonic al după-amiezii...”

— Între timp servesc ceaiul... Le-o fi foame și copiilor.

— Da, dar nu asculți ? Dă-mi voie să-l dau mai tare.

O melodie executată la vioară își risipește primele note. Apoi, imediat, intensitatea muzicii scade și face loc unei voci modulate de povestitor :

„În acea dimineață rece de iarnă, Pierre a zărit, din podul hambarului, focul încrucișat al armelor. Cele două armate se înfruntau la puțini kilometri de fermă. Măcar

de-aş putea veni în ajutorul alor mei, s-a gândit el. În hambar se auziră zgomote neaşteptate. Pierre rămase nemişcat în culcuşul său de fîn :

— Pierre, eu sînt, nu te teme.

— Marie... aş devreme... ?

— Pierre, nu-ţi fie frică.

— Singura mea teamă e că visez şi trezindu-mă n-o să te mai văd aici... în chena-rul uşii, cu zorii trandafirii în spate..."

— Mabel, să nu-mi spui că este ceva pe lume mai frumos decît să fii îndrăgostit.

— Sst !

„— Pierre... ţi-e frig ? Cîmpul e plin de rouă, dar putem vorbi în linişte, că el s-a dus în sat..."

— De ce aş devreme ? Nu se duce în-totdeauna la amiază ?

— I-e teamă că n-o să poată merge mai tîrziu, dacă bătălia continuă. De asta am şi venit acum să-ţi schimb bandajul.

— Marie, lasă-mă să te privesc... ai ochi ciudaţi, ai plîns cumva ?

— Ce tot spui, Pierre. N-am timp de plîns.

— Şi dacă ai avea ?

— Dacă aş vrea... aş plînge în linişte.

— Cum ai şi făcut azi.

— Pierre, lasă-mă să-ţi schimb bandajul, aş, să-ţi scot pînza asta cu tot felui de ierburi, o să vedem dacă leacul meu primitiv te-a lecuit.

Maria scoase bandajul care înconjura pieptul iubitului. La fel cum pe cîmpurile Franţei se ducea o bătălie, şi în inima ei se luptau două forţe opuse ; deşi nu avea în-credere în puterea vindecătoare a bietelor ierburi de cîmp, dorea foarte mult să des-

copere rana cicatrizată, ceea ce însemna că îngrijirile ei au dat roade ; pe de altă parte, dacă rana era vindecată... Pierre ar părăsi ascunzătoarea și ar pleca, poate pentru totdeauna.

— De câte ori o fi înfășurat bandajul ăsta, te doare cînd ți-l scot ?

— Nu, Marie, tu nu-mi poți face nici un rău, ești prea dulce pentru asta.

— Ce prostii spui ! Totuși n-am uitat gemetele tale din ziua în care ți-am spălat rana.

— Marie... în schimb tu nu te-ai plîns niciodată. Spune-mi, ce-ai simți dacă aș muri în luptă ?

— Pierre, nu vorbi așa, îmi tremură mîinile și pot să greșesc... Mi-a mai rămas doar să scot legăturile înmuiate în ierburi. Nu te mișca.

Și deodată în fața ochilor Mariei apărură, fără bandaj, hotărîrea destinului.

După o cortină muzicală ritmată și modernă, se aude o reclamă comercială pentru pasta de dinți cu efect igienic îndelungat.

— Îți place, Nené ?

— Da, piesa e frumoasă, dar ea nu joacă prea bine. Nené se temea să laude jocul interpretei, amintindu-și că lui Mabel nu-i plăceau actrițele argentinene.

— Dar e foarte bună, mie-mi place ! replică Mabel, aducîndu-și aminte că Nené nu știuse niciodată să aprecieze un film, o piesă sau o emisiune la radio.

— Ea i s-a dat prima dată în hambar, sau cînd era încă nemăritată ?

— Nené, înainte ! Nu vezi că e o dragoste veche ?

— E clar, ea nu-și mai poate face nici o iluzie în legătură cu el întrucît i se dăduse deja ; mă gîndeam că dacă nu i s-ar fi dat înainte, cînd erau tineri, iar în hambar nu se putea întîmpla nimic pentru că el era rănit, atunci s-ar fi întors la ea cu mai multă plăcere.

— Asta n-are nici o legătură, dacă o iubește, o iubește...

— Ești sigură ? Ce crezi că ar trebui să facă ea pentru ca el să se reîntoarcă după terminarea războiului ?

— Asta depinde de bărbat, dacă e sau nu un om de onoare... Taci, că începe !

„În fața ochilor sta scris, limpede ca lumina zilei, destinul ei. Maria văzu cu bucurie, cu surpriză, cu durere că... rana se cicatrizase. Alifia își făcuse efectul, iar organismul robust al lui Pierre făcuse restul. Dar dacă Marie ar fi vrut... cicatricea putea să se redeschidă, era suficient să-și apese puțin unghiile în pielea nouă și fragedă, încă transparentă, care unea marginile rănii profunde.

— Marie, spune-mi s-a vindecat ?... De ce nu spui nimic ?

— Pierre...

— Da, spune-mi pot pleca să-mi caut trupa ?

— Pierre... poți pleca, rana s-a închis.

— O să mă duc să lupt împreună cu ai mei, apoi o să mă întorc și dacă va fi nevoie mă voi bate corp la corp cu el... ca să te eliberez.

— Nu, asta nu, niciodată, el e o brută, o fiară josnică în stare să te atace pe la spate."

— Mabel, de ce s-o fi căsătorit cu bărbatul ăsta așa de rău ?

— Nu știu, am pierdut cam multe episoade, o fi făcut-o și ea pentru a nu rămîne nemăritată și singură.

— Era orfană ?

— Chiar dacă avea părinți, voia să-și facă un cămin al ei, nu ? Lasă-mă să ascult.

„— Cum poți fi așa de sigur că o să te întorci ?“

După o cortină muzicală modernă și ritmată, se auzi reclama comercială pentru un săpun de toaletă produs de aceeași firmă care făcea reclamă și pentru pasta de dinți deja elogiată.

— Te omor, Nené, nu m-ai lăsat să ascult, nu... am glumit, să-mi mănînc acum prăjitura asta ! Și să ajung cît un butoi.

— Și Raba ce mai face ?

— Foarte bine, n-a vrut să se întoarcă să lucreze la noi, nici nu se mai uită la mine, după tot ce-am făcut pentru ea.

— Și din ce trăiește ?

— Spală pentru alții acasă la ea, împreună cu mătușă-sa. Vecinului lor, un fermier, i-a murit soția și ele îi gătesc și-i îngrijesc copiii, se descurcă. Dar e o nerecunoscătoare, unor astfel de oameni cu cît le faci mai mult bine, cu atît e mai rău...

Povestitorul descrie în continuare situația trupelor franceze. Erau încercuite și din ce în ce mai slăbite. Dacă Pierre ajunge la ele n-ar fi făcut altceva decît să îngroașe numărul morților. Dar căpitanul puse la cale o stratagemă extrem de îndrăzneată ; să-și îmbrace uniforma dușmană și să semene confuzie pe frontul inamicului. În acest timp, Marie își înfruntă soțul.

— Tu ai fi în stare de asemenea sacrificiu, Mabel ?

— Nu știu, cred că i-aș fi redeschis rana, în felul acesta nu se mai întorcea în luptă.

— Numai că dacă el își dădea seama ar fi urât-o pentru totdeauna. Sînt cazuri în care ești între ciocan și nicovală, nu ?

— Uite, Nené, eu sînt fatalistă, cred că ce ți-e scris în frunte ți-e pus, poți să-ți spargi capul gîndindu-te și făcînd planuri, că pînă la urmă totul îți iese pe dos.

— Crezi asta ? Eu cred că oricine trebuie să joace totul pe-o carte, chiar dacă o face o singură dată în viață. Cît voi trăi o să mă căiesc că n-am știut să risc.

— Ce, Nené ? Să te căsătorești cu un om bolnav ?

— Ce tot spui ? De ce aduci vorba de asta cînd eu mă gîndeam la altceva ?

— Nu te supăra, Nené, cine se gîndea că Juan Carlos va ajunge în halul ăsta ?

— Acum are mai multă grijă de el ?

— Ești nebună ! Tot timpul și-l petrece umblînd după femei. Ceea ce nu-mi explic eu e cum de nu le e teamă că se molipsesc.

— Unele n-or fi știind... Și cum Juan Carlos e așa frumos...

— Toate sînt niște stricate.

— Ce vrei să spui ?

— Ar trebui să știi.

— Ce ? Nené se simți ca și cum o prăpastie s-ar fi deschis înaintea ei, amețea o făcu să se clatine.

— Nimic, se vede că tu...

— Vai, Mabel, ce vrei să spui ?

— Tu n-ai avut cu Juan Carlos... bun, știi tu ce.

— Ești grozavă, Mabel, mă faci să roșesc, sigur că n-am avut nimic. Că îl iubeam da, nu neg, așa ca logodnică, vreau să spun.

— Ei, nu te supăra, ești prea nervoasă.

— Parcă doreai să-mi spui ceva. Amețala puse stăpânire pe ea, dorea acum să știe ce se afla în fundul prăpastiei.

— Păi, se pare că femeile după ce au ceva odată cu Juan Carlos nu mai vor să-l părăsească.

— Pentru că-i un băiat foarte frumos, Mabel. Și foarte galant.

— Of, nu vrei să înțelegi.

„— Dacă trupele franceze înaintează, trebuie s-o luăm din loc, femeie. Și încă repede, cu baloturile astea de fîn și cu calupurile de brânză. Pe zi ce trece ești tot mai amorțită și tremuri de frică, proastă ca oaia !

— Încotro ne ducem ?

— La fratele meu, nu înțeleg de ce n-o fi trecut pe aici.

— Nu, nu la el.

— Nu mă contrazice, că-ți scap o palmă... și știi deja ce grea e.”

— Cum, asta se lasă lovită ? Ce proastă !

— Ei și tu, Mabel, o fi făcînd-o pentru copii, au copii ?

— Cred că da. Eu l-aș omorî pe cel care ar îndrăzni să mă lovească.

— Ce porci sînt bărbații, Mabel...

— Nu toți, draga mea.

— Bărbații care lovesc, vreau să zic.

Povestitorul își ia rămas bun de la ascultători pînă în ziua următoare, întrerupînd scena plină de violente amenințări dintre Marie și soțul ei. Urmează o cor-

tină muzicală și la sfîrșit o altă reclamă pentru pasta de dinți și săpunul deja elogiata.

— Dar ce, Mabel, ce ? Ce nu vreau să înțeleg cînd vorbești de Juan Carlos ? Nené continuă să se joace cu propria-i suferință.

— Că femeile nu vor să-l părăsească pentru... ceea ce se întîmplă în pat.

— Dar, Mabel, nu-s de acord. Femeile se îndrăgostesc de el pentru că-i un băiat foarte frumos. Nu pentru ceea ce se petrece în pat, cum spui tu, pentru că, sincer vorbind, odată ce se stinge lumina nu mai vezi dacă soțul e frumos sau nu, toți sînt la fel.

— Toți la fel ? Atunci tu, Nené, nu știi că nu există doi la fel. Nené se gîndi la doctorul Aschero și la soțul ei, nu-i putea compara, momentele întîlnirilor amoroase cu nesuferitul doctor fuseseră scurte și în condiții neprielnice.

— Ce știi tu, Mabel, o fată nemăritată...

— Vai, Nené, toate colegele mele de școală sînt măritate și cu ele, fetiço, sînt intimă și îmi povestesc tot.

— Dar tu ce știi despre Juan Carlos, nu știi nimic.

— Nené, tu nu știi ce faimă avea Juan Carlos ?

— Ce faimă ?

Mabel făcu un gest obscen cu mîna.

— Mabel ! Zău că mă faci să roșesc ! Nené își simți deodată toate temerile ei violente confirmate. Temeri pe care le simțise prima dată în noaptea nunții ; ar fi dat orice să uite imaginea aceea îngrozitoare.

— Și se pare că asta are multă importanță, Nené, pentru ca o femeie să fie fericită.

— Mie soțul mi-a spus că nu.

— Se pare că ți-a spus povești. Prostuo, te necăjesc, nu asta mi-au povestit despre Juan Carlos, ți-am spus-o numai ca să te necăjesc. Altceva mi-au povestit.

— Ce anume ?

— Iartă-mă, Nené, dar cînd mi-au povestit, am jurat ca niciodată, dar niciodată, să nu spun nimănui. Așa că nu-ți pot spune, iartă-mă.

— Mabel, asta-i foarte nepoliticos. Din moment ce ai început, termină.

Mabel privea în altă parte.

— Iartă-mă, dar cînd fac un jurămînt îl respect.

Mabel tăia cu furculița o prăjitură în două. Lui Nené i se părea că furculița e un trident, că din fruntea lui Mabel răsar două coarne de diavol și că, sub masă, coada îmbîrligată se încolăcea pe după unul din picioarele scaunului. Făcu un efort și sorbi o înghițitură de ceai ; viziunea diabolică se împrăstie și Nené plănui pe neașteptate o lovitură care să-i răzbune toate afronturile suferite în timpul vizitei la prietena sa ; privind-o drept în ochi, o întrebă pe neașteptate :

— Mabel, ești cu adevărat îndrăgostită de logodnicul tău ?

Mabel se bîlbîi, scurtele secunde de ezitare îi trădară jocul ; comedia fericirii se încheiase. Nené constată cu satisfacție că-și vorbeau de la egal la egal, ca între farsori.

— Nené... ce vorbuliță...

— Știu că-l iubești, dar uneori mai întreb așa, din prostie, cîte ceva.

— Sigur că-l iubesc, numai că nu era adevărat.

Mabel se gîndi că poate, cu timpul, va învăța să-l iubească, dar dacă mîngîierile logodnicului nu vor reuși s-o facă să le uite pe ale altor bărbați? Cum vor fi fiind mîngîierile lui? Trebuia să aștepte noaptea nuntii, altfel era riscant. Bărbații...

— Tu, Nené, îl iubești acum mai mult pe bărbatul tău decît cînd erai logodită?

Ceaiul, fără zahăr. Prăjiturile, cu cremă. Nené spuse că se delecta cu bolerourile cîntăreților din America Centrală care erau acum la modă. Mabel o aprobă. Nené adăugă apoi că o entuziasmau de-a dreptul, i se păreau scrise pentru toate femeile și, în același timp, pentru fiecare femeie în parte. Mabel completă că acest lucru se întîmpla pentru că bolerourile conțin multe lucruri adevărate.

La șapte seara, Mabel trebui să plece. Regretă că pleacă fără să-l vadă pe soțul prietenei sale — reținut la birou pentru afaceri — și, prin urmare, fără să vadă cît îl desfiguraseră multele kilograme puse pe el. Nené controlă fața de masă, așa de greu de spălat și călcat, și o găsi curată, fără nici o pată. Apoi controlă fotografiile, nici ele nu se pătaseră; începu să le pună husele.

Mabel ieși în stradă, se întunecase deja. După cum își propusese, o să folosească acest moment liber înainte de cină, spre a se uita la vitrinele marelui bazar din cartierul lui Nené și să compare prețurile. Totdeauna a fost chibzuită, n-a pierdut niciodată timpul, reflectă ea; și ce obținuse cu calculele și precizia ei? Poate ar fi fost mai bine să se lase purtată de un impuls, poate că oricare bărbat care trecea pe lîngă

ea pe stradă ar putea să-i ofere mai multă fericire decît dubiosul ei logodnic. Și dacă ar lua un tren spre Córdoba ? În munți se afla cel care a iubit-o odată făcînd-o să vibreze ca nimeni altul. Pe strada asta din Buenos Aires copacii creșteau înclinați atît ziua cît și noaptea. Ce umilire inutilă, era noapte, nu era soare, de ce trebuiau să se aplece ? Părăsiseră pomii aceștia orice demnitate, orice amor propriu ?

În ce o privește pe Nené, ea terminase de pus husele la fotolii și strînsese masa. Cînd împături fața de masă, descoperi că scrumul țigării lui Mabel, singura care fumase, găurise pînza.

— Ce neglijență și egoistă ! bolborosi ca pentru sine Nené, și ar fi vrut să se revolte, să urle, dar în fața copiilor nu putu decît să-și ducă mîinile la urechi spre a-și înăbuși vocea obsedantă a lui Mabel Sáenz : „... și asta se pare că are mare importanță, Nené, tu nu știi ce faimă avea Juan Carlos ?... prostuțo, te necăjesc. Altceva mi-au povestit... dar cînd mi-au povestit, am jurat... am jurat... am jurat că niciodată n-am să spun nimănui. Ceea ce ți-am zis a fost numai ca să te necăjesc, Nené. Altceva mi-au povestit.“

Copaci înclinați ziua și noaptea ; broderii superbe cărora le e suficientă o scînteie de la țigară ca să le distrugă ; țărânci care se îndrăgostesc pentru o zi în pădurile Franței și de cine nu trebuie. Destine...

FASCICULUL AL XIV-LEA

Mîinile tale ca doi porumbei
înfrigurați...

(din tangoul „Malena”
de H. Manzi).

Părinte, am multe păcate de mărturisit
de mai mult de doi ani n-am
avut curajul să vin. Fiindcă do-

resc să primesc binecuvîntarea pentru căsă-
torie, asta m-a îndemnat să vin

Da, ajută-mă părinte, căci numai cu ru-
șinea nu obțin nimic. Părinte ajută-mă să
mărturisesc tot ce-am greșit. Am

mințit, l-am mințit pe viitorul meu soț

Că am avut relații cu un singur
bărbat cu care trebuia să mă mărit, dar că
el s-a îmbolnăvit și nu-i adevărat părinte,
l-am mințit. Ce trebuie să fac părinte?

Dacă-i spun îl fac numai să su-
fere și nu-i nici un folos nici mie nici lui

Chiar dacă adevărul nu aduce
decît suferință, tot trebuie să-l spui?

O să fac, părinte, dar mai am o minciună
groaznică de mărturisit, o minciună așa de
mare...

părinte, păcatul de prea-
curvie l-am mărturisit, de păcatul ăsta m-a
iertat, m-a iertat un alt părinte

Am mințit în fața justiției, înain-
tea judecătorului de la tribunalul provin-
ciei Buenos Aires.

pot face, părinte

Nu! Asta n-o

Nu, adevărul

n-ar folosi decît la a mă face să sufăr și mai tare pe mine și pe ceilalți

Părinte, o să vă povestesc totul, da, dumneavoastră o să vă povestesc tot Da, părinte

De ce, părinte?

Pe cînd trăiam cu familia într-un oraș de provincie, noaptea venea în camera mea un bărbat care lucra la comisariat

Nu, părinte, nu eram îndrăgostită de el

Ajută-mă părinte, nu știu de ce-o făceam

Da, părinte, ca să-l uit pe celălalt

Da, părinte, pe celălalt îl iubeam, dar l-am părăsit de frică să nu mă molipsesc.

El ascundea faptul că scuipă sînge

I-am făcut un bine, părinte, nu vi se pare?

Lîngă el?

Nu știu, părinte. Da, îl iubeam, dar cînd am văzut că e bolnav nu l-am mai iubit. Trebuie să fiu sinceră, părinte, altfel de ce-am venit, nu?

Ei, bine, eu doream să am o casă, familie, să fiu fericită, sînt eu vinovată, părinte că nu l-am mai iubit?

Da, părinte, sînt slabă, cer iertare

Bărbatul despre care spuneam, venea noaptea în camera mea

Nu bolnavul, nu, celălalt, polițistul

Nu, bolnavul nu era polițist

Într-o noapte calduroasă cînd lăsasem fereastra deschisă l-am văzut că se uita la mine din grădină: intrase în curtea mea.

Nu, n-am avut putere să-l alung, și a început să vină cînd avea poftă, ce trebuie să fac ca să fiu iertată, părinte?

Nu, am mințit justiția din alt motiv. Păi, băiatul ăsta era tatăl unui copil din flori a servitoarei mele, care se întorsese din Buenos Aires după ce eu deja îi cedasem.

Nu, nu s-a

întors pentru că am chemat-o eu, mai bine
zis mama mea Nu, ea mai lucrase
pe la noi înainte, când a rămas gravidă.

Nu, nu puteam să spun nimic,
deoarece în vremea aceea eu încă nu-l cu-
noşteam, după aceea l-am cunoscut, când
a început să lucreze la poliţie.

Nu,
nu în timpul procesului, înainte l-am cu-
noscut, pentru că la proces era deja mort,
procesul era pentru asasinarea lui

O iau de la capăt. Când s-a întors
servitoarea

De la Buenos Aires,
de unde a chemat-o maică-mea, mi-am dat
seama că ne paşte primejdia să fim văzuţi
de ea.

Nu, nu mama mea, ea
avea camera departe, servitoarea! Pentru
că ea avea pică pe băiat. I-am spus că mi-e
frică, dar el a continuat să vină să mă
vadă. Servitoarea a auzit zgomote, dar nu
şi-a dat seama de unde vin, a auzit şi în
altă noapte aceleaşi zgomote şi a ieşit în
curte. A apucat să-l vadă când sărea gar-
dul întorcându-se la comisariat şi a auzit
zgomotul când am închis fereastra la mine

Da, pentru că era iarnă

Ea şi-a dat seama şi în noaptea următoare
a rămas în curte pe un frig teribil, aştep-
tând ca el să iasă din camera mea.

El pleca înainte de a se face ziuă. În noap-
tea aceea fatală, eu adormisem şi el m-a tre-
zit înainte de a sări afară ca eu să închid
fereastra. A fost iarna aceea grozavă din
'39 când a fost foarte frig. Eu mă culca-
sem din nou să-mi continui somnul, când
am auzit nişte urlete de durere înspăimân-
tătoare. Dintr-un salt am fost sus şi am des-
chis fereastra. Deja nu se mai auzea nimic,
servitoarea avusese curajul să-l aştepte şi

să-l răpună cu două lovituri de cuțit.

Da, i-am strigat pe mama și pe tata, desigur îmi era teamă că servitoarea va veni și mă va omorî. Dar l-am văzut pe tata apropiindu-se de locul unde se găsea ea, ingenuncheată lângă mortul care avea cuțitul înfipt în inimă. Stătea liniștită, tata s-a apropiat și i-a cerut să scoată cuțitul și să i-l dea. L-a ascultat și tatăl meu a apucat cu grijă cuțitul cu două degete de lamă, iar pe ea a condus-o ținând-o de braț în casă. Mama a întrebat-o ce făcuse, dar servitoarea stătea ca prostită, nu reacționa nici într-un fel. Mama mi-a cerut să-i aduc parfum și alcool ca să-i dea să miroase. Eu eram moartă de teamă că ai mei o să-și dea seama de ce se petrecuse. În baie am zărit flaconul cu pastile de dormit, „Luminal“. Am luat două pastile și le-am ascuns în pumn. I-am spus mamei că nu le găsesc pentru că mama într-adevăr are mania să păstreze tot felul de lucruri și chiar ce cauți nu găsești, și s-a dus ea să caute alcoolul și parfumul. Între timp eu am băgat pastilele în gura servitoarei și am forțat-o să le înghită. Dar s-a înecat, a sosit mama și i-a dat un pahar cu apă, fără să-și dea seama ce s-a petrecut, cu toate că mama nu-i deloc proastă. Într-o clipă servitoarea a adormit. Când poliția m-a întrebat ce s-a întâmplat nu știu de unde mi-a venit curajul... și i-am mințit. Le-am spus că băiatul dorise să abuzeze de servitoare și că ea se apăruse cu cuțitul. Vai, părinte, eu prevăzusem totul, îmi închipuisem că se va întâmpla așa, dar el nu mă ascultase.

Nu, servitoarea s-a trezit dimineața următoare devreme, eu mi-am petre-

cut toată noaptea lîngă ea, medicul, de mult ce l-am rugat, n-a dat voie să fie dusă la poliție, au lăsat un caporal de pază care se ducea des la bucătărie să mănînce. Pentru că, nu știu dacă dumneavoastră ați observat, polițiștii și medicii sînt obișnuiți cu nenorocirile și nu se tulbură. Și popii, iertați, preoții au puterea să se stăpînească. Cînd s-a trezit nenorocita, i-am zis că dacă spune adevărul o s-o condamne pe viață și n-o să-și mai vadă copilul. I-am explicat pînă ce a priceput să nu spună că băiatul a fost în camera mea, ci că sărise gardul ca s-o vadă pe ea, să abuzeze de ea, că nu merita să se răzbune pe mine, i-am spus ce trebuia să facă ca să se salveze pentru a putea îndeplini toate dorințele — un fel de a zice — copilului, explicîndu-i foarte clar ce trebuia să spună în declarație. A înțeles că trebuia să mintă ca să scape. Și totul a ieșit bine. Toți au crezut că a fost în legitimă apărare. Adevărul nu l-a știut decît ea, avocatul și eu și, bineînțeles, cel mort cel care a murit

Care bolnav ?

Nu, cel pe care l-am părăsit n-a murit, încă mai trăiește sărmanul băiat ; spun celălalt cel pe care l-a omorît servitoarea !

Nu, părinte, la ce-ar folosi ?

Dar pentru ce, din moment ce sărmana a făcut-o de ignorantă ce e ?

Dumneavoastră credeți că Domnul n-a iertat-o ?

Dumnezeu nu are cum s-o pedepsească ? trebuie neapărat s-o pedepsească justiția ?

Da, părinte, aveți dreptate, adevărul trebuie să iasă la iveală

Bine, părinte, promit, o să spun tot adevărul, cui trebuie să-l spun ?

Nu-mi amintesc nu-

mele judecătorului Cred că a murit de la prima lovitură, la cea de-a doua

E posibil să mai fi trăit cîteva clipe.

Dumnezeu iartă și dacă te căiești o secundă ?

Atunci o s-o facă părinte, în felul ăsta o să i se scurteze suferința în purgatoriu

Părinte, credeți că el a avut acest moment de căință ? Pentru că dacă nu, s-a dus în infern și acolo nimeni nu-l poate ajuta, chiar dacă ne rugăm noi, cei vii, pentru asta.

Ce ? Și ce pot face pentru el ?

Da, sînt foarte săraci

Trebuie să aibă vreo trei-patru ani

Da, din casele astea ies vagabonzi, hoți

Asta cînd o să aibă anii de școală ? Da, promit Pînă

cînd o să pot ? Da, părinte vă

promit cele două lucruri, voi merge să mărturisesc tot adevărul și îmi voi lua obligația de a mă ocupa de educația copilului

Da, părinte, mă căiesc De tot

Cîte zece Tatăl nostru, zece Ave Maria și cîte două mătănii în fiecare noapte

Da, părinte, îmi dau seama, știu că sînt slabă

Dar ce vină am avut eu dacă nu l-am mai iubit ?

Trebuia să mă căsătoresc cu un bărbat bolnav, chiar dacă nu-l iubeam ? Nu e păcat să te căsătorești cu un bărbat fără să-l iubești ? Nu înseamnă că-l înșeli ? Să-l înșeli nu-i păcat ?

Da, sînt convinsă

Mulțumesc, părinte, vă promit

În numele tatălui, al Fiului și al Sfîntului Duh, Amin !

În ziua de sîmbătă, 18 aprilie 1947, la ora 15, Juan Carlos Jacinto Eusebio Et-

chepare a încetat din viață. Lîngă el se aflau mama și sora lui, pe care, așa cum făcea în fiecare an, venise să le vadă în Săptămîna mare, începutul toamnei fiind perioada recomandată de medici pentru scurtele șederi în Coronel Vallejos. Nu părăsise locuința în timpul ultimelor patru zile, datorită unei mari epuizări fizice. La amiază, mîncase cu mai multă poftă ca de obicei, dar o durere ascuțită în piept îl trezi din somnul de după-masă, o strigă pe mamă-sa și în cîteva secunde încetă să respire, asfixiat de o hemoragie pulmonară. Ajuns după zece minute, Dr. Malbrán l-a declarat mort.

În pomenita zi de sîmbătă, 18 aprilie 1947, la ora 15, Nélida Enriqueta Fernández de Massa ștergea pe jos, cu o cîrpă săpunită, bucătăria apartamentului ei din capitala federală. Terminase de spălat farfuriile și tacîmurile pentru prînz și era satisfăcută că reușise să se impună, cu toată opunerea soțului. Acesta se plînsese a nu știu cîta oară că servitoarea are liber sîmbăta, și îi ceruse soției să amîne spălatul vaselor pînă după siestă. Nené i-a răspuns că grăsimea rece și întărită era mult mai greu de spălat, dar, el, prost dispus, continuă discuția invocînd motivul că intrarea ei în dormitor l-ar deștepta și nu și-ar mai găsi somnul de care avea atîta nevoie ca să-și calmeze nervii. Nené i-a răspuns, punînd capăt discuției, că spre a evita supărările, după ce-și va termina treaba, se va culca în patul unuia dintre copii.

În deja menționata zi de sîmbătă, 18 aprilie 1947, la ora 15, Maria Mabel Sáenz de

Catalano, profitînd de prezența mamei sale în capitala federală, pentru a sărbători împreună săptămîna mare, a lăsat-o singură cu treburile bucătăriei, în timp ce ea s-a dus cu fetița la plimbare în piață. După cum presimțea, magazinul cu articole pentru bărbați de la colț, unde lucra tînărul pe care ea atît de mult îl simpatiza, era închis.

În menționata zi de sîmbătă, 18 aprilie 1947, la ora 15 rămășițele pămîntești ale lui Francisco Catalino Paéz zăceau în groapa comună a cimitirului din Coronel Vallejos : rămăsese din el numai scheletul, acoperit de alte cadavre în diferite grade de descompunere, cel mai recent păstrînd încă urmele giulgiului în care-l înfășuraseră înainte de a-l arunca în groapă prin gura de acces. Aceasta era acoperită cu un capac de lemn pe care vizitatorii cimitirului, mai ales copiii, aveau obiceiul să-l scoată pentru a se uita înăuntru. Giulgiul se macera puțin cîte puțin în contact cu materia în putrefacție, și, după un timp se arătau vederii oasele descărnate. Groapa Comună se afla la marginea cimitirului, învecinată cu cele mai sărăcăcioase morminte ; pe o bucată de tablă scria „Osuar“ și tot felul de buruieni creșteau în jurul lui. Cimitirul, foarte îndepărtat de localitate, avea o formă dreptunghiulară și era înconjurat, de jur împrejur, de chiparoși. Smochinul cel mai apropiat se afla într-o gospodărie situată la mai puțin de un kilometru și, dată fiind perioada anului, era încărcat de fructe coapte.

În amintita zi de sîmbătă, 18 aprilie 1947, la ora 15, Antonia Josefa Ramirez se ho-

tări să taie puiul roșcat din ogradă, deoarece cel pe care-l prinsese, aștepta cu labele legate într-un colț al curții, era cam slab, iar clienta îi comandase unul mai gras. Îi ceru unei fete de șapte ani, desculță, să fugă după el și să-l prindă. Era fata mai mică a văduvului, vecinul mătușii sale, cu care trăia în concubinaj de aproape doi ani. Raba nu voia să-l ia de la treabă pe băiatul mai mare, de doisprezece ani, care săpa în grădină, iar ceilalți doi, de unsprezece și de nouă ani, erau plecați în oraș spre a îndeplini comisioanele pe care le aveau de făcut pentru un magazin și, respectiv, pentru un bufet. Băiatul ei, Francisco Ramirez, avea nouă ani și lucra ca vânzător de ziare. Așadar, Raba trebuia să se folosească de fata cea mică, întrucât graviditatea ei avansată o împiedica să alerge prin curte după păsări.

Sicriul care conținea rămășițele pămîntești ale lui Juan Carlos Jacinto Eusebio Etchepare a fost așezat într-una din nișele zidului, special ridicat în acest scop cu cîteva luni înainte, în cimitirul din Coronel Vallejos, nu departe de intrarea principală. Zidul număra patru rînduri de nișe, sicriul fiind depus în cel de-al treilea, cotate drept cel mai prețios din cauza faptului că se afla la înălțimea privirii vizitatorului. Puține nișe erau ocupate.

Placa de marmură albă era flancată de două vase de sticlă așezate pe cîte un suport de bronz, înșurubat în marmură. Inscripția cu numele, data nașterii și a morții defunc-

tului era scrisă în basorelief, alături, înghe-
sute într-un spațiu strîmt, luceau patru
plăci comemorative de bronz, avînd diferite
forme. Cea așezată în stînga sus avea forma
unei cărți deschise așezate pe ramuri de
muérdago, pe pagini fiind scris, cu litere în-
clinate textul ; „JUAN CARLOS ! PRIE-
TENIA a fost deviza vieții tale. Primește
acest omagiu de dragoste sinceră în cel din
urmă lăcaș al tău. Pentru marea ta cama-
raderie, colegii tăi de la Liceul nr. 1 nu te
vor uita niciodată, sperînd ca imensa nen-
rocire de a te fi pierdut să nu ne facă să
uităm fericirea de-a te fi cunoscut... Amin-
tirea ta e un rozar a cărui numărătoare în-
cepe și se termină la infinit.“

Placa așezată în dreapta sus, avea formă
dreptunghiulară. Alături de relieful unei torțe
era săpată, în rînduri drepte, paralele, in-
scripția : „JUAN CARLOS J. E. ETCHE-
PARE odihnească în pace, a murit la
18-4-1947. Această viață e vis, adevărata
deșteptare e moartea care îi face pe toți
egali. Superiorii, colegii și prietenii de la
Intendența municipală, în amintirea sa.“

Placa din partea stîngă jos era pătrată și
nu avea ca ornament decît o cruce : „JUAN
CARLOS ! Odată cu plecarea ta am pier-
dut nu numai pe fratele meu iubit ci și pe
cel mai bun prieten al, de acum, sărmanei
mele vieți. Amintirea ta de neuitat are în
inima mea un templu în care va arde tă-
mîia lacrimilor mele. Veșnic sufletul tău bun,
oriunde ar fi, va fi călăuza surioarei tale.
A FOST VOIA DOMNULUI, CELINA.“

Ultima placă așezată în dreapta jos, avea
gravat un înger plutind pe un nor încon-
jurat de raze, avînd ochii închiși și bra-

tele încrucișate pe piept. Inscripția spunea : „Liniște ! Copilașul meu doarme. Mama.“

*

Cînd mă întorceam acasă, după ce făcusem cumpărăturile și treceam pe lîngă bar, el se uita la mine... Domnul să te aibă în pază, Marîa, Domnul fie cu tine, binecuvîntată ești între toate femeile, binecuvîntat fie rodul pîntecului tău, Isus Hristos. Sfîntă Maria, maica lui Dumnezeu, roagă-te pentru noi păcătoșii, acum și în vecii vecilor, Amin... Să plouă și să nu se usuce iarba, să se însănătoșească bunica, să nu se întoarcă lăcustele care distrug totul, să nu mai fie invazie, la treisprezece ani sfîntă Marie, Maica Domnului, ce puteam eu ști despre bărbați ! Și de atunci în fiecare zi m-am rugat să moară, ție mă rog și-ți cer iertare, cu sufletul plin de căință că am dorit moartea sărmanului bărbat care a murit ieri, pe care atîția ani l-am urît ! La 14 septembrie 1937, acum nouă ani, mamă, s-a întîmplat ceva pe care nu ți l-am povestit niciodată, dar promite-mi că vei fi bună cu mine și după ce ți-l spun și că nu-l vei zice nimănui ! El mă privea de fiecare dată cînd treceam pe lîngă bar, și azi, înainte de orice, cer sănătate pentru familia mea, să fie ploaie să răsară sămănăturile, să fie recolta mai bună decît anul care a trecut, după ce făceam cumpărăturile. Să știi, mamă, cînd treceam pe lîngă bar și el nu mă vedea, mă uitam la el, pînă într-o zi cînd n-a mai apărut și au trecut nu știu cîte luni și o vecină l-a văzut coborînd din expres ars de soare ; unde a fost atîta timp ?... Într-o

seară, iarna, pe la cinci, pe o străduță întunecoasă, la câțiva pași de bar, m-o fi urmărit? „Ești de la ferma de dincolo de drum, nu-i așa? Ești o domnișoară deja“ și a început să-mi spună... că fusese într-o stațiune de odihnă... știi, mamă, sosise de o zi cu expresul și era foarte supărat spunând că avusese o mare dezamăgire... Înainte de a ajunge acasă, în câmp îmi povestise despre Balul Primăverii și zicea că e sigur că eu o să fiu aleasă Regina Primăverii când o să împlinesc cincisprezece ani, era foarte supărat în seara aceea, se certase cu Nené, ți-o amintești mamă? Era o ambalatoare la *Al Barato Argentino*, nu mai stă de mulți ani aici, „ce amărit sînt“, îmi zicea, și nu-mi amintesc altceva, îmi luase mințile? Am fost beată? adormită? Avea figură de om cumsecade, mamă; îți aduci aminte, aveam treisprezece ani, când am intrat în casă te-ai supărat că întîrziaseam, am curățat cît am putut de repede cartofii și usturoiul, l-am tăiat în bucățele, am tăiat ceapa, tu te uitai la mine, mamă, îți amintești că am intrat în casă tremurînd? Alergasem puțin că era tîrziu, asta a fost minciuna pe care am spus-o mamei mele, dar oare nu te necăjesc prea tare dacă-ți povestesc tot? Băiatul care a murit ieri a profitat de mine, înțelegi mamă? Mi-a făcut cel mai mare rău pe care-l poate face un băiat unei fete, mi-a furat cîntea pentru totdeauna, nu mă crezi? Mă rog cerului ca înainte de orice, să-mi fie sănătoasă familia și să pot rezista să nu-i spun nimic mamei, ce bine ar fi, a doua zi, la cinci după-masă, iar am trecut pe acolo? Ca să-l întreb atîtea... Dacă se supărase definitiv pe Nené... Dar nu m-a salutat, nu

m-a urmărit și niciodată nu mi-a mai vorbit, mamă, o singură dată mă însoțise, își făcuse pofta nenorocitul, să moară !... Maică Precistă i-am dorit moartea, dacă m-o fi auzit cineva... Vreau să mă curăț de păcat, el n-a fost de vină, eu m-am lăsat sedusă, să nu fie vina mea că a murit ! Mamă nu-ți voi povesti nimic, de ce ? Să te supăr și pe tine ? Dacă m-ajută Dumnezeu, o să tac. Oare ce i se întâmplase în ziua aceea băiatului ? „Ce necăjit sînt“ îmi spunea mergînd alături de mine, dar după ziua aceea nu mi-a mai vorbit niciodată...

Dumnezeule, ajută-mă în această clipă, mi-am pierdut copilașul și nu mai pot răbda durerea, o să mor și eu, te rog să-l iei la tine că n-a ajuns să se împărtășească și era plin de păcate, ascultă-mă, doamne sfinte, o să mă rog cîte zile voi avea și sfintei Maria, Maică a Domnului, Fecioara Maria Adorata, care înțelege durerea de-a pierde un băiat tînăr, dar fiul meu nu era un sfînt ca al tău, Maică a lui Isus, dar nu era rău, eu i-am spus întotdeauna să se ducă mai des la slujbă și să se spovedească, cel mai rău e că era așa... Copilăros încît nu voia altceva decît să umble după fete, ele sînt mai vinovate decît el, Sfîntă Fecioară, noi două sîntem femei și nu putem condamna un băiat pentru că se purta așa, nu-i adevărat ? Femeile stricate sînt de vină... Eu nu pot ști, dar Dumnezeu care e sus și vede tot știe adevărul despre banii aceia, Sfîntă Fecioară, tu care ești patroana acestei biserici, ajută-mă pentru că mă tem că fiul meu nu are odihnă și suferă din cauza banilor pe care i-a luat de la porcăria aia de Intendență

fără să se mai spovedească după asta, de nu s-o fi spovedit în Córdoba vreodată, eu nu l-am întrebat și el... pentru că este un copilăros... mi-a spus că nu, dar n-o fi vrut să se dea de gol. Sînt atîtea biserici frumoase în Córdoba, mi-a spus copilașul meu, o fi intrat în vreuna să se roage, să ceară iertare ? Dar m-a mințit că nu intrase niciodată în biserică numai ca să nu-mi dea mie satisfacție, dar mă tem că Dumnezeu nu-l iubește pentru că e hoț, adevărul e că vreo stricăță l-o fi îndemnat să facă asta, în sfîrșit, încetul cu încetul sora sa a restituit totul, dacă dai înapoi ce-ai furat mai e păcat ? Sfîntă Marie, spune-i Domnului și explică-i că sărmanul meu copilaș era orb de furie pentru că nu-i dăduseră concediu, a profitat de o neatenție și a luat banii, bani murdari, sigur că i-i cerea vreuna... Sfîntă Fecioară de pe Muntele Carmel, nu știu dacă tu ai fost mamă ca Maica Domnului, atunci ai ști cît sufăr cînd mă gîndesc că acum nu i-e bine, a suferit atît cu tusea pe lumea asta, Fecioară, să continue să sufere și pe lumea cealaltă ?

Dumnezeule Atotputernic, Făcător al Cerului și al Pămîntului, mă rog pentru odihna săvîrșitului meu soț, e atîta vreme de cînd m-a lăsat singură pe lumea asta, cu ce-am greșit de trebuie să suport singură atîtea nenorociri, Doamne, cît de deosebită ar fi fost viața mea dacă n-aș fi rămas singură ! Dar asta ți-a fost vrerea, poate că suferind o să-mi dau seama de ce am pierdut, dar un om bun nu poate fi înlocuit de nimeni. El va fi binecuvîntat, dar te rog amintește-ți și fă ca fiica mea să fie o soție și

o mamă bună, că e foarte cumsecade și așa o să rămână, e bună ca tatăl ei, și pe cei doi nepoți ai mei fă-i să fie sănătoși și cuminți, cum te rog în fiecare zi. Pentru mine nu cer nimic, dacă pensiunea se vinde să se vîndă, nu mă mai interesează, dacă se scoate la licitație să se scoată, pînă la urmă sînt sătulă de stat la munte, singurul lucru pe care ți-l cer e sănătatea, să pot munci și să nu fiu o povară pentru fiica mea, că nu vreau să aflu că am rămas pe drumuri... Dă-mi sănătate, iar dacă se scoate pensiunea la licitație să-mi rămână și mie ceva după ce plătesc ipoteca, să-i dau fetei și s-o răsplătesc cu ceva pentru puținul pe care i l-a lăsat tatăl ei... Mi-e rușine să cer altceva pentru sărmanul băiat, că am trăit în păcat cu el, și acum nu mai este. Și eu îl iert, Doamne, că era un cap sec, nu vreau să țin mînie, a murit, nu mai poate face rău la nimeni, eu nu mă plîng de nimic, o să rabd, dacă am făcut o prostie, o să rabd pentru că merit pedeapsa. Pentru că una e să arunc în vînt ce-i al meu, dar să arunc ceea ce e al copilului meu nu-mi pot ierta. Dacă știam că nu se pricepe la bani, de ce l-am ascultat și am ipotecat ceea ce era și al fetei? Eu nu cer nimic pentru mine, nimic decît sănătate, ca să nu fiu o povară pentru ginerele meu, să pot lucra, fie ce-o fi. Nu cer decît să fie bine pentru fata mea și pentru copii, și pentru ca acest sărman băiat să aibă odihnă, deoarece eu chiar că nu-i port deloc pică.

Tatăl nostru carele ești în ceruri, sfîntească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta, precum în Cer așa și pe Pămînt...

Dar nu pot face asta, Doamne, nu pot, pentru că n-a fost vinovat cu nimic, a fost vina altora, fratele meu era bun și acum sîntem singure, eu și cu mama, și cînd o boală vine din voința sorții e altceva, dar cînd vine pentru că altcineva o provoacă atunci nu mă pot supune, dacă aia nu l-ar fi momit... nu s-ar fi întîmplat asta. Isuse Hristoase, mă rog să se facă dreptate, ca femeia aia să primească ce merită, un băiat debil, răcit, și ea îl ținea ceasuri întregi în poartă, cu vrăjile ei îl făcea să stea pînă dimineața ! Mă rog ca femeii ăleia să i se dea ceea ce merită, pentru că altfel n-o să mai pot trăi din cauza urii și, de asemenea, sînt sigură că pentru ea a furat de la Intendență, ea i-o fi cerut ! Ca să fugă cu ea, de aceea s-o fi prefăcut să s-au certat, și niciodată să nu dea Dumnezeu să-mi iasă în cale deoarece nu răspund de ceea ce fac, nu vreau să știu unde se află, de trăiește sau a murit, dar să nu-mi iasă în cale că o fac praf...

FASCICULUL AL XV-LEA

*Miinile tale,
două porumbițe-nfrigate*

(din tangoul „Malena”
de H. Manzi).

Coronel Vallejos, 21 august 1947

Scumpă Nené,

Sper ca rîndurile mele să te găsească sănătoasă. Mai întîi te voi ruga să-mi ierți întîrzierea cu care-ți răspund la scrisori, dar poți să-ți dai seama și singură care ar putea fi motivele, dacă stai să te gîndești la vîrsta mea. Beteșuguri, deh, care nu mă lasă să fac tot ce aș vrea, din ce în ce mai rău.

Vezi, am fost un pic răcită și nu puteam să merg la poștă și nu vream să mă destăinuiesc nimănui, așa că abia acum cîteva zile am luat scrisorile tale de la căsuța poștală, trebuie să mă păzesc atît de Celina... nu cumva să bănuiască ceva. Și ce tare mă mîhnește faptul că te știu necăjită că el, cel nevinovat s-a dus dintre noi iar vinovata mai e încă vie, dar cred că trebuie să lăsăm soarta să ia asupra-și pedepsirea așa cum merită a femeii aceleia stricate, să nu ne mai gîndim la cine ar fi putut să fie, de ce s-o mai dăm de gol, răul tot a fost făcut.

Mai bine să ne scriem despre ale noastre și să ne apropiem tot mai mult una de cealaltă. Eu, draga mea, ce-aș mai putea

să-ți spun, viața mea e ca și sfârșită, mai mult îmi ajută prietenele ca tine, care sînt atît de bune și-și mai amintesc de mine și-și amintesc de Juan Carlos, fie-i țărîna ușoară.

În ultima ta scrisoare îmi pari puțin supărată, dar acum îți dai și tu seama că dacă nu ți-am scris a fost din cauză că nu mă simțeam prea bine. Atît de mult aș vrea să-ți meargă bine în familie. Ce se petrece cu voi doi? Poate că eu, cu experiența mea aș putea să-ți dau vreun sfat. Eu aș crede că poți să fii chiar fericită lîngă un bărbat pe care nu-l iubești. Ajunge să înțelegi și să ierți. Are vreun cusur prea mare? Mă gîndesc la cele de caracter. Și pe mine mă cuprinde seara tristețea ceasuri lungi care nu se mai sfîrșesc, între patru și opt, de pe cînd începe să se întunece și pînă la ora mesei pierd vremea cu tot felul de prostii, cîrlesc, mai cos cîte ceva mai ușor. Nici copiii nu-ți fac viața mai liniștită? Te-au decepționat cumva?

Iartă-mă că mă amestec atîta, dar am început să te îndrăgesc și aș vrea să știu mai multe despre tine și să pot să te ajut fie chiar și numai rugîndu-mă pentru tine.

Încă o dată te rog să mă scuzi că te-am făcut să aștepti atîta răspunsul. Te rog să-mi scrii cît mai repede.

cu multă dragoste,
Leonor Saldívar de Etchepare

P.S. Uitasem să-ți mulțumesc pentru că mi-ai adus aminte de dorința lui Juan Carlos de a fi incinerat. Trebuie să uităm orice egoisme și să-i facem pe voie, chiar dacă asta nu e pe măsura părerilor noastre, nu-i așa?

Înainte de a scrie adresa își privește mama, care tricotează într-un fotoliu la câțiva metri. Ritmul cusutului este destul de normal, nu se vede oboseala, lucru care o face să creadă că bătrîna o să mai stea așezată vreo cîteva minute. Se grăbește să scrie pe plic înainte de-a fi descoperită și apoi pleacă la poștă după ce-i spune mamei sale că se duce la farmacie.

•

Coronel Vallejos, 10 septembrie, 1947

Scumpă Nené,

Nu știi cît m-a bucurat scrisoarea ta plină de gînduri bune. Mă bucur să aflu că mi-ai iertat întîrzierea cu care ți-am scris și îți mulțumesc pentru încrederea cu care îmi destăinuiești necazurile tale ; căci și eu am nevoie de cineva de încredere, Nené, căci fiica mea îmi dă atîta bătaie de cap. Vezi, a venit doctorul Marengo, un medic tînăr de la Buenos Aires, care lucrează acolo într-un sanatoriu nou, un băiat foarte simpatic și cu un viitor strălucit, băiat cumsecade că toate fetele se țin după capul lui, și vezi, ieri a venit să-mi ceară mîna Celinei. Dar este un necunoscut și eu sînt așa îngrijorată că i-am cerut cîteva luni de așteptare, măcar lunile de doliu, ca să pot să mă hotărîsc să primesc sau nu. Celina e foarte ascultătoare și a primit condițiile mele. Crezi, oare, că am făcut bine ? Măcar de-ar fi un băiat bun ; Celina s-ar mărita atunci cu una dintre cele mai bune partide de pe aici.

Te rog să nu te necăjești pentru incinerarea lui Juan Carlos, cînd o s-o facem o să-ți spunem și ție. A fost dorința lui și trebuie s-o respectăm oricît de rău ne-ar părea. Știu că treci prin clipe grele, greu e să fii mamă de băieți ! Dar nu-mi spui nimic despre soțul tău, nu-l pomenеști nici măcar o dată, oare se petrece ceva neplăcut ? Știi că în mine poți avea încredere.

În scrisoarea dinainte am uitat să-ți spun că acum caut și aranjez toate scrisorile lui Juan Carlos găsite, așa că poți fi liniștită : am să ți le trimit foarte curînd.

Acuma, te-aș ruga ceva, spune-mi te rog adresa de la serviciul soțului tău, dacă ești atît de bună, căci pe aici, doamna Piaggio vrea să vină curînd în capitală ; vrea să cumpere ceva teren și eu i-am spus că soțul tău e mijloc tor de licitații. Ea ar fi mult mai liniștită dacă ar avea de-a face cu un cunoscut. Îți mulțumesc de pe acum.

Nu prea mai am ce să-ți povestesc așa că te las pînă la scrisoarea următoare. Îmi fac bine veștile de la tine, mai ales acum cînd mă gîndesc că fiică-mea o să plece la casa ei, oare o să găsesc în tine o altă fiică ? Spune-mi și ce crezi despre posibila căsătorie (nici nu vor să audă de logodnă), cu băiatul ăsta, deși nu vorbești cu Celina, știu că ești bună la suflet și o să te bucuri, nu-i așa ? Măritată cu un doctor ! E tot ce-și dorește orice fată.

Te îmbrățișez și te sărut,
Leonor Saldívar de Etchepare

Scrie îmbrăcată numai în cămașa de noapte, a pătruns-o frigul și dîrdie. Se gîndește la boala fratelui ei, care

începuse cu o răceală. Maică-sa doarme în patul de alături. Ascunde plicul într-unul din caietele cu exerciții ale elevilor ei. Se culcă și caută cu picioarele punga cu apă caldă. A doua zi, când se va întoarce de la școală, o să treacă pe la poștă să pună scrisoarea.

Coronel Vallejos, 26 septembrie, 1947

Domnule ;

Vă trimit aceste scrisori ca să aflați și dumneavoastră cine vă este soția. Mie mi-a făcut un rău atît de mare încît n-am s-o mai las să facă vreunul și dumneavoastră sau altcuiva fără să-și primească pedeapsa meritată.

Nu are importanță cine sînt deși ar fi destul de ușor să vă dați seama. Ea crede că o să-i meargă tot timpul, dar trebuie s-o pună cineva la punct.

Cu respect,

O prietenă adevărată.

Ușa este încuiată cu cheia, șuvoiul de la robinetul de apă rece acoperă toate zgomotele. Așezată pe marginea cadei se apucă să scrie adresa pe plicul mare : „Dl. Donato José Massa, Societatea B.A.S.I. str. Sarmiento no. 873, etajul 4, Buenos Aires“. Ia două scrisori care încep cu „Scumpă Doña Leonor“ și semnătura „Nené“. Din prima scrisoare subliniază următorul, paragraf ;

„Uneori,
cînd stau să ascult toate prostioarele nevi-

novate pe care mi le tot spun copiii îmi dau seama de lucruri la care nu m-am gândit niciodată. Cel mai mititel mă copleșește totdeauna cu întrebări, pe mine și pe frățiorul mai mare, ne întreabă care este animalul care ne place cel mai mult, și care este casa care ne place cel mai mult, și mitraliera sau pistolul sau pușca, sau ieri mi-a spus, mie (eram singuri căci pe la liceu bîntuie gripa iar el e răcit) dintr-o dată, „mami, care-i lucrul care ți-a plăcut cel mai mult pe lumea asta“ și mie mi-a trecut îndată prin minte un răspuns pe care bineînțeles că nu i l-am putut da : chipul lui Juan Carlos. Căci pentru mine, ceea ce mi s-a părut cel mai frumos lucru din lume a fost chipul lui Juan Carlos, fie-i țărîna ușoară. Și copiii mei, așa de urîței, pe cînd erau mai mititei erau drăguți, dar acum au ochi mici, nasul borcănat, seamănă tot mai mult cu tatăl lor și uneori mi se năzare că nici nu mai vreau să-i văd cînd mă gîndesc că-s așa de urîți. Cînd trece pe stradă vreo mamă cu copii frumoși m-apucă furia... Uneori e mai bine cînd merg înaintea mea, mi-e rușine că au ieșit atît de urîți.“

Din cea de-a doua scrisoare subliniază următoarele ;

„...și cum îi aud pașii pe coridor îmi vine să mor. Tot ce fac eu lui i se pare rău, dar e atît de grozav ? Nu știe ce se petrece cu el, poate că-și dă seama că nu-l iubesc și de aceea se poartă atît de urît cu mine... Însă, Doña Leonor, vă jur că fac tot ce pot ca să nu vadă cîtă silă îmi face, dar firește că dacă se poartă urît cu mine și cu copiii, atunci, recunosc că aș vrea să-l știu mort. Nu știu

cum face Dumnezeu atunci cînd hotărăște cine trebuie să moară și cine să trăiască. Cît trebuie să suferiți, dumneavoastră că v-a fost dat să vă moară copilul.

Oare e adevărat că dacă ceri ceva și mai spui și altora nu ți se mai împlinește dorința? Totuși, dumneavoastră am să vă spun totul căci este ca și cum mi-aș spune mie însămi. Să vedeți, copiii cînd văd vreun cal alb strigă „căluțul alb, norocul meu“ și-și spun încet două dorințe iar ieri, cînd mă întorceam de la piață am văzut și eu un cal alb și am cerut două lucruri. Oare Dumnezeu o să-mi mai îplinească vreun vis dacă vi le spun? Fie, întîi am cerut ca, dacă pe lumea cealaltă, după Judecata de Apoi, Dumnezeu mă iartă, căci pe Juan Carlos firește c-o să-l ierte, atunci o să mă întîlnesc cu el în cealaltă viață. Al doilea lucru pe care l-am cerut a fost ca și copilașii mei cînd or mai crește să se facă mai frumoși, ca să pot să-i iubesc și eu mai mult, nu spun frumoși ca Juan Carlos, dar nici așa urîți ca ta-su. Cînd m-am măritat nu era așa de urît, dar pe măsură ce trec anii se tot îngrășă, aproape că nu-l mai recunoști. Dar niciodată nu poți să știi cum vor fi copiii cînd vor crește mari, nu-i așa? Nu poți să fii sigur.

Măcar dacă ați fi mai aproape de mine ca să putem că ne ușurăm sufletul împreună. Tot ce mă mai mîngîie e gîndul că într-o bună zi am să mor, fiindcă de asta pot să fiu sigură, nu-i așa, într-o bună zi totul o să se termine, că o să mor.“

Împăturește din nou cele două scrisori și împreună cu cea pe care a scri-

s-o ea le pune în plicul mare pe care îl avea la îndemână. Ia alt plic de aceeași mărime și scrie adresa : Doamnei Nélida Fernández de Massa, Str. Olleros, no. 4328, etajul 2, apart. B, Buenos Aires. Ia șase scrisori care încep cu „Draga mea“, etc, și semnate Juan Carlos. Le pune în al doilea plic și termină. Iese din baie cu plicurile ascunse în sân, sub halat.

— De ce-ai întârziat atît ?

— Mi-am pensat sprîncenele. Ți-au mai rămas doar mînecele ?

— Da, aprinde focul draga mea. Mi-e frig.

— Dar a venit primăvara, mamă.

— Nu mă interesează calendarul. Mi-e frig.

— Mamă, am aflat ceva.. Ceva ce m-a bucurat foarte mult.

— Ce-ai aflat ?

— Am aflat că scîrba aia de Nené are necazuri cu bărbatul.

— De unde știi ?

— Se mărturisește păcatul, dar nu și numele păcătosului.

— Ei hai, nu fi așa, spune-mi.

— Nu, am jurat să nu spun nimic, mulțumește-te cu cît ți-am spus.

— Ce s-o fi ales de ea ? O fi știind că a murit Juan Carlos ?

— Da, mamă, trebuie să fi aflat.

— Ar fi putut scrie o scrisoare de condoleanțe. Mabel a scris. O fi avînd multă bătaie de cap cu copiii, cîți are, doi ?

— Da, mamă, doi băieți.

— Atunci n-o să rămîna niciodată sin-

gură. O să aibă întotdeauna un bărbat în casă... Eu n-o mai înțeleg pe mama ei, de ce-o mai fi rămas aici când are doi nepoți la Buenos Aires? Dacă tu te-ai fi măritat ar fi fost altfel...

— Mamă, iar începi? Am să-ți spun ceva, dar să nu te superi.

— Nu mă supăr, spune.

— Nené a scris, dar eu nu ți-am arătat scrisoarea ca să nu-ți mai aduc aminte de lucrurile dinainte.

— Și-a amintit deci sărăcuța?

— Da, mamă, și-a amintit.

— Ei... Dacă aş avea și eu nepoți n-aş mai fi așa cum sînt... Băiatul mi l-a luat Dumnezeu și doamne ferește să nu-mi rămînă singură și fata, când oi muri, știi care o să-mi fie necazul...

— Mamă...

— Ce, mamă, mamă, trebuie să fii mai isteată cu băieții, cunoști atîția și cu toții numai prieteni. Fii și tu un pic mai cochetă.

— Dacă nu le plac ce pot eu să fac?

— Și doctorul ăla, Marengo? Nu mi-ai spus că a dansat mult cu tine?

— Da, dar numai ca un prieten.

— Bine, dar eu am aflat că te-au văzut în mașina lui, de ce nu mi-ai spus și mie?

— De ce, ar fi fost o nerozie, era cu cîteva zile mai înainte de... Juan Carlos. Cred că ploua și cînd am ieșit de la biserică mi se pare că m-a însoțit.

— Aș vrea să-l cunosc, se spune că e foarte simpatic.

— Da, mamă, dar e logodit, și logodnica lui e la Buenos Aires...

— Bine, dar de ce vorbești așa?

— Mamă, mă scoți din sărite!

— Ești prea nervoasă, o fată așa de tânără și nervoasă.

— Nu mai sînt așa de tânără și isprăvește odată !

— Ei, hai, nu te supăra pe mine... Iar te-ai încuiat în cameră...

— Bună ziua, m-au trimis aici de la hanul „San Roque“. Aici a locuit domnul Juan Carlos Etchepare ?

— Da, ce doriți ?

— Dar pe dumneavoastră mi se pare că vă cunosc.

— Poate... Dumneavoastră cine sînteți ?

— Doamna Massa și cei doi copii ai mei.

— Dumneavoastră sînteți Nené... Vă mai aduceți aminte de mine ?

— Nu se poate !... Elsa di Carlo !...

— Da, eu sînt stăpîna Pensiunii. Rămîi cîteva zile la Cosquín ?

— Nu știm... cred că nu... Am lăsat bagajele la stația de microbuze.

— Am o cameră cu două paturi, dar luați loc. Cum ați găsit casa ?

— M-au trimis de la han, m-am dus acolo și am întrebat unde a locuit Juan Carlos în ultima vreme.

— Știți, dacă vreți vă mai pun încă un pat în camera asta și puteți să stați comod toți trei, soțul dumneavoastră nu a venit ?

— Nu, a rămas la Buenos Aires. Cred că o să ne continuăm drumul pînă la Falda, chiar azi, mai e vreun microbuz ?

— Da, dar trebuie să vă grăbiți. Pleacă peste o jumătate de oră.

— Da, ar fi mai bune să-l iau pe ăsta.

— Ce drăguți sînt copiii, bag de seamă că aveți tot ce vă trebuie, dar copiii nu merg

la școală ? Au plecat de mult în plimbarea asta ?

— Copii, duceți-vă în curte, am treabă cu doamna.

— Cred că știți că Juan Carlos a murit la Coronel Vallejos. S-a dus acolo la sfârșitul lui martie ca să-și petreacă vreo câteva zile cu familia și nu s-a mai întors...

— Da știu de o jumătate de an că a murit. Dumneavoastră sînteți de mult aici ?

— Da, de vreo cîțiva ani, am deschis pensiunea asta și el a venit aici. Familia îi trimitea foarte puțin și dacă îi ajungea pentru pensiune nu îi ajungea pentru tratament. De aia am deschis pensiunea asta, dar nu-mi închipuiam în ce mă vîr. Treburile într-o pensiune nu se mai termină niciodată... Ce ciudat, vacanță în octombrie, ați făcut bine fiindcă e lume puțină și nici nu e prea frig sau prea cald.

— Juan Carlos își amintea de mine ?

— Da, vă pomenea uneori.

— Și... vă iubea ?

— Nu mă întreba așa ceva, Nené.

— Poate că știți că l-am iubit din toată inima, nu ?

— Da, dar nimeni n-are dreptul să mă întrebe nimic, eu sînt o femeie care-și câștigă singură pîinea cea de toate zilele și nu cer nimănui nimic. Iar dumneata ești o femeie măritată care are tot ce-i trebuie, așa că vezi. Nu vreau să vorbesc despre Juan Carlos, fie-i țărîna ușoară.

— Nu mai sînt o femeie măritată. M-am despărțit de bărbatul meu de aia am venit aici.

— Nu știam... și, de ce ai venit aici ?

— În scrisorile lui, Juan Carlos îmi vorbea mereu despre Cosquín și vreau să cunosc pe cineva cu care să vorbesc și care să-mi povestească despre el.

— Era foarte slăbuț, Nené. Și era neschimbat, mergea mereu la bar și pînă la urmă mi-a dat multă bătaie de cap, deși nu se cade să spun asta... Juca mult, căci la urma urmelor era singurul lucru care îi plăcea, dar nu știi cît trebuie să robotesc aici la pensiune, trebuie să fiu atentă la toate, Nené, căci altfel bucatăreasa risipește, și eu fac curățenie și cumpărături și trebuie să fii, așa cum se spune, în mijlocul tuturor lucrurilor. Numai în felul ăsta o pensiune poate să-ți aducă un pic de cîștig, dacă stăpîna e atentă la toate. Mă găsești foarte îmbătrînită, nu-i așa ?

— Păi, au trecut mulți ani.

— Dar ce rău îmi pare de cele petrecute cu soțul tău... Ce s-a întîmplat ? Poți să-mi povestești ?

— Trece totul... S-a întîmplat acum două săptămîni, de curînd, de aia am venit aici. Dar el ne-a părăsit așa că eu n-am de ce să-mi fac griji.

— O fi vreo femeie la mijloc ?

— Dar și-a dat seama că între noi totul s-a sfîrșit. Acum îi pare rău și a venit să ne însoțească la gară, dar cred că e mai bine așa. Chiar dacă copiii pierd cîteva zile de la școală este mai bine că am venit aici căci altfel m-aș fi înduișat de el și așa m-aș fi înmuiat.

— Și copiii, nu vor suferi de pe urma lipsei tatălui ?

— Mai rău ar fi să ne vadă toată ziua precum cîinele și pisica.

— Știi dumneata mai bine ce faci.

— Singurul bărbat pe care l-am iubit vreodată a fost Juan Carlos.

— În ultimul an s-a chinuit mult, bietul băiat... Trebuia să mă scol noaptea să-i schimb cearșafurile learcă de sudoare, și să-i aduc schimburi curate, și mîncare tot timpul, i se făcea foame la orice oră și pe urmă lăsa jumătate în farfurie. Dar pe aici partea cea mai grea e treaba cu servitoarele, căci cordobezele astea sînt leneșe și ce-mi trebuia mie cel mai mult era o spălătoreasă, căci cu atîtea haine și cearșafuri schimbate niciodată nu aveam destule, Nené, și mi s-ar fi părut nu știu cum să-l las cu aceleași cearșafuri. A fost o vreme cînd îi schimbam cearșafurile în fiecare zi. Vrei să-ți arăt camera lui? El avea o cameră separată, cu divan, vrei s-o vezi?

— Fie...

— Și el te pomenea deseori, Nené.

— Și pe care alta o mai pomenea?

— Pe Mabel. Și pe ea o pomenea des.

— Da?

— Da, dar pe ea n-o iubea, zicea că e o egoistă. În vreme ce de dumneata vorbea numai de bine, că erai singura cu care se gîndise să se însoare, asta ți-o spun fără nici o gelozie din parte-mi, Nené, viața are atîtea întorsături, nu-i așa?

— Și ce mai spunea despre mine?

— Mai spunea că ești o fată bună, și că la un moment dat era să se însoare cu dumneata.

— Și, nu știți dacă îi era dor să mă vadă în ultima vreme, ca prietenă, bineînțeles...

— Păi, vezi... De fapt eu mă supăram cînd vorbea despre fete așa că multe lucruri

nu mi le mai spunea... Ai să vezi camera căci s-a cam făcut vremea să pleci la stația de microbuz, altfel îl pierzi.

— Nu știu dacă să plec sau să rămîn.

— Nu, mai bine să pleci, Nené, vezi ce drăguță e camera asta albă? Asta era patul lui, nu-i așa că e mai bine să nu mai scotocim lucrurile dinainte? Nu mi-o lua în nume de rău...

— Stătea mult în cameră?

— Când se simțea rău.. Don Teodoro, așteaptă un pic... Uite Nené, trece un taxi, vrei să-l iei?

— Da...

— Ce îmbătrînită trebuie să-ți fi părut, nu-i așa Nené?

— Nu, anii trec pentru toată lumea.

— O clipă numai, Don Teodoro!

— Copii, haideți că e târziu.

— Ai avut noroc, căci pe aici trec așa puține taxiuri.

— Doamnă... eu aș vrea să rămîn...

— Nu, Nené, mai bine nu, nu vreau să vorbesc despre lucrurile de pe vremuri, vreau să uit tot ce s-a petrecut.

— Voiam să-mi povestii mai multe...

— Nu, uite, sînt și așa destul de necăjită de ce să te mai necăjesc și pe dumneata?... O clipă, Don Teodoro, acum sosește și doamna... s-o duci repede la stația de microbuze...

.... În vreme ce despre dumneata nu vorbea decît de bine, căci ai fost singura cu care a avut de gînd să se însoare..." Tatăl Nostru, carele ești în ceruri, Tu ai să mă asculți, nu-i așa că Tu nu uiți? FALDA 40 KM fără țintă merg, încotro? Fără țintă."

Și ce mai spunea despre mine ?...“ „Păi, și că erai o fată bună și că la un moment dat s-a gândit să se însoare cu dumneata...“ Cu mine ? Da, cu mine, căci numai eu l-am iubit pe lumea asta, **CONDUCEȚI ÎNCET. CURBA LA 50 DE METRI**, și sufletul cine-l conduce, fiindcă fără să ne dăm seama se va auzi în depărtare o trîmbiță, și cînd au să apară îngerii cei buni pe cerul albastru, cu părul lor de aur și îmbrăcați cu toții în borangic „**CE-I MAI BUN LA CORDOBA ? APA MINERALĂ DE SERRANITA**“. Ce-i mai bun în ceruri ? Foarte curînd îngerii au să-mi arate, încotro mă las purtată ? Pămîntul a rămas jos, dintr-o dată soarele se eclipsează și cerul domnului e negru. În depărtare se aude o trîmbiță ? Vesteste oare că aceia care au iubit mult nu vor avea a se teme pentru ființa iubită ? Neguri fără de sfîrșit ale spațiului, și îngerii au și plecat de lîngă mine... „**GRAPPA MARZOTTO, PREFERATĂ ÎN ARGENTINA**“ și pe mine cine mă preferă ? Oare mă va prefera cineva în moarte dacă nu s-a putut în viață ? Lumea a murit, trupurile voinice ale rudelor mele au rămas jos, cel care ar vrea să se ciupească pentru a se deștepta dintr-un posibil vis ar încerca zadarnic cu degetele lui de vată sau de nori să-și atingă pielea, căci toată carnea s-a topit ! Și în numele acestei iubiri și spre binele lui îi propun Domnului un schimb „**CONDUCEȚI ÎNCET, CURBA LA 70 METRI**“ oare dacă eu mă voi mîntui înainte de-a se mîntui el, se va afla aproape sau departe ? Norii aceștia de tăciune lasă să se vadă printre ei un cimitir alb, cred că-l recunosc... pămîntul pampei... cu floricele de

pădure pe care odinioară le-am cules, oare prin ce poruncă străină mie voi fi ajuns aici ? Oare acesta nu-i un cimitir aproape de Coronel Vallejos ? Alături de un mormânt sărăcăcios, în picioare stă tata, se apropie de mine și-mi spune că în numele lui Juan Carlos și spre binele meu îmi spune adio, cu o sărutare pe frunte s-a și depărtat de mine și la brațul mamei se îndepărtează încetșor, e adevărat oare ce văd ? Pașii lor ridică praful, morții și-au recăpătat trupul ? Unde mă aflu ? Cine sînt ? Cine am fost ? Domnul mi-a mîntuit sufletul de orice vină și pedeapsă ? Am trăit printre spini, rănită fără ca să cunosc nici măcar o clipă de dragoste, dacă Juan Carlos se apropie de mine și-mi spune „iubito“ mă va culege încă sîngerîndă, precum o floare. Juan Carlos, dacă tu poți să vorbești cu Domnul, căci n-am putut să te uit, îți va răspunde ; viața, cu farfuriile murdare și scutecele și sărutările celuiilalt pe care a trebuit să le ocolesc, oare să fi vrut viața să șteargă, în felul acesta, iubirea ta ? Ha, ha... dar tu, cine știe încotro te îndrepti, cine știe pe care dintre fostele tale logodnice ai alege-o azi, mi-o preferi pe bătrîna asta ? Oare se cuvine să fie ea și nu alta mai frumoasă ca mine ? Liniște ! Lumea pălește fiindcă el apare iarăși cu pasul sigur... Pe chipul lui frumos se răsfrînge dorința de căutare... Nu de-a găsii, merge pe străzi pustii, pe cine va fi căutînd ? Eu mă ascund temătoare, încotro-și îndreaptă pașii ? Apar femei foarte grăbite, le privește și le lasă să treacă, unde ne aflăm ? De ce nu a venit să mă caute la magazin ? Uniforma îmi stă așa de rău, uite că la asta chiar trebuia să mă aștept... văduva în ne-

gru îi taie calea printre două tejghele... el o privește... îi mulțumește îndelung pentru sacrificiile ei... ea nu-l lasă să treacă... el, ușor dar hotărât, o dă de o parte... și în spatele tejghelei apare dintr-o dată Celina, și în spatele ei Mabel, foarte bine pusă la punct ! Celina era ascunsă de aia n-o găsea nici necuratul ! Dar pe unde trece ea pământul se cutremură, se deschide și le învăluie pe amândouă vîlvătaia neagră, au dispărut ! Nu mă încumet să privesc la asta... Mîinile îmi tremură, da, tremur toată... De ce ți-ai pus tocmai azi jacheta asta ? Tata rîdea de tine... „Fermierul“... ai văzut că nu trebuie să ne îngrijorăm atîta ? Ai văzut că pînă la urmă tot împreună sîntem ? Boala asta despre care credeai... O barieră, a fost numai drumul ocolit care astăzi ne-a unit... Sora ta care mă ura... Azi nu mai are nici o importanță, mama ta disprețuitoare a rămas departe... Și murdarul de Aschero, oare el mai are importanță ? Totul a rămas în urmă... În viața cealaltă... Soțul meu ? Nu era rău... niciodată nu l-am iubit, copiii ? Slavă Domnului... Împreună cu ceilalți îngeri sînt un dulce cor, mama ? S-a dus, s-a dus și tata odată cu ea ; au lăsat pentru noi căsuța asta... Dă-mi mîinile tale, vino, ia-le pe ale mele, în curînd o să se răcorească, se sfîrșește ziua... Am adus perdele noi de la Buenos Aires... Ai dreptate, e curent sub poartă, să fim prudenți și să mergem înăuntru, căci așa a început totul... Cu o răceală, nu mai ai nici măcar un mic guturai ? Uite, stăteam în cămăruța asta cînd încă nu mă măritasem... Puteam să ne petrecem aici restul zilelor, o viață plină de iubire ? Cum o vrea Domnul ! Juan Carlos sîntem în fața

Domnului, așa cum ne spunea și Catehismul, asta este Învierea și este urmarea Judecării de Apoi, nu ești mulțumit? Deci, asta este Reînvierea Trupului, dar, oare nu visez? Cum să fac să mă trezesc din visul acesta fără să sufăr? Dacă m-aș ciupi? Cum? Degetele mele nu mai sînt de vată moale, nu, ajunge cu atîta teamă, degetele mele ating carnea mea așa că dacă mă ciupesc am să mă trezesc, Domnul ne dă înapoi viața cu trup și suflet! Este voința Domnului, ți-e rușine? Și e foc în sobă, probabil mama gătea cînd a auzit trîmbițele îngerilor... Juan Carlos! Cîte surprize... În atîția ani cît am trăit departe unul de celălalt am învățat să gătesc! Da! Pot să-ți fac orice-ți place ție, Juan Carlos spui să vin lîngă tine și să mă culc? Ca să dorm cel mai odihnitor somn de zi? Ții minte că într-o scrisoare mi-ai spus să mă culc îmbrăcată în uniformă. Și ce e sărutarea asta? Ce înseamnă? E îngăduit să mă săruți? Juan Carlos, acum văd limpede, în sfîrșit îmi dau seama de ceva! ...Domnul te-a făcut așa frumos fiindcă a văzut sufletul tău bun și te-a răsplătit, și acum ingenunchiați și ținîndu-ne de mîna să privim către slava cerului, printre faldurile perdelelor noi, lîngă patul acesta, biet pat de fată singură, cuibușorul nostru? Și să-l întrebăm pe Domnul, Tatăl Nostru, dacă el ne hotărăște, pentru vecie, eu femeia ta și tu bărbatul meu...

— Mami, vreau să fac pipi!

— Mai e puțin și ajungem, așteaptă dragule.

-- Mamă, nu mai pot!

— Imediat ajungem la Falda, mergem la closetul stației cum ne dăm jos... Așteaptă un pic.

— Mami, mă plictisesc.

— Priviți pe fereastră, uite ce frumoși sînt munții, vedeți ce lucruri frumoase a lăsat Dumnezeu ?

FASCICULUL AL XVI-LEA

*Cel mai frumos tango din lume
pe care l-am dansat cîndva...*

(din tangoul „Cel mai frumos
tango din lume“ de C. Lago).

ANUNȚ MORTUAR

Nélida Enriqueta Fernández de Massa, r.i.p., a încetat din viață la 15 septembrie 1968. Soțul ei, Donato José Massa, fiii, Luis Alberto și Enrique Rubén ; nora Mónica Susana Schultz de Massa ; nepoata María Mónica ; viitoarea noră Alicia Caracciolo ; socrul Luis Massa (absent), cumnații Esteban Francisco Massa și Clara Massa de Iriarte (absenți) ; nepoții și celelalte rude vă roagă să însoțiți trupul neînsuflețit la cimitirul Chacarita la orele 16.

Nélida Enriqueta Fernandez de Massa r.i.p., a încetat din viață la 15 septembrie 1968. Intreprinderea Massa & Cia vă roagă să însoțiți trupul neînsuflețit la cimitirul Chacarita azi la orele 16.

În ziua de 15 septembrie 1968, la orele 17, Nélida Enriqueta Fernández de Massa a încetat din viață, după ce a suferit capriciile unei boli foarte grave. Avea cincizeci și doi de ani.. De cîteva luni nu se mai ridicase din pat, dar numai în ultimele zile își dăduse seama de sfîrșitul ei apropiat. Cu

o zi înainte primise ultima grijanie după care a cerut să rămână singură cu soțul ei.

Au ieșit din cameră fiul mai mare, doctor în medicină, Luis Alberto de Massa, nora ei care îngrijea de bolnavă de când analizele arătaseră o tumoare canceroasă a coloanei vertebrale ; fiul și nora i-au însoțit pe preot și pe băiatul care-l ajuta pînă la ușa și apoi s-au dus la bucătărie unde nepoata de doi ani bea un pahar cu lapte cu vanilie sub supravegherea servitoarei : aceasta i-a întrebat dacă vor cafea și ei au acceptat.

Cînd Nené a rămas singură cu soțul ei, cu durerile potolite de morfină, dar cam amorțită, i-a explicat cu greutate că atunci cînd au cumpărat apartamentul fără etaj în care locuiau de doisprezece ani, atunci cînd s-au întîlnit cu notarul pentru semnarea anumitor hîrtii, ea i-a încredințat în taină un plic. Plicul conținea indicații referitoare la ultima ei voință și niște scrisori de acum treizeci de ani. Documentul consemna în primul rînd faptul că Nené nu voia să fie incinerată și apoi, cerea ca, în sicriu, între giulgiu și pieptul ei să se pună numitul teanc de scrisori.

Dar aceste lucruri nu mai erau pe măsura voinței ei. Acuma, dorința ei era ca în sicriu să i se pună, într-un pumn, alte obiecte ; o șuviță de păr de la singura ei nepoată, micul ceas de mîna pe care fiul ei cel mic l-a primit ca dar din partea ei la prima comuniune, și inelul de logodnă al soțului ei. Acesta a întrebat-o de ce îi lua inelul, căci acesta ar fi singurul lucru care i-ar rămîne de la ea. Nené răspunse că voia să ia ceva de la el, și nu știa de ce anume îi cerea anume inelul, dar i-l cerea, îl ruga. În afară de asta, voia ca scrisorile păstrate de notar

să fie distruse și însuși soțul ei trebuia să facă lucrul acesta căci se temea ca altcineva vreun tânăr insolent să nu le citească cândva și să-și bată joc. Soțul i-a făgăduit să-i îndeplinească toate dorințele. Puțin după aceea a intrat în cameră cel de-al doilea fiu, inginerul în construcții civile Enrique Rubén Massa cu logodnica lui, Alicia Caracciolo. Nené a repetat în fața lor dorința ei în legătură cu ceasul de mână, de teamă ca nu cumva soțul ei să uite. Apoi, încetul cu încetul și-a pierdut cunoștința și le-a cerut s-o cheme pe mama ei care murise cu ani în urmă. Nu și-a mai venit în fire.

În ziua aceea de joi 15 septembrie 1968, la orele 17, nișa de la cimitirul din Coronel Vallejos, unde se odihneau rămășițele pămîntești ale lui Juan Carlos își arăta cele două vase fără florile pe care le aveau de obicei. Îngrijitorul tocmai luase din ele două buchete ofilite. O nouă placă, întru aducere aminte, se mai alăturase celor vechi, dreptunghiulară, cu un desen în basorelief reprezentînd un soare care răsare sau apune la suprafața mării și o inscripție lîngă ea : „JUAN CARLOS — NUMAI BUNĂTATE Azi se împlinesc douăzeci de ani de cînd ai plecat dintre noi sora ta care nu te-a uitat CELINA 18.4.1968“. Celelalte nișe ale zidului erau ocupate și într-o parte se mai ridicaseră două ziduri ; printre ele se citeau următoarele nume : Antonio Sáenz, Juan José Malbrán, Leonor Saldávar de Etchepare, Benito Jaime García, Laura Pozzi de Baños, Caledonio Gorostiaga etc

În ziua aceea, joi 15 septembrie 1968, la orele 17, María Mabel Sáenz de Catalano se grăbea să primească la ea acasă pe ultima elevă din ziua aceea. În toate după-amiezele, după ce lucra ca învățătoare dimineata la o școală particulară din cartierul Caballito, dădea la ea acasă lecții particulare pentru copiii din clasele primare. A sunat soneria și fiica ei, Maria Laura Catalano de García Fernández, de douăzeci și patru de ani, a deschis ușa. A intrat o elevă care a zărit într-un colț al camerei de zi pe nepotul învățătoarei și a cerut îngăduința să-l ia în brațe. Mabel și-a privit nepotul cu partea stîngă a corpului prinsă în aparate ortopedice, surîzător în brațele elevei. Fusesse bolnav de paralizie infantilă și Mabel, deși avea o pensie de pe urma celor treizeci de ani lucrați într-o școală de stat, muncea cît putea mai mult pentru a ajuta la achitarea cheltuielilor medicale. Nepotul ei era tratat de cei mai buni specialiști.

În ziua aceea, joi 15 septembrie 1968, la orele 17, resturile pămîntești ale lui Francisco Catalino Páez zăceau în groapa comună a cimitirului din Coronel Vallejos. Nu mai rămăsese decît scheletul, acoperit de alte cadavre în diferite grade de descompunere, din care cel mai recent mai păstra urmele giulgiului în care erau înfășurate înainte de-a fi aruncate prin gura de acces. Aceasta era acoperită cu un capac de lemn pe care vizitatorii, mai ales copii, îl ridicau de obicei ca să privească înăuntru. Giulgiul se ardea încetul cu încetul în contact cu materia putrezită și după cîtăva vreme oasele descărnate rămîneau descoperite. Groapa comună se afla

la marginea cimitirului, învecinându-se cu cele mai sărăcăcioase morminte ; pe o tablă scria „Osuar” și împrejurul ei creșteau tot felul de buruieni. Cimitirul, foarte îndepărtat de așezare, era dreptunghiular și mărginit de chiparoși pe toate părțile. Smochinul cel mai apropiat se afla pe un ogor situat la vreun kilometru și ceva, și dat fiind anotimpul era încărcat de muguri de un verde deschis.

În ziua aceea, joi 15 septembrie 1968, la orele 17, Antonia Josefa Ramírez Lodiego, văduvă, mergea cu trăsurica de la ea la centrul comercial din Coronel Vallejos, vreo paisprezece kilometri. O însoțea fiica ei, Ana Maria Lodiego de douăzeci și unu de ani. Se ducea la prăvălii ca să mai facă niste cumpărături pentru trusoul fetei, care urma să se mărite cu un cârciumar vecin. Raba era bucuroasă de drumul pe care-l făcea, acolo stăteau cei patru fii ai ei, vitregi, părinți deja a unsprezece copii care îi spuneau bunică. Dar bucuria ei cea mai mare era că merge la fiul Pancho, instalat într-o vilă de curînd ridicată. Raba o întrebă pe Ana Maria dacă ar fi bine să cumpere cearșafurile și prosoapele la *Casa Palmero* sau la *Al Brato Argentino*. Fiica ei îi răspunse că o să cumpere ce-o să-i placă mai mult, nu ce e mai ieftin, nu voia să facă economii la cearșafuri și prosoape. Raba se gîndi la Nené ambalatoarea, pe care n-o mai văzuse de atîta vreme, de cînd venise s-o conducă la gară la Buenos Aires, acum treizeci de ani ? Se gîndi că dacă Nené ar fi fost la Vallejos ar fi invitat-o la nunta fiicei ei. Apoi se gîndi la Panchito și la sacoșa cu verdețuri și la cutia cu ouă pe care i le

ducea în dar. Panchito avea o casă nouă iar Ana Maria mai avea puțin pînă să se mărite, se gîndi Raba cu mulțumire. Diseară o să mănînce la Panchito și n-o să fie privită ca o povară căci venea cu daruri. Trăsurica o scutură trecînd printr-o hîrtoapă. Raba privi cutia cu ouă iar fiica ei îi reproșă că ducea atîtea ouă. Raba se gîndi că Ana Maria era invidioasă pe casa lui Panchito ; totul mersese ca pe roate de la intrarea băiatului la atelierul mecanic. Patronul începuse să-l prețuiască iar fata patronului se îndrăgostise de el. Firește că Panchito, privit de fete ca un băiat grozav pentru înfățișarea lui athletică și ochii lui mari, negri, ar fi putut să aleagă de nevastă o fată mai frumoasă, dar fata patronului se arătase a fi o bună gospodină, nu era frumoasă și mai avea și defectul acela, privirea, dar nici unul dintre cei trei copii drăgălași nu se născuse sașiu ca mama lor. Casa lui Panchito fusese construită de soțul lui în fundul terenului unde se ridica lîngă trotuar, atelierul mecanic. Ca dar de nuntă, casa fusese trecută pe numele celor doi.

Întors la el acasă după întîlnirea cu notarul, Donato José Massa era foarte obosit. Servitoarea plecase la trei după-amiaza ca de obicei iar fiul lui mai mic avea să se întoarcă doar mai tîrziu. Deși insistase foarte mult, fiul cel mare nu voise să rămînă aici cu fiica și soția lui, așa cum făcuse în ultimele luni ale bolii lui Nené. Acest prim an era cel mai greu de suportat — se gîndi domnul Massa — apoi fiul lui cel necăsătorit o să se însoare și o să-și

aducă nevasta să locuiască în apartamentul acesta prea mare pentru doi bărbați singuri. Aprinse lumina la o veioză mare și veche cu abajur de tiul și s-a așezat pe sofaua camerei de zi. Garnitura de mobile fusese tapițată cu atlas franțuzesc și nu mai era apărută de husele de stofă maro. Ca să evite uzura lor, Nené scotea husele numai în ocazii deosebite. Nora ei le scosese în noaptea priveghiului și uitase să le pună la loc. Domnul Massa avea în mână un plic. Îl deschise, înăuntru erau două pachete cu scrisori : unul legat cu panglică albastră și altul cu panglică roz. Îndată băgă de seamă că acelea legate cu panglică roz purtau scrisul lui Nené... Dezlegă panglica albastră și despături una dintre scrisori, dar nu citi decât câteva cuvinte. Se gândi că Nené ar dezaproba, fără nici o îndoială, amestecul acesta. Privi atlasul sofalelor, părea nou, și cele câteva pete de cafea sau lichior din noaptea priveghiului erau aproape invizibile. Casa era cufundată în liniște. Se gândi că Nené lăsase în casă un gol pe care nimeni nu avea să-l umple. Își aminti de cele două luni cât stătuseră despărțiți din cauza unui incident penibil, cu mulți ani în urmă. Nu-i părea rău că trecuse peste orice orgoliu și se dusese s-o caute la Córdoba, unde ea se refugiase cu copiii. În fața crematoriului din locuință, instalat lângă lift, puse scrisorile în plic și le aruncă prin tubul negru.

Scrisorile legate cu panglică roz căzură în foc și arseră fără să se împrăstie. În schimb celelalte scrisori, fără panglica albastră care să le țină la un loc, se răsuceau arzînd și se împrăstiau prin cuporul crematoriului. Foile se desfăceau iar flacăra,

care avea să le înnegrească și să le distru-
gă, întâi le lumina în fugă „...mîi-

ne se și termină săptămîna...”

„...să am încredere în blonde, zici că noap-
tea e un sfetnic bun?...“ „...nici la-

crimi de crocodil...” „...la cinema?

Cine o să-ți cumpere bomboane de cioco-
lată?...“ „...fără treburi anapoda

că tot aflu...” „...te sărută pînă

cînd zici că ajunge, Juan Carlos...”

„...aici o să mă îmbolnăvesc cu adevărat, de
atîta sînge rău cît îmi fac...”

„...cînd se eliberează cîte un pat înseamnă
că a murit cineva...” „...Îți jur

blondo că o să mă mulțumesc numai să-ți
dau o sărutare...” „...să nu spui la

nimeni, nici măcar la ai tăi de-acasă că mă-n-
torc fără să-mi fi terminat tratamentul...”

„...azi îți fac o făgăduială, și anume că o să
mă port frumos, de-adevărat...”

„...Păpușico, mi se termină hîrtia...”

„...fiindcă acum îmi dau seama cît de mult
te iubesc...” „...uite blondo, am stat

doar un pic de vorbă cu tine și parcă mă
simt ceva mai bine. Dar ce-o să fie cînd

te-oi vedea...” „...E și un spital la

Cosquín...” „...cum am primit veș-

tile de la tine ți-am și scris din nou...”

„...apa rîului este călduță...”

„...și tu ești departe...” „...dar de

cîte ori citesc scrisoarea ta îmi recapăt în-
crederea...”